

M A T E R I A Ł Y

MICHAŁ MUSZYŃSKI

GŁOSY, ZAPISKI I NIEKTÓRE TEKSTY POLSKIE W STARYCH DRUKACH I RĘKOPISACH BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ DO ROKU 1550

Cz. II

Praca niniejsza stanowi drugą część materiałów ogłoszonych w „Pamiętniku Biblioteki Kórnickiej” (z. 8). Obejmuje ona glosy i zapiski z dalszych starych druków oraz z rękopisów średniowiecznych do 1550 roku. Oto sygnatury wyzyskanych tu materiałów: Inc. Qu.: 23 i 84; Cim. O.: 1, 43, 121; Cim. Qu.: 2110; Cim.F. 4118; 2715 i 31402; BK: 3, 10, 43, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 99, 101, 116, 117, 194, 715, 751, 794, 799, 801, 1112, 1639.

Zostały więc przebadane pod względem glos wszystkie zasoby książek Biblioteki Kórnickiej drukowanych i rękopisów średniowiecznych do 1550 r. Badania te i poszukiwania przyniosły w rezultacie obfity plon w postaci materiałów językowych. Wprawdzie niektóre z glos i zapisek zostały już wydane drukiem, często w drobnych jedynie urywkach, np. w „Pracach Filologicznych”, w „Rozprawach Wydz. Filol. AU”, co dokładnie wykazuję we wstępach do poszczególnych pozycji, inne jednak opublikowano tu po raz pierwszy. Jeśli mimo to ośmielam się ogłosić tutaj i te staropolskie teksty, które już niegdyś badacze języka naszego, jak: Brückner, Łopaciński, Wierzbowski, Kryńscy, drukowali, to dlatego że dzisiaj tego rodzaju publikacjom stawia się zupełnie inne wymagania. Określa je instrukcja Instytutu Badań Literackich wydana w 1952 r. w dziele: *Z badań nad literaturą staropolską. Zasady wydawania tekstów staropolskich*. W myśl więc zaleceń tej instrukcji podaję w tej pracy nie tylko wyraz łaciński, nad którym napisana jest glosa, ale także kontekst, przynajmniej w takim zakresie, jaki jest konieczny do jasnego zrozumienia znaczenia wyrazu polskiego. Ponadto oprócz transliteracji daję także transkrypcję tekstów polskich. Aby zaś ułatwić odszukanie

głos i wyrazów polskich znajdujących się w samym tekście, bądź też w gąszczu przeróżnych zapisek i komentarzy łacińskich, podaje oprócz strony lub karty także numer wiersza z głosem polską.

Ponieważ materiał w pracy niniejszej podany jest obfity i pochodzi z wielu druków i rękopisów, dla łatwiejszej orientacji przy większości dzieł, po opisie bibliograficznym i ewentualnej proveniencji, podaje krótkie wprowadzenie lub dane o wyzyskaniu tych materiałów z podaniem dzieła, w którym je drukowano. Jedynie tam, gdzie znalazłem zasób głos niewielki, uwagi wstępne pominąłem.

Na końcu każdego wyzyskanego tu dzieła podaje podział na ręce pisarskie, określam sposób zaznaczania nosówki i pisownię litery S. Ze względu na to że w druku są zawsze trudności z graficznym oddaniem różnych rodzajów S, podaje je w transkrypcji jako zwykle „s okrągłe”, w opisie zaś końcowym zaznaczam, jakie S występuje w druku lub w rękopisie.

Układ materiałów tej pracy jest chronologiczny do powstania głos, z tym jednak zastrzeżeniem, że najpierw następują teksty odnalezione w drukach, stanowiących najbliższą kontynuację artykułu wyżej cytowanego, a potem glosy, zapiski i niektóre teksty wyjęte z rękopisów.

Uzupełnieniem pracy jest indeks. Obejmuje on jednak same tylko glosy i wyrazy z krótkich zapisek, przysłów, recept i przepisów lekarskich, a pomija teksty dłuższe. Przyczyna takiej decyzji leży w charakterze pisma, w którym się te materiały ukazują, oraz ograniczonej ilości arkuszy drukarskich pozostających do dyspozycji autora. Po zindeksowaniu całości materiał, już i tak obszerny, rozrósłby się niepomiarowo.

Teksty staropolskie przekazane w tej pracy do druku stanowią materiał różnorodny: religijny i świecki. Religijny obejmuje: sakramenty chrztu i małżeństwa, cytaty z *Pisma św.*, kanon mszy, glosy do kazań niedzielnych i świątecznych, pieśń o św. Stanisławie, modlitwy codzienne, materiały dotyczące życia zakonnego, szczególnie bernardynów polskich. Świecki zawiera przysłowia, dedykacje, przepisy i recepty na różne choroby, wykazy ziół, drzew, zwierząt, zapiski nad dziełami poetyckimi Hezjoda i Horacego, słowniczki prawnicze, wykazy miesięcy, objaśnienia cyfr arabskich itd.

Można więc chyba przypuszczać, że badacz języka staropolskiego znajdzie w tej pracy materiały zasługujące na uwagę.

Przy tej okazji składam wyrazy serdecznej wdzięczności Panu Profesorowi Władysławowi Kuraszkiewiczowi, który obie części tej pracy zechciał łaskawie przejrzeć i uzupełnić cennymi uwagami.

Dziękuję również Panu Dr. Henrykowi Kowalewiczowi za życzliwą pomoc w odczytach niektórych bardzo trudnych głos.

Inc. Qu. 84

VOCABULARIUS EX QUO [STRASSBURG, CA 1498, GEORG HUSNER, 4°] wg:
HAIN, NACHTRÄGE, 371

Słowniki polskie spotyka się już w rękopisach XV-wiecznych, chociaż przyznać trzeba, że nie są one zbyt obszerne. Kilka z nich ogłosił Władysław Wisłocki w *Katalogu rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej*, Malinowski w „Pracach Filol.”, t. I, Zygmunt Celichowski *Słowniczek łacińsko-polski wyrazów prawa magdeburskiego z XV w.*, Poznań 1875, A. Brückner [w:] „Archiv f. sl. Phil.” i „Prace Filol.”, t. V, s. 1—52. W XVI w. znacznie wzrosła potrzeba zapoznawania się z językami obcymi, a sztuka drukarska pozwalała wydawać odpowiednie książki dla ogółu młodzieży szkolnej i dla wszystkich znających sztukę czytania. Toteż już od 1526 r. ukazują się różnego rodzaju wokabularze, najczęściej w trzech językach: łacińskim, polskim i niemieckim, rzadziej w czterech. Najstarszym z drukowanych słowników łacińsko-polskich jest *Lexicon latino-polonicum* Jana Mączyńskiego, którego druk ukończony został w 1564 r. (Hieronim Łopaciński, *Najdawniejsze słowniki polskie drukowane*, „Prace Filol.”, t. V, z. 2, s. 393—454). Wyrazy polskie w słowniku polsko-łacińskim Jana Mączyńskiego opracował i wydał Władysław Kuraszkiewicz, Wrocław 1962, t. 1—2.

Słownik w Inc. Qu. 84 nie był dotąd drukowany. Powstał on w początkach XVI w. Może autor, podpisany na początku książki jako Joannes Foelix, nosił się z myślą zaopatrzenia całego dzieła w wyrazy polskie. Przekonał się jednak rychło, jakie trzeba by przełamać trudności, wobec czego poprzestał zasadniczo na wyrazach łacińskich na literę A, dorzucając w dalszych literach sporadycznie jakieś pewno znane sobie wyrazy. Zaniechanie dalszej pracy autor usprawiedliwia, mówiąc „feci quantum potui. Qui potest tenetur illum meliorare”.

Kim był ów Joannes Foelix, niestety, nie udało się zidentyfikować.

k.a.2	A.a.a est interiectio dolentis	ach	ach
k.a.2	w. 3 Virgo abscondita	dżewica tajemna	dziewica tajemna
	w. 5 Aaron interpretatur mons fortis ... et est proprium nomen viri	Gora moczna	gora mocna
	w. 6 A id est sine et est prepositio	przesz abo od	przez abo od
	w. 9 Abactus ... id est fugatus, separatus	odięti	odjęty
	w. 10 Abaleno	odczvrdzam	odcudzam
	w. 11 Abante	przedtąd	przedtąd
	w. 12 Abarim est mons in quo obiit moyses	Gora pogrzebu	Gora pogrzebu
	w. 13 Abba est nomen hebraicum et dicitur latine pater	mojşeszowego	Mojżeszowego
		oczecz	ocieć

Ante B

nap	Abraam est pater multarū, et subaudiatur genuū	origen uel / vbi hose dezerufo 2 ofenwaz
ns	Abrotanū est nomē herbe, chetruriz	
at	Abriperē, i. de alijs frangere, abbrechen	
ns	Abrupta sunt aspa loca inter montes et acuta,	
at	Abriadere, abscheren Abriodere, abnagen; odgriz	
ap	Abrogare, i. delere destruere subuertere, verston.	
np	Abrotare, inde reden, Inde abrotator, inde reder	
at	Abscidere est incidere, separe cedendo; odgriz	
at	Abscindere, est ab vno in aliud scindere : 347399	
ms	Abscissus, scissus, von einander geschnitten, offat	
fp	Abfida vel Absidia, est lanis edificij, ein absyde	brodmanne by slonizv
sc	Abfiss idē est qd absidia, ein absyde, lanis edificij; odhodgene gwa, deru	
at	Abfcondere, occultare, et h; di vel didi in pretento; stuz 2 od slonga	
mt	Abfalon, par pīs interpretat, propriū nomē yri; nepoln ouga	
po	Abfens, i. nō presens, nū gegenwertig; nebdaz31	
ap	Abfentare, i. amouere, absentem se facere; 3071uz 39	
ns	Abfinituum est quedam herba, wermut; poln	
at	Abfoluere in uti, entbunden : 2 ofgriz 39	
ms	Abfolutus tā rū, ab abfoluo, entbunden : 103 griz 39	
ms	Abfonus, i. discordans vel dissidens; nebwaz 39	
np	Abfsonare, i. discordare Inde Abfsonantia; nebwaz	
ns	Abforbere, i. penitus forbere, vffauffen; posauwaz	
ms	Abfurdus a um, proprie vngheboriger; nebwaz	
nt	Abfitergere, abweichē, Inde abfiterfus; odgriz	
ns	Abfiterium est domus sanctimonialium.	
fp	Abfstinencia, melligkeit, formaf ab abfstinens	
as	Abfterrere, i. penitus terrere, erschrecken,	
as	Abfthinere, lust abbrechen	
ap	Abfthipare, vfreuten, euellere, eradicare,	
at	Abftrahere, xi. cū, abziehen,	
ns	Abftractū, das noch der vernūfft wurcket. od das der gedanck wurcket, et est nomen adiectiuum.	
at	Abftrudere si sum, i. includere, abfcondere	
at	Abfumere pfi, ptum, verzeren oder verthun	
det	Abufi, miffbruchen, male vñ, peruerse vñ	
fi	Abufio onis, ab abufio; eris, miffbruchung	

w. 14	Abbatia ab abbas	<i>opac̃zicha</i>	opacicha
w. 15	Abamita est soror aui...	<i>dzatka</i>	dziadka
w. 16	Abbas, atis	<i>opat</i>	opat
w. 17	Abbatissa....	<i>opac̃zicha</i>	opacicha
w. 18	Abbreuio	<i>vkrazcam</i>	ukracam
w. 19	Abdenago interpretatur seruiens taceo	<i>sl̃szi m̃ilecz̃ac̃</i>	służy milecząc
w. 20	Abdicere	<i>wirzecz</i>	wyrzec
w. 21	Abdere id est abscondere	<i>kriecz</i>	kryć
w. 22	Abdias interpretatur seruus domini	<i>sl̃uga Bos̃zi</i>	śługa boży
w. 23	bez łac. wyrazu	<i>dõid̃z</i>	dojć
w. 24	Abdicium id est secretum	<i>skritos̃ecz</i>	skrytość
w. 25	Abducere	<i>odw̃eszecz</i>	odwieść
w. 26	Abcedarium	<i>ob̃eczadło</i>	obiecadlo
w. 27	Abdicare id est abnegare	<i>wis̃złwicz</i>	wyślubić
w. 28	Abel est proprium nomen viri	<i>sin jadamow</i>	syn Jadamow
w. 29	vel est proprium nomen lapi- dis super quem posita fuit archa	<i>kam̃en chorabni</i>	kamień chorabny
w. 30	Abesse	<i>ñebid̃z</i>	nie być
w. 31	Abeston est quidam lapis pre- ciosus	<i>abiston</i>	abyston
w. 32	Abies est quedam arbor	<i>Świrk</i>	świrk
w. 33	Abioth pater meus interpre- tatur	<i>oczecz mój</i>	ociec mój
w. 34	Abienus tanne oder das von tanne holtz ist gemacht	<i>robota s̃ świrkv</i>	robota s świrku
w. 35	Abienarius id est carpentarius	<i>robotnik świrkowi</i>	robotnik świrkowy
w. 36	Abijcere	<i>odrzc̃ecz</i>	odrzucać
w. 37	Abolitio	<i>zagub̃eñe</i>	zagubienie
k.a2v w. 1	Abiectio	<i>odrzc̃eczeñe</i>	odrzczenie
w. 2	Abiecatu dicitur furtum iumentorum	<i>krad̃zcz̃stwo bidla</i>	kradzieztwo bydła
w. 3	Abigere id est fugare	<i>odp̃d̃zac̃</i>	odpędzać
w. 4	Abidus est proprium nomen ciuitatis	<i>tak rzec̃zone mas̃to</i>	tak rzeczone miasto
w. 4	Abegit	<i>zaj̃ł</i>	zajął
w. 5	Abigeus dicitur fur vel raptor pecorum vel iumentorum	<i>Bidlokrad</i>	bydłokrad
w. 6	Abilis	<i>pochopni</i>	pochopny
w. 6	Abilitas	<i>pochopnos̃ecz</i>	pochopność
w. 7	Abilitare	<i>wit̃eczic̃</i>	wytuczyć
w. 8	Abiungere id est disiungere	<i>odl̃acz̃ic̃</i>	odłączyć
w. 9	Abintra	<i>zewñątr̃z</i>	zewnątrz
w. 10	Ab intestato id est sine testa- mento	<i>krom testameⁿtv</i>	krom testamentu
w. 12	Abintus	<i>zewñątr̃z</i>	zewnątrz
w. 13	Aberrare	<i>zabl̃d̃zic̃</i>	zabłądzić
w. 14	Ablatus	<i>od̃iat̃i</i>	odjęty

w. 15	Ab lactare est puerum alacte extrahere	<i>ossessek</i>	osesek
w. 16	Abominari	<i>Brīdīcz szā</i>	brzydzić się
w. 17	Abominatio	<i>Brīdženē</i>	brzydzenie
w. 18	Abominabilis	<i>obrīdžoni</i>	obrzydzony
w. 19	Abortio, tis, ire	<i>wirodek</i>	wyrodek
w. 21	Abimelech interpretatur pater meus rex	<i>oćecz krol</i>	ocieć krol
w. 22	Abhoreo	<i>wstīdam szā</i>	wstydam się
w. 23	Abissus id est profunditas	<i>Trzāsawicza</i>	trzęsawica
w. 24	Abingare	<i>odgīrmowacz</i>	odjirmować
w. 25	Abiurare	<i>odprīszacz</i>	odprzysiąc
w. 26	Abluere	<i>oplōkacz</i>	opłokać
w. 27	Abnuere	<i>odmowīcz</i>	odmówić
w. 28	Abnegare	<i>odprēc</i>	odprzeć
w. 29	Abnepos est filius prenepotis	<i>odwnvk</i>	odwnuk
w. 30	Abpatruus est frater aui	<i>dzadow brat</i>	dziadow brat
w. 31	Abolere id est delere	<i>zagladzicz</i>	zagładzić
w. 32	Abortiuus	<i>wiprotek</i>	wyprotek
w. 33	Abrenunciare id est renuere	<i>wirzecz szā</i>	wyrzec się
w. 34	Abram ... quod est pater excelsus	<i>oicza powyszēne,</i> <i>oćecz wiski</i>	ojca powyszenie, ocieć wysoki
k.a ₃ w. 1	Abraam est pater multarum gentium	<i>oćecz wēlē lōdzi</i>	ocieć wiele ludzi
w. 2	Abrotanum est nomen herbe	<i>Boszē drzewko</i>	boże drzewko
w. 3	Abrumpere	<i>roserwacz</i>	rozerwać
w. 5	Abradere	<i>odgolicz</i>	odgolić
w. 5	Abrodere	<i>odgriszcz</i>	odgryźć
w. 7	Abrotare, mele reden	<i>odtoczicz</i>	odtoczyć
w. 8	Abscidere est incidere	<i>odeczacz</i>	odciąć
w. 9	Abscindere	<i>zaczacz</i>	zaciąć
w. 10	Abscisus	<i>oćczqti</i>	odcięty
w. 11	Absida vel absidia est latus edificii	<i>Bvdowanē kv</i> <i>slonczv</i>	budowanie ku słońcu
w. 12	Absis idem est quod absidia, latus edificii	<i>odchodžene gwazdeczne</i> <i>od slonczv</i>	odchodzenie gwiaz- deczne od słońca
w. 13	Abscondere	<i>skrič</i>	skryć
w. 14	Absalon pax patris interpre- tatur proprium nomen viri	<i>nēpokoi oicza</i>	niepokoja ojca
w. 15	Absens id est non presens	<i>nēbādęzi</i>	nie będący
w. 16	Absentare id est amouere	<i>zocicz szā</i>	zoczyć się
w. 17	Absinthium	<i>polin</i>	piołyń
w. 18	Absoluere	<i>rozgrzeszicz</i>	rozgrzeszyć
w. 19	Absolutus	<i>rozgrzeszoni</i>	rozgrzeszony
w. 20	Absonus id est discordans	<i>nēszwaczni</i>	niezwięczny
w. 21	Absonare id est discordare. Inde absonantia	<i>nēszwāk</i>	niezwięk
w. 22	Absorbere	<i>posarbnacz</i>	posarbnąć
w. 23	Absurdus	<i>nēslišni</i>	niesłyszny

	w. 24	Abstergere	<i>odetrzeć</i>	odetrzeć
k.a ₄	w. 2	Accola	<i>przychodnik</i>	przychodnik
	w. 4	Accionarius	<i>przecupen</i>	przekupień
	w. 5	Accubitus	<i>łoznicza</i>	łożnica
k.a _{4v}	w. 28	Acculeus	<i>sządło</i>	ządło
	w. 29	Apes vel est genus tormenti vt patibulum	<i>ossaka</i>	osęka
k.a ₅	w. 21	Adglomerare id est fila con- iungere	<i>przyskac̃</i>	przysukać
	w. 26	Adhuc	<i>jeszczē</i>	jeszcze
	w. 27	Adago id est vltorius agere	<i>przidzalać</i>	przydziałać
	w. 34	Adire	<i>doidz</i>	dojć
	w. 34	Aditus	<i>przystap</i>	przystęp
k.a _{5v}	w. 29	Adoptatus id est electus	<i>posobivni sin</i>	posobiony syn
k.a ₆	w. 33	Adunare	<i>przednac̃</i>	przyjednać
k.a ₇	w. 5	Agger est cumulus terre	<i>Grobła</i>	grobla
	w. 6	Aggestus id est cumulus	<i>wał</i>	wał
k.a _{7v}	w. 23	Alabrum	<i>motowidło</i>	motowidło
k.d	w. 27	Calidarius	<i>kopito</i>	kopyto
k.e _{5v}	w. 30	Colus	<i>kądzēl</i>	kądział
k.i ₆	w. 31	Fusus	<i>wrzeczono</i>	wrzeciono
k.k ₂	w. 29	wolutorium	<i>wjadło</i>	wijadło
k.r ₁	w. 25	Pituuta	<i>pipecz</i>	pypecć
k.r ₂	w. 5	Plagiator ... vel seductor ho- minum vel deceptor	<i>odworzeca</i>	od[t]worca
	w. 22	Platanus est nomen arboris	<i>jawor</i>	jawor
	w. 34	Plecta vel crux cumulus plecta signat que sit via recte	<i>plotka</i>	plotka
k.y _{8v}	w. 17	Tarantara est instrumentum quo farina colatur id est purgatur eciam est clangor tube	<i>Rusztak</i>	rusztak
	w. 19	Taratantarizare est tuba clan- gere	<i>potrąbowac̃</i>	potrębować
	w. 33	Taxare	<i>Szacowac̃</i>	szacować
k.z _{5v}	w. 22	Vorago	<i>przepaszcz</i>	przepaść

Pismo jednej ręki z 1. ćwierci XVI w. Nosówka zaznaczona przez a z przekreślonym ogonkiem, r francuskie, s występuje albo jako S, albo krótkie f, albo długie, albo jako zbitka. Autor w oryginalny sposób zaznacza miękkość spółgłosek. Używa mianowicie do tego łuczka. Łuczek ten jednak często, prawdopodobnie z rozmachu pisarskiego, obejmuje nie tylko spółgłoski mające być zmiękczone, ale także najbliższe samogłoski. W kilku wypadkach, np. k.a₂ w. 37, k.a_{2v} w. 17, 22, k.a₃ w. 11, 20, 21 zamiast łuczka daje autor poziomą kreskę. Znaczenie jednak tej kreski jest na pewno takie samo jak łuczka: zmięczenie spółgłoski.

Cim.O. 1.

AGENDA LATINO ET VULGARI SERMONE POLONICO VIDELICET ET ALLEMANICO ILLUMINATA INCIPIT FELICITER. CRACOVIE 1514,

J. HALLER, 8°

Prow.: Pro loco Cobilensis Monasterii.

k.I3v pan bog wszechmogonczÿ wthroyczÿ
ÿedinÿ then ÿesth od kthorego
wszÿthko dobre [p]ochodzÿ
[ÿ]ako szą [m]adroszczi [n]avkÿ
*[ÿa]ko tesz czasÿ wse <...>
we spolek, alÿe szwlaszcza
we stadlu novemv, a ÿsz
thak iest a ÿmÿa ÿego
nÿechaÿ badzie pochwalono
na wiekÿ vieczne. amen
*ÿasze [w]szythki ÿaz[y]kÿ

k. ostatnia v.: opytujem ciebie: dalÿ
a thibi thys opÿtujem po jedno,
po drugÿ: p[o] trecÿ Iÿa ve bosÿ voli
na bosym mesycie
[[Stdavam vam]] opÿtuÿem vas...

Pan Bog wszechmogący w Trojcy Je-
dyny ten jest, od którego wszystko
dobre pochodzi, jako są: mądrości,
nauki, jaże wszystkie języki, jako też
czasy wsze... we spolek, ale zwłaszcza
we stadlu nowemu, a iż tak jest, a imię
Jego niechaj będzie pochwalono na
wieki wieczne. Amen

Opytuję ciebie: dalij a tibi też opytuję
po jedno, po drugi: po tr[z]eci i ja
we Boży woli na Bożym mieście... opy-
tuję was...

Zapiska marginalna po 1 ćwierci XVI w. Pewna część liter została obcięta przez introligatora. Niektóre wyrazy tak przez wilgoć zniszczone i zamazane, że stały się nieczytelne. Nosówka raz tylko zaznaczona jest przez a z przekreślonym ogonkiem. S występuje zawsze jako długie.

Po zapisce rękopiśmiennej podaje się tu również drukowany tekst polski, umieszczony w formularzu dwóch sakramentów: chrztu i małżeństwa. Tekst polski znajduje się tylko w tych częściach formularza udzielania obu sakramentów, w których kapłan stawia pytania rodzicom chrzestnym i nowożeńcom, a mogliby oni tych pytań nie rozumieć po łacinie. Wprawdzie tekst ten był już nieraz przedrukowywany, ale nie zawsze poprawnie. Ze względu na rzadkość tego druku oraz na fakt, że tekst polski ukazuje się w nim bardzo wcześnie, bo wtedy gdy w ogóle zaczynają się ukazywać pierwsze druki polskie, nie będzie chyba bez korzyści opublikowanie go razem z podanymi tu zapiskami rękopiśmien-
nymi. Formuły chrztu i ślubu podali do druku: Rakowiecki w *Prawdzie ruskiej*, t. 2, s. 221—222 (tylko for. ślubną); Lelewel w *Bibliograficznych Ksiąg dwoje*, I, s. 41—42; W. A. Maciejowski w *Dodatkach*, s. 314—317 (obie formuły w wielkim skrócie); w całości wydane zostały w „Pracach Filol.”, t. I, s. 166—168, wraz z powieścią o papieżu Urbanie, której

niestety brak w egzemplarzu kórnickim; wreszcie A. A. Kryński i M. Kryński w *Zabytkach języka staropolskiego*, Warszawa 1925, wyd. 2, s. 340—342. W wyd. Kryńskich jest jednak bardzo dużo błędów w transliteracji, bo w niedługim tekście ponad dwadzieścia.

k.A	Modus baptisandi. Si adulti fuerint dicat. Quis vocaris? <i>Jako tobyje dziejaja</i>	Jako tobie dzieja
	Nominetur puer. Polonico idiomate <i>Mijenjeze dziejeczq</i>	Mieńcie dziecię
k.A ₃	Nominetur puer <i>Mijenjeze dziejeczq</i>	Mieńcie dziecię
k.B ₄	Sacerdos dicat. <i>Mejncze dziejeczja</i>	Mieńcie dziecię
k.B ₄ v	Sacerdos <i>Odrzekasch szje ducha slego</i>	Odrzekasz się ducha zlego
	Patrini <i>Odrzekam</i>	odrzekam
	Sacerdos <i>Odrzekasch szje wschjth/kych vezjnkow ijego</i>	odrzekasz się wszytkich
	Patrini. <i>Odrzjekam</i>	uczynkow jego
	Sacerdos <i>Odrejekaschszje wschelkije pjchj ijego</i>	odrzekam
	Patrini <i>Odrzekam</i>	odrzekasz się wszelkie py-
		chy jego
		odrzekam
k.B ₅ v	Sacerdos interroget patrinus de nomine pueri dicens. <i>Mejncze dziejecze</i>	Mieńcie dziecię
	Sacerdos. <i>wjerisch wboga ojczu wszechmoznego stwo-/</i>	wierzysz w Boga ojca
	<i>rzyczela njeba ij szjemije</i>	wszechmoznego stworzy-
	Patrini <i>wjierzq</i>	ciela nieba i ziemie
	Sacerdos iterum <i>wjierzisch ij wiesu christa syna ijego</i>	wierzę
	<i>iedinego. pana naschego. narod/zonego. ij vnnijaczzonego</i>	wierzysz i w Jezu Chrysta
		Syna jego jedynego Pana
		naszego narodzonego i umę-
		czzonego
		wierzę
k.B ₆	Patrini respondeant <i>wjierzq</i>	wierzysz i w Ducha Świę-
	Sacerdos tertio interrogat	tę, święty kościół krześci-
	<i>wjierzisch ij wducha szwathego szwathi kosczijol krzes-</i>	jański, świętych obcowanie,
	<i>czjanskij szwjatich opczowanieje. grzechom odpuszczjenije.</i>	grzechom odpuszczenie,
	<i>czjajala zmarthwjich wstanije. Potem szjwocz/je. szjwoth</i>	nie, ciała zmarłych wstanie,
	<i>wjeczniij</i>	potem żywocie żywot
		wieczny
	Patrini respondeant <i>wjierzq</i>	wierzę
k.B ₇	Polonice sacerdos dicat <i>Mjeniejze dziejeczq</i>	Mieńcie dziecię
	Sacerdos <i>Chczesch bijcz okrz/czon</i>	chcesz być okrzczon
k.B ₇ v	Patrini <i>Chczq</i>	chcę
k.D ₅ v	Sacerdos interroget patrinus de nomine pueri dicens <i>Mejncze dziejeczja</i>	mieńcie dziecię
	Sacerdos <i>wjierzisch wboga ojczu ws/zechmoznego. stwo-</i>	wierzysz w Boga Ojca
	<i>rzyczela njeba ij szjemije</i>	wszechmoznego stworzy-
		ciela nieba i ziemie
		wierzę
k.D ₆	Patrini <i>wjierzq</i>	wierzysz i w Jezu Chrysta
	Sacerdos iterum <i>wjierzisch ij wiesu christa syna ijego</i>	Syna jego jedynego Pana
	<i>iedinego. pana naschego. narodzonego. ij vmijaczzonego</i>	

Patrini respondeant *wjërza*

Sacerdos tertio interroget

*wyerzisch wducha szwãtego swijãthi kosczyjøl krzes-
czyjãnskij szwãthich opczowanije. grzechom odpuszczijenije.
czãla zmarthwijch wstanije. Potemszijwoczije szijwoth
wjëcznij*

Patrini respondeant *wjërzija*

Modus copulandi. Et primo querat de nominibus
sponsi et sponse. Quibus intellectis dicat

*Podług wżãdu kosczyjõla szwijãtego pitam czyjebije. A.
ij thesch czebije. K. restlij (!) woj (!) szãdaczije wstãpijcz
wstadlo mal/szenijskije*

Ipsi respondeant *Szãdamij*

Postea sacerdos dicit

*N. J. K. wjëdeczije isze wschelykij czlowijek krzeszczijãnskij
kthori chce przyjãcz szwijãthosz malszeinstwa szwijã-
tego ten ma mijeć naprzod czyste somnijenije dla the
przijczijnij. Bowem gdisch bog*

*wszechmocnij daje laskã swojã przij k/aszde swãthosczyj.
thedi czlowijek nijema mijeć szãdne przekãzij. ku przijã-
czu laski jëgo. Alje ma bicz czisti od wschelk/jëgo grzechu
szmijertelnego*

*wthore. ma bicz wasch vmjyszł dobri thako i/ze wi wthem
stadlje chezczije szicz ku czci ij ku chwãljië boskije. ij ku
waszemu zbawijeniju duschnemu*

Secundo sacerdos interroget eos

*wthore pitam czyjebije A. iesthlesz (!) thi nijesz/lubyl
szãdne gjnsche. krom the pannĩ albo panije K. kthora
podlje czyjebije stogij. Albo jësthlij thesch nijemaczije mój/e-
dzij wãmij nijektore bliskosczyj krewne. Jest. Albo. nje
Respondeat sponsus*

naszego narodzonego i umę-
czonego

wierzę

wierzysz w Ducha świętego,
święty kościół krześcijański
świętych obcowanie grze-
chom odpuszczenie ciała
zmarłych wstanie. Potem
żywocie żywot wieczny
wierzę

Podług urzędu kościoła
świętego pytam ciebie.
A i też ciebie. K. jestli wy
żądacie wstąpić w stadło
mażeńskie
żądamy

N. J. K. wiedzieć iż wszelki
człowiek krześcijański który
chce przyjąć świętość mał-
żeństwa świętego ten ma
mieć naprzód czyste so-
mnienie dla tej przyczyny,
bowiem gdyż Bóg
wszechmocny daje łaskę
swoją przy każdej świętości,
tedy człowiek nie ma mieć
żadnych przekazów ku przyje-
ciu łaski jego, ale ma być
czysty od wszelkiego grze-
chu śmiertelnego

wtóre ma być wasz umysł
dobry tak iż wy w tym
stadle chcecie żyć ku czci
i ku chwale boskiej i ku
waszemu zbawieniu dusz-
nemu

wtóre pytam ciebie A. jest-
liś ty nie ślubił żadnych jinszych
krom tej panny albo panie
K. która podle ciebie stoi.
Albo jestli też nie macie
między wami niektóre
bliskości krewne. jest albo
nie

Post cuius responsionem queratur a sponsa similiter
Takjiesch czyjebje pitam. K. Jestlisz thi njeszlubjła ktho-
remu. gjnschemu krom A. kthori podlije czyjebje stogj

Takież ciebie pytam K. jestliż ty nie ślubila ktoremu jinszemu krom A. który podle ciebie stoi.

Respondeat sponsa
Ślubila albo njeszlubila

ślubila albo nie ślubila

k. I_{4v}

Tertio sacerdos querit a sponso
N. widzisz isze. K. kthora podlije czyjebje stoj zlsaky
bosze yest sdrowa. Alje jestlibj pod czassem mjłj bog
przepuszczjł nanjā njejt/ orā njemocz. Albo thesch nje-
ktorj njedostatek Siljnbisch (!) jā njgdj nje opuszczjz

N. widzisz iże K. która podle ciebie stoi z łaski boże jest zdrowa. ale jestliby pod czasem miły Bog przepuścił na nią niektorą niemoc, albo też niektory niedostatek ślubisz ją nigdy nie opuścić ślubie

Respondeat sponsus *Szlubjā*
 Sacerdos eodem modo querat a sponsa dicens
K. Szlubujesch thesch thi njgdj njeopuszczjz. A. jestlibj
bog wszechmocny najn przepuszczjł njektorā njemocz.
Albo thesch njedostatek

ślubujesz też ty nigdy nie opuścić. A. jestliby Bog wszechmocny nań przepuścił niektorą niemoc albo też niedostatek.

k. I₅

Respondeat sponsa *Szlubnjā (!)*
 Sacerdos ... copulat eos hac forma verborum
Ja. N. bjorā czyjebje. K. za mojjā wlas/nā szonā. j szlub-
njā (!) thobje chowacz w/jarā malszensthwa szwāthego
Asch do me szmerczj Tako mj bog pomosch. pāna maria
j wschithezi szwjaczj

ślubuje

Ja N. biorę ciebie K. za moją własną żonę i ślubuję tobie chować wiarę małżeństwa świętego aż do me śmierci Tako mi Bog pomóż, Panna Maria i wszystkie święci.

Sponsa etiam dicat verba similia
Ja. K. bjorā czyjebje. N. sobje za wlasnego māsza
j szlubuja etc.

Ja K. biorę ciebie N. sobie za własnego męża i ślubuję etc.

Sacerdos dicat ad copulatos
Bosze wszechmocnyj dajwam szczjāsczje j duschne zba-
wijenje wtemf (!) stadlije waschjnj etc

Boże Wszechmocny, daj wam szczęście i duszne zbawienie w tem w stadle waszym itd.

W tekście drukowanym nosówka występuje jako alfa greckie z haczykiem pod brzuszkiem. S ma formy różne: f krótkie lub jako zbitka sz. R występuje jako zwykłe lub jako francuskie.

Zaopatrzone wykrzyknikami wyrazy na k.I_{4v} i k.I₅: Siljnbisch i dwukrotnie szlubnjā to prawdopodobnie zwykłe błędy drukarskie, polegające na odwróceniu litery u.

Cim.O.121.

LUPULUS SIGISMUNDUS, RUDIMENTA GRAMMATICES SIGISMUNDI
LUPULI, CRACOVIAE 1541, PER M. SCHARFENBERGIUM, 8°.

Prow.: Joannes Borinius A. D. 1567

Na końcu książki na czystych kartach następujące przysłowia:

Quo semel imbuta recens seruabit odorem.

Któż ssię smłodą nawczyj

nastaroszcz tego nje przestaje

Vigilantibus et non dormientibus iura subueniunt

nijeljezczczij wijlk thije

Ruthenus plagis emendatur

lepsij russijn karanij

Sero. sapiunt Friges

po skodzię polak mathr

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.

komuszczy inemv webrwij alię wboğijemą w oko

Voluptati comes est tristitia.

powesselią rad smathek bijwa

Nescis serus quis exitus.

nijewjess czoczij jathro pothka

ijm czasszczij koczelek wmjwa thjym czisszczij.

Qui parcit inimico mortem sibi generat.

ktchorij przepuszcza [!] nijeprzyjaczelijowij grob ssobiją gotuie.

Kto się s młoda nauczy,
na starość tego nie przestaje.

Nie leżący wilk tyje.

Lepszy Rusin karany

Po szkodzie Polak mądr

Komuści inemu we brwi, ale ubogiemu
w oko.

Po weselu rad smętek bywa.

Nie wiesz, co ci jutro potka.

Im części kociołek umywa, tym czystszy.

Który przepuszcza nieprzyjacielowi,
grob sobie gotuje.

Pismo jednej ręki po 1 ćwierci XVI w. Nosówka zaznaczona literą
a z kreseczką u dołu. S występuje jako długie.

Cim.F.4118

ŁASKI JAN SEN., COMMUNE INCLITI POLONIE REGNI PRIUILEGIUM
CONSTITUTIONUM ET INDULTUUM PUBLICITUS DECRETORUM
APPROBATORUMQUE... CRACOUIE 1506, 27 I. JOANNES HALLER, 2°

Na okładce wewnętrznej 1.

wocznych harluffkŷ w m włego dobreg[o]
zicze zdrowŷa ŷ włego dobrego od
pana boga w m wŷernego mŷecz
zicze nawŷelŷe lŷat fortunŷch
a przŷtŷm moŷ laskawy panŷe
porzetku kolo onego poftan ||
owŷŷenŷa czomŷ w m raczel obŷieczacz
zelŷe mŷelŷ panowŷe wezikowŷe
zemną zgodzicz ŷ mŷalo tho belo
rihlo bŷcz. Atof nyemaf nicz kolo
tego. A tak w m profe fwego la-
fkawego pana zebi w m raczel

Wo[j]cich Harluskŷ W[aszej] M[i]łości
wszego dobrego ŷyczę zdrowia i wszego
dobrego od Pana Boga; W[asza] M[i]łość
wiernego mieć ŷyczę na wiele lat for-
tun[n]ych, a przy tym moŷ laskawy panie
porzędku kolo onego postanowienia, co mi
W[asza] M[i]łość raczel obiecać, że się
mieli panowie Węŷykowie ze mną zgodzić
i miało to belo rychło być. A toŷ nie
masz nic kolo tego. A tak W[asza]
M[i]łość proszę swego łaskawego Pana,
ŷeby W[asza] M[i]łość raczel s nimi mo-

snimi mowicz Azebi fie wtim vyfcieli wić, ażeby sie w tym ujiścieli, co mi
czomiobyćczalý. A zatim fie lafcze obiecali. A zatym się łasce W[aszej]
w m zalýeczã ktorey abieh ... M[ilości] zalecam s ktorej abyeh <...>

Pismo jednej ręki z 1 ćwierci XVI wieku. Nosówka zaznaczona literą
a z kreseczką u dołu. S długie.

Inc.Qu.23

REUCHLIN JOANNES, VOCABULARIUS BREUILOQUUS CUM ARTE
DIPHTHONGANDI, PUNCTANDI ET ACCENTUANDI. IMPRESSUS
NURINBERGAE ANNO DOMINI 1494, 21 II.

C. 6297; R. III, 213.

Prow.: Liber Conuentus <...> 1554.

Druga prow. wyskrobana i nieczytelna.

Fol. d₆ Ascopa... vas est aquaticum vtri persimile

łagvyca vel baryla skorzaną

łagwica, baryła skorzana

Fol. i₈ Costus cosztiffal

kosztywał

Głosy marginalne. Pismo jednej ręki z końca 1. ćwierci XVI w. No-
sówka zaznaczona przez a z przekreślonym ogonkiem. S długie.

31402

VENERANDI PATRIS BARTHOLOMAEI [DE GLANVILLA] ANGLICI ORDINIS
MINORUM ... OPUS DE RERUM PROPRIETATIBUS INSCRIPTUM...
NORYMBERGAE 1519, J. KOBERGER, 2°

Prow.: Derslai Zalýeszky sum ego comparatus 20 gross. 1525

Pro conuentu Szamotuliensi PP. Reformatorum ad S. Crucem [XVII w.]

Druk ten mówi „o właściwościach rzeczy”, ale na samych „rzeczach”
nie poprzestaje; rozumie je bardzo szeroko, a więc cały świat ziemski
i nadprzyrodzony, w tym człowieka, zwierzęta i rośliny. Tam gdzie autor
mówi o członkach organizmu ludzkiego, pojawiają się na marginesach
bardzo obfite przepisy i recepty na wszelkiego rodzaju choroby, także
na choroby oczu. Recepty te nie są znane historykom medycyny. Nie
notuje ich A. Bednarski, *Historia okulistyki w Polsce w wieku XIII—
XVIII*, Lwów 1920, także *Okulistyka ziółopisów polskich w XVI i na
początku XVIII wieku*, Lwów 1917, jak również Giedroyć, *Źródła bio-
graficzno-bibliograficzne do dziejów medycyny w dawnej Polsce*, Warszawa
1911, nie zostały bowiem przez nich wyzyskane. Nie wspomina też o nich
Jan Łoś, *Przegląd językowych zabytków staropolskich*, Kraków 1915. Nie-
mniej bogaty wykaz roślin, drzew, zwierząt i ptaków nie został również
wyzyskany przez J. Rostafińskiego w jego *Symbola*. Można więc
chyba słusznie uważać, że głosy te i zapiski lekarskie ukazują się w druku
po raz pierwszy.

Na wyklejce oprawy I. Z recept: *Lijekarsthwa...* molli-
ficatiua: aruina porcina, *iaiovi zolthek, jeleni*
stuk

Ad ignem extrahendum... *kuch lnjanij*

k. tyt. luźne wyrazy: skala *wszczyenye*

subiectum *posztacz*, obiectum *zarzutha*

Sarabellae punczochy, viridiem *Grishpan*

Cantabrum otrąbji, amidum *krochmal*

tyt. v Calamentum: *bijała Ljebijothka*, cicutu *szwijnja wesch*,
origanum *Ljebijothka*; *brozskijnja*

brozskwjnija, pastinata *pasternak*, pipinella *vyo-*

drzan, populus *thopolija*, trifolium *konijk*, ange-

lica czijerczyk

Contra Nogijecz

1 nlb. marg. g.*: portulaca *kurza noga*, barva Jouis *barwijnek*,
catapucia *skoczek*

marg. b.: tostorium vel tostrinum *oznycja*, malaxare:
gnijeszcz wrenkv albo wpalczech

marg. d.: Catapucia *skoczek*

1 nlb. v marg. g.: Mellibotum *nosztrzek*

marg. b.: De morbo caduco *vjelga nijemocz*

k 2 nlb. marg. d.: Maszcz pod którą szją zbýro. Rp. Czosnkv
opýchv korzenja kosaczczowego [[szýemýe-
nja lnjanego]] tho warz wwodzýe pothým
vvarzýwshi zethrzý fenum grecum a lnýane
szýamýa azmýeshaý pospolv a przýlosý
sadla wýepzrowego vczyn mascz

2 nlb. v marg. d.: febrifuga *trądownijk*

3 nlb. v marg. g.: semperuiua *nostrzek*

marg. d.: palma *boza dlonij*

wshýwj kopr

4 nlb. marg. d.: virga aurea *prosznij kwijat* vel borowij *irank*
vel wázowi *trunk*

Poligonia sheczohkji

4 nlb. v ... acceleratiua partus... flores serpentine alias *wazo-*
wego zjelija semen alui alias Rzassy olshowej,
bursztjnnv czjrwonego dzjewisjaczjernijkv kokor-
nakv

5 nlb. Contra verneas alias *Brodawki*

... iras alias *kossaczjecz*

k. a2 Mellibotum *nostrzeg*

lekarstwa

jajowy żółtek, jeleni
stuk

kuch lniany

w ścienie

postać, zarzuta

puńczochoy, gryszipan

otręby, krochmal

biała lebiotka, świnia wesz,

lebiotka, broskinia,

broskwinia, pasternak, wi-

jodrzan, topola, konik,

cierczyk

nogieć

kurza noga, barwinek,

skoczek

oźnica

gnieść w rękę albo w pal-
cach

skoczek

nostrzeg

wielga niemoc

Maść, pod którą się zbiro.

Rp. Czosnku, opychu, ko-

rzenia kosaćcowego, sie-

mienia lnianego, to warz

w wodzie, potym uwarzyw-

szy zetrzy ... a lniane się-

mię, a zmieszaj pospołu,

a przyłoży sadla wieprzo-

wego, uczyn maść

trądownik

nostrzeg

boża dłoń

wszywy kopr

prożny kwiat, borowy irank

wężowy trunk

szechotki

wężowego ziela, rzęsy ol-

szowej, bursztynu, czyrwo-

negu dziewięcierniku, ko-

kornaku

brodawki

kosaciec

nostrzeg

* W tekście zastosowano następujące skróty:

marg. g. — margines górny

marg. ś. — „ środkowy

marg. d. — „ dolny

marg. l. — margines lewy

marg. p. — „ prawy

marg. b. — „ boczny

- k. c_{4v} marg. g.: Ciperus wodnŷ ostrzŷsz korzenŷ drobno skraŷanŷ ŷ dobrze wŷwarzonŷ wolŷwŷe wloz go na waglŷe a schŷlŷwshŷ szŷŷŷ nathen dŷm bŷerz gŷ wszŷŷŷ vsthŷ poiszŷlŷŷa zapso- wana pamŷŷacz ŷ gŷowa ŷ mozg barzo dobrze the wŷeretzŷ
- marg. l.: Capraria kocankj, menta Mŷjethkŷjew acco- ruus kossaczŷjecz, betula bukwŷjeza
- marg. d.: Rp. sirupus contra sonitum capitis ... kossa- czŷjecz Mŷjathkŷjew ogrodowa, kocanki zolthe, Bukwŷjeza... radix kossaczŷjecz
- k. c₅ marg. na dole: Contra vertiginem capitis coquatur... cum sulcimine alias polnŷj kmŷjn
- k. c_{6v} De pupilla zrzenyca
- k. d_{1v} De temporibus skronŷj
- d_{2v} De mandibulis czeluszc
- d₃ De mento podbrodek
- d₄ De salive proprietatibus szlŷjna
- k. e₄ De splene szodzona
- e_{4v} De renibus nŷjrkŷj
- e₅ De vesica pachŷjrz
- ... vrina atomose resoluciois id est ad instar proshkow
- e₆ De natibus polrzŷjthki
- De femoribus lŷjŷdzwŷje
- k. f₁ De planta podeshfa
- De calceo pŷjŷqtha
- f_{1v} De medulla mozg
- De cartillagine Chrzestka
- De neruis wŷjelga zŷjla
- k. g₅ orexis zgaga
- Contra dolorem capitis: coque ambrosianam alias nogŷjethke cum salviae feniculo alias wloski kopr
- k. g_{5v} De stupore et letargia omglenŷje
- Sirupus contra morbum gallicum: Izop, paprothka, kocanki, oman, lacricia
- k. g₆ De vertigine zawraczanŷje gŷowŷj
- De sternutatione sapka, kŷjchanŷje
- k. g_{6v} De tremore drzenŷje sprzelŷjeknŷjenŷja
- De spasma vezŷjeszenŷje
- k. h₁ De lippitudine et albugine luszka
- k. h_{1v} Vodka na oporzŷste oczŷ. Rp. vpŷecz ŷŷŷŷe kokoshe roskroŷ napolŷ wŷrzucz zoltheke a nassŷp Co- perwassu wtluczzonego wony bŷlŷkŷ a gdŷ postogŷ bŷdzŷje wodka ktorŷ zbŷraŷ wzkŷlŷenczŷ a po- mazuŷ oczŷ zatworzone
- wodny ostrzŷsz korzeŷ drob- no skraŷany i dobrze wy- warzony w oliwie, wŷoŷ go na wŷgle, a schŷyliwszy siŷ na ten dym bierz ji w siŷ ustŷ, posila zapsowanŷ pa- miŷc i gŷowŷ i mozg barzo dobrze te wierci,
- kocanki, miŷtkiew
- kosaciec, bukwica
- kosaciec, miŷtkiew ogrodo- wa, kocanki ŷolte, bukwica, kosaciec
- polny kmŷn
- ŷrzenica
- skronŷ
- czeluszc
- podbrodek
- szlina
- szodziona
- nŷrki
- pŷchŷrz
- proszkow
- pŷhrzŷtki
- lŷdzwie
- podeszwa
- piŷta
- mozg
- chrzestka
- wielga ŷyla
- zgaga
- nogietek, wloski kopr
- omglenie
- izop, paprotka,
- kocanki, oman, lakrycja
- zawracanie gŷowŷj
- sapka, kichanie
- drzenie z przelŷknienia
- ucieszenie
- luszka
- Wodka na oporzŷste oczŷ.
- Upiecz jŷe kokosze, roz- kroj na polŷ, wyrzuć ŷol- tek, a nasyp koperwasu utŷczonego w onŷ bi[a]lŷki, a gdŷ postoji, bŷdzie wod- ka, ktorŷ zbiraŷ w szklen[i]ce a pomazuj oczŷ zatworzone

k.h ₂	Wodka na łuskę na okv Vezyný clarum z býalkv ýaýa kokossego, nakraý wnýe czyenýuchnychno koczykow ýmbýerv, dobrých gozdzykow wystawý wbanýcze naslonecze do kýlka dný a tha wodka puszczay na oczý	Wodka na łuskę na oku Uczyni <i>clarum</i> z białku jaja kokoszego, nakraj w nie cieniuchnichno koczykow, imbieru, dobrych gozdzikow, wystawi w bańce na słońce do kilka dni, a tę wodkę puszczaj na oczy przymiętnik charchanie
k.h _{2v}	marg. g.: <i>przymijatnyk</i>	
k.h ₃	De sputo sanioso et sanguinolento <i>charchanye</i>	
k.h _{4v}	marg. d.: Succus plantaginis... linitus super morpheas alias <i>pýegý</i>	piegi
k.h ₅	marg. d.: Contra... alias <i>nawýdjmanýe</i> . Rp. Ambrosiana alias <i>nogýetek</i> ... lapsum barbarum alias <i>dzýewaný</i>	na wydymanie nogietek dziewany
k.h _{5v}	De horripitatione <i>zumýanýe</i> <i>zprzelýaknyjanýa</i> De singultu <i>shezkanýe</i>	zumienie z przełknięcia szczkanie
k.l ₁	marg. g.: Contra fluxum ventris: fistula pastoris alias <i>bzducha</i> ... De lienteria <i>śliczynka</i> Ictericia siue aurigo est <i>zoltha nyemoc</i>	bzducha śliczynka żółta niemoc
k.i _{1v}	De emoroide [<i>Pýegý</i>]	piegi
k.i ₂	De hernia <i>przepuklý[na]</i> De arthetica <i>kurcz</i> De gutta sciatica <i>bolýenýe wkrzyzze</i> De podagra <i>kurcz</i>	przepuklina kurcz bolenie w krzyzie kurcz
k.i ₃	... aqua rafani alias <i>Rzodkwýana</i> marg. p.: Lýszthký konopne zbozým drzewkým wlu- gu warzone thým lугým szýa mýýacz vrosta wlossý barzo dlugýe De scabie <i>parshýwoszcz</i> De impetigine <i>szwýerzb vel lýshaý</i> marg. d.: Scabies curatum locione aque caulis salice alias <i>kwasznej kapusthý rossolem výmjýwacz</i> <i>parchý</i>	rzodkwiana Listki konopne z bozým drzewkiem w ługu warzone, tym ługiem się myjąc urosą włosy barzo długie parszywość świerzb, liszaj
k.i _{3v}	De lepra <i>trąd</i>	kwaśnej kapusty rosółem wymýwać parchy
k.i ₄	De morphea <i>pýegý</i> marg. d.: Contra venenum: Rutha wynýe zaspunthowawshý ý warzýcz wnowým polýawaným Garnkv ý pýcz czye- plo cze bý mogl zdzyerzecz za trzý lýshký na kozden dzýen dzýen polýe dnýa	trąd piegi Rutę w winie zaszpunto- wawszy i warzyć w nowym polewanym garnku i pić ciepło, co by mogl zdzierzyć za trzy lýżki na kozden dzień, dzień pole dnia
k.i _{5v}	marg. g.: Calamentum <i>býala lýebýothka</i> solatrum <i>pszýjunki</i>	biała lebiódka psinki
k.k _{4v}	Trapezeta <i>nyncarz</i>	mincarz
k.m ₁	De Pentecoste <i>Swiathkj</i> De encenia <i>poswięcanie</i>	Świątki poświęcanie

IV De Infirmis

lumbi: ac nimis rari frigida digesti: virtute reor:
dantem febriaria & pcurare spatior: cōfiliū est dare
in solito tempore & cōposita: q: talis solet esse mater
ria atq: causa. ¶ De berma. capitulū. v.

Ernia dicitur pellicula

11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533

¶ De arithmetica. Capitulum. lviij

Rhetica est dolo: et

passio cũ inflante. & dolore. qđ fũt in articu-
lis manũ. cyruga de in articu. & pedit pcedit
in fca de fcauca. Habet aut fieri et sanguine coles-
to & biliose fluminate. frequentia 9o fca et causa
remittens. signu cognoscat eie lca et rubore col-
lore et emittens venaz pua patitũ et tẽtũ
et diata calida pcedet. bũda et etate et regione
simili et eo qđ maxime mouet. Diere colore bilio-
se cognoscat eie in causa et dolore vehementissimo et
neruoz tenfione et ariditate et calore et part. inflan-
te et colore rubore cũ croco interuoz et maxie mo-
uet in flate et magis et diata calida et fca et in regi-
one pñit. Sepe ena emittunt multo colore supflante
tes p vomitu et fca effum: calida obum: frigida pro-
nat. fluma ena cognoscat eie in causa et flumina-
ca habitudine. regione diata etate cõsimili et inflan-
te one loci et dolore vehementi. rubore medico vel nul-
lo. remittens causa cognoscat et graude et cal-
ore et biliose motuallitate et flaz pua et spatali fca
pñit. pessima eie bec infirmas et articulos et neruoz
digitoz manũ et pedit cõtribut flaz flantissimẽ
in manibz detrahut et cõsumit et aridas eas facies
clausas reddit impotite ad opandũ eas effere et
focis nodosqz gibbosissimũ digitoz incuruato de
formas facit. Nec infirmas cũ caret qđ si fuerit
incuruata vey caris maxime qũt i dũr pueri de
no et nodosum. Vateria itaqz pcedit p primo co-
rari qđ graua medicina subtrahit de sanguis et multu
de sanguis eie in causa: colore et de repetit frigida

¶ *Q*ui est causa huius frigidi? *R*espondetur: foris est in latido et
emplastri vnguenti et cibis grossis abstinendo et per
pne ab inflatione: non videtur: sepe aggrauat mor-
bus illi.

Porta sciatica dicitur do

grosſum & eſt ſuſcit & loco deſecratum in ſurgit
grosſum & eſt in lactone grosſum core ſine banche
v. de cōſſa. Depeſſe aliq. de viſcoſo biſſoſo in ſo
cuius banche eſt coadunſtiſſimo & biſſoſo ſan
guinolento ſi colera rubra in ſi mittre: & de ſo
ca ſuſcit p.ſ. bolosus & doloſi deſecrat in cura viſa
ad calcaſus eſt v. de viſcoſo parulū doloſi p.ſ. cu
ratio eſt v. de vit. rōm. p.ſ. oſia p. medii core & de
v. de diſſig. ſerā & ad caſſia p.ſ. core & de
de viſcoſo parulū doloſi p.ſ. ſiſa eſt core & de
p.ſ. ſic core & doloſi core & v. de ſiſa doloſi
eſt q. & habet calorem in rōto ſuſcit ad loco po
diz ſeimaciz & de nouitate p.ſ. rōm. ſpila
diz. De ſiſa p.ſ. p.ſ. debito modo: curare ad ſiſa
loſi. Doloſi aut q.ſ. in vna parte q.ſ. in vtra
que & p.ſ. eſt in ſiſſita q.ſ. q.ſ. in eſt in eſt in
ratio eſt q.ſ. deſſera parulū rōm. eſt caloi q.ſ. in
tōſiſſa ſiſſa ſiſſa p.ſ. digerit & diſſoluit q.ſ. ſiſſita
v. de mini. caloi & materia eſt magis p.ſ. ſiſſa
p.ſ. ſiſſa eſt doloſi p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ.
eſt in inuenit caloi: eſt p.ſ. p.ſ. maxime q.ſ. caloi
eſt in canſa & v. de ſiſa ſiſſa minino ſanguine in
ſapientia vena q.ſ. & v. de caſſia: p.ſ. rōm. & p.ſ.
diz & ſanſuſſe ſiſſa in arberica. Caſſia aut q.ſ.
ſiſſa: ſiſſa & arberica a nimis p.ſ. ſiſſa eſt & po
ma & p.ſ. p.ſ. cotta q.ſ. maxime aceto ſiſſa & tē
dit digeſſione ſpila ſpila & puri ſanguine p.ſ.
p.ſ. v. de cōſſa. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ.
tē & nio caloi ponant core & aliſi eſt puri
medicina æterius miſſa caloi & moti eſt eſt p.ſ.
iornicū: miniat v. de cōſſa. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ. p.ſ.
diz nioſi p.ſ. p.ſ. ſiſſa eſt p.ſ. p.ſ. ſiſſa eſt p.ſ. p.ſ.
tē loco can. calido ſiſſa bonia: poſſet ſiſſa deſſa
maxime ſiſſa eſt galbano & ture & aceto ſiſſa reſolū.
¶ De podagra. Capitulū ſiſſa.

Dedagraftin Constant.

est differentia nesci autem palatibus. Nascitur autem et
in palatibus aut calceamentis descendentes et si fuerit furi-
osus: propter nimiam fit exultatio aut quomodo: sed non male-
re pugna? dolorem patit tunc magis: fieri sibi qui
deus solus sanctus: deus datus a christo: et ideo non possunt
multum transire: sibi qui nascitur in carnio non possunt
bene passio nasci in suauis viue decem: et quia de pa-
tri fit exierunt: et si super his dicitur: coque in emulsa
marine cum multis pimentis: et quibus et talibus non
generant super his baculos: et reuerti autem ad pedes
marie qui fit debiles super his materis expellere non
valentes et marie hoc accendit et nimio contentus est
et probationem corpus totum: ipse mouet vi de de
et eleuatur video mouet baculos: et lapas non eo si
puta. Ad accendit et emittit non potest agnoscere non
conuenit sibi nec pueri nec mulieres nisi raro et hoc quia
metum expurgant. Ad ipsa mulieres non potest
gratia nisi forte metum decedat. De infirmis
aduersus iunioribus in eum. Ibi dicitur coram
non aduerit: et duratur vires duntaxat difficile est
et curare vires in ambo: cum tunc reddunt
totum in iudicio asserunt sic. pueri autem et

¶ De firma.

¶ De firma.

¶ De firena.

religione

Deception

k.m ₃	De flama <i>plomyen</i> De fumo <i>dým</i> De carbone <i>wagl</i>	plomień dým węgl
k.m _{3v}	De scintilla <i>skijerka</i> De cinere <i>popiol</i>	skierka popiół
k.m ₅	De nubibus <i>oblokij</i>	obłoki
k.m _{5v}	De iride <i>Thącza</i> De rore <i>rossa</i>	tęcza rosa
k.m ₆	De pluuiā <i>descz</i> , De gutta <i>kroplia</i> , De pruina <i>szron</i> , <i>szrzon</i> de grandine <i>grad</i> , de niue <i>snieg</i>	deszcz, kropla, śron, śrzon, grad, śnieg
k.m _{6v}	De nebula <i>mgla</i> , De tonitruo <i>grzmienie</i>	mgła, grzmienie
k.n ₁	De choruscatione <i>liskawicza</i> , De fulmine <i>pjorun</i> , De <i>aura wjatr</i>	łyskawica, piorun, wiatr
k.n _{2v}	De accipitre <i>jastrzab</i> ,	jastrzab
k.n ₃	De alieto <i>Sokol</i> , De apibus <i>pczoly</i>	sokol, pszczoły
k.n _{3v}	De bubone, <i>szowa</i> , De columba <i>golub</i>	sowa, gołąb
k.n ₄	De coturnicibus <i>jarzabijk</i> , De ciconia <i>Boczijan</i>	jarzabik, bocian
k.n _{4v}	De cornice <i>wrona</i> , De coruo <i>kruk</i> , De cigno <i>łabędz</i>	wrona, kruk, łabędź
k.n ₅	De culice <i>komar</i> , De cicade <i>szwijercz</i> , De grue <i>zoraw</i>	komar, świerz, żoraw
k.n _{5v}	De herodio <i>sokol</i> ,	sokol
k.n ₆	De locusta <i>szaranięcza</i> vel <i>kobylkij</i>	szarańcza albo kobyłki
k.n _{6v}	De nocticorace <i>lijelijek</i> , De perdice <i>kuropatwa</i>	lelek, kuropatwa
k.o ₁	De turture <i>synogarljęcza</i>	synogarlica
k.o _{1v}	De vlula <i>kozijelek</i>	kozielek
k.r _{1v}	De missena <i>Mjshemijska zijemija</i>	Miszeńska ziemia
k.r ₂	De olandia <i>olandrszka zijemija</i>	Olandrska ziemia
k.r _{4v}	De Saxonia <i>Saszka zijemija</i> , De selauia <i>Slowaczka zijemija</i>	Saska ziemia, Słowacka ziemia
k.s _{1v}	De auricalco <i>moszyacz</i> marg. d.: Na Szwyərb. Rp. Litargirium Blajwassu oljeykv bobkowego, thý rzeczý rospuszcz na panwý a gdy ochłodnyę przyloz kthemv żywego srebra a thým namazuy szwýrzb	mosiądz Na świerb. Blajwasu, olej- ku bobkowego, ty rzeczý rozpuść na panwi, a gdy ochłodnie, przyłoż ktemu żywego srebra, a tym na- mazuj świrzb
k.s ₂	... ad alias spuszczyęcz srebro palýone wýplvkawshý wodą	spuścić srebro palone wy- plukawszy wodą
k.t ₃	De arbore <i>drzewo</i> , De arbore aromatico o <i>drzewije</i> <i>woniajaczim</i>	drzewo, o drzewie woniają- cym
k.t ₆	De amigdalo <i>Mýgdal</i>	migdał
k.t _{6v}	marg. g.: abrotanum <i>Boze drzewko</i> Eius succus cum oleo oliuarum mixtus aufert capitis vertiginem ac <i>zaczmijenje przed oczyma</i> De abiete <i>jedl</i> , De aloe <i>czarna Halena</i> , De alva alias <i>zelyeznyk</i>	Boże drzewko zaćmienie przed oczyma jedl, czarna Halena żelężnik
k.v ₁	De arundine <i>Treczijna</i> , De aneto <i>kopr</i> , De aniso <i>anijz</i> De allio <i>Czosznek</i>	trecina, kopr, anyż, czosnek
k.v _{1v}	De absinthio <i>pjolyjn</i> , De apio <i>opijch</i> , <i>pczelije zijelije</i> , <i>szmyal</i>	piołyn, opych, pszele ziele, śmiał
k.v ₂	De aristologia <i>Luk</i> , <i>korzenij rýszthkowij</i>	łuk, korzeń rystkowy,

	De artemisia <i>bijłyca</i>	bylica
k.v _{2v}	De buxo <i>burpan</i> , De beta <i>bukwjeza</i> , betunika, <i>Czwjklą</i>	bukszpan, buklica, betunika, éwikła
k.v ₃	... contra tussim alias <i>suchothj</i>	suchoty
k.v _{3v}	De calamo <i>tatarszkije zjeliję</i>	tatarskie ziele
k.v ₄	De calamento <i>bijala ljebijothka</i>	biała lebiotka
	De carice <i>Rogoz</i> qui dicitur <i>kaczjnosz</i>	rogoż, kaczynos
k.v _{4v}	De cimino <i>kmjń</i> , De coloquintida <i>Banja</i>	kmin, bania
k.v ₅	De cucumere <i>ogorek</i> , De concurbita <i>banja</i> ,	ogorek, bania
	De centaurea <i>zjemna zolecz</i> , De daphni <i>bobek</i>	ziemna żółć, bobek
k.v ₆	De diptanno <i>djptan</i> , De dracontea <i>wazownjyk</i>	dyptan, węzownik
k.v _{6v}	De edera <i>bluszcz</i> , De elitropio <i>kurza trawa</i> vel <i>szlonecznjyk</i>	bluszcz, kurza trawa albo słonecznik
	De elleboro <i>Czjemijerzjyczą</i> , De esula <i>sosnka</i> , <i>wjlcze mleko</i>	ciemierzycza, sosnka, wilcze mleko
k.x ₁	De eruca <i>bijala gorczjycza</i> , De enula <i>Szwjńj mlijecz</i> vel <i>oman</i> , De ebullo <i>Chebz</i> , fauilla <i>jjaskjyer</i>	biała gorczyca, świni mlecz [albo] oman, chebz, jaskier
k.x _{1v}	De fraxino <i>jjeszjijńj</i> , De fago <i>buk</i> , De faba <i>bob</i>	jesien, buk, bob
k.x _{2v}	De fermento <i>kwasz</i> , De fumo terre <i>polna Ruthka</i>	kwaz, polna rutka,
	De feniculo <i>wloskj kopr</i> , De feno <i>szjano</i>	włoski kopr, siano,
	... contra scabiem <i>parchj</i>	parchy
k.x ₄	De gariophilis <i>goszdzjykj</i> , De genesta <i>gorczjycza</i>	goździki, gorczyca,
	<i>Genciana goriczka</i>	goryczka
k.x _{4v}	De gith <i>kostrzewa</i> , De iunipero <i>jjalowjecz</i>	kostrzewa, jałowiec
k.x ₅	De iusquiamo <i>schalyejj</i> , De lauro <i>bobek</i> , De lentisco <i>Broskjńjja</i>	szalej, bobek,
	in olla tecta desuper alias <i>zaliępijwshj</i>	broskinia
k.x ₆	De lappa <i>Lopjjan</i> , De lappate <i>jjarmusz</i> , De lente <i>so-czewjycza</i>	zalepiwszy
		łopian, jarmuż, so-
k.x _{6v}	De lino <i>ljen</i>	czewica
k.y ₁	De moro <i>morwa</i>	len
k.y _{1v}	De mandragora <i>pokrzyk</i> , De milio <i>proso</i> , De mente <i>Mjathkijew</i>	morwa
		pokrzyk, proso,
k.y ₂	De malua <i>szlyaz</i> , De nuce <i>auellana Ljjesznj orzech</i>	miętkiew
k.y ₃	De oleastro <i>szok</i> , De olere <i>kapusta</i>	ślaz, leśny orzech,
k.y _{3v}	De ordeo <i>jjaczmięńj</i>	sok, kapusta
k.y _{4v}	De propagine <i>Ljathoroszl</i> , De platano <i>jjawor</i>	jęczmień
	De populo <i>Thopolja</i>	latorośl, jawor,
k.y ₅	De pinea <i>schjyschka</i> , De piro <i>kruschka</i> , De pruno <i>szljwa</i>	topola
k.y _{5v}	De paliuro <i>ostropesth</i> , De plantagine <i>babka</i> , De petrosilino <i>pjotruszka</i>	szyszka, kruszka, śliwa
		ostropest, babka,
k.y ₆₁	<i>persicus broskjńjja</i> , De pulegio <i>polijejj</i> , De porro <i>luk</i>	piotruszka
k.y _{6v}	<i>Quisquilie pljiewj</i> , <i>Rubus jazyńj</i>	broskinia, polej, luk
k.z ₁	De ramno <i>Glog</i>	plewy, jażyny
	marg. d.: <i>Maljńj</i>pustulas rubias ac alias <i>ospjczę</i>	glog
	tollit	maliny, ośpice
k.z ₂	marg. g.: Senecion <i>przymijathnjyk</i> dolorem dencium	przymiętnik
	mitigat	
	De salice <i>wjierzba</i> , De sambuco <i>bez</i> , De sicomoro <i>szwjerk</i>	wierzba, bez, świerk
k.z ₃	De sude <i>koł</i> , De sinapi <i>gorczjycza</i>	koł, gorczyca

k.z _{3v}	De stuppa <i>zgrzebij</i> marg. d.: Vsnea Mech na dąbje albo na ljeszczynje czo bjalj tho dobrj, Serce possylja wzrok szwym poczyeranym czyszczj wlothy gdy jy szczjelye smrod sparnj oddalja j thez wnym nogj mycz	zgrzeby Mech na dębie albo na lesz- czynie, co biały to dobry, serce posila, wzrok swym pocieraním czyści, wloty, gdy ji ściele smrod szparny oddala i też w nim nogi myć.
k.z ₄	De taxo — <i>Ozyfz</i> , De therebinto — <i>Modrzewij</i> , Lapus barbarus <i>dzyjewana</i> , <i>zjwjeza</i>	Cis, modrzew', dziewana, żywica
k.z _{4v}	De tribulo <i>osszeth</i>	oset
k.z ₅	De vimine <i>rokijtha</i> ; valeriana <i>kozlek</i> . De vitulamine <i>vylkj</i>	rokita, kozlek, wilki
k.z _{6v}	De vva passa <i>Rozijnkj</i>	rozynki
k.A _{1v}	De viola <i>fjolek</i>	fiolek
k.A ₂	De vlmo vel Tilia <i>ljpa</i> , De zizania <i>kakol</i> +	lipa, kakol
k.B ₂	Contra morsum aspidis... Rafanus alias <i>rzothkijewj</i>	rzodkiew
k.B _{4v}	De bubalo <i>bawol</i>	bawol
k.B ₅	De botrace alias <i>krostewa szaba</i>	krostewa żaba
k.C ₁	De castore <i>bobr</i>	bobr
k.C ₅	De eruca <i>Ljska</i> vel <i>waszijenjeza</i>	liszka albo wasienica
k.C ₆	De fuco <i>trąd</i> vel <i>ssamjecz pzelny</i>	trąd albo samiec pzelny
k.D _{2v}	De lince <i>ostrowjdz</i> , De limace <i>Schljmak</i>	ostrowidz, ślimak
k.D _{3v}	De onagro <i>dzykj osszjel</i>	dziki osiel
k.D ₄	De panthera <i>Rjysz</i>	ryś
k.D _{4v}	De pigmeis <i>pjadzymaz</i>	piędzimaż
k.D ₅	De pulice <i>pchla</i> , De rinoceronte <i>jenorozecz</i>	pchla, jenorożec
k.D _{5v}	De sanguisuga <i>pjyawa</i>	pijawka
k.D ₆	De simea <i>mavpa</i> , De scorpione <i>Mjedzwjadek</i>	małpa, miedźwiadek
k.D _{6v}	... bibere cum locionibus... alias <i>szpomijamij</i> ... fungi qui dicuntur <i>zabije nogj</i> ... <i>vaza szjrschenyowa</i>	z pomyjami żabie nogi waza szyrzeniowa
k.E ₁	De taxo <i>jazwjez</i> , De tigride <i>zubr</i> , De teredine <i>drzewnj</i> <i>czerwj</i> , De testudine <i>zolwj</i>	jaźwiec, żubr, drzewny czerw, żółw
k.E ₃	<i>vespa ossa</i>	osa
k.E ₆	Ad vulnera putrida. Succus febrifuge alias <i>trądownjkw</i>	trądownik
k.F ₇	Ad ignem extrahendum alias <i>chlodne</i> ... alias <i>kuch rozwjercz jaije a oleyv przyk</i> [...]	chłodne kuch, rozwieré jaje, a oleju przyk...
k.F _{7v}	Gdy zylj schną. vezmj shpjkw zkonskich koszczj asthlucz gy z koshtj wolem, thym pomazu j suche zylj	Gdy żyły schną, weźmi szpiku z końskich kości, a stłucz ji z kosztym, tym pomazuj suche żyły
k.F ₈	<i>pellicinus wjlczyj groch</i> polna marchew albo pasternak warzonj zeczjrwonj ljbjothkaj przjlozonj na gvzy rozpada je. Item sok njedospjalkowj w nosz wpuszczonj mozg czyszczj	wilezy groch polna marchew albo paster- nak warzony z czerwona lebiotką przyłożony na guzy rozpędza je. Item sok nie- dośpialkowy w nos wpusz- czony mozg czyści

- k.F_{8v} *Frixa smazone*
Contra rugas faciei post partum. Vezmŷ kokoshego smalczv z blajwassem a z zŷwŷm srebrem a thym lŷcze namazuŷ
- k.G₁ *De ovis gruis zorawŷj, De ovis cancrorum Rak*
De ovis locustarum kobŷlkŷj
" " *lacertarum ŷaszczurka*
" " *milui kanŷja*
" " *merguli Nor*
" " *nisi krogulecz*
... dum sumitas arborum citto ac repente in vere alteratur in folia alias *puka szŷja*
- k.G_{1v} *Ova coturnicis ŷarzaby, Czyetrzew*
De ovis perdicis kuropathwa
" " *quisquile przepŷjorka*
" " *turturum Sŷnogarlŷcza*
" " *vpuparum dudek*
" " *vulturum sap*
- k.G₂ marg. d.: ... cineres cuttis tremuli alias *osŷŷjczce*
- k.G_{2v} *Contra insomnium puerorum: ... papaver cum oleo limphéo alias grŷŷbŷenŷjowŷjm*
- k.G₃ *Maszcz prathko Goŷacza. Veszmy wŷlczego lŷka szthucz ŷe znowŷm smalczem pothŷm smaz wpanewcze pothŷm stego czŷnŷ plastrŷ a lŷszthkow wŷlczego lŷka vwarz, maczajze tha woda okolo Ranŷ dlŷa zapalŷenŷa*
- k.G_{3v} *Dialithea przeczŷw suchoszczŷ. Weszmy szpŷku skoszczŷ pszŷch shpŷkv skoszczŷ konskych sadlia starego zŷelŷa hermodaetillus alias paluchŷ tho wszŷthko szthlucz a vsmaz wpanewcze pothŷm przecedz przez Chusthŷ a thŷm masz czlonkŷ suche*
- k.G₄ *Naprzeczŷw svchotam dzieczŷjaczŷjm*
- k.G₅ *Rp. Loŷu skopowego albo kozlowego rozpusez gŷ na panewcze przyloz knŷemv trochŷ krethŷ czŷstheŷ zŷwŷcze sosnoweŷ ŷako bŷ czwarthŷ cheszcz thego loŷu przŷleŷ thez oliwi czo potrzebŷ a szlucz dobrze wszŷthki wmozdzerz*
- k.G₈ *Lŷsth makowŷ sthluczony zoczthem przylozony na opuchlŷna rospadza opuchlŷna*
- smazone
Weŷmi kokoszego smalcu z blajwassem a z ŷywym srebrem a tym lice namazuŷ
zoraw, rak
kobytki
jaszczurka
kania
nor
krogulec
puka się
jarzaby, cietrzew
kuropatwa
przepiorka
synogarlica
dudek
sep
osice
grzybieniom
Maŷe prędko gojŷca. Weŷmi wilczego lŷka, st[ŷ]lucz je z nowym smalcem, potym smaŷ w panewce, potym z tego czŷnŷ plastry a listkow wilczego lŷka uwarz, maczajze thŷ wodŷ okolo rany dla zapalenia
przeciwi suchoci. Weŷmi szpiku z koŷci psich, szpiku z koŷci koŷskich, sadla starego, ziela ... paluchy, to wszŷtko stlucz a usmarz w panewce, potym przecedŷ przez chustŷ a tym maŷ czlonki suche
Naprzeciw suchotom dzieciŷcym
Łoŷu skopowego albo kozłowego rozpuŷc ji na panewce, przyloŷ k niemu trochŷ krety, czŷstej ŷywice sosnowej jakoby czwartŷ czŷŷc tego łoŷu, przŷlej teŷ oliwy co potrzeby a s[t]lucz dobrze wszŷtki w moŷdzierzu
List makowŷ stluczony z ocetem przyloŷony na opuchlinę rozpędza opuchlinę

Ad amorem distrahendum. Accipe camisiam eius
femine... et minge per capucium eius alias *przez*
ozrzedlŷe przez
oórzedle
nieprzyjacieli, rzepik, kosa-
ciec, łoboda, dziwoki śláz,
anyż, bukiewa, rojownik
alias miodunka

k.G_{8v}

Głosy dwu rąk. Ręka jedna z końca 1 ćwierci XVI w., druga pod koniec pierwszej połowy XVI w. Nosówka zaznaczona przez a z przekreślonym ogonkiem. S długie lub jako zbitka.

Cim.O. 43.

LEOPOLIENSIS JOHANNES, VIVIFICAE PASSIONIS CHRISTI HISTORICA
EXPLANATIO, KRAKÓW, WDA UNGLEROWA, 8°.

k.F₃ Górny margines: Captabunt in animam iusti: et sanguinem innocentem condemna-
bunt. Ps. 93

Bada rade Vsthawŷechnŷe bracz
naprzeczŷwko dvssŷ sprawŷe
dlŷwego: a krew nyewŷnná oszáda.

Beda rade ustawicznie brać naprzeciwko
duszy sprawiedliwego, a krew niewinná
osáda.

Pismo jednej ręki z 1 poł. XVI w. S występuje jako długie lub zwykłe. Nosówka zaznaczona przez a z przekreślonym ogonkiem.

Cim.Qu. 2110

GLOGOVIENSIS JOHANNES, INTRODUCTORIUM ASTRONOMIE IN EPHE-
MERIDES PER MAGISTRUM JOANNEM GLOGOUIENSEM IN COMMUNEM
STUDENTUM IN ARTE STELLARUM ET STUDIO ASTRONOMIE PROFICERE
CUPIENTIUM VTILITATEM IN ACADEMIA CRACOUIENSI FAUSTE RECOL-
LECTUM, CRACOUIE 1514, PER FLORIANUM ET WOLFGANGUM, 4°

k.H_{6v} Na końcu tekstu:

Vocabula:

Asma	<i>dychawŷcza</i>	dychawica
Squinacilia	<i>slŷnogorz</i>	ślinogorz
Apostema est		
morbis colica	<i>kłocze wziwocze</i>	kłocze w żywocie
Opullacio	<i>zathkanŷe</i>	zatkanie
Ventilabrum	<i>wachliarz</i>	wachlarz

Pismo jednej ręki z 1 poł. XVI w. S długie.

2715

HESIODUS ASCRAEUS, HESIODI POETE GEORGICORUM LIBER PER
NICOLAUM DE VALLE CONVERSUS E GRECE IN LATINUM, LIPSIAE 1530,
PER JACOBUM THANNER, 4°

Dzieło *Georgicorum liber* to Hezjoda *Erga kai hemerai*, czyli *Roboty i dni*. Ten drugi jednak autentyczny tytuł pojawia się znacznie później

w Polsce, bo dopiero w 1560 roku w wykładach Wojciecha z Szadkowie, profesora Akademii Krakowskiej. Nie zdziwią nas glosy polskie w tym dziele, jeśli zważymy, że Hezjod był w Polsce Odrodzenia bardzo popularny, a objaśnianie jego dzieł zaczęło się w szkole krakowskiej już w 1520 roku w wykładach Jakuba z Sieradza (Tadeusz Sinko, *Literatura grecka*, t. 1, cz. 1, s. 219). Zresztą ideał życia rycerskiego i ziemian- skiego był wtedy warstwom szlacheckim bardzo bliski. Można z dużym prawdopodobieństwem przypuszczać, że książka ta była własnością jakiegoś słuchacza Akademii, nie najlepiej jeszcze znającego język łaciński, który nad trudniejszymi zwrotami, dla lepszego ich zrozumienia, pisał wyrazy polskie. Całkowitych bowiem tłumaczeń polskich Hezjoda jeszcze wtedy nie było ze względu na szeroką znajomość łaciny pozwalającą na czytanie oryginału.

A ₁	w. 18 ... lector amande legas (chare discipule) <i>ucznyv</i>	uczniu
A _{2v}	w. 15 Sum tamen hoc ausus bisseptem et quattuor annis Dum mea labuntur lustra trahente dea <i>szila sznįwoliį żywoth przedluszajęczy</i>	siłą zniwoli żywot przedłu- żający
	w. 21 Suscipe et Hesiodum placido complectere vultu <i>roszesznanye</i>	rozeznanie
	Hic quoque iudicio stetque cadetque tuo	
A ₃	w. 13 Tum mala meus hominis meliorem inclinat ad vsum Et cupiunt molles crudelia pectora cultus meliores mores <i>obįczajow</i>	obyczajow
A _{4v}	w. 10 Quam sibi quisque velit dea quam doctissima Pallas <i>czosnkįjem</i>	czosnkiem
	Instruet et varias percurrere pectine telas	
	w. 18 Virginis ora dee similem quam clauca Minerua <i>vgladżyela</i>	ugładziela
	Cinxit et ex omni fulgentem partem poliuit	
	w. 20 Hinc etiam Charites etiam celeberrima pytho <i>vpomįnkįj</i>	upominki
	Aurem candenti posuere monilia collo	
	w. 23 ... tamen attica Pallas <i>navyszįv</i>	nawyszą
	Illam precipuo forme decoravit honore <i>wįeko</i>	wieko
A ₅	w. 18 Obsistit impositum nam tegmen abire volenti <i>podawala</i>	podawała
A _{5v}	w. 13 Omnia liberius nullo cogente ferebat <i>kv poszpolythemv dobru</i>	ku pospolitemu dobru
	w. 14 In commune bonum nec quisquam invidit habenti	

- w. 15 Quam foelix etas erat omnibus vna voluntas
uczynkow
- A₆ w. 2 Et taciti letos soluebant pectora in vsus
Tunc sibi quisque sue fecere sub vbera matris
grobij
Otia mortales...
ynszij barvij bądaczij inszy barwy będący
- w. 3 Ingenii rude principium quo decolor etas
In propriis etiam laribus rude pectus agebat
- w. 6 ... anxius ardor gorczoszcz
szle gorącość
zle
- w. 7 Curarum incumbens aderat quas improba mentis
obopolnija obopolnia
- w. 8 Gaudia fecerunt alterna iniuria nunquam
Szyathoszczij świętości
- w. 10 ... nullos Sacrorum ritus etas argentea vidit
szgladzyel zgładziel
- w. 11 Hanc deus extinxit meritam flammatus in iram
- w. 14 Non tamen illorum sine nomine vita recessit
wthore szjadla wtore siadla
- Sub terrisque dei sedes coluere secundas
zymnego zimnego
- k.A₆v w. 1 Ad gelidi loca nigra dei sine honore recessit
panoszew panoszew
- w. 7 Diuinum genus heroum primumque vocari
półbogowie
- w. 8 Semidei immensos illi potuere per orbes
walkij walki
- w. 9 Hos insanus amor Martis
jachaly jachaly
- w. 13 ... cum pergamena classes Argolice peterent
- k.B₂ w. 17 ... quercus
bączu buczą
- Glandifere in summo media tamen arboremussant
wsgardzona wzgardzona
- k.B₃ w. 8 Spreta iacet bonitas et ius iniuria vincit
szroszvmjeij zrozumiej
- w. 9 Inuito Ioue ni fierent. hec accipe frater
walyiecznije walecznie
- w. 13 Credimus alterno certatim corpore pasci
chytroszczij chytroszi
- w. 23 Quam facile innumeras vitiorum amplectimur artes
poth dyszchvczij pot dyszący
- k.B₃v w. 1 Est via virtutis contraria sudor anhelus
szrozejv srozeje
- w. 3 In longum prorumpit iter riget aspera primo
szczijel ściel[a] ?
- w. 16 Torpenti similem suco cui spicula surgunt
na thijlje na tyle
- k.B₄ w. 10 Cura iacet passim longe post terga relictis

		<i>szlj</i>	zły
	w. 18 Vel qui in pupillos audet vim ferre nefandum		
		<i>vjnnemv</i>	winnemu
	w. 21 Verbera non impune tamen stat poena nocenti		
		<i>niekthorj</i>	niektory
k.B ₅	w. 18 Heu quam damnosum mulieri est fidere cui-		
	quam		
	<i>mocznje</i>		mocnie
k.B _{5v}	w. 15 Improbe....		
	<i>dyszal</i>		dyszal
k.B ₆	w. 23 Temonem, qui si fuerit protentus in octo		
	<i>szlozenjv</i>		złożeniu
k.C	w. 9 Sit labor et centum compagibus insita lingua		
	w. 15 Vere nouo veniant celeres ad aratra iuueni		
	<i>szblo</i> kłoszem czyaszky		ż[dź]blo, kłosem ciężkim
	Fertilis et feruens culmus procunbat arista		
	<i>thrzymayecz szje plgv</i>		trzymając się pługu
	w. 20 Vota refer Cereri cum stiue innixus agendo		
	<i>szatha</i>		szata
C ₃	w. 2 Mollis lena tuos cui texta ex ordine recto		
	<i>asz do vyszechv</i>		aż do wirzechu
	w. 4 Sitque ex crure tenus vetat hec per corpora		
	fetas...		
	<i>szczeczjnyj</i> [pismo drugiej ręki]		szczeciny
	<i>twardzecz</i>		twardzieć
	w. 5 Surgere et instanti prohibet durescere vento		
	<i>obrona</i>		obrona
	w. 6 Tegmina sint pedibus taurorum e pelle cothurni		
	<i>syrchlamy</i>		syrchlami
	w. 7 Ne nocet hos inflare pilis. vt frigora vincas		
	<i>nagrzeb</i> <i>pilegi czapki</i>		na grzeb[t] czapki
	w. 9 Ac dorso suspende. tegant capita alta galeri		
	w. 13 Ille quidem vi ventorum e fluuiatibus vndis		
	<i>wstapuye</i>		wstępuje
	Tollitur in sublime...		
	<i>pospjeszana</i>		pospieszana
	w. 18 Acceleretur opus...		
	<i>koszlek</i>		kozłek
C ₄	w. 15 ... hic mellior hedulus adsit...		
	<i>szjedljsko</i>		siedlisko
	w. 18 Tempus est Cereri sacras terat area fruges		
	<i>aurora</i>		
	<i>yvthrzenka</i>		jutrzenka
C _{4v}	w. 11 Et rosea arcturi cernit pallantias astrum		
	<i>obopolnje</i>		obopolnie
D _{4v}	w. 1 Affirmant que lis alterne agitata creauit		
	<i>trzebjecz</i>		trzebić
D _{4v}	w. 7 Hac ouium foetus licitum castrare: vel hēdos		
	<i>ogradzacz oborę</i>		ogradzać oborę
	w. 8 Et licet infixa pecudes circumdare mandra		

Pismo dwóch rąk z 1 poł. XVI w. Ręka pierwsza nieco wcześniejsza. Głos ręki drugiej jest tylko kilka. S występuje długie, sz jako zbitka, nosówka zaznaczona przez a z przekreślonym ogonkiem.

BK 794

[KODEKS MIKOŁAJA Z OBORNIK (DZIAŁYŃSKICH II)]

Łac., 1441 r., pap. i perg., k. 115+2 ochronne, 21×15 cm. Oprawa XV w., deski obciągnięte skórą brązową.

Kodeks ten był drukowany w: „Archiwum Komisji Prawniczej”, Kraków 1921, t. 2, s. 443—550, gdzie kursywą uwydatniono występujące w rękopisie wyrazy polskie w transliteracji. Recepty lekarskie Małachowskiego (k. 104) drukował częściowo Michał Wiszniewski, *Historia literatury polskiej*, Kraków 1842, t. 4, s. 194, przypis 221. Zdarza się tu jednak dużo błędów w transliteracji, jak również błędne odczyty, np. *dzykye miaszo, matgra costka* zamiast *dzywyemyaszo, marthwa costhka* itd. Rostafiński tego rękopisu nie opracował. Giedroyć również nie miał go w ręku, wspomina tylko o nim w *Zróżdłach biograficzno-bibliograficznych do dziejów medycyny w dawnej Polsce*, Warszawa 1911, s. 467—468. Kilka-naście wyrazów polskich z recept Małachowskiego podaje również J. Zathej, *Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Kórnickiej*, Wrocław 1963 s. 440. Z recept na choroby końskie 11 odpowiada tekstowi polskiemu, który wydał F. Ungler w Krakowie w r. 1532, *Sprawa a lekarstwa końskie przez Conrada, kroleskiego kowala, doświadczone...*, którego autorstwo A. Brückner przypisywał Biernatowi z Lublina. Dzieło to zostało wydane przez PAU w Bibliotece Pisarzów Polskich. Nr 56 (zob. J. Zathej, o.c., s. 441). Wspomina również o tych receptach M. Wiszniewski, o.c., s. 194.

k.2v	w. 18 ... pena <i>pyantnadzeszcze</i>	piętnadzieście
k.4	w. 6 ... citacionem poterit facere generalem alias <i>pyenth^{ce}</i> pena puniatur	pięt(nadzieś)cie
k.4v	w. 5 ... sine legitimo actore pena <i>pentheza...</i>	pięt(nadzieś)cia (15 r.)
k.5	w. 20 ... sub pena <i>Sedmdzeszyanth...</i>	siedmdziesiąt
k.8	w. 14 ... quatuor grossis ratione <i>pyenth^{cze}</i>	pięt(nadzieś)cie
k.12v	w. 16 ... pena <i>pyanthcze</i> exsoluet...	pięt(nadzieś)cie
k.22v	w. 17 ... pena que dicitur wulg. <i>pyenthcza</i>	pięt(nadzieś)cia
k.25v	w. 5 ... sine legitimo actore wulg. <i>przeszpowoda</i>	przez powoda
k.27	w. 13 ... pena que dicitur <i>Syedmdzeszyanth</i>	siedmdziesiąt
k.28	w. 14 ... pena.. que dicitur <i>Sedmdzeszyanth</i>	siedmdziesiąt
k.35	w. 9 ... dum solucio dicta wulg. <i>czesne czoszne</i>	czesne, czosne
	w. 20 ... dare solucionem <i>pamijathne</i>	pamiętne
k.37	w. 1 Iudicem non provocat wulg. <i>naganil</i>	naganil
	w. 4 ... provocacio ut suspensa polonice <i>nyenaganyona</i>	nienaganiona

k.37v	w. 17	... mobilia et immobilia nomine <i>puszczine</i>	puścine
k.39v	w. 12	... vestibus, in quibus fuerat occisus... quod ipsi nominant <i>krwawyone</i>	krwawione
k.46v	w. 5	... penam que dicitur <i>sescz grivyeny</i>	sześć grzywień
k.48v	w. 23	... Famulus, qui dicitur <i>golomonka</i>	gołomęka
k.49	w. 6	... Cum aliquis arguit seu provocat sententiam Castellani Crac. quod dicitur <i>narzeczenye uel naganyenye</i>	narzeczenie naganienie
k.49v	w. 24	... militi vero famoso <i>slacheze</i> (2 r.)	ślachcie
k.55	w. 18	... qui supra iudicato dubitatur... recipiata <i>wsczesz</i>	wstecz
k.56	w. 9	... officiales alias <i>Sluszebniky</i>	ślužebniki
k.60v	w. 5	... que merica vulg. dicitur <i>dambrowa</i>	dąbrowa
k.65v	w. 3	... pena vero que dicitur <i>Syedmczesanth</i>	siedmdziesiąt
k.66	w. 3	... non pena <i>syedmnadzescza</i> puniatur	siedmnadzieścia
k.66v	w. 17	... officialis qui dicitur <i>vozni</i>	woźny
k.66v	w. 19	... pena sex marcarum que in polonico dicitur <i>syedmgrziwyeny</i>	siedm grzywień
k.73v	w. 6	... ostendere scopulos dictos <i>kopeze</i>	kopce
k.75	w. 9	aut alia notabilia signa ut in campis <i>vyazdi</i>	ujazdy
k.75v	w. 7	... in quolibet districtu sev iurisdicione alias <i>povyathem</i>	powiatem
k.78	w. 15	... pro memoriali siue <i>pamyanthne</i> uel alio nomine <i>prziszady</i>	pamiętne przysady
k.83	w. 14	... post unamquamque questionem uel alio iudicio expositam, dictam <i>zaloba</i>	żałoba
k.83	w. 11	... Mellificia in nemoribus... tenentes... de tributis alias <i>danj</i> ... tenentur	dań
k.104	w. 14	De presumpta intencione silue <i>zapusta</i>	zapusta
k.104	w. 18	... siluam... dictam <i>zapusth</i>	zapust
k.104	w. 20	... caumate alias <i>pozarem</i> ...	pożarem
k.104	w. 14	quod filie in hereditatibus quod <i>puszczina</i> ... dicitur...	puścina
k.104	w. 15	... et hec pena ... siue gracia <i>namiloscz</i> appellatur	na miłość
k.104	w. 4	Sanacio vulnerum cruentarum scripta post medicum <i>Malachowsky</i>	Małachowski
k.104	w. 4	... ceram cum <i>zakyel</i>	zakiel
k.104	w. 7-9	... Item vngentum super <i>othok</i> primo saluiam <i>kopythnyk zayakyel roszchodnyk zymozelon</i>	otok kopytnik, zajakiel, rozchodnik, zimozielon
		Et si multum fuerit vulnus oppressum <i>othokyem</i> semen linum... liga super ungentum <i>othoczne</i>	otokiem otoczne
	w. 16	... ungendo vulnus ... ungento <i>gnoyna</i>	gnojna
	w. 19	... scilicet ungicio manere quovsque exeat alias <i>vyynyknye</i> . Et vnge ... vngento <i>othoczna</i>	wyniknie, otoczna
	w. 23	... mouetur circumferencia cerebri <i>pleva claska</i> ... tunc ventuabit <i>pleva szapy</i>	plewa kłęska [?] plewa sapi [?]
	w. 33	... <i>czythwar</i> in equali sume...	cytwar
	w. 36	Contra <i>kreczyce</i>	kreczyce

	w. 39 Contra <i>mosgrzewyce</i>	wosgnewice
	w. 43 ... <i>costum equinum</i> vulg. <i>kosztywał</i>	kosztywał
	w. 45 Contra <i>dzyvyemyaszo</i>	dziwiemięso
k.104v	w. 1 Accipe radicum herbe diete <i>drdesth</i>	drdest
	w. 12—14 Contra <i>spoth</i> ... accipe herbam supernatantem in aqua vulg. <i>vodnarzerzucha</i> uel <i>gorczyca</i>	szpot wodna rzeżucha uel gor- czyca
	w. 15 Contra <i>agaciam</i> alias <i>dychawiczam</i>	dychawica
	w. 20 ... <i>flebothomo</i> vulg. <i>puszczadlem</i>	puszczadlem
	w. 22 Contra <i>pachirze</i>	pęchyrze
	w. 25 Contra <i>zambri</i>	ząbry
k.104v	w. 28 Contra <i>czyrwy</i>	czyrwie
	w. 29 Accipe bucciam vulg. <i>borcz</i> borczkum	borcz
	w. 32 „ in latere que <i>poprasznycza</i> vocatur...	poprażnica
	w. 33 Contra <i>ochchvath</i> . Accipe ferrum quod dicitur <i>vandzydla</i>	ochwat wędzidla
	w. 43 ... <i>duc equum</i> in <i>angarum</i> vulg. <i>lyszyca</i>	lisica
	w. 47 Contra <i>ocladzynny</i>	okładziny
	w. 49 „ <i>marthva costhka</i>	martwa kostka
k.105	w. 17 Contra <i>kurdzel</i>	kurdziel
	w. 19 Quando <i>eus</i> destruitur in via scrupulosa vul- gariter <i>nagrudzye</i>	na grudzie
	w. 27 Quando <i>eus</i> erigit pedem alias <i>vythknye</i>	wytknie
	w. 34 Contra <i>crath</i>	kręt
	w. 36 Contra <i>nogyecz</i>	nogieć
	w. 39 „ <i>byelmo</i>	bielmo
	w. 43 „ <i>pachirze</i> lauentur inflature id est <i>pachirze</i>	pęchyrze
	w. 44 Contra <i>rupye</i> equi	rupie
	w. 53 „ <i>fractionem dorsi a sella</i> vulgariter <i>Szadno</i>	sadno
k.105v	w. 10 ... <i>vermes dicti</i> vulg. <i>mothilycze</i>	motylice
	w. 13 Contra pestilenciam porcorum. Detur eis ad comedendum sanguis hircorum... crudi uel decocti uel residuitas alias <i>thulovy</i>	tulowy
	w. 39 Contra <i>przymyoth</i> . Accipe <i>kozelek</i> cum claro ovi contere et appone ad vulnus conversum <i>placz vyvynyenye</i>	przymiot, kozielek
	w. 42 ... et bibe cum bona <i>cereuisia</i> vel... de pisce <i>gyastvyecz</i>	plac wywinienie
k.106	w. 1 Cum <i>rumyen</i>	jastwiec
	w. 3 ... si <i>vermes</i> alias <i>mothilycze</i> sunt in capite... tunc da eis herbam que vocatur <i>zeglen</i>	rumień motylice
	w. 6 Si post festa... debilitantur accipe <i>pyeczenya</i> de formice	zegleń pieczenia
	w. 16 ... dispergentur eis aliquot manipuli estiuales alias <i>zytha gyarego</i>	żyta jarego
	w. 17 Item <i>grochovyny</i>	grochowiny
	w. 19 ... Tunc cortizetur <i>oszyca</i> et ille cortex...	osica
	w. 21 ... exuere alias <i>strzasznacz</i>	strząsnąć
k.106v	w. 1 Recipe folia <i>saluie</i> fragarum alias <i>Gyeszyn</i>	jesin
	w. 19 Item recipe <i>prassium</i> vulg. <i>Marthva pokrzyja</i>	martwa pokrzywa

	w. 20 scabiosam vulg. <i>driakijew polną</i>	driakiew polną
	w. 21 ... enulam campanam alias <i>oman</i>	oman
k.107	w. 7 ... valeriane alias <i>Cozyelyek</i>	kozielek
	w. 15 Iten <i>Czythvar</i>	cytwar
	w. 27 ... demum ex iuniperis alias <i>Jalowyecz</i>	jałowiec
k.107v	w. 13 Si apostema apparuerit sub ascella alias <i>pod pachu</i>	pod pachą
	w. 24 Recipe folia sambuci id est <i>Bzowe</i>	bzowe
	w. 27 ... vngentum de populo alias <i>topolyamasz</i>	topola maść
k.108	w. 4 Recipe Maluam alias <i>Słaz</i> , vrsibrancam alias <i>Barscz</i>	ślaz barszcz

Wyrazy polskie w tekście od k.2v do k.83 z końca 1 poł. XV w. Nosówka zaznaczana tu wyłącznie przez am, an, em, en. S długie.

Głosy polskie od k. 104—108 z 1 poł. XVI w. Nosówka tu albo nie zaznaczona wcale, albo przez am, an, raz tylko przez a z przekreślonym ogonkiem.

BK 116

[MATERIAŁY RÓŻNE, M. IN. KANON MSZY PO ŁACINIE Z POLSKIM TEKSTEM MIĘDZY WIERSZAMI]

Łac., pol., 1446/1447 r., k. 434, 21,5×15 cm. Oprawa: deski obciągnięte skórą z połowy XV w.

Canon missae, czyli przekład modlitw, które kapłan odmawia przy mszy św., spotyka się w rękopisach średniowiecznych dosyć często. Przekład polski kanonu mszy opublikował: W. A. Maciejowski, *Piśmienictwo polskie. Dodatki*, nr 11, s. 48—75, z rękopisu Ossolineum Nr 2080, opisanego przez Bielowskiego, oraz z dwóch odpisów z rękopisów warszawskich, dokonanych przez Gołębiowskiego. Całość kanonu z rękopisu sieciechowskiego, BN Lat. F.I, 232 z r. 1456, drukuje A. Brückner, *Drobne zabytki języka polskiego XV wieku. Pieśni, modlitwy, glosy* w „Rozprawach AU” Wyd. Filol. S. II, t. 25, s. 257—264, 1897. Wreszcie Bogdan Bolz, Wanda Żurowska-Górecka ogłosili *Glosy kanonu z lat 1428—1431* (z rękopisu gnieźnieńskiego Nr 60) w „Slavia Occ.”, 1965, t. 25, s. 203—230.

Kanon mszy z rękopisu kórnickiego nie był jeszcze nigdzie publikowany. Jego przekład polski z 1. poł. XV w. jest raczej przekładem wyrazów łacińskich bez większej troski o składnię polską. Tekst polski pisany jest nieczytelnie, pismem drobnym, ściśniętym, stłoczonym między wierszami, inną ręką niż tekst łaciński. Wersja kanonu rękopisu kórnickiego zbliżona jest do wersji rękopisu sieciechowskiego, w wielu jednak szczegółach oraz w ortografii od niego się różni. Stąd też jest chyba rzeczą wskazaną opublikowanie go w niniejszej pracy.

Communicantes et memoriam venerantes
napjrwie slawanthnej [chwalebnej] zawsdj ze-
wjczce pannej
 imprimis gloriose semperque virginis
marj mathkj bozej ypana
 marie genitricis Dei et Domini
naszego Jesu Christa alye ybogoslawijonych
 nostri Jesu Christi, sed et beatorum
apostolow ythesz mnczennjkw thwych
 apostolorum ac martirum tuorum Petri
swyatego sviathego
 et Pauli...
gich sze zasluzeniem y tesz proszbamj vszyczj
 quorum meritis precibusque concedas
abj vewszelkych zaszczizenja twego
 vt in omnibus proteccionis tue mv-
vezwijerdenj bychom bijlj pomocza przesz
Jhesu Christa pana naszego
 niantur auxilio per eundem dominum nostrum
tho tegodla obyathovanijszlsbj naszej
 Hanc igitur oblacionem seruitutis nostre
ale ytesz wszythkj czeladzj twej proszimi
 sed et cuncte familie tue quesumus
panye abj vkojjeszija raczj przjgacz
 domine vt placatus accipias diesque
mjeskanija albo czasj nasze wthvem pokoju
 rosikowacz szgodzycz szgadzycz
 nostros in tua pace disponas
ytesz odwyczynego potapyenijsz
 atque ab eterna dampnacione
nasz vytragnacz wybranych thwych
 nos eripias et in electorum tuorum
przykaszj zawsze wetrzodze vdarovacz
 iubeas semper grege numerari
przesz yeszsza Cha pana naszego
 per Christum dominum nostrum
ytesz obyatowanj thj boze proszimi
 Quam oblacionem tu Deus in omnibus quesumus
poszegnanije przjypisane vezuverdzone
 benedictam ascriptam ratham
madre przjemne
 rationabilem acceptabilem que
itesz vezinicz raczibj abj nam czyalo y krew
 facere digneris vt nobis corpus et sanguis
badze namilejszego szina twego pana
 fiat dilectissimi filii tui domini
naszego ihv cha gyen sze przethim njsslj
 nostri Jesu Christi. Qui pridie quam
czyrpyal wszyal chlyeb szwyathe ytesz
 pateretur accepit panem in sanctas ac

napirwe slawetnej (chwalebnej) zaw-
 zdy (dziewice) Pannej

Maryi Matki Bozej i Pana

naszego Jezu Chrysta, ale i błogosła-
 wionych
 apostołów i też męczenników twych
 świętego...

jich że zasłużeniem i też prośbami
 użyczy
 aby we wszelkich zaszczytowania twego

uwierdzeni bychom byli pomocą
 przez Jezu Chrysta Pana naszego

to tego dla obiatowania służby na-
 szej
 ale i też wszytki czeladzi twej pro-
 simy
 Panie, aby ukoiw się raczy przyjąć

mieszkania albo czasy nasze w twem
 pokoju rozszykować, zgodzić, zrzą-
 dzić
 i też od wiecznego potępienia

nas wytragnąć wybranych twych

przykaży zawsze we trzodzie udaro-
 wać
 przez Jezusa Ch[ryst]a Pana naszego

i też obiatowania ty, Boże, prosimy
 pożegnane, przypisane, uwierdzone
 mądre, przyjemne

i też uczynić raczyłby, aby nam
 Ciało i Krew
 będzie namilejszego Syna twego Pana

naszego Jezu Ch[ryst]a, jenże przed
 tym, niżli
 cirpiał, wziął chleb [w] święte i też

wijełbne racze swojy apodnyoswszjy oczjy
venerabiles manus suas et leuatis oculis
wnjybo doczebye kthoby boga oczcza swego
in celum ad te Deum patrem suum (oczczv
swemv)
wszechmogaczego tobye chwalia daya
omnipotentem tibi gracias agens
poszegnal lamal dal rosdawal vzenjykom
benedixit fregit dedit discipulis
swim mowjacz przjymucze (bjercze) agyedcze
suis dicens accipite et manducate
stego wszyszczjy thocz yest pravjye czalo mogye
ex hoc omnes. hoc est enim corpus meum
takyesz gdisz vyczerzal yest
Simili modo postquam cenatum est
wszyaw ythey przeswyathlj kyelych
accipiens et hunc preclarum calicem
wszwyate ytesz vijełbne racze swogjy
in sanctas ac venerabiles manus suas
pothem tobye chwala daya poszegnal
item tibi gracias egens benedixit
rosdal vzenjykom swim mowjacz
dedit discipulis suis dicens
przjymucze ypjycze stego wszyszczjy
accipite et bibite ex hoc omnes
tocz yest najyste vyernj kyelych kwiye mogyej
Hic est enim calix sanguinis mei
nowego j wyeczne zakone thayemnyce vijari
novi testamenti misterium fidei
yaszkrew zanasz jyszawyelye ludzj badze roszyana
qui pro vobis et pro multis effundetur
naodpuszczenie grzechom
in remissionem peccatorum.
tha kako kroc vczinicze
Hee quocienscumque feceritis
kmej pamjaczjy czynczye
namaya pamjacz vczinicze
in mei memoriam faciatis
stego ypamyathnjeczjy mj panye
Unde et memores nos domine
slugi tvogy ale ylud twoy
serui tui sed et plebs tua sancta
togo crista szina twego pana naszego
eiusdem Christi filii tui domini nostri
tako blogoslawijone maky ytesz yspyekla vstanje
tam beate passionis nec non ab inferis resur-
rectionis
ale nanyebo blogoslawijone wstapijenje
sed et in celos gloriose ascensionis
obyathgemy dostojney vyełbnoszczjy thwej

wielebne ręce swoji, a podnioswszy
 oczy
 w niebo do ciebie (ktobie) Boga Ołca
 swego (Ołcu swemu)

wszechmogącego tobie chwałę dają
 pożegnał, łamał, dał, rozdawał ucze-
 nikom
 swym mówiąc przyjmujcie, (bierz-
 cie) a jedzcie
 z tego wszyscy, toć jest prawie Ciało
 moje
 Takież gdyż wieczerał jest

wziął i ten przeświatły kielich

w święte i też wielebne ręce swoji
 potem tobie chwałę dają[c] pożegnał
 rozdał uczniom swym mówiąc

przymujcie i pijcie z tego wszyscy
 toć jest naiste wierny kielich Krwie
 mojej
 nowego i wieczne [w] zakonie ta-
 jemnice wiary
 jaż Krew za nas i za wiele ludzi
 będzie rozlana
 na odpuszczenie grzechom

ta kako kroć uczynicie

kmej pamięci czyńcie
 na moją pamięć uczynicie

Z tego i pamiętnicy my, Panie

slugi twoje, ale i lud twój

tego Krysta Syna twego Pana na-
 szego
 tako błogosławione męki i też i z pie-
 kła wstanie

ale na niebo błogosławione wstapie-
 nie
 obiatujemy dostojnej wielebności

przeswyathley vyelykosczy
offerimus preclare maiestati tue
stwych darow ytesz danijch obyathq
stvej zaslugij
de tuis donis ac datis hostiam puram
czistq obyatha swyathq obyatha nyepokalyanq
hostiam sanctam, hostiam immaculatam
chlyeb swyathi chleb zywotha
panem sanctum, panem vite eterne
vyczynego ykelych sbawienija przez konczq
et calicem salutis perpetue
nagesz mijoszczywim jylubyeszlijwim oblyczim
Supra que propicio ac sereno vultu
wesrzecz raczyj yprzjgyatho [yprzjgyemno/
ymyecz
respicere digneris et accepta habere
yako przygjatho ymecz raczylessz
sicuti accepta habere dignatus est
dary obyatha offyara dzieczyaczq twego sprawje-
dlwego jbyyatha
munera pueri tui iusti Abel et sacrificium
pirwego oczcza naszego abramovq itho czo tobye
patriarche nostri Abrache et quod tibi
offyarował nawyszij kaplan thwoj takorzekaczij
obtultit summus sacerdos tuus Melchisedech
zwyathq offyarq nyepokalyanq obyathq
sanctum sacrificium immaculatam hostiam
nabosznij czebye proszimij wszechmogaczij boze
pokonij
Supplices te rogamus omnipotens deus
kaszyj thij darij donjesz przezszracze swyatego
iube hec perferri per manus sancti
angyola thego nawyszakosczyj oltarzq twój
angeli tui in sublime altare tuum
przedoblyczim boszej moczij thwej
in conspectu diuine maiestatis tue
yracz dacz abij yle kolegych steij oltarzowej
et presta vt quodquod ex hac altaris
uczestnostnoszyj naswyathsego szyna thwego
participacione sacrosanctum filii tui
czydło ykrew przjdyblychom wszemu
corpus et sanguinem sumpserimus omni
posegnaním nyebjeskym jmijlosza napelnyeny
bijchom bylij
benedictione celesti et gracia repleamur
przez thego Jhesu Christa pana naszego
per eundem Christum Dominum nostrum
rospomyen thesz pane slug yszluszebnjcz
Memento eciam domine famulorum famula-
rumque

twej przeświatłej wielkości
 z twych darow i też danych obiatę
 z twej zasługi

czystą, obiatę świętą, obiatę niepo-
 kalaną
 chleb święty, chleb żywota

wi[e]cznego i kielich zbawienia przez
 końca
 Na jeź miłościwym i lubieźliwym
 obliczym
 weźrzyć raczy i przyjęto i przyjemno-
 imię

jako przyjęto imię raczyłeś

dary (obiatę) ofiarę dziecięcia twego
sprawiedliwego i obiatę

pirwego oóca naszego Abramowa
 i to, co tobie
 ofiarował nawyższy kapłan twój tako-
 rzekący
 świętą ofiarę, niepokalaną obiatę

nabożni ciebie prosimy wszechmo-
gący Boże poko[r]ni

każy ty dary donieść przez ręce
 świętego
 anjiola t[w]ego na wysokości ołtarza
 twoji
 przed obliczym bożej mocy twej

i racz dać, aby ilekole jich z tej
 ołtarzowej
 uczestności naświetszego Syna twego-

Ciało i Krew przyjęli bychom wszemu

pożegnaniem niebieskim i miłością
napelnieni bychom byli

przez tego Jezu Chrysta Pana naszego

Rozpomień też, Panie, sług i słu-
żebnic

thwych ijonych kthorzij nasz przesłj
tuarum et eorum qui nos precesserunt
sznamjenyem vyarij odpoczywagya vesznye po-
koyow
cum signo fidei et dormiunt in sompno pacis
thym wszem czszoszmy gye myenili pane wszyth-
kim w Jhu Christe
Ipsis domine et omnibus in Christo
odpoczywajaczim myasto ochlodzenija
quiescentibus locum refrigerii
swyathlq ypokoyow abij odpuszczyl (wszjczył)
proszimi
lucis et pacis vt indulgeas deprecamur
przesz Jhesu Christa
per eundem Christum
nam tesz grzesznym slugam thwym
Nobis quoque peccatoribus famulis tuis
schwego vyelykego mjluszczdza
de multitudine miserationum tuarum
mayaczijm nadzeyya czaskq nyekthorq ythowa-
rzystwo
sperantibus partem aliquam et societatem
dacz raczij swyathimi appostoli
donare digneris cum tuis sanctis apostolis
twymi maczennikij swijathim
tuis martiribus
szewszythkimi swathimi twimi wgych sze
et cum omnibus sanctis tuis intra quorum
nasz thowarzysthwo nye domnijmacz
nos consorcium non estimator meriti
zaszluzenyq ale odpuszczenie proszimi rozsdaw-
czq przjypuszczj
sed venie quesumus largitor admitte
przesz Jhesu Christa pana naszego
per Christum Dominum nostrum
przeszjygosz thj tho wszithko panye zawsdj dobre
Per quem tu omnia domine semper bona
thworzysz swijaczysz vziwjasz zegnasz
creas sanctificas viuificas benedicis
y dawasz nam przeszen ijsnjm ywnim
et prestas nobis per ipsum et cum ipso
yest tobye bogu oczczw wszechmocznemu
est tibi deo patri omnipotenti
ywgjednosczy ducha swatego wszjthka czescz
in vnitate Spiritus Sancti omnis honor
ychwala przesw vyekij abo nawyekij vyecznye
stansze.
et gloria per omnia secula seculorum. amen
proszimi kasznyamij sbawyenyq napomyonyeny
Oremus. preceptis salutaribus moniti

twych i onych, którzy nas przeszli
 znamieniem wiary odpoczywają we
 śnie pokojow

Tym wszem, cośmy je mienili, Pa-
 nie, wszystkim w J[ez]u Chryście

odpoczywającym miasto ochłodzenia

światła i pokojow, aby odpuścić
 (użyczył) prosimy

przez Jezu Chrysta

Nam też grzesznym sługam twym

[z] swego wielkiego miłosierdzia

mającym nadzieję czas[t]kę niekora
 i towarzystwo

dać raczy [z] świętymi apostoły

twymi męczenniki świętym

ze wszystkimi świętymi twymi w jich
 że
 nas towarzystwo nie domnimać

zasłużenia, ale odpuszczenie prosimy
 rozdawco przypuści

przez Jezu Chrysta Pana naszego

przez jegoż ty to wszystko Panie
 zawsze dobre
 tworzysz, święcisz, używiasz, żegnasz

i dawasz nam przezeń i z nim i w nim

jest tobie Bogu Ojcu wszechmocnemu

i w jedności Ducha Świętego wszystka
 część
 i chwala przez wieki abo na wieki
 wiecznie stań się.

Prosimy kaźniami zbawienia napo-
 mionieni

ybozym vstawyenyjm sthworzenij szmijemij
et diuina institucione formati audemus
mowycz (rzecz) oczcze nasz yensze yesz
dicere pater noster qui es in celis etc.
sbaw nasz proszimi panye. odewszech szloszczij
Libera nos quesumus domine ab omnibus
malis

mijnalych yninyeiszch ypothem badaczch
preteritis presentibus et futuris
ysproszbij y/sz przymowa bogoszlawionyj ydo-
stojnej zawsdy bozey mathky
et intercedente beata et gloriosa Dei Genitrice
dzewycze mariey ybogoslawyonimi appostolij
twimi pyotra y pawla
virgine Maria et beatis apostolis tuis Petro et
Paulo

ytesz swyatego szewszemij swathimi twimi
atque Andrea cum omnibus sanctis tuis
daj mijloszczijvy pokoj wczaszyj nasze
da propicius pacem in diebus nostris
abij pomoczq miloszerzdzya twego wspomozeni
vt ope misericordie tue adiuti
odgrzecha sawszdij bylibychoh votnyj
et a peccato semper simus liberi
odwszego zamoczzenya przepyecznyj przez tegosz
et ab omni perturbacione securi per eundem
Jesu Christa szina twego
nostrum Jhesum Christum filium tuum
yensze stobq...

qui tecum uiuit et regnat...
o barankv bozyj yen sgladzasz grzechij swyathq
Agnus Dei qui tollis peccata mundi
szmijluj szq nadnami
miserere nobis

bacz tho barszo szwijathe szlaczenye
Fiat hec sacrosancta comixtio
yposwyaczenye czijala ykrwy
et consecratio corporis et sanguinis
panq naszego Jesu Christa
domini nostri Jhesu Christi
wszjythkijm przymyvaczym nam szradzenye
omnibus accipientibus nobis preparacio
nawiecznyj zywoth stanje
ad vitam eternam Amen

panye Jesu Christe yenszesz rzekl appostolom
Domine Jhu Christe qui dixisti apostolis
twim pokoy moj dawam vam pokoj ostawiyam
vam
tuis pacem meam do vobis pacem relinquo
vobis

i bozym ustawieniem stworzeni śmie-
 my
 mówić (rzec) Oócze nasz, jenże jeś

Zbaw nas prosimy, Panie, ode wszech
 złości

minęłych i niniejszych i potem będą-
 cych

i z prośby i z przymową błogosławio-
 nej i dostojnej zawždy bożej Matki

Dziewice Maryjej i błogosławionymi
 apostoły twymi Piotra i Pawła

i też świętego ... ze wszemi świętymi
 twymi

daj miłościwy pokój w czasy nasze

aby pomocą miłosierdzia twego wspo-
 możeni

od grzecha zawždy byli bychom
 wolni

od wszego zamącenia prze[s]pieczni
 przez tegoż

Jezu Chrysta Syna twego
 jenże z tobą...

O Baranku Boży, jen zgladzasz
 grzechy świata
 zmiłuj się nad nami

Bądź to barzo święte złączenie

i poświęcenie Ciała i Krwie

Pana naszego Jezu Chrysta

wszytkim przymującym nam zrzą-
 dzenie

na wieczny żywot. Stań się.

Panie Jezu Chryste, jenżeś rzekl
 apostołom

twym pokój moj dawam wam, pokój
 ostawiam wam

abij nyepatrzył na grzechi nasze
 Ne respicias queso peccata nostra
ale naszebranye czyjrkwe twej
 sed fide[m] ecclesie congregacionis tue
podług twej swathej volyey
 sancte eamque secundum voluntatem tuam
vpokoijcz ypomocz strzedz yrzadzycz
 pacificare et coadunare custodire et regere
raczyj yen szjwyysz ykroluyesz
 dignare. Qui viuis et regnas
sbogiem oczczem
 cum Deo patre in vnitate spiritus sancti Deus
ymyeycze twardosz pokoyą y laszkij
 Habete vinculum pacis et caritatis
abij szce gothowij bylij naszwjathimi thayemny-
czamij
 vt apti sitis sacrosanctis misteriis
bozimi stanszą
 Christi amen
panye Jesu Chryste synu boga ziwego
 Domine jhu Chryste filii Dei viui
yen szwoley oczcza szmoczij
 qui ex voluntate patris cooperante
ducha swiatego przeswyathą szmyercz
 Spiritu Sancto per sanctissimam mortem
twoyą swyath vszjwyjšesz sbaw myą
 tuam mundum viuificasti libera me
przesztho sywathe czyjało ykrew
 per hoc sacrosanctum corpus et sanguinem
twąyą odwszech sloszczj grzechow moijch
 tuum a cunctis iniquitatibus meis
aczin mye twim zawszdyj posluchacz
 et vniuersis malis et fac me tuis
przykazanym a odczebye nygdj
 semper obedire mandatis et a te nunquam
nawyeky odlaczony oddalyonu. yen szjwyysz
ykroluyesz
 in perpetuum separari. Qui viuis et regnas
sbogiem oczczem wgyednoszczj tego ducha
 cum deo patre in vnitate eiusdem spiritus
swatego boze nawyekij vyekom stansa
 sancti Deus per omnia secula seculorum amen
vgjmią boga oczcza czyjało paną naszego
 In nomine dei presens corpus domini nostri
Jesu Christa racz stosz być czyjała ydusze
mogyey
 Ihu Christi custodiat corpus et animam meam
nawyecni zywoth
 in vitam eternam

aby nie patrzył na grzechy nasze
 ale na zebranie cyrkwie twej
 podług twej świętej wolej
 upokoić i pomoc, strzec i rządzić
 raczy, jen żywiesz i krolujesz
 z Bogiem Oćcem...
 imieście twardość[ć] pokoja i łaski
 abyście gotowi byli naświęt[sz]lymi
 tajemnicami
 bożymi. Stań się
 Panie Jezu Chryste, Synu Boga
 żywego,
 jen z wolej Oćca, z mocy
 Ducha Świętego prze świętą śmierć
 twoją świat używileś, zbaw mię
 przez to święte Ciało i Krew
 twoją od wszech złości grzechow
 moich,
 a czynię twym zawsze posłuchać
 przykazaniu, a od ciebie nigdy
 na wieki odląconu, oddalonu, jen
 żywiesz i krolujesz
 z Bogiem Oćcem w jedności tego
 Ducha
 Świętego Boże na wieki wieków,
 stań się.
 W imię Boga Oćca Ciała Pana na-
 szego
 Jezu Chrysta racz stroż być ciała
 i dusze mojej
 na wieczny żywot.

*yesz czyalo vstij panye przijaljsmi czijsta mįyslą
przymimi*

*Quod ore sumpsimus pura mente capiamus
aszdaru czesnego badz nam lekarstwo
et de munere temporalı fiat nobis remedium
viejecznye nawyeki vječnyje stanszå
sempiternum in vitam eternam amen
przijacze czyalå ykrwyje pana naszego
Percepicio corporis et sanguinis domini*

*Jesu Christa yesz przijacze jå szmyalem przijacz
nostri Ihu Christi quam ego sumere presumpsi
nyebadz mnye nam na szand napothapyenyje
non mihi proueniat in iudicium et condempna-
cionem*

*ale stwego sluthowanyå mnye pomocz bacz
sed perpetua pietate proficit mihi
przijacz kvsdrowjv sbavyenya yzasczyjzenyå
sumere ad remedium salutare et ad tutamen-
tum*

*dusze yczyalå yen szywyesz ykroluyesz
mentis et corporis qui viuis et regnas
sbogem oczczem*

cum deo patre etc....

*lubo badz tobye swyata troczczå slusbå
Placeat tibi sancta trinitas obsequium
szluszenjå mego a daj abij thå offyara
seruitutis mee et presta vt hoc sacrificium
yasz oczima twej wyelebnoszij nyedostojni
offjarowalem*

*quod oculis tue maiestatis indignus obtuli
badz thobyje przijemną mne ywszythkim
sit tibi placitum mihi quam et omnibus
thim tho offjarowal*

pro quibus illud obtuli

*abįsze szmįlowal abįszathij szlutowal vječnyje
stanszå.*

te miserante sit propiciabile.

Jeż Ciało usty, Panie, przyjeliśmy,
czystą myślą przymi[j]my,

a z daru czesnego bądź nam lekarstwo

wieczne na wieki wieczne, stań się

przyjęcie Ciała i Krwie Pana naszego

Jezu Chrysta, jeż przyjęcie ja śmia-
łem przyjąć

nie bądź mnie nam na sąd, na potę-
pienie

ale z twego złutowania mnie pomoc
bądź

przyjąc ku zdrowiu zbawienia i za-
szczycenia

dusze i ciała, jen żywiesz i krolujesz

z bogiem oćcem

Lubo bądź tobie święta Troćca służba

służenia mego, a daj, aby ta ofiara

jaż oczyma twej wielobności nie-
dostojny ofiarowałem

bądź tobie przijemna, mnie i wszyt-
kim

tym to ofiarował,

aby się zmiłował, aby się ty złutował
wiecznie, stań się.

Nosówka zaznaczona za pomocą a przekreślonego laską. S długie lub
zbitka.

BK 51

[KAZANIA ŁACIŃSKIE]

Łac., pol., 1465, pap., k. 283 i 1 ochronna, 21,5 × 15,5 cm. Oprawa XV w. w deski
powleczone skórą.

k.252	w. 25 na marginesie:in arram zadadek	zadatek
k.268	w. 7 " " : ...pincerna Pharaonis vidit visio- nem tres palmites ex vua procedere Raroθhol, Rathoroszyl	ratorol, ratorośl

Głosy marginalne ręką współczesną z pismem rękopisu.

BK 43

[BREVIARIUM AD USUM MONASTERII FRATRUM MINORUM DE OBSERVANCIA — S. MARIAE ANGELORUM]

Łac., pol., 3. ćwierć XV w. (przed r. 1481), pap., k. 213+1 ochronna i 1 wyklejka, 14,5×10 cm. Oprawa w deski obcignięte w skórę brązową.

Prow.: Bernardyni z Kościana.

k.1—5 kalendarz:

Marzec	Quecen	May	Czyrwen	Lypen	Syrpen
Marcus,	Aprilis,	Maius,	Junius,	Julius,	Augustus,
Wrzessen	Lýstopad	Grudzen	prossen		
September,	October,	November,	December		

Marzec, kwiecień, maj, czerwiec, lipień, sierpień, wrzesień, listopad, grudzień, prosień.

W kalendarzu brak karty z miesiącami: styczeń — luty. Odmienne niż obecnie oznaczono october jako listopad, november jako grudzień, december zaś określono jako prosień.

Nazwy miesięcy z tego samego czasu co cały tekst rękopisu.

BK 53

[KAZANIA — SERMONES]

Łac., 2. poł. XV w. (1463 i następne), k. 349, 31,3×21,5 cm. Oprawa XV w.: deski obcignięte brązową skórą; uszkodzona.

Głosy tego rękopisu nie były dotąd nigdzie publikowane. Tylko kilka z nich, wskazując raczej na ich istnienie w tekście, wylicza J. Zathey; *Katalog rękopisów Biblioteki Kórnickiej*, Wrocław 1963, s. 171 i n. Głosy te, zapisane na łacińskim tekście kazań, miały charakter praktyczny. Ich celem było ułatwienie kaznodziei przetłumaczenia i wygłoszenia kazania w języku polskim. Tam gdzie kaznodzieja nie był pewien, czy od razu nasunie mu się odpowiedni wyraz polski, zapisywał go nad wyrazem łacińskim. Zdarza się, że w przytoczonych tu głosach wyrazy polskie nie są zgodne z gramatyczną konstrukcją głosowanych zdań łacińskich. Mamy wtedy tłumaczenie zgodne ze składnią języka polskiego, a nie tylko mechaniczny przekład wyrazów łacińskich.

k.3v	w. 20 i 21 ... vngves <i>pasznokcze</i> [2 r.]	paznokcie
	mocz	moc
k.21v	w. 9 Coniuro te per virtutes meas ... ego cum	
	szarpnałem	ściarpnąłem
	audiui imperium verbi eius contremui	

			grom	grom
	w. 12	... Cumque hoc loquentur.. vox ex tonitru dicens		
	w. 16	Confiteantur <i>wysnawacz</i> bŕzmoval gŕ		wyznawać
k.29v	w. 11	... suscipiens puerum ac confirmationem sacri crismatis ei tribuens...		birzmował ji
			rospacznocz	rozpacznoć
k.44v	w. 8	... Quintum peccatum est desperacio ex qua protrahitur homo ad perpetuum interitum...		
		kolancz		koląc
k.61	w. 24	Pvngens oculos deducet lacrimas...		
		szgladzenŕe grzecha		zglądzenie grzecha
k.64	w. 29	... detestacionem peccati skrvszenŕe dŕszenŕe		skruszenie dusznie
	w. 30	... Contricio et compunccio animi...		
		zaluŕemy		żałujemy
k.65	w. 11	Si proximis compatimur et persecucionem pacien- ter tolleramus...		
			podkomornŕkŕem	podkomornikiem
k.68	w. 22	Laurencius ŕspanus genere Rome archidiaconus beati Sixti pape fuit ...		
			gadanŕe	gadanie
k.72v	w. 31	Vnde inter apostolos Christi facta est contencio ... [pŕekaczszŕe] pŕekajczeszŕe		piekać się, piekajcie się
	w. 33	Contenditur intrare quam angustam portam...		
		gadanŕe		gadanie
	w. 35	... triplex est contencio scilicet carnalis...		
		szmŕszlamŕ		[z] zmysłami
k.73	w. 25	... ratio contendit cum sensualitate et spiritus cum carne...		
			powphtorzŕl	powtorzył
k.78	w. 35	... silencio sermonem repetit dominus...		
k.80	w. 42	... nullus ignorat quid est carnispriuium id est <i>masopwst</i>		mięsopust
k.92	w. 4	... Ezechiel propheta vidit quatuor facies vulga- riter <i>czworo wŕjobraszaniŕe</i>		czworo wyobraŕanie
k.93	w. 23	... erunt ordinata prius quam mundus esset, hic tangitur predestinacio <i>przeslanŕe</i> Dei...		przesłanie
k.96v	w. 10	... Et qui sic faciunt timeo ne eis succedat cuidam clienti vulg. <i>panoszŕ</i>		panoszy
k.98v	w. 2	Non valet... sponsi fidem violare <i>słomŕcz</i>		słomić
k.101v	w. 19	... adiutorio Christi <i>zaszczŕezenŕm boŕŕm</i>		zaszczŕecenim Boŕzym
	w. 35	... exiciis vel <i>hakŕ</i>		haki
	w. 36	... facule <i>pochodniŕe</i> ardentes aplicate sunt		pochodnie
k.102		na dole: ffebruarius <i>luthŕ</i>		luty
k.104	w. 11	... fabulosa <i>Basznŕ</i> sunt ista...		baśni
	w. 40	... decor nunquam palescit... <i>Nŕeszgŕniŕe</i>		nie zginie
	w. 41	... amor nunquam tepescit <i>Nŕeprestawa</i>		nie przestawa
k.104v	w. 1	Nihil intra quod fastidiatur <i>mŕerszono</i>		mierzono
	w. 4	Christus in ewangelio apostolis tres parabolas proposuit <i>postawŕl</i> ...		postawił

- w. 22 ... ibi est summa vanitas *szwirczowna przosnocz* *zwirczowna prożność*
w. 31 ... contempnando temporalia ut stercora *jakó*
proch *proch*
w. 39 ... bene uiuere in presenti vita... in suo statu
wszakonije... *w zakonie*
w. 41 ... vti summus horror *szwirczowny strach* *zwirczowny strach*
k.105 w. 2 ... Nunc verbosum... *blekotliwego* *blekotliwego*
w. 12 ... Virginitas violatur... *poruszyjsze* *poruszy się*
k.114v w. 7 ... hominis nature... inserta est cupiditas vulg.
poszadanie *pożądanie*
k.115v w. 2 Nam Abraham diues fuit Job opulentus *obfijthj* *obfity*
k.116v w. 35 ... Quanta vbera id est *szczyeszna* intentio ibi
dicunt... *szczęsa*
w. 39 hystriionibus *pijszkom kuglarzem* est dari
modrzewij *piszczkom, kuglarzem*
k.119 w. 32 ... ascendit in arborem sycomory *modrzewi*
k.123 w. 32 ... iam sunt homines ita dissoluti *rospuszczonij* *rozpuszczoni*
k.125v w. 16 ... cum vxore et pueris quos in trameam vulg.
nakarij ponens... *na kary*
k.127v w. 25 ... ne si homo carnem reciperet sev recipere debet
forsitan abhorreret vulgariter szthijszkalbij szobe
schwchej *styskałby sobie*
k.132 w. 27 ... Comparatur ecclesia deserto inaquoso
na marg. pwszczij szwchej *suchej*
gysze wpolorijczij bijwa cznotha *puszczy suchej*
k.136v w. 39 ... quod in medio virtus consistit *jize w polowicy bywa cnota*
k.139v w. 31 ... hoc est corpus meum quod sub specie panis
podhoszoba chleba videtur... *pod hosobą chleba*
pogorzenije *pogorszenie*
k.143v w. 2 ... omnes vos scandalum patiemini in me...
medzwedzjnam medzjwedzjiam *miedzwiedzinam, miedzwie-*
k.148v w. 30 ... que habent aculeos ad instar calicis domini...
zawijthaj szwathij duse *dziām*
k.153v w. 26 Veni sancte spiritus... *Zawitaj Święty Dusze*
k.154 w. 16 ... domum tuam domine decet *podobnija gyst* *podobna jest*
sanctitudo szwathocz *świętoć*
w. 24 ... et nota quod spiritus sanctus mittitur primo
invisibiliter nijeobszrzenije *nieob(e)żrzenie*
k.154v w. 29 ... dicitur dator munerum *darca darw* *darca daru*
w. 41 ... Consolator optime *nalepszij* *nalepszy*
k.155 w. 5 ... in estu temperies *roztworzenije* *roztworzenie*
w. 8 ... et accendat eum fervore *jysbijgorzal* *iż by gorzał*
w. 11 ... in estu temperies *ochlodzenije* *ochłodzenie*
w. 13 ... tristiciam in homine dissoluit *roszypie* *rozsypie*
w. 14 ... viciosa desideria consumit *wjrzwczej et pud-*
iciam allicit pryzczaga *wyrzuci*
w. 17 ... Datus est mihi stimulus *wczyjsznijenije sa-*
thane... *przyciąga*
w. 24 ... Sine tuo numine *przestwogego darw albo gjymena* *uciśnienie*
jimienia *przez twojego daru albo*

		gedno	jedno
	w. 25	... nichil est in noxium...	
	w. 26	... Et dicitur de isto psalmo auferens <i>othdalisz</i> spiritum eorum et deficient <i>wstana</i>	oddalisz ustaną
	w. 28	... sana quod est saucium <i>wranonijego</i> Flecte quod est rigidum, foue quod est frigidum, rege quod est devium <i>Nakloyn czogijest sbwcznale szwche, szgrzijej czo gyest oszjymnale, naprawij czo gyest blandne</i>	uranionego nakłoń, co jest zbucznaie, suche, zgrzej, co jest ozimnaie, naprawi, co jest błędne
	w. 34	... humiwertat <i>hothmakeza</i> cor aridum...	hodmiękeza
	w. 38	... da virtutis meritum, da salutis exitum, da perhenne gaudium <i>daj cznotham othplatij daj sbawyene a dobre skonanjje daj veczne vessele</i>	daj enotam odpłaty, daj zbawienie a dobre skonanie, daj wieczne wiesiele
k.155v	w. 39	... hora competenti id est <i>podobną godziną</i>	podobną godziną
	w. 40	... tempore a Deo praefinito id est <i>bogem vstawonijm</i>	Bogiem ustawionym
k.156	w. 28	... Magnus Dominus inquit... fuit terribilis id est <i>ocropnij, seuerus grosznij</i>	okropny, groźny
k.158	w. 8	... qui corpus vero ore manducant et disponuntur <i>sradzayacz</i> ad immortalitatem...	zradzając
	w. 10	... heretici <i>Nedowarkowe</i>	niedowiarkowie
k.159	w. 16	... beata virgo maria exsurrexit et abiit in montana <i>nagorij szydowszke</i>	na gory żydowskie
k.160	w. 14	... ego sum spes desperatorum <i>wanthpacych</i>	wątpiących
	w. 18	... virgo mater singularis <i>poszpolijta</i>	pospolita
k.160v	w. 31	... Specie tua et pulcritudine tua intende <i>pojdzij</i> propera et regna	pojdzi

Pismo głos kilku rąk z 2 poł. XV w. Głosy polskie wewnątrz tekstu i między wierszami. Nosówka najczęściej nie oznaczona wcale, rzadziej za pomocą an lub a z przekreślonym ogonkiem. S długie.

BK 54

[ZEBRANE KAZANIA ŁACIŃSKIE NA ŚWIĘTA, POST I NIEDZIELE OD MARCA DO LISTOPADA]

Łac., niem., pol., z 2 połowy XV w., pap., k. 373+2 perg., 31,5×20 cm. Oprawa nowa w skórę brązową.

k.130v	kol. 1 w. 47	<i>Swathjy duchu przygrzj</i>	Święty Duchu przyjdzi
	kol. 2 w. 17	<i>bomoz boze mylj</i>	Pomoż, Boże, miły

Głosy pisane niebieskim atramentem, współczesne z tekstem.

BK 801

[KODEKS DZIAŁYŃSKICH I]

Łac., pol., między 1425 a 1488 r., pap. i perg., k. 372 i 2 ochronne perg., 20,5×15,5 cm. Oprawa z 2 poł. XV w. (przed 1487 r.): deski obciągnięte jasną skórą.

Tekst pieśni o św. Stanisławie drukowali: W. A. Maciejowski, *Dodatki*, s. 38; Helcel, *Starodawne prawa polskiego pomniki*, t. 1, § 22; Bobowski, *Polskie pieśni katolickie od najdawniejszych czasów do końca XVI w.*, [w:] „Rozpr. Wydz. Filol. AU”, t. 19, 1893, s. 110 (nie bez błędów w transliteracji wyrazów), oraz Stefan Wierczyński i Władysław Kuraszkiewicz, *Polskie wierszowane legendy średniowieczne*, Wrocław 1962, s. 228–229. Rękopis kórnicki zawiera tylko 3 pierwsze zwrotki tej pieśni. Uwaga jednak umieszczona po trzeciej zwrotce „ultra non habeo” świadczy, że już w XV w. istnieć musiały zwrotki dalsze. Pieśń tę drukuje również J. Zathej, *o.c.*, s. 475. Tu również są błędy, prawdopodobnie raczej drukarskie, nie zauważone przez korektę.

Słowniczek prawniczy łacińsko-polski obejmuje wyrazy od A–V, ułożone w dwóch kolumnach. Wydał go po raz pierwszy Z. Celichowski, *Słowniczek łacińsko-polski wyrazów prawa magdeburskiego z XV w.*, Poznań 1875. Jest to wydanie homograficzne, nie zawsze łatwe do odczytania, bez transkrypcji. Na początku daje Celichowski alfabetyczny słowniczek ważniejszych wyrazów w transkrypcji współczesnej, dodając czasem objaśnienie niezbyt już zrozumiałego ich znaczenia. Pewnego uzupełnienia wydania słowniczka Celichowskiego dokonał H. Łopaciński [Lubicz], [w:] „Prace Filol.”, t. 5, s. 61–62. Wspomina o tym słowniczku również W. A. Maciejowski, [w:] *Historia prawodawstw słowiańskich*, t. 6, wyd. 2, s. 409 i 411–412. Ale roi się tam od błędów.

Wreszcie na karcie 129 znajdują się jeszcze *Vocabula iuris provincialis et feodalis* częściowo wyzyskane przez Z. Celichowskiego *o.c.*, a powtarzające się w wielu innych rękopisach prawniczych, jak na to wskazuje „Archiwum Komisji Prawniczej”, t. 2, XII–XIV i XX–XXI. Pomijamy tu polski przekład *Statutów wiślickich* Kazimierza Wielkiego z r. 1460, znajdujący się również w tym rękopisie.

PIEŚŃ O ŚW. STANISŁAWIE

.k 114v–116v

Chwała thobye gospodzyne
ysz othwych swyathych chesz slyne
kthora nygdy nyeszagynye
ynawyeky nyepremynye

Vyeszyel są polszka korono
ysz masz thakwego patrona
Dostoynego stanislawa
yenszye wyszedl szczyepanowa

Then yesczye swey mlodosczy
napelnyon boszkyey mylosczy
Wyodacz swoy szywoth wecznosczy
Wyt^rual wswey szpawyedliwosczy

Chwała tobie Gospodzinie
Iż o twych świętych cześć[é] slynie
Ktora nigdy nie zaginie
I na wieki nie przeminie.

Wiesel się Polska Korono
Iż masz takiego Patrona
Dostojnego Stanisława
Jenże wyszedł [z] Szczepanowa

Ten jeszcze [z] swej młodości
Napelnion Boskiej miłości
Wiodąc swój żywot we cności
Wytrwał w swej sprawiedliwości

SŁOWNICZEK PRAWNICZY PRAWA MAGDEBURSKIEGO

k.117 kol. 1 Secuntur vocabula Iuris Meydeburgensis.

A

w. 2—5	Arbitrium id est voluntas consensus alias <i>uchwalona wola</i> alias dicitur <i>welkerz wschjst-kych</i>	uchwalona wola ... wielkierz wszystkich
w. 6	Agere <i>Conać</i>	konać
w. 7—9	Aligenigena <i>Czvdzozemijecz uel dalekij przychodzen</i>	cudzoziemiec, daleki przychodzien
w. 10—12	Absque conducione id est absque arrestacione alias <i>przez zatrzymanja</i>	przez zatrzymania
w. 13	Ad nundinas <i>Nayarmark</i>	na jarmark
w. 14—15	Armille <i>knaphlykij</i> alias <i>sponkij</i>	knafliki, sponki
w. 16	Ad limina sanctorum <i>poswijaczij</i>	poświęci
w. 17	Aduersarius <i>sa^mpijecz</i>	sąpierz
w. 18—19	Affines <i>plemyeⁿniczij krewnij</i>	plemiennicy krewni
w. 20	Actor <i>powod</i>	powód
w. 21—23	Arma bellica <i>harnasch uel zbroja wogeⁿna</i>	harnasz, zbroja wojenna
w. 24—26	Argentum informatum sev non textum <i>srebro njeskowane</i>	srebro nieskowane

k.117 kol. 2

w. 1—3	Argui non possunt id est reprobare <i>wulgariter sesromoczenij nijemogabjecz</i>	zesromoceni nie mogą być
w. 4—5	Alloquitur id est arrestauit alias <i>narzeklbij zastaw</i>	narzekłby zastaw
w. 6—7	Accomodauerit id est fideiusserit alias <i>wraczyl sya</i>	wręczył się
w. 8—9	Agnati id est <i>plemyeⁿniczij abo rodzyczowije</i>	plemiennicy abo rodzicowie
w. 10	Antecessor <i>przodek</i>	przodek
w. 11	Aduena <i>Czudzozemijecz</i>	cudzoziemiec
w. 12	Aream <i>syedlysko</i>	siedlisko
w. 13—14	Ante aciem <i>przed schpicza woyskij</i>	przed szpicą wojski
w. 15—17	Adolescens iuuenis sev puer <i>Młodzenijecz uel podroslek</i>	młodzieniec, podroslek
w. 18	Ancilla <i>njewolna sluga</i>	niewolna służa
w. 19—20	Aduocatus id est causidicus <i>Mowcza Rzecznijk</i>	mowca, rzecznik
w. 21	Agnatus <i>rodzycz pomijeczv</i>	rodzic po mieczu
w. 24	Armigeris id est liberis <i>jdoneis scabinis stolecznijkom</i>	stołecznikom
w. 25—26	Aduocatus feodatus <i>zakvpnij woith</i>	zakupny wojt

B

k.117v kol. 1

w. 1	Bannitum iudicium <i>Gajony sąd</i>	gajony sąd
w. 4	Braceiles <i>Gacznijkij</i>	gaćniki
w. 5	Burgrauis id est supremus castellanus <i>nawjyszchij sadza Grodzkij p^{ra}wa wjysokijego</i>	nawwyższy sędzia grodzki prawa wysokiego
w. 8	Bannum Regium <i>zapowjedz krolewska sąd</i>	zapowiedź krolewska sądu

	<i>gajonego uel dicitur gajonij sad uel dicitur edictum iudicium vulgariter przykazanij sad wjyschschego p^{ra}wa pod klanthwa krolewską</i>	gajonego... gajony sąd... przykazany sąd wyższego
w. 15	Bawari Bawor	prawo pod klątwą krolewską
w. 16	Bancus lawicza	Bawor ławica

C

k.117v	kol. 2		
	w. 1	Craticula Bronka	bronka
	w. 2	Conuentus id est concilium vulgariter gro- mada mjeszczska	gro- mada mieśeska
	w. 6	Clericus caplan uel pop	kaplan, pop
	w. 7—8	Communitas mjeszczskij gmijn	mieśeski gmin
	w. 9—10	Celebris dies id est solemnus alias naroczithj dzen	naroczyty dzień
	w. 11—12	Criminale nephas smjertelne przezgrzesze	śmiertelne przezgrzesze
	w. 13	Conflictus id est contencio sswada	zwada
	w. 14	Clamor godlo	godło
	w. 15—16	Consanguineitas pokolenije krewne	pokolenie krewne
	w. 17—18	Creditor gjyszczecz uel dowjercza	jiściec, dowierca
	w. 19—20	Cuppa dicitur Cvffa uel Tok	tok
	w. 21—22	Criminosis violenciis zgłownijmij gwalthj	z głównymi gwałty
	w. 23—24	Colloquium id est consilium poradenije	poradzenie
	w. 25—26	Cicatricem id est sanatum wulnus wulg. bljzna	blizna
	w. 27	Clipeum id est scutum sczjyth	szczyt
	w. 28—29	Candelabra swjeczjydlmijkij	świecidlniki
	w. 30—31	Crinalia panthlykij uel wjenjczc	pętliki, wieńce
k.118	kol. 1		
	w. 1—3	Ciste cum clenatis tecturis okrzyjnijschocho- latimj wyekamij	skrzynie z chochołatymi wiekami
	w. 4	Condempnatus potapijenij	potępieny
	w. 5—7	Consodales id est scabinos przestowarzysche braczq przjyszasznijkij	przestowarzysze, bracią, przysiężniki
	w. 8	Clamide plaszczem	plaszczem
	w. 9—10	Commune ius pospolne prawo zemskije	pospolne prawo ziemskie
	w. 11	Cogitur vprzeczdzeczy	uprzedzeczy [?]
	w. 12—13	Cibaria capitalia glowna strawa	główna strawa
	w. 14—15	Convicta id est superata przeparta prawem	przeparta prawem
	w. 16	Concubina wjleganicza	wyleganica
	w. 17—18	Compatrietatum id est terrestrium hominum id est dziedziczow wzemij	dziedziczow w ziemi
	w. 19—20	Comes grubya uel wojth wjyschschego p ^{ra} wa	grubia, wojt wyższego prawa
	w. 21—22	Colloquium poradenije uel wjeczce	poradzenie, wiece
	w. 23	Compulsus przypadzon	przypędzon
	w. 24—25	Comitatus id est comicia uel Brabstwo	bractwo

D

k.118	kol. 2		
	w. 1	Debitor dlwzsznyk	dłużnik

w. 2—3	decreta id est statuta uel <i>vstawij</i>	ustawy
w. 4—6	duellum <i>smjertelnosc</i> uel mortalitas ecciam sunt duorum bellum in Zoilo vulgariter <i>Burdink</i>	śmiertelność burdynk
w. 6	descripcio <i>wjrrgowanije</i>	wyrugowanie
w. 7	demeretur <i>dowjnyj schya</i>	dowini się
w. 8	diuturnus fremitus <i>starij gnjew</i>	stary gniew
w. 9—10	deffinierit id est decreuerit invenerit alias <i>skasze</i> uel <i>najdze</i>	skarże, najdzie
w. 12—13	dominus proprietatis <i>Pan dzedziⁿnij</i> uel <i>dzedzi^zcz gjmijenija zemnego</i> proprie	pan dziedziczny dziedziec jmiienia ziemnego
w. 14	dextrarius <i>drabarz</i>	drabarz
w. 15	... dotem id est dotalicium <i>posag</i>	posag
w. 16—17	domestice id est hospite <i>gospodarza</i>	gospodarza
w. 18	decedet, obiet <i>vmrze</i>	umrze
w. 19—20	dirimit id est infringit <i>przelamwge przekasza</i>	przelamuje, przekaza
w. 21	decrepitus <i>staroscz lvdzij</i>	starość ludzi
w. 22—24	dissimulare id est obmittere alias <i>zanijechaj- czijcz</i> <i>abo zamjleczcz</i> <i>abo odwlec</i>	zaniechajczyk <i>abo</i> zamilczec <i>abo</i> odwlec
w. 25	dienculum <i>Bosza</i> id est actor et reus	Bożca
w. 26—27	disceptare <i>rozgednac</i> <i>rozgodzi^zcz</i>	rozjednać, rozgodzić
k.118v kol. 1		
w. 1—2	dominus fundi <i>pan dzedzi^zcznyj</i>	pan dziedziczny
w. 3	dedecus <i>potanpa</i>	potępa
w. 4—5	dienculus ecciam dicitur actor <i>powod</i> uel <i>gyszczech</i>	powód jiściec

E

w. 7	emenda <i>pokvp</i>	pokup
w. 8	ewadet <i>zbadze</i>	zbędzie
w. 9—10	eximere id est excipere <i>wjggjac</i> <i>abo wjbbawijcz</i>	wyjąć <i>abo</i> wybawić
w. 11—12	Exponendo hereditat id est diuisit <i>oddzelyl</i> <i>odsijebie</i>	oddzielił od siebie
w. 13—14	Exilium id est proscipcionem <i>wjswijeczenije</i>	wyświecenie
w. 15—16	Etas id est eternitas <i>wijek</i> uel <i>wzdrost lyath</i>	wiek, wzdrost lat
w. 17—19	Ex stirpe militali <i>skorzenija wlodziczego</i> <i>abo</i> <i>spokolenija</i>	z korzenia włodziczego <i>abo</i> z pokolenia
w. 20—21	Ex quatuor progenitoribus <i>secztijr</i> <i>starczow</i> uel	se cztyr starcow
k.118v kol. 2		
w. 1—2	<i>starijch oczczow</i> scilicet dzadow pradzadow	starych oćcow, dziadow pradziadow
w. 3—4	Edificia <i>Gmachi</i> uel <i>chjysche</i>	gmachy, chyże

F

w. 13—14	Feoditas id est hereditas alias <i>wdzedzi^znowane</i> <i>gjmijenija wolnego dobra</i>	wdziedzinowanie jmiienia wolnego dobra
w. 16—17	feodus <i>wolne dobro dzedzini</i> <i>lyⁿskijej</i>	wolne dobro dziedziny linskiej [leńskiej]
w. 18—19	Federa pacis id est firmatam pacem <i>oczwyr-</i>	sćwir-

	<i>dzonij mir</i>	dzony mir
w. 20	Falanga <i>szjrdz uel drąg</i>	żyrdź, drag
w. 21	Feoda id est libere hereditates <i>wolna dobra lynska</i>	wolna dobra lińska
k.119 kol. 1		
w. 1—2	Fisco regio <i>wsloyck krolewskij uel wskarb</i>	w słoik krolewski w skarb
w. 3	fundus <i>mjeszcze</i>	mieście
w. 4—5	fiscata id est invadiata <i>zastawijona</i>	zastawiona
w. 6—7	fiscacio id est obligacio <i>uel zastawa</i>	zastawa
w. 8—9	fide iussoria caucio <i>rakogemstwo</i>	rękojemstwo
w. 10—11	fide dignis hominibus <i>dostojnymj lwdzmj</i>	dostojnymi ludźmi
w. 12—15	feodus <i>wolne gjmjenije slachethne wlyⁿskijem prawije uel dzedziczstwo ljiⁿskie</i>	wolne jimienie ślachetne w linskim prawie, dzie- dzicstwo linskie
w. 16—17	filateia id est strata <i>posczela</i>	pościela
w. 18—19	Ferratura <i>zasadka myeczowa szelazna</i>	zasadka mieczowa żelazna
w. 20—21	Feodale ius <i>lyⁿskie prawo Riczerskye</i>	lińskie prawo rycerskie
w. 22—23	Feodalis vir <i>sljachezjcz</i>	ślacheic
w. 24—25	Feodus id est hereditatem <i>wolne dobra rj- czerskye</i>	wolne dobra rycerskie
w. 26—28	Friolas dilaciones id est invtiles <i>prolonga- ciones alias proszne odwlokij</i>	prozne odwłoki
G		
k.119 kol. 2		
w. 1	Girare <i>Nawroczyz</i>	nawrocić
H		
w. 2—3	Homicidium <i>glowniczstwo Maszobojstwo</i>	głownictwo, mężobojstwo
w. 4	Hospes <i>gocz</i>	gość
w. 5—6	Hereditarie <i>dzedzjⁿnije nawijekij</i>	dziedzinnie, na wieki
w. 7—9	Hereditas obmorta <i>dzedzina obvmarla uel puszczina przedziedzica</i>	dziedzina obumarła, puścina przez dziedzica
w. 10—11	Homvneius id est vanus <i>uel contractus przezkoth</i>	przezkość (?)
w. 12—13	Heres feodalis sev feodatus <i>dzedzicz wolnego dobra</i>	dziedzic wolnego dobra
w. 14—15	Habitus religiosorum <i>kapicza mnijska</i>	kapica mniska
w. 17	... omagium <i>Hold</i>	hold
I		
k.119v kol. 1		
w. 1—2	Irruencia domiciliorum <i>vderzenije nadom</i>	uderzenie na dom
w. 3—5	Infestauerit id est inculpauerit <i>obwijnjlbij naszalobach</i>	obwiniłby na żalobach
w. 6—7	In potestate patris <i>w opjekanijv oczczowskijem</i>	w opiekaniu oćcowskim
w. 8—9	In egritudinis lecto <i>manijemoczne loszv</i>	na niemocnem lożu
w. 10—11	Inpulsauit id est querulaute <i>poszalo- walbij</i>	pożałowałby
w. 12—13	Inferratum aurum <i>njeskowane zloto</i>	nieskowane złoto

	w. 14	Insidias id est ruinas przegrozi	przegrozy
	w. 15—16	Ius feudale p ^{ra} wo wolne lynskie	prawo wolne lińskie
	w. 17—19	Ius terrestre id est provinciale p ^{ra} wo zemskie n ^{ij} emyeczskie	prawo ziemskie niemieckie
	w. 20—21	Intestari id est inculpari v ^g aban uel obv ^{ij} n ^{ij} on	ugaban, obwinion
	w. 22—23	Illiber id est obnoxius uel seruus n ^{ij} ewoln ^{ij} k	niewolnik
	w. 24—26	Insolenciis id est displicenciis Myerszanczkam ^{ij} abo przecz ^{ij} wnoszczam ^{ij}	mierznięczkami abo prze- ciwnościami
	w. 27—28	Intra municipale ius w ^m ijesczkyem praw ^{ij} e	w mieśckiem prawie
	w. 29	Imperium Czesarstwo	cesarstwo
	w. 30	Iunctum colli kra ^{ij} g ^{ij}	kręgi
k.119v	w. 31—32	Inuestitus w ^w ijędzon uel w ^w yazan	wwiedzion, wwiązany
	kol. 2		
	w. 1—2	Impetrare id est acquirere alias w ^y mocz abo pozyskacz	wymocz abo pozyskać
	w. 3—4	In eodem districtu id est in eodem territorio pow ^{ij} aczce	powiecie
	w. 5	Impingwati karmurz	karmurz
	w. 6—8	In synodo id est in iure spirituali sev ecle- siastico w ^d uchownem praw ^{ij} e	w duchownem prawie
	w. 9—10	In cambicione id est mutacione w ^o dm ^{ij} ana	w odmianę
	w. 11—12	Indictum iudicium id est positum p ^o loszon ^{ij} sad	położony sąd
	w. 13—14	Interloqui id est colloqui p ^o radzycz s ^{ij} a	poradzić się
	w. 15—16	Inermes id est sine armis alias p ^r ezbron ^{ij} wszelk ^{ij} e ^{ij}	przez broni wszelkiej
	w. 17—18	Insula mediannis wysep abo ostrow wodn ^{ij}	wysep abo ostrow wodny
	w. 19—20	Innodatus id est obligatus obw ^{ij} azan	obwiazany
	w. 21	Ius provinciale ze ^m skie p ^{ra} wo	ziemskie prawo
	w. 22	Ius feudale ly ⁿ skie p ^{ra} wo	lińskie prawo
	w. 23—24	Ioculatores p ^y szczkow ^{ij} e abo g ^{ij} grecz ^{ij} k ^{ij} glarze	piszczkowicze abo jigrey, ku- glarze
	w. 25—27	Illegitime nati n ^{ij} ecznye naroden ^{ij} zn ^{ij} e- czystego losza	niecnie narodzeni, z nie- czystego łoża
	w. 28—30	Illegalitas wysw ^{ij} eczce ⁿ stwo abo w ^{ij} rvgowan ^{ij} e abo wypysan ^{ij} e	wyświećenstwo abo wyru- gowanie abo wypisanie
k.120	w. 31—32	Impetus dobrodrustwo massk ^{ij} e	dobrodrustwo męskie
	kol. 1		
	w. 1—2	Impromptv id est imparate nate ^m m ^{ij} escze	natemiescie
	w. 3—4	Iudex feudatus sadza dziedziczn ^{ij}	sędzia dziedziczny
	w. 5—7	Iudex infeodatus id est comes hereditarius zak ^{ij} pn ^{ij} woyth uel sandza	zakupny wojt, sędzia
	w. 8—10	Inferiato die uel tempore w ⁿ ijędzela abo wnarocz ^{ij} t ^{ij} dzien abo czas	w niedzielę abo w naro- czyty dzień abo czas
	w. 11	In comicia wgrabstwie	w grabstwie
	w. 12—13	In Marchia w ^m arg ^{ra} bstw ^{ij} e	w margrabstwie
	w. 14	Inducias id est dileciones odv ^{ij} ok ^{ij}	odwłoki
	w. 15—17	Infeodatus id est investitus w ^{ij} azan abo wdziedziczowan	wwiązany abo wdziedzico- wan

L

k.120	kol. 2		
	w. 1—4	Legale impedimentum <i>sprawiedliwa przeka-</i> <i>kaza uel przegabanije</i>	sprawiedliwa przeka- zanie przegabanie
	w. 6	linea <i>kresa</i>	kresa
	w. 7—8	linea vestimenta <i>parczane odzienie</i>	parczane odzienie
	w. 9	lucibula <i>Cagancze</i>	kagańce
	w. 10	Ladule <i>schyrzniki male</i>	szyrzniki małe
	w. 11—12	linea consanguinitatis <i>Oresa krewnego poko-</i> <i>lenija</i>	kresa krewnego pokolenia
	w. 13	liber <i>wolnij pan</i>	wolny pan

M

k.120v	kol. 1		
	w. 1—2	Municipale ius <i>powyższone prawo</i>	powyższone prawo
	w. 3	Membrum id est articulus <i>członek</i>	członek
	w. 4—6	Marsee dicuntur tusalia erea <i>sta^mpky mo-</i> <i>syadzowe</i>	stępkę mosiadzowe
	w. 7—9	Municipia id est edificia vulgariter <i>obrabij</i> <i>mijrv powyższchonego</i>	obryby miru powyższonego
	w. 10—11	Monomachaliter id est duellariter <i>smijer-</i> <i>telnije</i>	śmiertelnie
	w. 12—14	Manifestum factum <i>licowany skutek uel</i> <i>gorąca rzecz licowana</i>	licowany skutek, gorąca rzecz licowana
	w. 15—16	Mundibordius id est tutor <i>Opijekadlnijk</i>	opiekadlnik
	w. 17—18	Modele <i>Nabijal</i> sicut butirum et singuli casei	nabiał
	w. 19	Mortuarium <i>puszczina</i>	puszczina
	w. 20	Matertere id est cognate <i>rodzicielski pokadzelij</i> <i>abo po prząslicy</i>	rodzicki po kądzieli abo po prząslicy
	w. 21	Mercenarius <i>Nage^mnijk</i>	najemnik
	w. 22—23	Monachi Cisterienses <i>Mnyschij Cartusowye</i>	mnisi kartuzowie
	w. 24	Medium mansum <i>poł lanu</i>	poł lanu
	w. 25—28	Municipalium <i>urządників abo slug cesarskich</i> <i>sicut Marschalkones, dapiferi...</i>	urzędników abo slug cesar- skich
	w. 29—30	Monomachia id est duellum <i>Burdink wkresije</i>	Burdynk w kresie
k.120v	kol. 2		
	w. 1	Marchie <i>Marg^{ra}bija</i>	margrabia
	w. 2—3	Mancipabit captiabit <i>gijmije</i>	jimie
	w. 4—6	Minister id est seruus imperii sicut sunt <i>dignitarii vrzadniczej Cesarstwij</i>	urzędnicy cesarscy

N

w. 8	Nepos <i>wnuk</i>	wnuk
w. 9—11	Noxa id est mortalis culpa sev pax fracta <i>wulg. glownij grzech</i>	główny grzech
w. 12—13	Neptunus id est fatuus <i>schalony</i>	szalony
w. 14	Neptis <i>nieszczora</i>	nieściora
w. 15	Nitatur <i>kona</i>	kona
w. 16—17	Non accurrens ad clamorem <i>njeprzibjeszalij</i> <i>ku godlu</i>	nieprzbieżaly ku godłu

O

k.121 kol. 1

- w. 1—2 Obsidium *zasadzenije nadrodze* zasadzenie na drodze
 w. 3—4 Obligat id est impignorat *zastawya uel* zastawia
zawijedze zawiedzie
 w. 5—6 Olle eree *Mosyadzowe garnce* mosiাড়zowe garnce
 w. 7—8 Obnoxius id est servus illiber *Njewolnijk* niewolnik
 w. 10—15 Originarius *Corzenijsti* vulg. a duobus anis korzenisty
 paternalibus et a duobus maternalibus anis
 ... legitime natus *sprawijedliwije vrodzon* sprawiedliwie urodzon
 w. 16—17 Opprimit *vczijsnije abo sesromoczij* uciśnie abo sesromoci
 w. 18—19 Opizo dicitur titubans aliter *momothlijwij* momotliwy
 w. 20—22 Oppidalis comes *Nijezakvpnij wojth ale poszj-* nie zakupny wojt ale poży-
czonij do czasv czony do czasu

P

- w. 23—24 Per seruitutem id est per illibertatem *przez* przez
njewolstwo niewolstwo
 w. 25—26 Pro solo delicto id est pro vna causa *zagedna* za jedną winę
wjna
 w. 27—28 Proloquencia id est causa fovenda vulg. mowstwo uel *rzecznijczstwo* mowstwo, rzecznictwo
 w. 29 Pugnacula *strzelnyce* strzelnice
 w. 30 Palus id est stagnum *lvj uel ijezoro* ług, jezioro

k.121 kol. 2

- w. 1—2 Pignus id est vadium *zadad, Czqszsza* zadat, ciąża
 w. 3—5 pacis condicionis id est heres legitime natus secundum formam ecclesie aliter *cistego losza* [z] czystego łoża
narodzonij narodzony
 w. 6—7 Pulmentaria id est legumina vulg. *jarzijnij* jarzyny
 w. 8—11 ... dicitur hereditas sicut domus, area, fundus, praedium et omnes agri, ortus, vinea et ... alias *Chmyelnijk* chmielnik
 w. 12—13 Possessi homines *Ossijadly lvdze dostojnijczczij* osiadli ludzie, dostojnicy
 w. 14—16 Proscribentur *maja bjcz wjpjysanij wjru-* mają być wypisani, wyru-
gowanij wyswyeczenij gowani, wyświeceni
 w. 17—18 Proxima cognata *nablyszscha rodzyczka* najbliższa rodzicka
 w. 19—20 Pugnare dimicare in circulo vulg. *schjyr-* szryrmować w kresie
mowacz wkresze
 w. 21 Proloquitor *przywodzcza* przywodzca
 w. 22 Pupilli orphanj *syrotij* siroty
 w. 23 Possessor *wlodz* włódz
 w. 24 Proprietas *wlosnosc* własność
 w. 28 Proprium *wlosnosc* własność
 w. 29—30 Possessionis sponsionis *wlodze objeczanya* włódze obiecania
 w. 31 Poluit *pokala* pokala
 w. 32 Pugiles *schjyrmjerze* szryrmierze
 w. 34—35 Probavit *doswyathczjł uel dokonal* doświadczył, dokonał

Q

- k.121v kol. 1
 w. 3—7 Qui non carent legalitate id est qui sunt legitimi *kthorzij njestracza oddanija mał-zenijskijego podług vstawyeniya krzeszczyⁿskye⁹⁰* ktorzy nie tracą oddania małżeńskiego podług ustanowienia krześcijańskiego

R

- w. 8—9 Recompensa *glowna zaplata* główna zapłata
 w. 10—11 Regia strata id est publica via regalis *krolew^{sky} goszcz[nie]^{cz}* krolewski gościniec
 w. 12 Resignare *wzdacz* wzdać
 w. 13—14 Respondens id est reus *wijnowaczecz* winowaciec
 w. 15 Runcius id est spado *hynsth uel horz* hynst, horz
 w. 16 Religionem *zakon* zakon
 w. 17—18 Refricacio id est *wznawienije* wznowienie
 w. 19—20 Reliquias id est sacramentum seu crucem uel *Crzyjsza* krzyża
 w. 21—24 Rusticalis uigil villicus seu scoltetus villa-
 norum *scholtjys abo wladarz wyjesznij* szoltys abo włodarz wieśny

- k.121v kol. 2
 w. 1—2 Religioni id est legi monachorum *zakonowij mnijsskjemv* zakonowi mniskiemu
 w. 3—5 Reprobare id est arguere *zlajacz zesromo-
czycz abo strofowacz* złać zesromocić abo strofować

S

- w. 7—8 Slaica marca *slowyeⁿska grzywna* słowieńska grzywna
 w. 9 Sentencia *ortyl* ortyl
 w. 10 stuprum *odlijeganye dzewstwa* odleganie dzewstwa
 w. 11—13 supellectilia id est utensilia dos *domowe
szebzechij uel począcij* domowe szczebrzuchy, posagi [z]
 w. 14—15 Sua possessio *gego wlodza abo gjmjenye* jego wódza abo jimienie
 w. 16—17 Slaica stirps *slowjeⁿskij korzen* uel rod słowieński korzeń, rod
 w. 18 satisdacio id est caucio *gwar* gwar
 w. 19—21 successor *wstapijenij dziedzini wyecznej na-
bljyszchij* wstąpieniy dziedziny wiecz-
ny, najbliższy

- k.122 kol. 1
 w. 1 Sedilia *zedle uel stolokij* zedle, stolki
 w. 2—4 Servus id est mercenarius vulg. *nage^mnijk* najemnik
 uel *Chlyebogedzcza* chlebojedzca
 w. 5 Saxonia *Sasch* Sas
 w. 6 Scutum bellicum *wogeⁿnij sczijth* wojenny szczyt
 w. 8—10 Secundum legem conuencionalem id est secundum ius prouinciale *podług p^{ra}wa zem-
skijego pospolnego* podług prawa ziemskiego
 w. 11 Satisfaccio id est emenda *pokvp* pokup
 w. 12—13 Solucio id est recompensa vulg. *zaplata
glowna* zapłata
 w. 14—15 Servus aliquis dicitur *njewolnijk* niewolnik

	w. 16	Sinus id est gremium <i>lono</i>	<i>łono</i>
	w. 17	Swewus <i>schwab</i>	<i>Szwab</i>
	w. 18—19	Septa uel sepes <i>plotij uel szczanij</i>	<i>ploty, ściany</i>
	w. 20—21	Supellectile <i>wyjwod szczebrzechow</i>	<i>wywod szczebrzechow</i>
	w. 22—23	Sudaria <i>laszebne Czechlij</i>	<i>łaziebne czechły</i>
	w. 24—26	Sauciato id est violatori <i>gwaltownikom abo wynowaczczom</i>	<i>gwaltownikom abo winowaćcom</i>
	w. 27—28	Suffragari id est opitulari <i>wspomocz</i>	<i>wspomoc</i>
	w. 29	Sediciosus <i>swadliwyj</i>	<i>swadliwy</i>
k.122	w. 30—31	Sacrilegia <i>Czarnoxąstwa Czarij Gusla</i>	<i>czarnoksięstwa, czary, gusła</i>
	kol. 2		
	w. 1	Scutum id est clipeum <i>szczijth</i>	<i>szczyt</i>
	w. 2—3	Sequela id est successio <i>wstapjenije</i>	<i>wstąpienie</i>

T

	w. 9—14	Tutor id est proloquutor alias <i>nowcza uel rzecznyjk ..uel opijekadlnijk id est mundibor-dius vel eciam zachodzczu uel splaczczu</i>	<i>nowcza rzecznik, opiekadlnik, zachodźca, spłacza</i>
	w. 15—16	Turpilouquis <i>szcherzednymy slowy</i>	<i>szerzednymi słowy</i>
	w. 17—19	Tria talenta id est tres libras <i>Trzy ruble abo fuⁿtij czystego szrebra</i>	<i>trzy ruble abo funty czystego srebra</i>
	w. 20—24	Trecesimi dicuntur <i>zalomsche, zadvschne abo zoltarze yako tesz wigilie aut alie oblaciones sancte facte circa mortuum</i>	<i>żałomsze, zaduszne abo żół- tarze jako też wigilije...</i>
	w. 25	Tapecia <i>Cobyercze</i>	<i>kobierce</i>
	w. 26	Territorium <i>powyath</i>	<i>powiat</i>
	w. 28	Traditor <i>zdraczczu</i>	<i>zdradźca</i>

V

k.122v	kol. 1		
	w. 1	Vnguis <i>paznogijecz</i>	<i>paznogieć</i>
	w. 2—3	Victus <i>pokonan uel pobyedzon</i>	<i>pokonan, pobiedzon</i>
	w. 4—5	Viteprouisio <i>wyano uel dotalicium</i>	<i>wiano</i>
	w. 6—8	Vasa destillatoria <i>oadij spvszczadlne sicut in braxatorio...</i>	<i>sądy spuszczałne</i>
	w. 9—10	Vmbo <i>pekijel in clipei medietate obarthlowij</i>	<i>pukiel, obartłowy</i>
	w. 11	Vela <i>oponij poszcz^ene</i>	<i>opony pościenne</i>
	w. 12—13	Vltra mare aquilonis <i>zamorze napolnoczij</i>	<i>za morze na północy</i>
	w. 14—15	Virum ydoneum <i>Masza dostojnego</i>	<i>męża dostojnego</i>
	w. 16	Villicus <i>włodarz</i>	<i>włodarz</i>
	w. 17—18	Vendicare id est vsurpare <i>wymocz</i>	<i>wymoc</i>
	w. 19	wulnus <i>plaga rana</i>	<i>rana</i>
	w. 20—21	Vadium <i>Czasza uel pignus zachod</i>	<i>cięża, zachod</i>
	w. 22	Vassallus <i>sluga holdowy</i>	<i>śluga holdowy</i>
	kol. 2		
	w. 1	Victores <i>wyczasze</i>	<i>wycięcze</i>
	w. 2	Veneficia <i>Truczini</i>	<i>truciny</i>
	w. 3—5	Vasallus id est servus <i>sluga Rjczerskij wgi-mjenijv lynskyem</i>	<i>śluga rycerski w jimieniu linskiem</i>

w. 6—8	Vexillifeoda <i>Choragewna wolna dobra</i> <i>abo</i> <i>gijmjenija</i>	choragiwna wolna dobra abo jimienia
--------	--	--

k.129

VOCABULA JURIS PROVINCIALIS ET FEODALIS

w. 11—13	Item bannum regium id est iudicium formatum <i>powijath krolewskij</i> uel alterius terre. Secundo dicitur <i>Gajjonij</i> sed tercio dicitur interdictum Regium <i>zapowijedz krolewska</i>	powiat krolewski gajony zapowiedź krolewska
w. 19	Vsurpat vulgariter <i>possijada</i>	posiada
w. 22	Tutor et mundiburdus dicitur intercessor <i>zachoczczu</i> uel <i>opijekadlnijk</i>	zachodźca, opiekadlnik
w. 23	Proloquutor procurator <i>mowca</i> , pugil <i>duerculus</i> <i>Rzeczniyk</i>	mowca rzecznik
w. 24	Interloquitorium <i>poradzenije</i> . Noxa <i>przezgrzesche</i>	poradzenie, przezgrzesze
w. 25	Vacandus <i>aplaczczu</i> , pena <i>vjna</i>	splącca, wina
w. 26	Solidus .. <i>szeląg</i> , emenda <i>pokup</i>	szeląg, pokup
w. 27	Recompensa <i>Głowna zapłata</i>	głowna zapłata
w. 28	Turpilouquium <i>Naraszentye czeczij</i> alloqucio <i>dotkhnyentye czeczij</i>	narażenie czci, dotknięcie czci
w. 29	Conflictus <i>sswada</i>	zwada

k.139

	Capitulum primum de Cezare Ottone qui fundauit templum in Meÿdeburg. <i>powyjszschone p^{ra}wo</i>	powyyszschone prawo
w. 10	... et dedit ciuibus municipale ius	
w. 14	na marg.: ... arbitrium, voluntas consensus <i>wulg. vchwalona wola</i>	uchwalona wola
w. 18	na marg.: Conuentus id est concilium alias <i>Gromada mijeszczka</i>	gromada mieśčka
w. 23	Et quicunque hoc violauerit demeretur tres <i>glowijenyjskije grzywnij</i> <i>selauicas marcas</i>	słowieńskie grzywny

k.139v

w. 7	na marg.: Solidus... <i>szeląg</i>	szeląg
w. 9	... consilium, decreta <i>vstawij</i>	ustawy
w. 10	na marg.: Communitas <i>Gmijn mijeszczky</i> . Emenda <i>pokup</i> , emendare <i>pokupijcz</i> , agere <i>conacz</i>	gmin mieśčki pokup, pokupić, konać

k.140

	... feriatus dies dicitur dies dominicus ecclesiasticus dies <i>naroczijti dzien</i> <i>sp^{ra}wyedliw prze-</i>	naroczyty dzień sprawiedliw prze-
w. 13	decem talenta demeretur uel legale impedikaza uel <i>nagabanije</i> mentum <i>odlyeganye dzewstwa zasadenija vderzenije nadom</i>	kaza, nagabanie odleganie dzewstwa, zasadenia, uderzenie na dom
w. 18	Stuprum et obsidia et irruenciam domiciliorum <i>glowna zapłata</i>	głowna zapłata
w. 22	Castellani pena et recompensa	

k.154v		na marg.: Manutectorium dicitur ecciam vmbo proprie <i>pukel</i> in medio clipei	pukiel
k.158	w. 22	<i>zamorze napolnocij</i> ... ultra mare aquilonis	za morze na polnocy
k.230	w. 2	... pena <i>Sjedmndzessijathna</i>	siedmdziesiątna
	w. 10	... pena <i>Sjedmndzessijant</i>	siedmdziesiąt
k.251	w. 34	De iudice in quot grossis contentari debet ratione <i>pamijathne</i>	pamiętne
	w. 24	De derelictis kmethonum alias <i>o pvczinach</i>	o puścinach
	w. 26	Derelicta kmethonum alias <i>pvczini</i>	puściny
k.254	w. 35	... militi vero famoso <i>slachcze</i>	ślachcie
k.255v	w. 36	... poledrum vulgariter <i>srzebeza</i> [2 r.]	źrzebca
k.260	w. 20	De memoriali alias <i>opamijatnem</i>	o pamiętnem
	w. 25	... sine alio nomine <i>przijszaszne</i>	przysiężne
k.260v	w. 1	De una proposicione et questione alias <i>zaloba</i>	żałoba
	w. 5	... questionem ... dictam <i>szaloba</i>	żałoba
k.262v	w. 4	De incendio siluarum <i>oposzarzech</i>	o pożarach
	w. 6	Barram siluam aut gayum dictum <i>zapustha</i>	zapusta
	w. 8	... siue caumathe alias <i>poszare</i>	pożarem
k.263v	w. 10	Septuaginta marcas alias <i>cyedmjdzessyath</i> pod tekstem: <i>tylosz tego</i>	siedmdziesiąt tyłoz tego
k.264	w. 1	... qui arguunt suum castellanum alias <i>narzecz...</i>	narzecz
	w. 3	Cum aliquis arguit seu prouocat... castella- num... quod dicitur <i>narzeczenije</i> aut <i>naganije-</i> <i>nye</i>	narzeczenie, naganienie
k.322	w. 4	... pelles emorlinas alias <i>Gronostaje</i>	gronostaje

Słowniczek prawniczy łacińsko-polski pisany jest jedną ręką z 2 poł. XV w. Nosówka nie jest czasem zaznaczana wcale, czasem przez am, an, przez a przekreślone łaską lub z przekreślonym ogonkiem. S długie, na początku wyrazu często przez greckie sigma.

BK 1122

[KODEKS PAWŁA Z ŁOMŻY, ZBIÓR KAZAŃ ŚWIĄTECZNYCH, ODPISY
DROBNYCH TRAKTATÓW, WYPISY Z DZIEŁ ŁACIŃSKICH
Z BERNARDYŃSKIEGO KLASZTORU W WIELKOPOLSCE]

Łac., pol., koniec XV w., pap. i perg., k. 268 i 2 ochronne, 15,5 × 11 cm. Oprawa
w skórę brązową z pocz. XV w.

Prow.: Z Biblioteki Bernardynów w Kościanie.

Głosy te nie były nigdzie publikowane. Jedynie J. Zathey, *o.c.*, s. 513, wynotował objaśnienia cyfr arabskich i kilka wyrazów polskich z tekstu *Jerarchie angelorum*, ale nie wszystkie. Nie brak jednak błędów, np. *xyazyathe* vel *yaczowye* zamiast *xýazatha* vel *výoczowýe*.

k.23 objaśnienia cyfr arabskich kolejno:

laszka	— 1	laska
kaczynos	— 2	kaczynos
σwŷnŷogon	— 3	świniogon
kŷelbodzeŷ	— 4	kielbodziej
koszor	— 5	kosiorz
kŷanka	— 6	kijanka
Grokpha	— 7	krokwa
Cathena	— 8	katena
vŷthka	— 9	witka

k.28v	w. 1	... forcipes sartorice vel <i>Clescze</i>	kleszcze
	w. 5	... nauis cum <i>masht</i>	maszt
k.204	w. 2	... in virtutibus reuelat ut lux in archangelis <i>mylosthnjeczj</i>	miłostnicy
	w. 13	... Vnde Cherubim interpretantur plenitudo vulg. <i>komornjeczj</i>	komornicy
		na marg.: troni vulgariter <i>stolecznjeczj</i>	stolecznicy
	w. 49	... primus gradus seu ordo angelorum in media hierarchia est dominacionum vulg. <i>Crolovje</i> vel <i>panjowje</i>	krolowie panowie
k.204v	na marg.:	Secundus gradus angelorum medie hierarchie vocatur principatus <i>wjazyatha</i> vel <i>wjoczowje</i>	książęta, wodzowie
	w. 31	Et in bello illi qui alios ducunt et dirigunt vulg. <i>hajthmanjowje</i>	hajtmanowie
	w. 38	... presidentes gubernacioni gencium et regnorum ... vulg. <i>wjoczowje</i> vel <i>rzaczze</i>	wodzowie, rządźce
k.205	w. 5	[angeli] virtutes dicuntur vulgariter <i>sylaczj</i> vel <i>moczarze</i>	siłaczy mocarze

Głosy polskie z końca XV w. Głosy na k. 23 jednej ręki, reszta głos ręki drugiej. Nosówka oznaczona przez a z przekreślonym ogonkiem. S długie, na początku wyrazów często greckie sigma. Pismo rękopisu wielu rąk, głównie jednak ręki bernardyna Pawła z Łomży.

BK 10

[PETRUS LOMBARDUS, SENTENTIARUM LIBRI IV]

Łac., pol., XII/XIII w., perg. i pap., k. 195 i k. pap. 1,32 × 22 cm. Oprawa w grube deski obciążnięte szarą skórą.

Prow.: ... frater Johannes... gratus a Boemia [?] oraz ręką z pocz. XIII w.

„Liber Charemosensis ecclesie, qui eum abstulerit anathema sit”.

Na luźnej karcie papierowej oznaczonej 63a:

Ascensionis festum *barzo* magnum *a y barzo wchalepno* barzo a i barzo chwalebno...
sicut Ecclesia catholica *wyszynawa tho* wyznawa to

Są to pospieszne notatki do kazań z użyciem słów polskich. Głosy polskie pisane są ręką z końca XV w.

BK 3

[BIBLIA SACRA]

Łac., niem., pol., XIII—XIV, XV w., perg., k. 206+3 ochronne, 22,5×16 cm. Dawna oprawa w deski z XVI w., naprawiana z końcem XIX w.

Prow.: „Ex Bibliotheca RR. Vicariorum Wislicensium registratus die 8 Augusti 1678”

Zapiska na II pergaminowej karcie ochronnej:

*Naprzesslawnieissa panno pomoz Imrze swemu
chudemu sluze*

Naprzესlawniejsza Panno, pomóż
Imrze, swemu chudemu słudze

Zapiska polska ręką z końca XV w.

BK 799

[KODEKS MIKOŁAJA Z ROGOŻNA — DZIAŁYŃSKICH III]

Łac., Poznań 1472, pap. 30,5×20,5 cm, k. 97. Oprawa: deski pokryte skórą brązową z końca XV w.

Materiały zawarte w tym rękopisie były drukowane w: „Archiwum Komisji Prawniczej”, Kraków 1921, t. 2, s. 189—208; 209—291; *Staro-dawne prawa polskiego pomniki*, t. 1, s. 303—304; 305—328; 412—414; *Kodeks katedry krakowskiej*, t. 1, nr 225, s. 285—287. Wyrazy polskie w transliteracji uwydatnione są tu kursywą. Głosy polskie tego rękopisu, jak również rękopisów BK 194 i 794, to powtarzające się stale wyrazy prawnicze. Wierszyk na karcie tytułowej to próbka wiersza miłosnego, zapisanego ręką rozkochanego scholara, który prosi o wzajemność słowami: „Miłuj miła, miłuj wiernie; miej go w sercu zawždy pewnie...” (zob. P. Chmielowski, *Historia literatury polskiej*, 1914, s. 140). Wierszyk ten w obecnym rękopisie występuje w trochę odmiennej wersji:

Na karcie tytułowej:

Milwij miła miluy
wyernye wnicz go[*sz*]szczw zawstdy
pewnye wyenye myenym nyepzremyenyem
ktho tho wsdruschy dyabel yesth
przy jego duschy
s.5 kol. 2 w. 30 ... *pyathnadzjesczia* puniatur
s.6 „ 1 w. 32 De cittacionibus curie alias
nadwornij Rok
s.8 „ 2 w. 1 ... *pyathnadzjesczie* soluere tenetur...

Miluj miła, miłuj
wiernie, wni(j)ć gościu zawždy
pewnie; wienie mieniem nie przemienim,
kto to wzdruszy, diabeł jest
przy jego duszy.

piętnadzieścia

nadworny rok
piętnadzieście

	kol. 2 w. 11	... <i>Sjędmdzjeszsjant</i> exigitur	siedmdziesiąt
s.13	" 1 w. 19	... <i>racione pamjathne</i> debet	pamiętne
s.14	" 1 w. 2	... debet provocare alias <i>naganjecz</i>	naganić
	w. 28	De derelictis alias <i>puszczyna</i> kmethonum	puścina
	w. 31	... relictis siue <i>puszczyna</i>	puścina
s.22	" 1 w. 27	Item famulus etc. <i>Golomanka</i> alicui da-manum inferens	gołomęka
s.26	" 2 w. 19	... pena <i>Sjędmdnadzecz</i> puniatur	siedmnadźcie
s.27	" 2 w. 12	De citacionibus curie <i>nadworni</i>	nadworni
s.29	" 1 w. 29	De intercessione o zachod	o zachód
s.41	" 2 w. 20	... succendens gayum alias <i>zapuscha</i> vide-licet <i>pozare</i> ^m	zapuszą <i>videlicet</i> pożarem
s.42	kol. 1 w. 28	... pena <i>pyathnacze</i>	piętnacie
s.54	" 1 w. 5	De citacionibus curie alias <i>nadvornij Rok</i>	nadvorny rok
s.57	" 1 w. 3	... sine actore legitimi alias <i>przespovoda</i>	przez powoda
s.59	" 2 w. 17	... pena <i>Semdmzjeszja</i> ^{nt} debet regi	siedmdziesiąt
s.70	" 2 w. 12	... nomine dicto <i>pamyathne</i>	pamiętne
s.71	" 2 w. 22	... pretextu dicte solucionis <i>pamjathne</i>	pamiętne
s.72	" 2 w. 12	... iudicem non provocavit vulg. <i>Nije naganijl</i>	naganił nie
	w. 16	Nos itaque huiusmodi sentenciam iudicis ... Polonice <i>nyenaganijona</i> declaramus	nienaganiona
s.73	" 1 w. 33	De relictis alias <i>puszczyna</i>	puścina
	" 2 w. 6	... bona mobilia et immobilia vulgariter <i>puszczyna</i>	puścina
s.76	" 1 w. 9	... vestibus, in quibus fuerit occisus, iure ipsorum, quod ipsi nominant <i>krwawe</i> expoliabant	krwawe
s.85	kol. 1 w. 7	... penam que dicitur <i>Sjędmgadwijen</i> [!] alias <i>pijacznadzjeszja</i> soluet	siedmgrzywien [?] pięćnadzieścia
s.88	" 2 w. 5	... famulus, qui dicitur <i>Golomathka</i>	gołomętka
	w. 26	Cum aliquis arguit... sentenciam castel-lani Cracoviensis, quod dicitur <i>narzecz</i> uel <i>naganij</i>	narzecz nagany
s.90	" 1 w. 4	... militi vero famoso <i>Szhachczje</i>	szlachcie
	w. 11	... Item militi <i>slachczje</i>	ślachcie
s.96	" 2 w. 1	... pena vero que dicitur <i>Sjędmdzjessja</i> ^{nt}	siedmdziesiąt
s.97	" 1 w. 11	... pena vero que dicitur <i>Sjędmdzjeszja</i>	siedmnadzieścia
	" 2 w. 1	... pena <i>Syedmnadzieszia</i> ^{nt}	siedmnadzieścia
s.98	" 1 w. 34	... pena que in polonico <i>Sjędmgrzjerven</i> De citacionibus curie, <i>nadvorni Rok</i>	siedm grzywien nadvorny rok
s.99	" 2 w. 14	... plures iudicant supradicta <i>wszthecz</i>	wstecz
	w. 18	... et ad iudicem recipitur <i>wstecz</i>	wstecz
s.100	" 2 w. 33	De intercessione alias <i>ozachod</i>	o zachód
s.103	" 1 w. 13	... filie in hereditatibus, qui <i>puszczyna</i> vul-gariter dicitur non succedant	puścina
s.108	" 1 w. 3	... ubi iumentum plaga ... aborsum fecerit vulg. <i>porzecz</i>	porzuci
	" 2 w. 30	De quercubus vero mericarum que dicitur vulgariter <i>dambrowa</i>	dąbrowa

s.111	kol. 2 w. 3	De occiso in domo propria... pena <i>Syed-</i> <i>mnadzyesszyat</i>	siedmnadzieściat
	w. 9	... penam <i>Sjedmnadzijszyant</i>	siedmnadziściat
	w. 17	... <i>Szjedmdziessiant</i>	siedmdziściat
	w. 21	... soluere sit astrictus <i>Syedmdzyessia^{nt}</i> pro eo...	siedmdziściat
	w. 23	... gracia que <i>nijemijloszczywa</i> appellatur	niemiłościwa
	w. 32	... hanc penam incurrit <i>Szyedmnadzijs-</i> <i>szyat</i>	siedmnadziściat
	w. 36	Quicumque exciderit tres gades sectes alias <i>Czossnij Czjossij</i>	ciosny, ciosy
s.126	" 2 w. 23	... ostendere scopulos vulg. <i>Copeze</i>	kopce
	w. 27	... notabilia signa in campis <i>vgjjaszdij</i>	ujazdy
s.128	" 2 w. 31	... in quorum districtu alias <i>powijatht</i>	powiat
s.129	" 2 w. 2	... pro memoriali vulg. <i>pamijathne</i> aut alio	pamiętne
	w. 4	nomine <i>przisandne</i>	przysądne
	w. 20	... questionem coram iudicio expositam dictam <i>zaloba</i>	żałoba
s.134	" 2 w. 1	... gayum dictum <i>zapustha</i>	zapusta
	w. 4	... caumate alias <i>pozare^m</i> succenderit	pożarem
s.136	" 1 w. 13	... pena <i>pyathnadzijszczya</i>	piętnadzieścia
	" 2 w. 22	... penam <i>Sjadmnadzijszya^{nt}</i>	siedmnadziściat

Pisma dwóch rąk. Nosówka najczęściej oznaczona przez an, am, rzadko przez a z przekreślonym ogonkiem. S długie.

BK 751

[QUINTUS HORATIUS FLACCUS, DE ARTE POETICA]

Łac., pol., 1492, pap., k. 13+2 ochronne i 2 wykl., 20,5×16 cm. Oprawa półskórek z XIX w.

Rękopis ten zawiera tylko obszerne wyjątki z *Listu do Pizonów* Horacego, nazwanego później *De arte poetica*. Tekst łaciński, pisany jest dosyć wąską kolumną zostawiając po obu jej stronach szerokie marginesy zapisane bardzo obfitymi komentarzami łacińskimi innej ręki niż tekst chociaż z tego samego czasu. Między liniami znajdujemy dosyć liczne glosy polskie przemieszane z glosami i zapiskami łacińskimi. Glosy polskie najczęściej są mechanicznym tłumaczeniem wyrazów łacińskich, rzadko natomiast stanowią one przekład odpowiadający składni polskiej. W kilku zaś wypadkach glosy polskie nie wiążą się zupełnie z wyrazami lub zdaniami łacińskimi i stanowią chyba jakiś komentarz zapisany przez objaśniającego to dzieło uczniom lub słuchaczom (k.2 w. 4, w. 17; 2v w. 13; 4 w. 13; 6 w. 15; 6v w. 6; 7 w. 5; 8 w. 17; 8v w. 18; 9v w. 1). Horacy miał w Polsce wielką popularność i był przez wielu czytany. Chyba żaden z pisarzy starożytnych nie mógł się poszczycić taką po-

pularnością jak autor *Listu do Pizonów*. Od Kochanowskiego począwszy aż do ostatnich czasów miał Horacy naśladowców i tłumaczy (Horacy, *Wybór poezji*, Kraków 1923, s. XXVII). Głosy polskie z rękopisu kórnickiego nie były nigdzie drukowane.

- k.1 w. 4—5 Iungere velit, varias inducere plumas
roszgodzenya rzeczij rozgodzenia rzeczy
 vndique collatis membris, mulier ut turpiter
 atrum
poniyszylabyszya poniżyłaby się
 w. 6 desinat in piscem...
 w. 9 ... isti tabule fore librum
podobne podobne
 Persimilem, cuius velut egri somnia vana
vydzenija widzenia
 w. 10 Finguntur species...
thego dopuszczenya *yednako* tego dopuszczania, jednako
 w. 13 Scimus et hanc veniam petimus domusque vicis-
 sim
z szlubyeshnym poloszenym z lubieżnym położeniem
 w. 14 Sed non ut placidia coeunt inimicitia, non ut...
szdopuszczenija y dokonanya rzeczij z dopuszczania i dokonania
 w. 16 Inceptis graubus plerumque magna propensis
yaszne pierzpyecznye poloszenye rzeczy
 jasne, bezpieczne położenie
 w. 17 Purpureus late qui splendet vnus et alter
szaczymyenyje zaćmienie
 w. 18 Assumitur pannus, cum lucus et ara diane...
vylosczyami *thecza lethnya* wilościami, tęcza letnia
 w. 22 Aut fluiis hyemi pluuius describitur arcus
 k.lv w. 3 Sed nunc erat locus hiis fortasse cupressum
zakrycz *nyemayacza poczuthkow* zakryć, nie mająca począt-
 w. 4 Scis simulare quid hec, si fractis euehat expers
szdopuszczenya pospolitey materiyi pospolite po- kow
loszenije z dopuszczania pospolitej
 materii, pospolite położenie
 w. 5 Nauibus ere dato cui pingitur anphora cepit
sprzeciżynosczyj rosznemy z przeciwności różnemi
 w. 6 Institui currente rota cur vrcus erit...
szgodny zgodni
 w. 8 Maxima pars vatam patre et iuuenes patre digni
brudnyj brudny
 w. 10 Obscurus fio sectantem leuia nerui
sztarcziv starczq
 w. 11 Deficiunt animi que professus grandia turgent
rofzczynya rozczynia,
 w. 12 Serpitur humi tutus nimiumque timidusque
trudnosczy trudności
 procelle
 w. 15 In vicium culpe ducit fuga, si caret arte

- przy syrmierstwie onego szyrmyerza*
 w. 16 Emiliū circa ludū faber Inus et ungues
na szlupa myesziedzowych
 w. 17 Exprimet et molles imitabatur ere capillos
vfaknyenyv rzczy
 k.2 w. 1 Infelix operis summa quia ponere tantum...
poloszenyw materye szpod mgnynenya nyekthorego obszufeze
 w. 4 Spectandum nigris oculis, nigroque capillo...
wszbrany[a]
 w. 6 ... et versata diu quid ferre recuset
godna rzecz
 w. 7 Quid valeant humeri, cui lecta potenter exit res
przespyeczny vszrad
 w. 8 Nec facundia deferet hunc nec lucidus ordo...
trudne
 w. 16 Iudiciis monstrare recentibus abdita rerum
dawnym szkladaczom czudnym ku szkadanw
 w. 17 Fingere cincturis non exaudita Cethegis
 k.2v w. 7 Nomina protulerit, licuitque et semper licebit
pod sznanym vyloszenym
 w. 8 Signatum presente, nota producere nomen
rozdze
 w. 9 Vt siluae foliis mittantur in annos
vasznj
 w. 11 Et iuuenum vita florent, modo nata vigentque
vszydlie
 w. 12 Debemur morti nos, nostraque sine receptus
smjjenyona materiw
 w. 13 Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet
gasthe szaganj
 w. 15 Vicinas, vrbes alit, et graue sentit aratrum
poszythkom
 w. 16 seu cursum mutauit iniquum frugibus amnis
 k.3 w. 3—4 Quem penes arbitrum vis est et norma loquendi
vczynky sznamyenithe
 Res geste, regumque ducumque tristia bella
 w. 5—6 Quo scribi possent numero monstrat Homerus
dwoyaky^m rodzaye^m vyersow
 Versibus impariter iunctis...
vyerszne vypysanye nedze szloszcza
 w. 8 Quis tamen exiguos elogos emiseric autor
prosznj szkladacze vspor pod dobrovolnoszczą gada- yaczch
 w. 9 Grammatici certant et adhuc sub iudice lis est
 w. 10—11 Archiloeum proprio rabies armavit iambo
proszcy lvdze
 Hunc pedem sociei cepere grandesque coturni
- przy szyrmierstwie onego
 szyrmyerza
 na szlupa[eh] miesiadzowych
 ufaknieniu rz[e]czy
 położeniu materie, spod
 mgnienia niektorego obsuw-
 ce
 wzbrani[a]
 godna rzecz
 przepieczny urząd
 trudne
 dawnym szkladaczom
 cudnym ku sk(l)adaniu
 pod znany wyłożeniem
 rozdze
 ważny
 wsi(e)dlic
 zmienioną materią
 gęste zagony
 pożytkom
 uczynki znamienite
 dwojakim rodzajem wier-
 szow
 wierszne wypisanie nędze,
 złoźca
 prozni szkladacze wspor pod
 dobrovolnością gadających
 prości ludzie

	<i>obopolnemv roszmovyenyw</i>	obopolnemu rozmowieniu
	w. 12 Alternis aptum sermonibus et populares <i>przevyszajacego</i>	przewy[ż]szającego
	w. 13 Vincentem strepitus et natum rebus agendis	
	w. 14—15 Musa dedit diuos fidibus puerosque deorum <i>pretko poloszenie nad szlozoney dawnie</i>	prętko położenie, nad złożenie dawne
k.4	Et pugilem victor equum certamine primum	
	w. 8—9 Romani tollent equites peditesque cachinnum <i>rosznyoscz vyelka</i>	rożność wielka
	Interit multum Dauusne loquatur anheros	
	w. 12—13 Mercator ne vagus cultor virentis agelli <i>przy vashnoczy myescza onego</i>	przy ważno[s]ci mieśca onego
	Cholchus an Assirius, Thebes nutritus in agris	
	w. 15 Scriptum, honoratum si forte reponis Achillem <i>stalij niesklonnij</i>	stały, niesklonny
	Impiger iracundus inexorabilis acer	
k.4v	w. 16 Iura neget sibi nata nihil non arrogat armis marg. g.: Choestrum est quidam vermis sub cauda vacarum latitans vulgariter <i>gzeb</i> <i>doszvyaczony</i>	gzeb doświadczony
k.5	w. 14 Etatis cuiusque notandi sint tibi mores <i>convenire przyrovnasz sye</i>	przyrownać się
	w. 17 Signat humum gestit paribus colludere et iram <i>wsporny</i>	wspornie
k.5v	w. 1 Colligit et ponit temere et mutatur in horas <i>rhekotaicza</i>	rękodajca
	w. 5 Vtilium tardus prouisor, prodigus eris <i>liakomij, nyepochuthny</i>	łakomy, niepochutny
	w. 13 ... dilator spe longus, iners, audusque futuri... <i>roszaczca</i>	rozsądca
	w. 15 ... Si puero castigator, censorque minorum	
k.6	w. 9—10 Ne pueros coram populo Medea trucidet <i>przypravilbij</i>	przyprawiłby
	Atreus aut humana palam excoquat exta ne- phandus <i>okolo vypuszanyv pantei persony</i>	około wypusz[cz]aniu piątej persony
	w. 13 Ne ve minor nev sit quinto productior actu <i>przy skonanyv materye</i>	przy skonaniu materie
	w. 15 Nec deus intersit nisi dignus vindice nodus <i>boblaszac</i>	poślażać
k.6v	w. 3 Ille binus faueatque et concilientur amice... <i>geszczyenie</i>	jedzenie
	w. 5 Ille dapes laudet mense brevis ille salubrem <i>przy poczathku materie</i>	przy początku materie
	w. 6 Iusticiam legisque et apertis ocia portis <i>napomynalo</i>	napominało
	w. 7 Ille tegat commissa deos precetur et oret <i>nyemyasza szgodnosczy</i>	niemiasa [?], z godności
k.7	w. 12 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu	
	w. 4—5 Sic prisce notumque et luxuriam addidit arti	

- nyefstavyša presz rosmaythe szkladacze
Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem...
szluszných vaszne na pothem będące materie
- w. 8 Vtiliumque sagax rerum et diuina futuris
- w. 10 Carmine qui traico vilem certauit ob hircum
puste barcze
- w. 11 Mox eciam agrestes satiros nudauit, et asper
szlusznoszcyca materiej dostapyl
- w. 12 Incolumi grauitate iocum tentauit eoque
vdzięcznej novijnje przemyskaly
- w. 13 Illecebris erit et grata nouitate morandus
nyeczliwy nyerstawy
- w. 14 Spectator functusque sacris et potus et exlex
vrzeczy stale
- w. 16 Conveniet satiros ita vertere seria ludo
byl by przy materiej
- w. 17 Ne quicunque deus quicunque adhibebitur heros
przemieniona
- k.7v w. 5 Vt festis matrona moueri missa diebus
corrupti
- k.8 w. 1 Nec, si quid frikti ciceros probat et uncis emptor
zakaszzonego szbosza nyeslava
- w. 14 Aut ignorare premit artis crimine turpi
dwornoszczj
- k.8v w. 3 Scimus invrbatum lepido seponere relictu
na yedno kolw
- w. 6 Dicitur et plaustris vexisse poemata Thespis
- w. 11—12 Successit vetus is comedia non sine multa
przypadlo szlusne pravo
- Laude, sed in viciu libertas excidit et vim...
- w. 15—16 Nil intentatum nostri relinquere poete
dowodi greckie
- Nec nimium meruere decus vestigia graeca...
pospolyte poloszenye
- w. 18 Vel qui praetextas uel qui sumpsere togatas
szylnyeszi nad dzyalo
- w. 19 Nec virtute foret, clarisue potencius armis
wloszka acz
- w. 20 Quam lingua Lacium si non offenderet unum-
emendacionis *poprawyenye*
Quemque poetarum lime labor et mora....
- k.9 w. 5—6 Credit et excludit sanos Helicone poetas
obrazowacz
- Democritus: bona pars non vngves ponere curat
nyemoc
- w. 11 Cum purgo bilem sub verni temporis horam
rzazany
- w. 14 Reddere que ferrum velet, exsors ipsa secandi
- nie wstawi się przez rozmaite składacze
słusznych, ważne na potem
będące materie
- puste barcze
- słusnością materiej, dosta-
pił,
wdzi(ę)cznej nowinie prze-
mieszkaly
- nieuczliwy, nieustawny
- w rzeczy stale
- byłby przy materiej
- przemieniona
- zakazzonego zboża
- niesława
- dworności
- na jedno koło
- przypadło słusne prawo
- dowody greckie
- pospolite położenie
- silniejszy nad działo
- włoska, acz
- poprawienie
- obrazować
- niemoc
- rzazany

k.9v	w. 1	Quo sit amore potens, quo frater amandus et hospes	przygodny przygodny
k.10	w. 7	Neu pransae Lamiae vivum puerum extrahit aluo	przepołudnice szluszne szkladanye szluszne składanie
	w. 8	Centurie seniorum agitant expercia frugis	nieszluszno(ś)ci
	w. 14	Sunt delicta tamen quibus ignouisse velimus	niski, strzała
	w. 16	Poscentique grauem persaepe remittit acutum	drozdom
k.12v	w. 17	Sic veluti merulis intentus decessit...	

Rękopis pisany ręką Łukasza z Sieradza. Głosy jednej ręki z końca XV w. Nosówka często nie zaznaczana albo zaznaczona przez a z przekreślonym ogonkiem. S długie.

BK 117

[KAZANIA WIELKOPOSTNE — SERMONES QUADRAGESIMALES]

Łac., ok. 1488–1498 r., pap., k. 274, 16,5×11 cm. Oprawa z końca XV w. i pocz. XVI w.

k.145	w. 40	Naturales dicunt et sic est quod avis cum capitur in manu venatoris aut tacet aut clamat id est	skwirczy
k.145	na dole:	De satisfaccione... debemus considerare satisfaccionis quidditatem, causalitatem, possibilitatem	jistno[ś]ć, sprawność, podobność
k.245	na dole:	... per dependenciam przez pochodzenije	przez pochodzenie

Głosy polskie z końca XV w. S. długie.

BK 52

[ZBIÓR KAZAŃ — SERMONES]

Łac., pol., poł. XV w. (przed 1484 r.), pap., k. 398, 21×15 cm. Oprawa: deski powleczone skórą brązową z poł. XV w.

Prow.: Iste liber est loci Costensis ad Sanctam Mariam de Angelis concessus ad usum fratris Johannis de Prussia predicatoris et confessoris ordinis minorum de observancia per me fratrem Michaellem de Bal... vicarium provincie imeritum 1484 oraz Erasmus Zaharias (pocz. XVI w.).

Relacja o bitwie pod Grunwaldem zamieszczona w tym rękopisie wierszem i prozą na kartach 164 i 398v pt. *De magna strage alias o wyelgym pyobyczu była drukowana w Scriptorum rerum prussicarum*, t. 3, s. 441–442. Tekst wiersza wydała krytycznie Cz. Ohałówna, *Bitwa pod Grun-*

waldem w poezji polsko-łacińskiej w „Małopolskie Studia Historyczne”, t. 3, 1960, s. 81—106.

k.161	w. 35 ... nec erit in domo tua modius <i>mijara</i> maior aut minor...	miara
	<i>vaga</i>	waga
k.161v	w. 1 ... pondus maius aut minus	
	<i>mijarka</i>	miarka
	w. 4 ... iustus sit modius, equus sit sextarius	
k.164	w. 1—2 De magna strage alias o <i>wijelgijm pȳobjęczw...</i> A. D. 1402	o wielgim pobiciu
k.166	w. 24 ... inceperant deuote cantare <i>bogwroczyzczya</i> [oraz] <i>bogwroczyzczya</i>	Bogurodzica
k.173v	w. 16 ... dulcissima vox Marie pro salute peccatorum insonuerit <i>brzmijał</i>	brzmiał
	w. 17 ... Est eciam beatissima virgo Maria ministra <i>wijłga</i> humoris id est gracie...	wilga
	<i>wsicza</i>	użycza
	w. 19 ... sanctis per partem graciam prestat...	
k.178	w. 34 ... nil enim valet mundum esse corpore qui pol- lutus est mente <i>volnā abijo prosnija</i>	wolna abo proznia
	<i>vsdrovyl</i>	uzdrowił
270v	w. 1 ... Benedic anima mea domino qui sanat omnes infirmittates tuas	
	w. 14 ... in celo est plenitudo omnium bonorum sine <i>nyedostatkv</i> defectu...	niedostatku
	<i>przespiecznosc</i>	przezpieczność
	w. 27 ... Tertia stella ... est eterna saturitas sine fas- tidio...	
	<i>uczynyv</i>	uczynią
	w. 33 ... Celestes delicie non conferunt sanctis in eterna beatitudine tedium sed gaudium ...	
k.271	w. 21 ... Marie est aperta visio Dei de qua dicit Augu- <i>vystnosczyj</i> stinus videre Deum per essenciam est tota bea- tudo...	w istności
k.398v	w. 2 Sequitur historia metrica de magna strage alias <i>o vyelgem pobieczv</i>	o wielgim pobiciu
k.367v	w. 1 Cirullus <i>szczwrzidlo</i> Metudius mączwdą	Szczurzydło, Maczuda [?]

Głosy polskie z końca XV w. Marginalne pisane czerwonym atramen-tem, w tekście czarnym. Nosówka zaznaczona albo przez a z przekreślonym ogonkiem, albo przez v. S długie.

BK 1639

[FRAGMENT Z RĘKOPISU Z MODLITWAMI POLSKIMI]

Pol., łac., XV w., perg. k. 1, 12,5×10,5 cm.

Modlitwy w języku polskim: Ojczy nasz, Zdrowaś Mario, Wierzę w Boga, publikowano wielokrotnie: Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg dwoje*, t. I, 1823, s. 23; J. S. Bandtkie, *Ojczy nasz, modlitwa z rozmaitych rękopisów i druków starożytnych w języku polskim i innych dialektach słowiańskich*, Wrocław 1826; W. A. Maciejowski, *Dodatki*, s. 44–48; [z rękopisu Bibl. Jagiell. Nr 1681]: W. Nehring w „Archiv für slavische Philologie”, 1800, t. 4, s. 190–191, a także w „Altpolnische Sprachdenkmäler”, Berlin 1886, s. 41, 66; A. A. Kryński i M. Kryński, *Zabytki języka staropolskiego*, Warszawa 1925, s. 32–35; 331–332; J. Bystroń, „Prace Filol.”, t. 4, s. 252–253; S. Rospond, *Zabytki języka polskiego na Śląsku*, Wrocław 1948, s. 72–75; J. Wojtkowski, *Głosy i drobne teksty polskie do 1550 roku*, Poznań 1965, s. 17–18. Modlitwa Pańska i Wierzę w Boga z rękopisu kórnickiego nie były jeszcze publikowane. Ponieważ teksty tych podstawowych modlitw już w XV w. przybierają prawie że jednolite brzmienie, obie te modlitwy z rękopisu kórnickiego nie wykazują w stosunku do opublikowanych wielkich różnic poza ortograficznymi.

otczy nasz genze gyesz wnybyesych
swyanz są gymy thwe, przydz kroles-
two thwe, Bądź wola [thet] thwā, yacko
wnybye y nazyemy, Chleb nasz wsedny
nam dzysza, y od pusczy nam nasze wyny
yacko y my odpuszczamy naszym winowat-
czem y nye wodzy nasz wpokuseny, ale
nasz sbawy otheslego amen

Wyerza wboga otczy wsechmogącego
otwryczela nyeba y zyemye y w yesu
erista Syna yego gedynego pana nassche-
go gensya potzal szducha swyatego
narodzilsya szmarie dzewitze vmaczan
podpo^{nt}zyem pylatem verzyzowan vmarl

y pogrzebyon stapyl do pyecłow
trzeczego dyna szmarthwy wstał wszt-
pyl nanybyossa syedzy [na] prawyty
bogā otczy wsechmatzego [...]

Skrawek pergaminu używany dawniej jako karta ochronna małego rękopisu, obecnie luźno przechowywany w teczce. Pismo ręki piszącej po polsku blisko przełomu XV/XVI w.

Oóczy nasz, jenze jeś w niebiesiech
świeć się jimię twe, przydz krole-
stwo twe, Bądź wola twa, jako
w niebie i na ziemi. Chleb nasz wszedni,
daj

nam dzisia i odpusci nam nasze winy
jako i my odpuszczamy naszym winowat-
cem i nie wodzi nas w pokuszenie, ale
nas zbawi ote zlego amen

Wierzę w Boga oóca wsechmogącego
Stw[o]rzyciela nieba i ziemie i w Jezu
Krysta Syna yego jedynego, Pana nasze-
go, jen się poczał z Ducha Świętego,
narodził się z Marie Dziewice, umęczon
pod Ponc[k]iem Pilatem, ukrzyżowan,
umarł

i pogrzebion, stąpił do piekłow
trzeciego dnia zmartywystał, wstał
pił na niebiosia, siedzi na prawicy
Boga oóca wsechmoc[n]ego ...

Nosówka zaznaczona przez a z przekreślonym ogonkiem lub a przekreślone łaseczką, albo an. S na początku wyrazu czasem jako greckie sigma, częściej jako s długie lub zbitka.

BK 56

[ZBIÓR KAZAŃ MARYJNYCH NA ŚWIĘTA MARYI PANNY — MARIALE]

Łac., pol., XV/XVI w., pap., k. 235, 15,5×10 cm. Oprawa w deski obciagnięte skórą brązową.

k.5v	w. 7	Quod sit in situ bene fundata <i>wpostawijenjv</i>	w postawieniu
k.9	w. 30	Archa vero dicitur ab arcendo alias <i>od bronijenja</i>	od bronienia
k.9v	w. 4	Vidimus nunc per speculum in enigmate <i>mgłje</i>	mgle
	w. 11	Fenestra vna in archa dicitur quasi lucem ferens ab extra <i>zdworv</i>	z dworu
		<i>drażnijcz</i>	drażnić
k.14	w. 1	Quibus non potuit sugillari Beata Virgo Maria <i>hanjbjcz</i> nec ... infamari...	hańbić
	w. 24	... Beata Virgo Maria domi secreta permansit... non dicitur esse vulgaris <i>poszpolytha</i>	pospolita
	w. 35	Huic S. Hieronimus in epistola dicit: sit in te morum grauitas — <i>waznyjch maznyjch objeczajow</i>	ważnych męźnych obyczajów
k.15	w.	Ambrosius in libro de virgine: Virgo sancta nichil <i>sroga</i> debet habere turpem in actis. Nichil in verbis <i>vporna</i> <i>ljękka</i> precax. Non gestis fractior...	sroga, uporna, lekka
k.17	w. 20	Tenellus siue Mollis <i>Młodj</i>	młody
	w. 23	... homo in sacro baptismo adipiscitur ... ani- mam... tenellam alias <i>mlodzjyneczką</i> <i>skaczacz</i>	młodzieńką skacząc
k.17v	w. 8	Ecce iste uenit saliens in montibus...	
	w. 10	Similis est dilectus meus capree id est <i>kozje dzjykj</i> hinuloque ceruorum alias <i>jeljonek młodj</i> <i>Modrzew</i>	kozie dziki, jelonek młody modrzew
k.18v	w. 34	Ego quasi terebinthus extendi ramos meos... <i>[g]alączy</i>	gałęzi
	w. 35	Et rami mei honoris et gracie... <i>zakaz</i>	zakaż
k.21v	w. 33	Locutus est angelus ad Moysen dicens: Contestare populum ne forte ascenderet in montem. <i>swarij</i>	swary
k.22	w. 7	... inter superbos semper iurgia sunt	
	w. 13	... humilitas est quando homo... suiipsius cogni- cione sibi uilescit alias <i>zmjerznye</i>	zmierznie
k.22v	w. 28	Charitas paciens est, non emulatur, non agit perperam non inflatur, non querit que sua sunt,	

		non irritatur non cogitat malum [...] rzewz [...] othnye	
k.25v	w. 16	... Samuel vero puer interpretatur Nominatus Deo alias <i>Namjēnyonj bogu, sławnj przed bogjē</i>	namieniony Bogu, sławny przed Bogiem
k.26	w. 17	... Merito ... interpretatur <i>odpow[ya]da[ya]</i> <i>Modrzew</i>	odpowiadają modrzew
k.29	w. 14	Ego quasi terebinthus extendi ramos meos...	
	w. 17	Terebinthus est arbor alta, ramos longos habens <i>żywicz[a]</i>	żywicę
		et ad terram protendens, resinam preciosiorem generans	
k.37v	w. 18	Liquiditas ... caret omni duricia <i>Mjēkkosc</i> <i>wdzięcznosz zdaru</i>	miękość wdzięczność[é] z daru
k.37a	w. 9	Gratitudo. Nunquam talem et tantam conside- rationem beneficiorum uiri habent quem admo- dum mulieres...	
		<i>pracowjthe są</i>	pracowite są
k.37av	w. 3	... Sollicitudo domestica. Innatam ... habet mulier quandam artificiositatem quod ad regi- men domus...	
		<i>pjlna</i>	pilna
	w. 11	Prouer. XII. Mulier diligens corona est uiro suo...	
		<i>czjstot</i>	czystot[a]
k.38	w. 1	... Sinceritas quam sinceritatem mulier seruat...	
		<i>sthatiecznoszcz</i>	stateczność
	w. 30	... Soliditas. Innatam quandam soliditatem habet mulier...	
		<i>Latwje [kv] wjędz[e]niju</i>	łatwe [ku] wiedzeniu
k.39	w. 6	... Facilitas. Innatam enim habent mulieres... siue ad bonum siue ad malum...	
k.43	w. 2	Qualiter ista parabola dicitur implesse in S. anna. Respondeo quod sic. Ager namque dicitur ab agendo <i>spra[wjaniya]</i> vel ab agitando <i>Ruszanija</i>	sprawiania, ruszania
		<i>zqdzq</i>	żądze
k.44v	w. 20	Affectum in simplicitate ... ne affectum verum dant per verba curiosa...	
	w. 30	<i>posthawq</i> Gestus in maturitate <i>gwalthu</i>	postawa gwałtu
k.45	w. 18	... a pressura inquit flamme que circumdedit me...	
		<i>wjaczjrz</i>	więciz
k.45v	w. 16	... simile est regnum celorum sagene misse in mare...	
		<i>opjeka</i>	opiekę
k.51v	w. 10	Sub tuum praesidium confugimus...	

k.56	w. 1	<i>czyjnyła pýlnoscz</i> Martha autem satagebat circa frequens ministerium...	czyniła pilność
k.56v	w. 18	<i>obrzedi koscielne</i>	obrzędy kościelne
	w. 19	Mulier dicitur a molle quasi molier, quod est [gl]aszcza mulcens ac molliens uirum, dicitur autem mulier secundum femineum sexum alias <i>według plezj zenskj</i>	głaszcząca według płci żeński
k.60	w. 22	<i>zwjchrem</i> ... ascendit Helias per turbinem in celum...	z wichrem
k.92v	w. 2	Quociens nostras animas pollutas sorde criminum abluit scilicet patrocinando pro nobis <i>przyjęj-njajecz</i>	przyczyniając
k.112	w. 4	<i>Laska</i> Originalis iusticia nil aliud est nisi quedam qualitas super naturalis...	laska
k.116v	w. 7	... domus Dei cum edificaretur de lapidibus dotathis atque perfectis <i>czyjoszanigo</i>	ciosanygo
k.120	w. 14	... accipe...hýacinthum et purpuram <i>Modrjý je-dwab</i>	modry jedwab
k.125v	w. 5	... Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum <i>walcharz</i>	wałkarz
	w. 15	... Et sedebit conflans et emvndans argentum et purgabit filios Leui ... <i>wjchadozj</i>	wychędoży
k.128	w. 4—5	Threno II vbi Heremias propheta lamentatur <i>zbur[zy]</i> dicit: dissipat quasi hortum tentorium suum <i>spusto[szyl]</i> demolitus est tabernaculum suum...	zburzy spustoszył
k.135	w. 22	... Ps. 103. Potabunt omnes bestie silue et expectabant onagri in siti sua <i>loszowj</i> <i>pospolijthe</i>	łosiowy pospolite
k.182	w. 22	Generalis participacio. Cum scil. ille qui preest toti ecclesie applicat intencionem suam generaliter...	
k.185v	w. 15	Confraternitas pugnatorum id est eorum qui ad bellum procedunt et dicitur confraternitas polonice vero <i>Thowarjysze</i>	towarzysze
	w. 27	Bursza potatorum ... hec fraternitas uocatur vulg. in polonico <i>Bursza</i>	bursa
k.186	w. 8	Laicorum est fraternitas puta satorum, sartorum, fabrorum, sacerdotum, pauperum alias <i>Zebracze</i>	zebracze
k.206v	w. 3	Casus lamentabilis alias <i>przygoda zalowanja dosthojna</i>	przygoda żałowania dostojna
k.208v	w. 18	Mouent se horribiliter alias <i>Ruszayasyje Mjjerzazje</i>	ruszają się, mierzą się
k.210	w. 33	... Videamus qualiter in verbis themathis describitur actus remunerabilis alias <i>sprawa dostojna</i>	sprawa dostojna odpłaty

	<i>odplatij za pogrzejbenije vmarlijch</i>	za pogrzebienie umarłych
k.211 w. 29	Videamus ... qualiter in verbis supra actis exprimitur status comendabilis alias persona <i>dostojna zaljeczenija</i>	dostojna zalecenia

Pismo glos w tekście i na marginesach dwóch rąk z 1. ćwierci XVI w. Glosy marginalne czerwone. Nosówka zaznaczona jako a z przekreślonym ogonkiem. S długie lub zbitka.

1.k.22v	w. 28	początki dwu wyrazów na marginesie obcięte
2.k.39	w. 1	glosy marginalne obcięte; prawdopodobnie <i>ku</i> , a z dzielonego wyrazu „wiedzeniu” <i>e</i>
3.k.43	w. 2	końcowa część glosy obcięta
4.k.56v	w. 19	obcięty początek wyrazu prawdopodobnie <i>glasczająca</i>
5.k.128	w. 4—5	końce glos marginalnych obcięte.

BK. 57

SERMONES [QUADRAGESIMALES A DIE CINERUM AD DOMINICAM PALMARUM]

Łac., ok. 1540, pap., k. 105, 15,5 × 10 cm. Oprawa w tekturę pokrytą skórą krawską po r. 1537.

k.10	w. 21	... qui in soluendo non sunt, non exigere, non repetere vulgariter <i>nyevpomynac nyeppravovac sye</i>	nie upominać, nie prawować się
	w. 26	... vecturis alias <i>povozi</i>	powozy
k.10v.	w. 2	... opus primum est pactiones, penas conuencionales vulgariter <i>zakladi przeziski przepadki vynij vmowi</i> ... in notabili qualitate et damno alterius dissoluere...	zakłady, przezyski, przepadki, winy, umowy
k.11	w. 14	... pro hac rata quod <i>przepadnyeśmij</i>	przepadnieśmy
	w. 17	... datur ... intromissionem in bona aut <i>vijgydz zgyimjenya</i>	wyjdź z jimienia
k.11v	w. 3	... et cicatrix vulneris tui cito obducitur vulgariter <i>zarosczyje</i>	zaroście
k.15	w. 5	Ipsi autem cum putabant fantasma esse <i>obluda</i>	obluda
	w. 23	... [Deus] est invariabilis regula, metrum, mensura, sapiencia ... <i>pravydlo modla snvr myara Linia</i>	prawidło, modła, sznur, miara, linia
k.16	w. 9—10	Que omnia sunt ... signa preclara legis etc increate iusticie increate quoque sapiencie omnipotentis vulgariter <i>obryšovanye zlijnovanye zakresenyje</i>	obrysowanie, zlinowanie, zakreszenie
k.19v	w. 25	Hec ... deberent memorari illi delicati <i>kochankorye</i>	kochankowie
k.40	w. 3	Isti timent deum. Isti custodiunt legen suam deo gracias <i>Bog pomosz myejj ze ych dzyenk</i>	Bóg pomóż, miejże ich dziek
k.44	w. 4	... omnis culpatur, omnis dicit vulg. <i>zbytek tho</i>	zbytek to
k.51	w. 13	... Erit unquam qui recedit a Deo tanquam mitere in desyto vulgariter <i>Borovki</i>	borówki

k.56	w. 9	... inducebat ne ... discordias dissensus scissuras <i>roztyrkow nyesnasek</i>	roztyrkow, niesnasek
k.58v	w. 23	... tumultuabitur ... vulgariter <i>wzwasnij sye</i>	wzwaśni się
k.60v	w. 17	... plenitudine annue messis <i>Gasthe znyvo</i>	gęste żniwo
k.64	w. 6	... ut per ea Judei agnoscerent terrorem alias <i>Grozq</i>	grozę
k.68v	w. 4	... qui non poterat ambulare <i>vchodzył</i>	uchodził
k.69v	w. 21	de derisione ... <i>podrzeżn</i>	podrzeźn
k.73	w. 11—12	... pater eius <i>zaplugavyl byl i zaprzatnql</i> illis que ad idololatriam pertinebant...	zaplugawił był i zaprzął
	w. 25	... auferte omnem immundiciam de sanctuario. Et dum forte a qua <i>oczygagalijsye</i> dicit filii mei nolite negligere...	ociągali się
k.73v	w. 8	... ascendit ... ad templum et uidens illud multi- tudinem discordiarum <i>nyestathki zaplugav</i> ... uidens ibi <i>targi</i> ...	niestatki zaplugaw targi
k.74v	w. 12	... polliceor vobis dimittere omnia peccata eciam si fuerint ut coctinum <i>Brunath</i> quasi nix deal- bantur	brunat
k.75	w. 24	... dicit dominus ad Mosen: Cerno quod populus iste dure ceruicis id est colli aut vulgariter <i>krengow</i>	kregow
k.79	w. 15	... se sponsione obligare vulgariter <i>tak barzv sye</i> <i>zaslubovac</i>	tak barzo się zaślubować
k.89	w. 13	... de calumniis et contumeliis exemplo Cristi aequaliter sufferendum vulgariter <i>o przymow-</i> <i>kach ku slaviye</i> seu de falsis accusatoribus...	o przymowkach ku sławie
k.90v	w. 26	... velle se purgare ... vulgariter <i>nyepzeczyvjc sye</i> tacendo vincere...	nie przeciwie się
k.103	w. 18	... cui statuto temerarie vulgariter <i>zuphalye</i> ...	zufale
k.104	w. 15	... confessus et legitime absolutus <i>rozpravyon</i> a sacerdote...	rozprawion

Są to kazania pisane przez Polaka niedługo po 1527 r. Głosy wewnątrz tekstu. Nosówka zaznaczana za pomocą a z przekreślonym ogonkiem. S długie.

BK 119

[KOPIE PISM PAPIESKICH DOTYCZĄCYCH BERNARDYNÓW I INNE,
M.IN. RECEPTY LEKARSKIE]

Łac., pol., XV/XVI w., pap., k. 238, 15,5 × 10 cm. Oprawa w deski obciągnięte skórą brązową.

k.236v	w. 1	Vt mvlter pariat vel concipiat.	
	w. 2	Rp. <i>Gjemijola...</i> Bobek, Brzoskijnijowe <i>peczkij, zolacz</i> conterre simul et bibe...	jemiołę, bobek, brzoskinio- we pęczki, żołądz
	w. 15	Contra aliquod offendiculum missum in corpus hominis quod non possit extrai Succum <i>lubjeszczk</i> ... appone vulneri...	lubieżczk

k.237 Contra *wagri*

wagry

Głosy polskie z początku XVI w. S długie. Nosówka nie zaznaczona. Na k.163 podpisany Fr. Theophilus de Bidgosthia.

BK 101

[MATERIAŁY DOTYCZĄCE BERNARDYNÓW POLSKICH, M. IN. TEKSTY POLSKIE W ZWIĄZKU ZE SPOWIEDZIĄ, 10 PRZYKAZANIAM I GRZECHAMI GŁÓWNYMI]

Łac., pol. (1517–1567), pap., k. 231 + 3, 16 × 10,5 cm.

Oprawa: skóra z pocz. XVI w.

Prow.: Bernardyni z Wielkopolski

Oprócz tekstów wyliczonych w tytule rękopis ten zawiera także wiersz o Baranku z wosku, święconym przez papieża. Wiersz ten w transliteracji oraz ze wskazaniem na jego źródło i pochodzenie opublikował J. Zathej, *Kilka uwag o związku z tekstem staropolskim wiersza o „Baranku Bożym”*, „Pamiętnik Literacki”, XLIII, 1952, z. 1–2, oraz osobna odbitka.

Reszta materiałów tego rękopisu powtarza się często w rękopisach bernardyńskich, jak np. 10 przykazań wierszem i prozą, reguły na poznanie grzechu śmiertelnego itd. (zob. BK 99).

k.1v	w. 8	Consideremus quod electio discreti quam facere debemus debet esse solemn	<i>Jawna, szweobodna</i>	jawna, świebodna
	w. 19	... nostre constitutiones docent quod nostre electiones sunt canonice	<i>rzadne wazne</i>	rzadne, ważne
k.2	w. 12–14	Hic videamus tria misteria videlicet:		
		<i>wązel trudny</i>		węzeł trudny
	1. Nodum	<i>obyczajny rządny</i>		obyczaj rządny
	2. Modum	<i>vzythek potrzebny</i>		użytek potrzebny
	3. Fructum			
k.2v	w. 15–17	... Et circa hoc [modum eligendi] debent esse hec tria:		
	1. Discrecio curiosa:	<i>Rostropne wjbyeranyje</i>		Roztropne wybieranie
	2. Intencio seriosa:	<i>Proste vmyjszlijenije</i>		Proste umyślenie
	3. Punicio rigorosa:	<i>szrogije karanije</i>		Srogie karanie
k.3	w. 9	[Discrecio] est idonee persone ad aliquam dignitatem promocio seu vocacio	<i>vjbranije</i>	Wybranie
k.5	w. 4	Precio dedit munera	<i>kupyl głos</i>	Kupił głos
k.104v	w. 3–4	Exortationes sunt ob triplicem causam et rationem vt 1. caritate impletur tabula	<i>Bysmij zlaszkij thabljejz spelnijlj</i>	Byśmy z łaski tablic spełnili
		<i>prawdzijwe Regula zachowalj</i>		prawdziwie regułę zachowali
		2. in veritate conseruetur regula		

*Bjśzmj szdobrą nadzjeja thowa-
3. longanimitate obtineretur sancto-
rzyjszthwa szwjathj oczekawalj
rum copula*

Byśmy z dobrą nadzieją
towarzystwa święty[ch]
oczekawali

- k.107v w. 20 ... Sic frater mori debet id est alterari in volunta-
te propria et passionibus id est *wsklonnoszczjach*
k.108 w. 19 ... diuina prouidencia omnes: 1. Dirigit *Rządzi*
2. Erigit a peccato... *wspomaga*
k.110 w. 6 ... *nalog* habitus enim est male dispositus diffi-
culter est mobilis *nałog*

- k.110v w. 6—8 Ysta faciunt conseruant religiosum
1. Vigor preceptorum *przykazanja czaszkoszcz*
2. Splendor exemplorum *Szwjathjch przykład-
dnosc*

w skłonnościach

Rządzi

wspomaga

nałog

przykazania ciężkość

Świętych przykładność

Chwały słodkość

- k.113 w. 4 Ergo videat[prelatus] vt fratres possint viuere
recte *Opezowacz prosto dobrze*

Obcować prosto dobrze

- k.156 Bosza wola jęsth by szya grzesznj nawroczyłj

Boża wola jest, by się
grzeszni nowrocili

a przykazanje bosze pelnjl
a wprzeciwnych rzeczach czjrpływosc mjljl

a przykazanie boże pełnili
a w przeciwnych rzeczach
cipliwość mieli

a krolejesthwo njębyeskye odzjerszelj thwego

a krolestwo niebieskie

Mylvj pana boga thwego szewszjthkyego szercza

odzierżeli, twego

Szewszjthkjey dvsze thwej, (szewszjthkyey dvsze

miłuj Pana Boga twego ze
wszytkiego sierca,

thwej)¹, szewszjthkych szjl thwyc

ze wszytkiej dusze twej, ze
wszytkiej dusze

Mylvj bljśznego thwego, yako szam szjyebye

twej, ze wszytkich sił twych
Miłuj bliźniego twego jako
sam siebie.

Czo thoby lvbo tho drugjemv dzjelay

Co tobie lubo, to drugiemu
działaj.

Czo thoby nyelubo thego drugjemv njędzelaj

Co tobie nie lubo, tego dru-
giemu nie działaj.

Njebandzesz mjecz bogow czjudzyc

Nie będziesz mieć bogów
cudzych.

Njebandzesz bracz gymjenja boszego nadaremno

Nie będziesz brać jimienia
bożego nadaremno.

pamjathay aby dzjen szwyathj szwjaczjl

Pamiętaj, aby dzień święty
święcił.

Czczj oczcza thwego j mathka thwoja

Czeji oca twego i matkę
twoją.

Nye bandzesz zabjacz Nye bandzesz czvdzoloszyc

Nie będziesz zabijać. Nie
będziesz cudzołożyć.

Nyebandzesz krasz Nyebandzesz mowjcz

Nie będziesz krać. Nie
będziesz mówić

phalszjwego szwjadeczthwa naprzeczjwo

falszywego świadectwa na-
przeciw

¹ Powtórzone dwa razy.

blysznemv thwemv Nyepozadaŷ rzeczŷ blyšznego

thwego, anŷ pozadaŷ zonŷ yego. Chwala

oczczv ŷ szynv ŷ duchv szwyathemv jako była

napoczathkv ŷ nŷnŷe y szawszdy ŷ nawŷek

wyekow amen

Decem regule ad cognoscendum peccatum mortale:

1. Czokolŷ ŷesth naprzeczŷwko mŷloseczŷ boszey

naprzeczŷw mŷloseczŷ szwego blyšznego tho yesth

grzech szmŷertelnŷ

2. Czokolŷ ŷesth naprzeczŷw przykazanŷv bozemv

3. Czokolŷ yesth naprzeczŷw przykazanŷv mathky

szwŷathey czŷrkwye tho yesth grzech szmŷer
[telnŷ]

4. Czokolŷ yesth naprzeczŷw szprawŷedlŷwemv

przykazanŷv szwego starszego grzech szmŷer
[telnŷ]

5. Kthokolŷ przŷszwolŷ wkochanye grzecha szmŷer-

thelnego szmyertelnŷe grzeszŷ

6. Kthokolŷ przŷszwolŷ wczynek grzechv szmŷer-

thelnego, szmŷerthelnŷe grzeszŷ

7. Kthokolŷ kladzŷe szŷa wnŷepreszŷpŷecznoeczŷ

grzecha szmyertelnego szmyertelnŷe grzeszŷ

8. Kthokolŷ przŷszwolŷ komv kv grzechv szmyer-

thelnemv, szmŷerthelnŷe grzeszy, szmŷer[telnŷe]

grzeszŷ

9. Ktho komv da przŷczynna grzechv szmŷertelnego

10. Kthokolŷ nŷeprezeczŷwŷaszŷa czvdzemv grzechv

szmŷerthelnemv szmŷerthelnŷe grzeszŷ

bliźniemu twemu. Nie poŷa-
daj rzeczy bliźniego

twego ani poŷadaj żony

jego. Chwala

Oćcu i Synu i Duchu świe-
temu jako była

na początku i ninie i zaws-
dy, i na wiek

wiekow amen

Cokoli jest naprzeciwno mi-
łości bożej

naprzeciw miłości swego

bliźniego, to jest

grzech śmiertelny.

Cokoli jest naprzeciw przy-
kazaniu bożemu.

Cokoli jest naprzeciw przy-
kazaniu matki

świętej cyrkwie, to jest
grzech śmiertelny.

Cokoli jest naprzeciw spra-
wiedliwemu

przykazaniu swego starsze-
go, grzech śmiertelny

Ktokoli przyzwoli ukocha-
nie grzecha śmiertelnego,
śmiertelnie grzeszy.

Ktokoli przyzwoli uczynek
grzechu śmier-

telnego, śmiertelnie grzeszy

Ktokoli kładzie się w nie-
przespieszności

grzecha śmiertelnego, śmier-

telnie grzeszy.

Ktokoli przyzwoli komu ku
grzechu śmiertel-

nemu, śmiertelnie grzeszy,
śmiertelnie

grzeszy

Kto komu da przyczynę
grzechu śmiertelnego.

Ktokoli nie przeciwnie się
cudnemu grzechu

śmiertelnemu, śmiertelnie

grzeszy.

przyłączająca

k.157v w. 17 ... Prima est gracia subsequens przyłączająca

k.158 Szczego szya baranek bożŷ szklada
Ayak wylkŷ vszytek ma

Z czego się Baranek Bożŷ szklada
A jak wielki użytek ma,

Nynjeyse pyszmo powyda
 Czyśczoney wosk balsam kryszmo
 szpawya baranka bozego
 Jensze przes papyesza thylko
 bywa poszwyczon szamego
 Blyskawycze y gynsze szloszcz
 mocza szwoya szwyszokoszcz
 oddala szboszkyey mylosczy
 Brzemienne panje v przygody
 wybawya odewszythkyey szkody
 A vczlywje noszon ba^dacz
 wyrywa mocnyje szwodnych nadz
 Obyczajem krwi Chrystusowej
 Mdly czeljeszthnoszcz dwsze kalszdey
 Cznothy dobrym szachowawa
 a od ognya thesz wybawya.
 Smjerczy nagley tesze bronj
 Szatan przednym wymly sztronj
 A ktho gy ba^dze czechycz statecznye
 wszythky walky zetrze mocnyje.
 Moczy tako jestheczy wyelkhey
 Ktorey szwyatoscz zadna pewnyey
 Nyemyewa szwyathka ktorego
 Poszwycatoszcz. czyala boszego
 jsze mala wszelka czastka yego
 Tylje waszy jako mocz czalego

Niniejsze pismo powiada.
 Czystczony wosk, balsam, krzyżmo
 Sprawia Baranka Bożego.
 Jenże przez papieża tylko
 Bywa poświęcon samego.
 Błyskawice i jinsze złości
 Mocą swoją z wysokości
 Oddala z boskiej miłości.
 Brzemienne panie u przygody
 Wybawia ode wszystkiej szkody,
 A uczliwie noszon będąc,
 Wrywa mocnie z zwodnych nędz
 Obyczajem Krwie Chrystusowej
 Mdły cięstości dusze kałzdej
 Cnoty dobrym zachowawa,
 A od ognia też wybawia,
 Śmierci nagłej teże broni,
 Szatan przed nim wielmi stroni
 A kto ji będzie czcić statecznie
 Wszystkie walki zetrze mocnie.
 Mocy tako jest ci wielkiej,
 Ktojej świętość żadna pewniej
 Nie miewa świadka ktorego
 Po świętości Ciała Bożego,
 Iże mała wszelka cząstka jego
 Tyle waży jako moc całego.

Pismo glos na kartach od 1v—113 ręki pierwszej z końca 1 ćwierci XVI w. Pismo tekstów polskich na kartach 156 i 158 ręki drugiej, prawdopodobnie wcześniejsze niż wiek XVI ze względu na starszą ortografię. Nosówka albo nie zaznaczona wcale, albo przez an lub a z przekreślonym ogonkiem. S występuje jako długie albo sz lub zbitka. Dawna sygn. BK 101. F. 101.

BK 99

REGUŁA III ZAKONU ŚW. FRANCISZKA, POZA TYM: FORMUŁA ŚLUBOWANIA ZAKONNEGO, 10 PRZYKAZAŃ BOŻYCH, SPOWIEDŹ POWSZECHNA, 10 REGUŁ DO POZNANIA GRZECHU ŚMIERTELNEGO]

Łac., pol., ok. 1523, pap., 16,5 × 10 cm, k. 109. Oprawa skóra biała.

Zamieszczona w tym rękopisie reguła III zakonu św. Franciszka, czyli tercjarska, w całości nie była dotąd drukowana. Jedynie króciutki jej fragment ogłosił W. A. Maciejowski w *Dodatkach*, s. 83—84, twierdząc zarazem mylnie, że jest to najstarszy rękopis, jaki Biblioteka Kórnicka posiada. Maciejowski dał się zasugerować dacie 1422, umieszczonej na początku reguły, i ustala jej powstanie na koniec XIV lub początek XV w. Ponadto data w nawiasie 1515, znajdująca się przy dacie 1422,

daje Maciejowskiemu okazję do odróżnienia dwóch rąk pisarskich, gdy tymczasem mamy tu najwyraźniej tylko jednego pisarza. Biorąc pod uwagę, że po regule przepisane są bulle papieży: Aleksandra VI (†1503) i Leona X (†1521), trzeba przyjąć za właściwy rok 1522, a nie 1422. Ponadto na oprawie wyciśnięty jest złożony nadruk 1523. Wobec tego powstanie reguły III zakonu św. Franciszka w rękopisie kórnickim można ustalić między 1513 a 1523 r. (por. H. Łopaciński, „Prace Filol.”, t. 4, 1893, s. 698; Nehring AS, 126—127 i JA, I, 155—156; J. Łoś, *Początki piśmiennictwa polskiego*, Kraków 1922, s. 226).

Biblioteka Kórnicka posiadała jeszcze jeden rękopis zawierający regułę św. Franciszka z tego samego czasu co BK 99, niestety, dziś należy on do zaginionych. Był to rękopis BK 98, z którego drobne fragmenty przytacza również W. A. Maciejowski w *Dodatkach*, s. 81—82, a którego nie zna zupełnie J. Łoś, o.c., s. 226.

Wreszcie trzeci odpis reguły zawiera kancjonał kórnicki z r. 1551—1555 BK 44, którego treść wierszowaną ogłosił M. Bobowski, *Polskie pieśni katolickie od najdawniejszych czasów do końca XVI wieku*, Kraków 1893. Na kartach 96—118 mieści się *Żywot i zakon braciej pokutujących, ustanowiony od błogostawionego Franciszka* zgadzający się nieraz dosłownie z dwoma wyżej wymienionymi tekstami kórnickimi (por. H. Łopaciński „Prace Filol.”, t. 4, 1893, s. 698).

Najstarszy jednak odpis Reguły III zakonu św. Franciszka, bo z końca XV w. (może z r. 1484), opublikował H. Łopaciński z rękopisu Biblioteki Seminarium Włocławskiego w „Pracach Filol.”, t. 4, 1893, s. 689—743 (por. też A. A. Kryński i M. Kryński, *Zabytki języka staropolskiego*, Warszawa 1925, s. 192—198, oraz J. Łoś, o.c., s. 234—235).

Rękopis Bibl. Kórnickiej tu publikowany, pochodzący z Bydgoszczy, różni się od rękopisu włocławskiego. Nie jest to jakiś odpis ze starszego rękopisu włocławskiego, ale raczej samodzielne tłumaczenie z reguły łacińskiej. Dopiero porównanie obu tekstów pozwoliłoby ustalić, w jakim stopniu tłumacz wierny był oryginałowi, a gdzie pozwalał sobie na większą swobodę w oddaniu polskiej treści łacińskiej Reguły. Ze względu jednak na znaczne różnice obu tych tekstów nie będzie na pewno bez korzyści ogłoszenie Reguły z rękopisu BK 99.

Regułę III zakonu św. Franciszka poprzedza formuła ślubowania składanego przez braci i siostry, potem następuje *Dwoje nawyższe przykazanie*, dalej *Dziesięcioro Boże przykazanie* aż trzykrotnie, z tego dwa wierszem o różnych rymach. Oba tu publikowane dekalogi różnią się od drukowanych Dekalogów przez H. Łopacińskiego w „Pr. Filol.”, t. 4, 1893, s. 743—747, W. A. Maciejowskiego w *Dodatkach*, s. 92—95, A. Brücknera w „Pr. Filol.”, t. 4, s. 586, J. Bystronia „Pr. Filol.”, t. 1, s. 352—356, Stanisława Zaborowskiego *Ortografija polska*, Warszawa

1825. Jeden z podanych tu dekalogów rymowanych częściowo odpowiada dekalogowi ogłoszonemu przez Brücknera w „Rozpr. Wydz. Filol. AU”, t. 10, s. 276 (por. również: S. Rospond *Zabytki języka polskiego na Śląsku*, Wrocław 1948, s. 70–72).

Dekalog prozą w tym rękopisie i w BK 101 są poza ortografią w brzmieniu zupełnie do siebie podobne.

Wreszcie następuje spowiedź powszechna, Dziesięć reguł albo nauk ku uznaniu grzechu śmiertelnego, na końcu zaś *Odpusty ludziedm świeckim w kościele brackiem*.

Rękopis BK 99 został pominięty w *Katalogu rękopisów średniowiecznych Biblioteki Kórnickiej* opracowanym przez J. Zathey, stąd obszerniejsze omówienie go na tym miejscu.

k.29 Brath ŷa Syostra slyvbuŷe y
obŷeczŷŷe bogv wshechmogaczemv
ŷ blogoslawŷoneŷ Maryeŷ dzŷewiczj
ŷ blogoslawŷonemv Swŷentemv
franczŷskowj ŷ wshisthkym swŷen-
tem ŷ tobŷe oŷczv chowacz Regulę
wdzŷrszajaczŷch wshŷsthkŷego
czassv zywota mego przez kssŷyendza
papŷesza Mŷkolaŷa poczwŷerdzoną
chowajacz przykazanŷa boze a za
przesstempj wprzerzeczoneŷ regv-
lŷe dopuszczoneŷ, posslushna bicz
przykazanv wŷŷŷtatorowemv. A po-
kvthę mnŷe prze zen vstawŷoną
pokornŷe napelnŷcz

Boza wolŷa ŷesth bŷ sŷe grze-
ssnŷ nawrocŷŷŷ, a przykazanŷe bosze
pelnŷŷ a wprzeciwnŷch rzeczach
czŷrplywossez mŷelŷ, a tak kro-
lestwo nŷebyeskye odzŷerzelŷ

Dwoŷe nawisshe przykazanŷe
pŷrwe Mŷlvŷ pana boga thwego ze-
wshŷsthkŷego serca thwego, ŷ ze
wshŷsthkŷych misŷŷ thwŷch ŷ ze
wshŷsthkŷych ssŷŷ thwŷch. Tho
ŷesth, abŷ zadneŷ rzeczŷ nad boga,
albo rowno zbogyem nŷemŷlowal.
wthore Mŷlvŷ blŷsznego thwego ŷako
sam syebŷe, Thako ŷsh czo tobŷe
nŷemŷlo, tho drugŷemv nŷedzŷalaŷ
a czo tobŷe lŷvbo, to drugŷemv
dzŷalaŷ

Dzŷyessŷenczŷoro boze przykazanŷe.
Pŷrwe. Nŷebendzŷesh mŷecz bogow

Brat ja siostra ŷlubuję i
obiecuję Bogu wszechmogącemu
i błogosławionej Maryjej Dziewicy
i błogosławionemu świętemu
Franciszkowi i wszystkim świę-
tem i tobie ojcu chować regułę
u dzirŷajaczŷch wszystkiego
czasu ŷywota mego przez księdz
papieŷa Mikołaja pochwierdzoną
chowajacz przykazania boŷe, a za
przestępy w przerzeczonej regu-
le dopuszczonych, posłuszna być
przykazaniu wizytatorowemu. A po-
kutę mnie prze zeŷ ustawioną
pokornie napelnić.

Boŷa wola jest, by się grze-
ssni nawrocili, a przykazanie boŷe
pelnili, a w przeciwnŷch rzeczach
cirpliwość mieli, a tak kro-
lestwo niebieskie odzŷerzeli.

Dwoŷe nawŷŷsze przykazanie,
pŷrwe miłuj Pana Boga twego ze
wszystkiego serca twego i ze
wszystkich mŷsŷŷ twŷch i ze
wszystkich sił twŷch. To
jest, aby żadnej rzeczy nad Boga
albo rowno z Bogiem nie miłował.
Wtore miłuj bliŷniego twego jako
sam siebie, tako iŷ co tobie
niemiło, to drugiemu nie dzŷalaŷ,
a co tobie lubo, to drugiemu
dzŷalaŷ.

Dzŷiesięcioro boŷe przykazanie.
Pŷrwe. Nie będziesz mieć bogow

czvdzých wtore Nyebyendzyech bracz
ymyenyä boszego na daremno. Thrze-
czye pamyntaŷ aby dzÿen swyentÿ
sswyenczÿl Czwarte. Czezy oÿcza twego
ÿ mathkę twoje. Pÿate Nyebendzÿesh za-
bÿacz. Shossthe Nyebendzÿesh czvdzo-
loszÿcz.

Syodme. Nyebendzÿessh krasscz. Ossme
Nye

bendzÿesh mowÿcz falsshÿwego swÿadecz-
thwa na przeczÿw blÿsznemv thwemv.
Dzÿewyate Nyeposadaŷ rzeczÿ blÿsznego
thwego. Dzyessyate Anÿ posadaŷ szonÿ
yego

Dyesyenczÿoro boze przykazanÿe
Czezy boga yednego A nyebyerzÿ na
daremno gÿmyenyä yego
Pamyntaŷ swyenczicz dnÿ swÿente.
A ktemv czczicz starshe thwe.

Nieczÿstosszczÿ nÿestroŷ Anÿ krzywego
swÿadeczthwa broy. Nye zabÿaŷ nÿ
yednego

anÿ kradnÿ rzeczÿ yego
Nyeposadaŷ zonÿ thwego blÿsznego
anÿ dobra yego. Ktorÿ czlowÿek tho po-
pelnÿ. Zywod wyeczny ten odzÿerszÿ
A przestempcza przykazanÿa dzyessyen-
czÿorego, strada wÿdzenÿa wÿiecznego

Dzyessyenczÿoro boze przykazanye
Przykazanÿe bosze chowacz, dzÿessyen-
czyoro bicz pamyntaŷ

Wssamego wyerz boga. Nyeprzÿssyegay
wÿmÿe yego

Szwÿencz swyenta ÿ nÿedzÿelÿe

Czezy tesh thwoje rodzÿczyelÿe

Nyezabyay. Anÿ kradnÿ Czvdzego loza
nyemaszÿ Falszÿwem swÿyathkyem nÿe-
bÿway

Czvdzeŷ szonÿ nÿepossadaŷ Nyeposadaŷ
czvdzeŷ rzeczÿ Mÿeŷ thy słowa wsswey
pamÿenczÿ

Pospolÿta spownecz [!]

Spowyadam sye bogv wszechmogaczemv
ÿ blogoslawÿoneŷ pannÿe Maryeŷ y blo-
goslawÿonemv swyeⁿtemv Franczÿsh-
kowÿ,

ÿ wshisthkÿem swÿentem, ÿ tobÿe oÿcze,

cudzÿch, wtore nie bÿdziesz brać
imienia bożego na daremno. Trze-
cie pamiętaj, aby dzień święty
święcił. Czwarte czezy ojca twego
i matkę twoje. Piąte nie bÿdziesz za-
bijać. Szoste nie bÿdziesz cudzo-
łozÿć.

Siodme nie bÿdziesz kraść. Osme nie

bÿdziesz mowić fałszywego świadec-
twa naprzeciw bliźniemu twemu.

Dziewiąte nie pożądaŷ rzeczy bliźniego
twego. Dziesiąte ani pożądaŷ żony
jego.

Dziesięcioro boże przykazanie
Czezy Boga jednego a nie bierzÿ na
daremno jimienia jego.

Pamiętaj święcić dni święte.

A ktemv czezić starsze twe.

Nieczystości nie stroj ani krzywego
świadcetwa broj. Nie zabijaj ni
jednego

ani kradnij rzeczy jego.

Nie pożądaŷ żony twego bliźniego

ani dobra jego. Ktorÿ czlowÿek to po-
pelnÿ, żywot wieczny ten odzÿerzÿ.

A przestępca przykazania dziesię-
ciorego, strada widzenia wiecznego.

Dziesięcioro boże przykazanie

Przykazanie boże chować, dziesię-
cioro być pamiętaj.

W samego wierz Boga. Nie przysięgaj
w imię jego.

Święć święta i niedziele.

Czezy też twoje rodziciele

Nie zabijaj, ani kradnij, cudzego łoża
nie maŷy. Fałszywem świadkiem nie
bÿwaj.

Cudzej żony nie pożądaŷ, nie pożądaŷ
cudzej rzeczy. Miej ty słowa w swej
pamięci.

Pospolita spowiedź

Spowyadam się Bogu wszechmogaczemu
i blogosławionej Pannie Maryjej i blo-
gosławionemu świętemu Franciszkowi,

i wszystkim świętym i tobie ojcze,

ŷ zem czŷ ŷa czŷeshko zgrzeshŷl, przes
piche przeczŷw zakonowŷ boga mego
Missŷŷenŷem lŷvbowanŷem, opvshezenŷm
prŷŷszwolyenŷm, slowem, ŷ v czynkŷem
Moya wŷna, Moŷa wŷna, Moŷa wŷelka
wyna.

Przetosh ŷa proshę blogoslawyoneŷ, ŷ
chwalyebneŷ dzyewyche panny Marŷeŷ
Blogoslawyonego swŷentego franczŷsska
y wshisthkich swyentich ŷ swyencyzch [!]
boszich, y czyebye oŷcze bŷszezŷe sŷe
modlŷlŷ za mną za grzeshnem

Dzŷesŷencz regul albo navk kv vzna-
nŷv grzechu smŷertelnego

Czokolŷ ŷesth na przeczŷw mŷlosszczŷ
boszey. Naprzeczŷw mŷlosszczŷ ssweŷ
Naprzeczŷw mŷlosszczŷ blysnego. Tho
ŷesth grzech omŷertelny.

Czokolwŷyek ŷesth na przeczŷw dzŷe-
syenczŷoremv prŷŷkazanŷv boszemv albo
naprzeczŷw przykazanŷv pŷsma swŷen-
tego. To ŷesth grzech smŷertelnŷ

Czokolŷ ŷesth naprzeczŷw przykazanŷv
mathkŷ swyenteŷ czŷrkwy. Tho iesth
grzech smŷertelnŷ

Czokolŷ ŷesth naprzeczŷw przykazanŷv
sprawŷedŷliwemv ktorego starszego. Tho
ŷesth grzech smŷertelnŷ

Ktokolwŷyek prŷŷszwolŷ w vczŷnek
grzechu omŷertelnego. Then smŷertelnŷe
grzeshŷ

Ktokolŷ prŷŷzwolŷ wkochanŷe grzechu
smŷertelnego. Ten smŷertelnŷe grzeshŷ

Ktokolŷ sŷę kladŷe wnŷepresh-
pŷecznossez grzechu omŷertelnego

Then symertelnŷe grzeshŷ.

Ktoklŷ prŷŷszwolŷ komv kv grzechv
smŷertelnemv, Ten smŷertelnŷe grzeshŷ.

Ktokolŷ da przyczynę komv kv grzechv
smŷertelnemv. Ten smŷertelnŷe grzeshŷ

Ktokolŷ nŷe przeczŷwŷa ssŷe czvdzemv
grzechv omŷertelnemv. Then omŷertelnŷe
grzeshŷ

k.57 Poczŷnaszŷa zakon braczŷeŷ ŷ ssŷostr
pokuthŷaczŷych vstawŷonŷ o szwŷathego
ffranciska pod Lathem bozego narodze-
nŷa 1221

Mŷkolaŷ bŷskup ssluga sslug boŷych
mŷlŷm ssŷnom braczŷeŷ ŷ mŷlŷm
vkrŷszezŷe czorkam ssŷostram zpokuthŷ

izem ci ja cięzko zgrzeszŷl przez
pychę przeciw zakonowi Boga mego:
myśleniem, lubowaniem, opuszczeniem,
przyzwoleniem, słowem i uczynkiem.
Moja wina, moja wina, moja wielka
wina.

Przetoŷ ja proszę błogosławionej i
chwalebnej dziewicy Panny Maryjej,
błogosławionego świętego Franciszka
i wszystkich świętych i święcie
boŷych i ciebie ojcz, byście się
modlili za mną, za grzesznem

Dziesięć regul albo nauk ku uzna-
niu grzechu śmiertelnego

Cokoli jest naprzeciw miłości
boŷej, naprzeciw miłości swej,
naprzeciw miłości bliźniego. To
jest grzech śmiertelny.

Cokolwiek jest naprzeciw dzie-
sięcioremu przykazaniu boŷemu albo
naprzeciw przykazaniu Pisma świę-
tego, to jest grzech śmiertelny.

Cokoli jest naprzeciw przykazaniu
matki świętej cyrkwie. To jest
grzech śmiertelny.

Cokoli jest naprzeciw przykazaniu
sprawiedliwemu ktorego starszego. To
jest grzech śmiertelny.

Ktokolwiek przyzwoli w uczynek
grzechu śmiertelnego, ten śmiertelnie
grzeszy.

Ktokoli przyzwoli w kochanie grzechu
śmiertelnego, ten śmiertelnie grzeszy.

Ktokoli się kładzie w nieprzez-
pieczność grzechu śmiertelnego,
ten śmiertelnie grzeszy.

Ktok[o]li przyzwoli komu ku grzechu
śmiertelnemu, ten śmiertelnie grzeszy.

Ktokoli da przyczyne komu ku grzechu
śmiertelnemu, ten śmiertelnie grzeszy.

Ktokoli nie przeciŷia się cudzemu
grzechu śmiertelnemu, ten śmiertelnie
grzeszy.

Poczyna się zakon braciej i siostr
pokutŷających ustawiony o[d] świętego
Franciszka pod latem Boŷego Narodze-
nia 1221.

Mikołaj sługa sług boŷych
miłŷm synom, braciej i miłŷm
w Kryście corkam, siostram z pokuty

zakonv braczję tako nŷnŷeyszym jako
przyszlŷm Posdrowŷenŷe ŷ papŷeskye
przeszegnanŷe

O ffundamencze ssvŷatheŷ wŷarŷ
nagorze krzeszcŷyanszkŷeŷ vŷarŷ
kthorass lud poganŷsky kthorŷsz chodŷł
wczemnoszczach zvolenŷkov krŷstu-
ssovŷch. Czŷstego naboszenstwa ognŷem
Lasskŷ pothpalalo ŷ pŷlnŷe sslovem
kazanŷa nauczŷło, Kthorasstho koszczŷol
rŷmŷskŷ dzerŷŷ ŷ chova mocnŷe,
krzesszcŷyanskŷego zakonv polozenŷe
ffundamenth ma bŷcz vssnan kthorŷstho
fundamenth nŷemoze bŷcz złaman ktho-
rŷmŷ velnamŷ nŷgdŷ zadnŷmŷ burzamŷ
ssluczon a nŷ zamaczon Navalnoszczŷamŷ
veln skazon, thocz ŷest ona vŷara pro-
sta a pravdzŷva kromŷe kthoreŷtho
slaczenŷa zadnŷ przdoblŷczŷm (!) boŷŷm
moze bŷcz przŷŷŷemnŷe a nŷ Laska na-
darzonŷ bŷcz moze, tha ŷesth ona vŷara
kthoras zbavŷenŷe spravŷa, a chodnŷk
ŷŷvotha vŷiecznego othplata obŷeczŷe,
a przetho chvalebnŷ spowŷednŷk boŷŷ
ssvŷathŷ ffrancissek, thego to zakonv
vstavcza droga przŷŷtapŷenŷa kv bugu
ssloven y przŷkładem vkaŷuŷacz
vezŷstoszczŷ vŷarŷ ssŷnŷ sŷve vŷchoval
ŷ tesse chcŷŷal aby ŷa onŷ statecznŷe
vŷssnawalŷ y mocnŷe choyalŷ, ŷtesz
vezŷŷnkŷem pelnŷł, aby poŷeŷ szŷŷe-
sze chodzacz potem to ŷŷwoczŷe vŷe-
kvŷsstego bogoslavŷenstva, stalŷ bŷ
ssŷa vczastnŷczŷ
Otŷch ktorŷbŷ chcŷŷelŷ then zakon
prŷŷacz. Ca. 1.

mŷ przeto przezeczony mŷkolaŷ,
chczacz then to zakon sslusznŷmŷ
Laskamŷ rozsmnoszczŷ, a nagego
rozsmnoszenŷe dobrotlŷŷe patrzŷcz,
vstavŷamŷ aby vselkŷ ktorŷsto kv
chovanŷv tego ŷŷvota a zakonv przŷ-
dalbŷssŷa przŷacz, thedŷ przedgŷch
prŷŷaczŷm maŷa ŷch badacz pŷlnŷe
o vŷerze krzeszcŷŷenskŷeŷ a o po-
ssluszenŷtve, przezeczzonego koszczŷola
pŷlnŷm dossvŷathezenŷm maŷa
ge poddacz. A gestlŷbŷto mocnŷe
vŷssnawalŷ a pravdzŷŷŷe vŷerŷŷł

zakonu braciej tako niniejszym jako
przyszłŷm pozdrowienie i papieskie
przeŷegnanie

O fundamencie ŷwiŷtej wiary
Na gorze krzeŷcijaŷskiej wiary
ktoraŷ lud pogaŷski, ktorŷ chodŷł
w ciemnoŷciach zvolenikow Krŷstu-
sowŷch, czŷstego naboŷŷenŷtwa ogniem
łaski podpalalo i pilnie słowem
kazania nauczŷło. Ktoraŷ to koŷciol
rŷmŷski dzerŷŷ i chowa mocnie,
krzeŷcijaŷskiego zakonv poloŷenie,
fundament ma biŷc uznan, ktorŷ to
fundament nie moŷe byŷ złaman kto-
rymi velnamŷ, nigdy żadnymi burzami
sluczon, ani zamaczon nawalnoŷciami
veln skaŷon; toŷ jest ona wiara pro-
sta a prawdziwa, kromie ktorej to
złaczania żadny prz[e]d obliczym boŷŷm
moŷe byŷ przyjemny ani łaską na-
darzony byŷ moŷe; ta jest ona wiara,
ktoraŷ zbawienie sprawia, a chodnik
ŷŷwota wiecznego odpłatę obiecuje,
a przeto chwalebny spowiednik boŷŷ
ŷwiŷty Franciszek, tego to zakonv
ustawca, drogę przŷŷtapienia ku Bogu
słowem i przykładem ukazuŷacz
w czŷstoŷci wiary syny swe wychował
i teŷe chciał, aby ŷa oni statecznie
wyznawali i mocnie chowali i teŷ
uczynkiem pelnili, aby po jej ŷcieŷ-
ce chodzacz, po tem to ŷŷwocie wie-
kuistego bogoslavienŷtwa staliby
się uczestnicy.

O tych, ktorŷ by chcieli ten zakon
przyŷacz. Ca. 1

My przeto przerzeczony Mikołaj,
chczacz ten to zakon sslusznymi
łaskami rozmnoŷczŷ, a na jego
rozmnoŷzenie dobrotliwie patrzŷcz,
ustawiamy, aby wszelki ktorŷ to ku
chowaniu tego ŷŷwota a zakonv przy-
dalbŷ się, przyŷacz, tedy przed jich
przyŷecim maŷa ich badaŷ pilnie
o wierze krzeŷcijaŷskiej, a o po-
ssluszenŷtwie, przerzeczzonego koŷ-
ciola pilnym doswiadczenim maŷa
je poddaŷ. A jestliby to mocnie
wyznawali a prawdziwie wierŷyli,

thedŷ mogą być przypvsczenŷ a
prŷyacv vten to zakon, Avssakosz
mŷnŷstrovŷe maŷa ssŷa pŷlnŷe
ostrzegacz, abyŷ zadnŷ kacierz albo
podeŷrzanŷ vczolonkach kacerszkŷch
albo ktorŷ sseszromoczonyŷ vten to
zakon zadnŷm obyčzaŷem nŷema byćz
prŷvpvsczon albo prŷyath aŷestlŷbŷ
kto był prŷyath albo nalŷeszon the-
dŷ czonarŷchleŷ ma byćz offŷarovān
vŷpovŷedzŷan Badaczovŷ kacermŷstro-
vŷ czlonkov abyŷ gemv pokutha vsta-
vŷl a ŷego skaral

O prŷyacv Bratha albo ssŷostrŷ
vten zakon

Yestlŷ bŷ kto chezŷal vto bracz-
stvo vstapŷcz, thedŷ mŷnŷstrovŷe kv
prŷyacv thakŷch ktorŷ maŷa pole-
czenŷe oth onŷch to vstapvŷaczŷch
maŷa ŷego stadlo ŷ vrazd ŷ poloze-
nŷe pŷlnŷe vŷpŷtacz, ŷtesz ŷemv te-
go bractva brzemyōna ŷ czŷaszkos-
czŷ povŷedzec a navŷaczeŷ o przy-
vroczenŷv czvdzŷch rzeczŷ maŷa ŷch
pŷtacz, agdŷsz to spelnŷa, mŷnŷstrovŷe
badzŷelŷssŷa onemv vstapvŷaczemv tho
lubŷcz moze byćz obleczon. A ŷe-
stlŷ ktore rzeczŷ czvdze zadzŷerssal
albo mŷal vssŷebŷe tedŷ
pŷenaczamŷ albo gŷnssa czŷadza ma
doszŷcz vezŷnŷcz a natho ssblŷsznŷ-
mŷ ma ssŷa zŷednacv ktore bŷ obrazŷl

O przŷyczŷnach ktore maŷa byćz
baczonŷ vthŷch kthorzŷ maŷa byćz
obleczeniŷe

Gdŷsz tho ŷvsz vsŷtko spelnŷa
thedŷ pospelnŷenŷv czalego rok
ssnŷektoreŷ braczŷeŷ rostopnŷe
rada ŷestlŷssŷa gŷm badze vŷdzec
dostatecznŷ ma byćz prŷyath thŷm
obyčzaŷem, Napŷerveŷ ma sslubŷcz
ŷze chce boze prŷŷkazanŷe cho-
vacv abo pelnŷcz, ŷdoszŷcz vezŷnŷcz
ŷako sslusza a zaprzestapŷenŷe
ŷestlŷbŷssŷa ktorego dopuscŷzł
naprzeczŷvko obyčzav theŷ to re-
gulŷ zŷvotovŷ Gdŷ badzŷe od mŷnŷ-
strov navŷedzan volā ssva gŷm podacz
ma kv karānŷv, apotŷm ŷestlŷto

tedy mogā być przypuszczeni a
przyjŷc[i] w ten to zakon. A wszakoŷ
ministrowie maŷa siŷ pilnie
ostrzegać, abyŷ adnŷ kacierz albo
podeŷrzanŷ w czlonkach kacerskich,
albo ktorŷ sesromoconŷ w ten to
zakon adnŷm obyčzajem nie ma byćz
przypuszczon albo przyjŷt. A jestlibŷ
kto był przyjŷt albo nalezion, te-
dy co narychlej ma byćz ofiarowan,
wypowiedzian badaczowi kacermistrzo-
wi czlonkov, abyŷ jemu pokutę usta-
vŷl a ŷego skaral.

O przyjŷciu brata albo siostry
w ten zakon

Jestlibŷ kto chcial w to brac-
two wstapŷć, tedy ministrowie ku
przyjŷciu takich, ktorŷ maŷa pole-
cenie, od onŷch to wstepujaczŷch
maŷa ŷego stadlo i urzad, i poloŷe-
nie pilnie wpytać, i teŷ jemu te-
go bractva brzemiona i ciŷŷkoŷ-
ci powiedzieć, a nawŷcej o przy-
wroceniu cudzŷch rzeczŷ maŷa ich
pytać, a gdŷz to spelnŷa ministrowie,
bŷdzieli siŷ onemu wstepujaczemu to
lubić, moze byćz obleczon. A je-
stli ktore rzeczŷ cudze zadzierzał
albo mŷal u siebie, tedy
pieniŷdzami albo jinsā ciadzā ma
dosŷc uczyniŷ, a na to z bliŷni-
mi ma siŷ zjednać, ktore by obrazŷl.

O przyeczynach, ktore maŷa byćz
baczony u tych, ktorŷ maŷa byćz
obleczeni[e]

Gdŷz to juŷ vszŷtko spelnŷa,
tedy po spelnieniu calego roku
z niektorej braciej roztropnie
radā, jestli siŷ jim bŷdzie widzieć
dostateczny, ma byćz przyjŷt tym
obyčzajem. Napierwej ma ŷlubić,
iŷe chce boze prŷŷkazanŷe cho-
wać abo pelnŷć i dosŷc uczyniŷ
yako slusza, a za przestapŷenie,
jestlibŷ siŷ ktorego dopuscŷł
naprzeciwko obyčzaju tej to re-
gulŷ zŷvotowy, gdŷ bŷdzie od mini-
strow nawiedzān, wolŷ swā jim podacz
ma ku karāniu, a potym jestli to

sslubŷ pelnŷcz ma tho bŷcz potvŷer-
dzono przez raka ŷawnego pŷsarza
azadŷm gymssym obyczajem
nŷemabŷcz przŷŷath nŷslŷbŷ ssŷa
nŷegdŷ Mŷnŷstrom przerzeczonŷm
gŷnak vŷdzŷŷalo podluk przŷczŷnŷ
persony albo vstavŷczneŷ prossbŷ
ŷego zobaczŷvssŷ pŷlne przeczne
przŷczŷnŷ

ŷsse nŷemaya odstapowacz oth
tego bractwa albo zakonv

Z rzadzamŷ nathtos natho vssŷt-
ko ŷssze vstavŷajacz abŷ zadnŷ
po vstapŷenŷv vten zakon, ssmŷlbŷ
znŷego vŷtapŷcz a bo ssŷa nassvŷath
vrocŷcz, avssakosz ŷestlŷbŷ ssŷa
naparl do gŷnssego zakonv ale do-
ssvŷatecznego, mogŷ gemv Mŷnŷstro-
vŷe dopuszczŷcz, nŷevŷastŷ zapravdŷ
ktore majŷ masŷe nŷemogŷ vtho bra-
ctvo vstapŷcz kromŷa dossvolenŷa
a odpuszczenŷe ssvojŷch mazov

O kxtalcze ŷakŷ ma bŷcz vodzŷe-
nyv. Capitulum secundum.

^braczŷa vssŷtczŷ tego bractva
majŷa mŷecz odŷenŷe ssare a nŷedro-
ge nŷsslŷbŷ ktoremv drosse nosŷcz
dopuszczono dlŷa ŷavneŷ ktoreŷ przŷ-
czŷnŷ od Mŷnŷstrov, atho ssrada nŷe-
ktoreŷ bracieŷ rostropneŷ, Plascze
ŷ kossvchŷ majŷa mŷecz kromŷa vŷkra-
vanŷch kolnŷerzov nŷessmarczone cza-
le a zavarte anŷ rozporzŷste
ale zaknaflovane a nŷeothvorzŷsthe
ŷako sslussa kv pocztŷwoczŷ tha-
kess tesz ŷ vsuknŷeŷ rakavŷ majŷa mŷecz
czŷassne ŷ zavarthe, Sŷostry thes
plascem ŷssvknŷa majŷa bŷcz przŷodzŷa-
nŷ stakŷegoz tho pokorne ssvkna
albo splasczem majŷa mŷecz zarok albo
kŷeczka bŷŷaleŷ ffarbŷ albo czarneŷ
albo gzlo ssŷrokŷe sskonopŷ albo zelnv
kromŷa ssbŷeranŷa albo ssmarczenŷa,
vezŷnŷone kromŷa vsselkŷeŷ dvnorseczŷ
Avssakosz Mŷnŷstrovŷe mogŷ dopuszczŷcz
nŷektorŷm ssŷostram ŷsse mogŷ drossze
ssuknŷe albo kozvchŷ nosŷcz podlug
mŷescz albo ssvŷczaŷv zŷemŷe. Theŷ

ŷluby pelnŷć, ma to bŷć potwier-
dzono przez rękę jawnego pisarza,
a ŷad[n]ym jinszym obyczajem
nie ma bŷć przyŷet. Niŷliby ŷię
niegdŷ ministrom przerzeczonym
jinak widziało podlug przyczyny
persony albo ustawicznej proŷby
ŷego, zobaczywszy pilnie prze[rze]czone
przyczyny.

Iŷe nie majŷa odstępować od
tego bractwa albo zakonu
Zrzadzamy nadtoŷ na to wszt-
ko iŷcie ustawiajacz, aby ŷadny
po wstapieniu w ten zakon, ŷmi[a]lby
z niego wystąpić albo ŷię na ŷwiat
wrocić, a wszakoŷ jestliby ŷię
naparl do jinszego zakonu, ale do-
ŷwiadczonego, mogŷ jemu Ministro-
wie dopuŷcić, niewiaŷty zaprawdę
ktore majŷa mŷeŷe, nie mogŷ w to bra-
ctwo wstąpić, kromia dozwozenia
a odpuszczenie swoich mŷeŷov.

O kŷztalcie jaki ma bŷć w odzie-
niu

Bracia wszytecy tego bractwa
majŷa mieć odzienie szare a niedro-
gie, niŷliby ktoremu dro[sz]sze noŷić
dopuszczono dla jawnej ktorej przy-
czyny od Ministrov, a to z radŷ nie-
ktorej braciej roztropnej. Plascze
i koŷuchy majŷa mieć kromia vŷkra-
vanŷch kolnierzov niezmar[sz]czone ca-
le a zavarte ani rozporzŷste
ale zaknaflowane a nie otworzŷste
jako ŷluszŷa ku pocziwoci ta-
kieŷ teŷ i u sukniej rękawy majŷa mieć
ciasne i zavarte, siostry teŷ
plasczem i sukniŷ majŷa bŷć przyodzia-
ni z takiegoŷ to pokorne sukna
albo z plasczem majŷa mieć zarok, albo
kieckę bialej farby, albo czarnej,
albo gzlo ŷzyrokŷe z konopi albo ze lnu
kromia sbierania albo smar[sz]czenia
uczynione kromia wszelkiej dwornosci
A wszakoŷ ministrowie mogŷ dopuŷcić
niektorym siostram, iŷe mogŷ dro[sz]sze
suknie albo koŷuchy noŷić podlug
mieŷe albo zwyczaju ziemie. Teŷ

nje maŷa nossŷcz tkanek ŷ sŷwoŷkov
jedwabnych kossvehŷ tylko baranŷcze
Mŷeskiŷ zremŷane ŷ thasskiŷ proste
procz vsselkiŷego jedwabŷv vezŷnŷone
a nje gŷnsse tako braczyŷ jako ssŷo-
strŷ maŷa mŷecz oddalŷvssŷ od ssŷebŷe
gŷnsse vssŷtkŷ przybŷyeranŷe abo przy-
pravŷ sprossne ŷmarne tego sŷvŷata.
Podlug blogosslavŷonego kxazaczŷa apo-
stolskiŷego sŷvŷatego pŷotra dobreŷ

a zbavŷoneŷ radŷ
O vzgladanŷv a o rospustnoszczŷ
adothaŷncza nŷenŷa chodzŷcz
ma gŷm bŷcz o vseŷkŷ vsselkiŷ
przŷstap zapovŷedzŷan kv
ssvadzbam nŷepoczlŷvŷm ŷ kv
ssgrumadzenŷv nŷestatecznemv, ŷako
kv kolbŷe ŷ kv taŷŷczom ŷ tess
gdzeczŷ bŷlŷ gŷnsse sprossne vzgladŷ
Nŷemaŷa tess nŷcz davacz kvglarzom
abo tess gŷnssŷm vŷlam anŷ tess
maŷa przepuszczŷcz abŷ kto zgŷch
czeladzŷ czo gŷm daval

O vdŷyerzanŷv od mŷassa gŷ o
poszcze. Ca. 4.

O poŷŷvanŷa abo gyedzenŷa mŷa-
ssnego maŷa ssŷa zadzerssecz ŷ ppo-
nŷedzalek vessroda ŷ vpŷatek a vsso-
bota vssŷtaczŷ pospolŷczce, nŷslŷbŷ
nŷemocz abo mgloscz gŷnak radzŷla,
a gdŷ pvszczazŷa magŷm bŷcz mŷasso
przesstrŷdnŷ gŷeszcz dopvszczono, ŷ
tess nadrogach postavŷonŷm nŷema
bŷcz mŷasso oddalono, thess gdŷ ssŷa
vŷelkŷe sŷvŷatho przŷgodzŷ vktoress-
to pospolŷczŷe vssŷtaczŷ krzeszczŷanŷ
od staradavna mŷassa poŷŷvazŷa, moze
tess bŷcz dopuszczono abo moga ssŷa
ssnŷmŷ zgodzŷcz. Ale gŷnssŷch dnŷow
vktorŷch postv nŷechovazŷa, ŷaŷecz
mleczna abo nabŷalv moga poŷŷvacz
slussnŷe, a gdŷ ssŷa gŷm przŷda vnŷcz
vdomŷ gŷnssŷch zakonŷnŷkov, moga po-
zŷvacz slvssnŷe czo przednŷe bŷdze
polozono, thess maŷa mŷecz dosŷcz na
obŷedzŷe ŷ na vŷieczerzŷ, aby czvss vŷaczecŷ
rassov nŷegedlŷ vŷgmvŷacz podrossne
ŷ tess nŷemoczne, Szdrovŷm ma bŷcz
gyedzenŷe ŷ pŷeczŷe [ma]mŷarne abo-

nie maŷa nosiŷc tkanek i zwojkow
jedwabnych, kozuchy tylko baranice,
mieszki rzemiane i taszki proste
procz wszelkiego jedwabiu uczynione,
a nie jinsze tako bracia jako sio-
stry maŷa mieŷc, oddaliwszy od siebie
jinsze uŷytki, przybieranie abo przy-
prawŷ sprossne i marne tego ŷwiata.
Podlug blogosslawionego ksiŷŷczcia apo-
stolskiego ŷwiŷtego Piotra dobreŷ
a zbawioneŷ rady.

O vzgladanŷu a o rospustnoŷci
a do taŷca nie ma chodziŷc
Ma jim bŷc wszelki
przŷstŷp zapowiedzian ku
swadŷbam niepoczliwym i ku
sgromadzeniu niestatecznemu, jako
ku kolbie i ku taŷcom i teŷ
gdziebŷ bylŷ jinsze sprossne wzglŷdy.
Nie maŷa teŷ nie dawaŷc kuglarzom
abo teŷ jinszym wŷlam ani teŷ
maŷa przepuŷciŷc, aby kto z jich
czeladzi co jim dawał.

O udzierzaniu od miŷsa ji o
poŷcie. Ca. 4.

O[d] poŷŷwania abo jedzenia miŷ-
ssnego maŷa siŷ zadzierzeŷc w po-
niedzialek, we ŷrodŷ i w piŷatek a w so-
botŷe vszŷtceŷ pospoliczce, niŷlibŷ
niemoc abo mgloŷc jinak radzŷla,
a gdy puszczazŷa, ma jim bŷc miŷso
przez trzy dni jeŷc dopuszczono i
teŷ na drogach postavionym nie ma
bŷc miŷso oddalono, teŷ gdy siŷ
wielkie ŷwiŷto przŷgodzi, w ktoreŷ-
to pospoliczce vszŷtceŷ krzeŷcijanŷ
od staradavna miŷsa poŷŷvazŷa, moze
teŷ bŷc dopuszczono abo moga siŷ
s nimi zgodziŷc. Ale jinszych dniow,
w ktorŷch postu nie chowazŷa, jajec,
mleczna abo nabiŷlu moga poŷŷvacz
slusznŷe, a gdy siŷ jim przŷda wnŷc
w domŷ jinszych zakonŷnikow, moga po-
zŷvacz slusznŷe, co przed nie bŷdzie
polozono, teŷ maŷa mieŷc dosŷc na
obiedzie i na wieczerzŷ, aby czuŷ wiŷcej
razow nie jedli wyjmujŷc podroŷzne
i teŷ niemoczne. Zdrowym ma bŷc
jedzenie i picie miarne, abo-

vjem movy teyth ssvyatey evangeliey,
vystrezagayczessya aby vasse czyla
albo ssjercza nyebylby obczazony
obzarstwem albo pyanstvem, obyad
albo tess vjeczerza ma vprzedzycz
pyervey paczyerz, a poobjedzyc y po
vjeczerzy ma bycz powtorzono,
agystlyby ssya przydalo yss by
tho tako czynycz zapamyatal thedy
zapokvta ma movycz trzy paczyerze

O posczye.

Nakolyssdy pyathek przess czaly
rok maja post chovac nysslyby tego
nymocz albo javna przyczyna vy-
movyla, albo tess gdy ssya przyda
ssvyatho bozego narodenya vpya-
thek thedy nyemaya ssya veny po-
szczycz, a oth vssech ssvyathych,
ass dovylkyey noczy maja ssrod y
poszczycz, ythess gynsse posty ktore
ssa od kosczyola vstavylene albo
od byskvpov dla przyczyny posspo-
lythe y maja poszczycz ale post po-
czavssy od ssvyathego marczya
ass do bozego narodenya a oth
vstapney nyedzyle albo myassopvsth
ass dobozego [narodzenya] vssmar-
thvych vstanja maja ssya nakolyssdy
dzyn poszczycz, vyjavsz nyedzyle
nysslyby kogo nyemoc albo javna
przyczyna vymovyla.

O ssyotrach brzemyennych.

Szyotry ktore ssa brzemyanne od
robothy czelney, vyavszy modlytv
chczyalilyby moga ssya vdzyrzecz
Alje gynsse ssyotry albo braczya
ktorzy czyassko robja, dla zemgle-
nya vstaviecznych roboth moga od
vyelkyey noczy, ass do dnja ssvya-
tego franczyska trzykroc jadacz
przez dzyn, vyavssy pyatk y gynsse
posty vstavylene oth kosczyola
O spovyedzy a oprzystapovan y
pyatha Ca.

Vssycz braczya y thess ssyotry
trykroc przess rok, tho yet na-
boze narodenye, na boze vssmarthvych

wiem mowy tej to swiętej ewangeliej,
wystzegajcie się, aby wasze ciała
albo serca nie byłyby obciążony
obżarstwem albo pijaństwem, obiad
albo też wiecezrę ma uprzedzić
pierwej pacierz, a po obiedzie i po
wiecezry ma być powtorzono,
a jestliby się przydało, iżby
to tako czynić zapamiętał, tedy
za pokutę ma mówić trzy pacierze.

O poście

Na kolizdy piątek przez cały
rok mają post chować, nieliby tego
niemoc albo javna przyczyna wy-
mowila, albo też gdy się przyda
święto Bożego Narodzenia w pią-
tek, tedy nie mają się weń po-
ścić, a od Wszech Świętych
aż do Wielkiej Nocy mają środy
pościć, i też jinsze posty, ktore
są od kościoła ustawione albo
od biskupow dla przyczyny pospo-
litej mają pościć, ale post po-
czawszy od świętego Marcina
aż do Bożego Narodzenia, a od
wstępnej niedziele albo mięso-
pust aż do Bożego [Narodzenia] Wzmar-
thwych wstania mają się na kolizdy
dzień pościć wyjawszy niedziele,
nieliby kogo niemoc albo javna
przyczyna wymowila.

O siostrach brzemiannych

Siostry, ktore są brzemienne, od
roboty ciełnej, wyjawszy modlitwy
chciałyby, mogą się udziierać.
Ale jinsze siostry albo bracia,
ktorzy ciężko robią, dla zemgle-
nia ustawiecznych robot, mogą od
Wielkiej Nocy aż do dnia świę-
tego Franciszka trzykroć jadać
przez dzień wyjawszy piątki i jinsze
posty ustawione od kościoła.
O spowiedzi a o przystępowaniu
piąta Ca

Wszyscy bracia i też siostry
trykroć przez rok, to jest
na Boże Narodzenie, na Boże Wzmar-
thwych

vstanje ana ssvjatkj, maja ssja ssvych
grzechov spovjedacz, a nabossnje czjalo
boze przjacz, a tho zgjednavssjsja
zbljssnmj ssvmj a przess przjvrocze-
nje czvdzjch rzeczy

Braczja njemaja bronj nossjcz. Ca.
VI.

valecznej bronj ssoba njemaja
braczja nossjcz, njssljbj przjgodzjlo-
ssja dla obronjenja rzymsskej vjarj
albo thess ssvej zjemje athedj maja
mjecz zdopuszczenja ssvojch Mjnjstrov.

O bozym obrzadze Capitula ssjodma.
maja vssjeczj movjcz ssjedmjoj godzj-
nj od prava duchovnego vstavjone, tho
jesth jvtrznja prjma tercia sexta
nona njesspor Completa ale onj czo zol-
tarz vmjeja, za prima maja movjcz thj
psalmi, deus in nomine beati immaculati
ass do legem, jtrzy gjnsse psalmi, gjn-
ssjch Godzjn z gloria patri etc. podlug
rzadv gjnssjch caplanov, Gjnsj czo po-
laczjnj vmjegja njemoga mjecz przjsta-
pv do kosszczjola, thedj maja psalmi onj
zajvtrznja movjcz ktore movja kaplanj
onego bjsskvpstva, albo gyenak maja
movjcz

godzjn jako onj czo czjesz njevmjeja.
Ale gjnsj, ktorzy czjesz njevmjeja,
za jvtrznja maja movjcz dvanassczje
paczyerzj a nakonnjczv maja movjcz
Chvala ojczczv j ssjnv j duchv
ssvjathemv ja byla od poczatkv j
njnje j zavssdj j na vjekj vjeczne
amen. A zakoljssda gjnsa godzjna
Szedmj paczyerzj a po primje maja
movjcz vjerzaboga j pokomplacze j
psalm, miserere mei deus ktorzy ssja
moga nauczyz. Agjestljbj tego nje-
movjlj czassov vstavjonjch maja trzj
paczyerze movjcz za zamjaskanje, nje-
mocnj njessa povjnnj nathj godzjn
gjedno jssbj samj chezelj dobrovol-
nje, aczassv postv ssvjatego marcjzna
jvtrznja chodzjcz do kosszczjola poth
ktorym myasskaja, njssljbj jawna przj-
czjna gjje vmjovja.

O testamencjzech vdzalanja ossma ca.

Vssjthezj braczja ktorzy maja czessne

Wstanie a na Swiatki maja sie swych
grzechov spowiedac, a nabozenie Cialo
Boze przjac, a to zjednavszy sie
z bliznimi swymi, a przez przjvrocze-
nie cudzjch rzeczy.

Bracia nie maja bronj nosic. Ca. VI.

Walecznej bronj z soba nie maja
bracia nosic, njzliby przjgodzilo
sie dla obronienia rzymskiej wiary
albo tez swej ziemie, a tedy maja
miec z dopuszczenia swoich ministrow.
O Bozym obrzedzie kapituła siedma.
Maja wszytecy mowic siedmiory godzi-
ny od prava duchownego ustawione, to
jest jutrznia, *prjma, tercia, sexta*
nona, nieszpor completa. Ale oni co zol-
tarz umieja, za primje maja mowic ty
psalmi, *Deus in nomine beati immaculati*
az do *legem*, i trzj jinsze psalmi, jin-
szjch godzjn z *Gloria Patri* etc. podlug
rzadu jinszjch kaplanov. Jinsi co po
lacinie umieja, nie moga miec przjste-
pu do kościoła, tedy maja psalmi ony
za jutrznie mowic, ktore mowia kapłani
onego biskupstwa albo jenak maja mowic

godziny jako oni, co czyse nie umieja.
Ale jinsi, ktorzy czyse nie umieja,
za jutrznie maja mowic dwanaście
pacierzy, a na koncu maja mowic
Chwała Ocu i Synu i Duchu
Swietemu ja[k] byla od poczatku i
ninie i zawzdy i na wieki wieczne
Amen. A za koljzda jinsza godzinę
siedmi pacierzy a po prymie maja
mowic Wierze Boga i po komplacie i
psalm, *miserere mei Deus*, ktorzy sie
moga nauczyz. A jestliby tego nie
mowili czasow ustawionych, maja trzj
pacierze mowic za zamieszkanie, nie-
mocni nie sa powinni na ty godziny
jedno, izby sami cheieli dobrowol-
nie, a czasu postu swietego Marcina
i tez [w] wielki post maja na kazda
jutrznie chodzic do kościoła, pod
ktorym mieszkaja, njzliby jawna przj-
czyna je wymowila.

O testamenciech udzialania osma Ca.

Wszytecy bracia, ktorzy maja czesne

dobrze nabythe maŷa vstavŷcz albo vczŷ-
nŷcz testamenth vtrŷŷ mŷessŷacze spelne
poŷch vstapŷenŷv vtento zakon, thako
maŷa spravŷcz assadzŷcz ssve dobra, aby
ssŷa nŷepzŷgodzŷlo zadnemv zamrzecz
kromŷa testamentv

O pokoŷv a ossgodzŷe brackŷeŷ
dzŷevŷatha Ca.

o pokoŷv mŷedzŷ braczŷa albo ssŷo-
stramŷ albo tess mŷedzŷ obczŷmŷ anŷe-
vssgodzŷe polozonŷm Mŷnŷstrovŷe ssnŷmŷ
maŷa czŷnŷcz ŷako ssŷa gŷm badzŷe vŷ-
dzŷalo. Agŷestlŷbŷ potrzeba mogŷ ssŷa
porada do[[bŷlu]] bŷskvpa vczŷecz.

O obronŷenŷv brackŷch przŷvŷ-
lejov X Ca.

Yestlŷ bŷ ktorŷ moczarz albo
rzandeczŷa, albo pan poth ktorŷm tho
braczŷa albo ssŷostrŷ maŷa ssve mŷa-
sskanŷe chcŷŷal bŷ przerzeczonŷ
przŷeczvko gŷch przŷvŷlegŷom czo dzŷa-
lacz, tedŷ Mŷnŷstrovŷe maŷa ssŷa vczŷecz
do bŷskupa albo do gŷch prelatov, a thako
gŷch radŷ ŷ pomocŷŷ onŷ rzecz
maŷa provadzŷcz.

Ysse ssŷa maŷa vŷarovacz przŷssŷa-
ganŷa ŷedennassna Capitula

od przŷssŷaganŷa ŷavnego vssŷteczŷ ssŷa
maŷa vŷarovacz nŷsslŷbŷ kogo ŷavna przŷ-
czŷna przŷpadzŷla vpotkanŷv ktorŷm, atho
mŷ bŷcz przess dopuszczenŷe kosczŷola
rzŷmskŷego vŷŷavssŷ [[the]] thŷ przŷtce
ŷako dla pokoŷv, dla vŷary, dla krzŷvdŷ,
dla ssŷŷadecztva vŷedzenŷa spravŷedlŷ-
vego, ŷtess vprzedavanŷv albo vkvpŷenŷv
albo vodavanŷv ŷaka na tho sslussa,
thesse vpospolŷteŷ movŷe maŷa possŷa
podlug przemozenŷa vŷarovacz przŷssŷagŷ.
A ŷestlŷbŷ kto przŷssŷagal nŷebacz ssŷa

albo
zlŷskoscŷŷ ŷazŷka, ŷako ssŷa czasto przŷ-
gadza vŷelv movŷenŷv, thedŷ vŷeczor mŷ
ssŷa

rossmŷslŷcz czo ssŷa dopuszcŷl onego
danŷa, aŷestlŷssŷa naŷdze ŷsse nŷeopa-
trznŷe przŷssŷagal, a przeto mŷ smovŷcz
trŷŷ pacŷerze zanŷedostakŷ, a zaono
przŷssŷaganŷe ktorego ssŷa nŷebaczacz
vŷelvmovŷenŷv dopuszcŷl

dobrze nabyte, maŷa ustawić albo uczy-
nić testament w trzy miesiŷce spelne
po ich wstapieniu w ten to zakon, tako
maŷa sprawiĆ, a sŷdzić sŷve dobra, aby
się nie przygodzilo ŷadnemu zamrzec
kromia testamentu.

O pokoju a o zgodzie brackiej
dziewiŷta Ca.

O pokoju miedzy braciŷ albo sio-
strami albo teŷ miedzy obczymi a nie-
wzgodzie poloŷonym ministrowie z nimi
maŷa czyniĆ jako się jim bŷdzie wi-
dzialo. A jestliby potrzeba, mogŷ się
po radę do biskupa uciec.

O obronieniu brackich przywi-
lejew X Ca.

Jestliby ktorŷ mocarz albo
rzŷdca, albo pan, pod ktorym to
bracia albo siostry maŷa sŷve mię-
szkanie, chciałby przerzeczonŷ
przŷc[i]vko jich przywilejom co dzia-
lać, tedŷ ministrowie maŷa się uciec
do biskupa albo do jich prelatov, a tako
jich radŷ i pomocŷŷ onŷ rzecz
maŷa prowadzić.

Iŷe się maŷa wiarować przŷsię-
gania. Jedenasna kapitula.

Od przŷsięgania ŷawnego wszytceŷ się
maŷa wiarować, niŷliby kogo ŷavna przy-
czyna przŷpędzila w potkaniu ktorym, a to
ma bŷć przez dopuszczenie kościola
rzŷmskiego, wyŷawszy ty przytceŷ
ŷako dla pokoju, dla wiary, dla krzywdy,
dla ŷwiadectwa wiedzienia spravŷedli-
wego i teŷ w przedawaniu albo w kupieniu
albo w od[d]awaniu, ŷaka na to sŷusza,
teŷe w pospolitej mowie maŷa po się
podlug przemoŷenia wiarować przŷsięgi.
A jestliby kto przŷsięgał nie bać się

albo
ŷliskości ŷeŷyka, ŷako się często przy-
gadza wielumowieniu, tedŷ wieczor mŷ
się

rozmyŷlić, co się dopuŷcił onego
dnia, a jestli się najdzie, iŷe nieopa-
trznŷe przŷsięgał, a przeto mŷ smowiĆ
trzy pacierze za niedosta[t]ki, a za ono
przŷsięganie, ktorego się nie baczŷ
w wielumowieniu dopuŷcił.

Yako maŷa czelacz chovac vbo-
ŷassnŷ bozeŷ XI Ca.

ma kolŷssdŷ panŷathacz abŷ czelacz
ssva prŷŷpravŷal kv bozeŷ sslussbŷe

O ssluchanŷv msseŷ nakolŷssdŷ
dzŷen a o ssgrumadzenŷv nakolŷssdŷ
mŷessacz dvoŷanassna Ca.

Pospolŷcze vssŷtŷczŷ tako ssŷostrŷ
jako braczŷa vktorŷm kole mŷesczŷe
albo naktorŷchkole mŷesczach mŷasska-
ŷa nakassdŷ dzŷen ŷestlŷ mogŷ maŷa
msseŷ ssluchacz. A nakolssdŷ mŷessŷacz
do gŷednego koscŷŷola gdzŷe gŷm Mini-
strovie vstavŷa maŷa ssŷa zŷycz kv sslu-
chanŷv msseŷ, avsselkŷ ma vloščŷcz albo
dacz vsskrzŷynka sskarbŷnŷkovŷ albo vŷ-
bŷeraczovŷ onemv ktothŷ chova pŷanŷa-
dze, a potŷm thŷ gŷsse pŷanŷadze zrada
Ministrov ma rossdavacz mŷedzŷ braczŷa
a mŷedzŷ ssŷostramŷ obczŷazonymŷ vbo-
stvem a navŷaczŷeŷ mŷedzŷ nŷemocznŷmŷ
ŷonŷmŷ ktorzŷ nŷemoga mŷecz prŷŷpravŷ
dostateczneŷ kv pokrŷebu. Apotŷm druga
czaszcz onŷch pŷenŷadzŷ ma rosdacz
mŷedzŷ gŷnssŷmŷ vboŷŷmŷ. Atrczŷŷa
czaszcz

maŷa dacz onemv koscŷŷŷolovŷ gdzŷe ssŷa
sschadzajŷa, aŷestlŷbŷ mogli ssobŷe nacz
maza zakonnego astatecznego vsslovŷe
bozŷm dostatecznŷe nauczzonego ktorŷss-
bŷ gŷe kvpokvŷŷe ŷ kv vczŷŷnkom
mŷlossŷernŷm vstavŷŷznŷe pobvdzal
ŷ prŷŷvodzŷl.

O mŷlczenŷv vkoszczŷeŷe ma tho
vsselkŷ chovac abŷ nŷcz gdzŷ msseŷ
sslucha albo kazanŷa abŷ choval mŷl-
czenŷe thŷlko tego ma bŷcz pŷlen modlŷtvŷ
a bozego obrzadu vŷmvŷacz pospolŷta
potrzeba albo brackŷ vŷŷtek przega-
bal albo radzŷl

O pŷlnoscŷŷ braczŷeŷ nŷemoczneŷ
ŷ ssŷostrŷ ŷ o potrzebŷe vmarlŷch
trzeczŷanassna Ca.

ŷestlŷbŷ ktoremv zbraczŷeŷ prŷŷ-
dalo ssŷa vpaszcz vnŷemocz Ministrovŷe
przess ssŷa abo przess gŷnŷe ŷestlŷbŷ
gemv nŷemocznŷ vssŷavŷlŷbŷ, albo opo-
vŷe-
dzŷal abŷ prŷŷnamnŷeŷ geden rass vtŷ-

Jako maŷa czeladz chować w bo-
ŷaŷni boŷej. XI Ca.

Ma kolŷdŷ pamiŷtaŷ, aby czeladz
swŷa prŷŷprawŷal ku boŷej sŷlŷbŷie.

O sŷuchaniu mszej na kolŷdŷ
dzieŷ, a o zgromadzeniu na kolŷdŷ
miesiŷc. Dwojanassna Ca..

Pospolicie wszytey, tako siostry
jako bracia, w ktorŷmkole miescie
albo na ktorŷchkole miescŷach mieszk-
ajŷ na kaŷdŷy dzieŷ, jestli mogŷ, maŷa
mszej sŷluchaŷ. A na kolŷdŷy miesiŷc
do jednego koŷciola, gdzie im mini-
strowie ustawŷa, maŷa siŷ zy[ŷ]ŷ ku sŷu-
chaniu mszej, a wszelki ma wŷoŷŷŷ albo
daŷ w skrzŷynkŷ skarbnikowi albo wy-
bieraczowi onemu, kto ty chowa pieniŷ-
dze, a potŷm ty ji[n]sze pieniŷdze z radŷ
ministrow ma rozdawaŷ miedzy braciŷ
a miedzy siostrami obczŷazonymi ubo-
stwem, a najwiŷcej miedzy niemocnymi
i onymi, ktorzy nie mogŷ mieŷ prŷŷprawŷ
dostatecznej ku pogrŷebu. A potŷm drugŷ
czŷŷŷ onŷch pieniŷdzy ma rozdaŷ
miedzy jŷnsszymi ubogimi. A trzeciŷ
czŷŷŷ

maŷa daŷ onemu koŷciolowi, gdzie siŷ
schadzajŷ. A jestlibŷ mogli sobie na[j]ŷ
mŷŷa zakonnego a statecznego, w sŷowie
bozŷm dostatecznie nauczzonego, ktorŷŷ
by je ku pokucie i ku uczynkom
miŷosiernym ustawiecznie pobudzŷal
i prŷŷwodzŷl.

O mileczeniu w koŷciele ma to
wszelki chowaŷ, aby nie, gdy mszej
sŷlucha albo kazanŷa, aby choval mil-
czenie, tylko tego ma bŷŷ pilen: modlitwŷ
a bozego obrzŷdu, wyjmujŷc pospolitŷ
potrzebŷ albo bracki uŷytek przega-
baŷ albo radzŷl.

O pilnoŷci braciej niemocnej
i siostr i o potrzebŷie umarlŷch
trzecianassna Ca.

Jestlibŷ ktoremu z braciej prŷŷ-
daŷ siŷ upaŷŷ w niemoc, Ministrowie
przez siŷ abo przez jŷnne, jestlibŷ
jemu niemocny wŷzawillibŷ albo opowie-
dzŷal, aby prŷŷnamniej jeden raz w ty-

dzien chore navjedzyl spovynnoscz a
 yego kv przyaczyn pokvth yako nale-
 pcy by mogli przywodzyl potrzeby
 gym spospolitych pyanadz opatrzyacz
 ale yestly by przerieczny niemoczny
 szczedl albo vmarl stego ssyata ted y
 braczy y ssyostry onego myescza albo
 myasta maya ssya zgromadzyc aby vmar-
 lemv sslussba pogrzebu vdzyelaly a za-
 dny nyema odcyz aless ssya msse doko-
 naya albo bozsky obrzad a czalo ba-
 dzye pogrzebyono, thakess tho vssytko
 przerieczone chcemy ossyostrach ny-
 emocznych y vmarlych mocny pelny
 przykazvgemy, a potym vossmy dny po-
 smyerczy vmarlego nathychmyasth
 kolysdy brath y ssyostra maya
 zadussa yego movycz, Gyestly kaplan
 ma yedna massa [!] odcyzesz a ktorzy
 nyessa kaplan alje vmyeja czyesz
 maya smovycz pyatdzessath psalmov,
 aktorzy nyevmyeja czyesz, pyatdzessyath
 paczyerzy smovycz maya anakonzv ka-
 lyssdego maya movycz Othpoczynanye vye-
 czne day yemv myly panje, assvyatlosz
 vyczna badzye gymv ssyeczyla, ana-
 kolssdy rok zabraczya y zassyostry
 zyve gy martve trzy msse rossvmey tho
 dobrze vperssonye ssvogey, tho jest
 vsselky brath gy ssyostra ma nayacz
 msa yle ssvey strony, trzy msse ma
 ssyednac, tho jest vlyya ssyatey
 Mariey magdaleny, Szvatego Michala,
 y ssyatego andrzeja, a ktorzy vmyeja
 zoltarz maya gy smovycz, a gymssy czo
 pyssma nyevmyeja, movycz maya posstv
 paczyerzy a nakonzv kalysdygo maya
 naddacz Odpoczynanye vyczne etc.

O przykazanym vzadov trzecza-
 nasna Ca.

slusby albo gynsse vzady kto-
 ressto nynyessego pyssma vzad vys-
 lavya na kogo badze vlosson nabozyne
 gy ma przyacz a pylne vypelnycz ass
 do czassv vstavynonego, thesse zadny
 Mynyster nyema bycz vstavyn do zyvota
 ale ma yego vzad pevnym czasem za-
 myezon albo vstavyn.

O navjdzanyv ykaranym tego
 bractwa XV Ca

dzien chore nawiedzili, z powinności a
 jego ku przyjęciu pokuty jako nale-
 piej by mogli przywodzili, potrzeby
 jim z pospolitych pieniędzy opatrza[j]ac
 ale jestliby przeriecz[o]ny niemoczny
 szczedl albo umarl z tego swiata, tedy
 bracia i siostry onego miesca albo
 miasta maja sie zgromadzic, aby umar-
 lemu sluzbe pogrzebu udzielali, a za-
 dny nie ma odcyz, alez sie msze doko-
 naja albo boski obrzed, a ciało be-
 dzie pogrzebiono, takiez to wszytko
 przerieczone chcemy o siostrach nie-
 mocnych i umarlych mocnie pelnic
 przykazujemy, a potym w osmi dni po
 smierci umarlego, natychmiast
 kolizdy brat i siostra maja
 za dusze jego mowic. Jestli kaplan,
 ma jedna msze odcyzec, a ktorzy
 nie sa kaplany, ale umieja czyec,
 maja smowic piecdziesiat psalmov,
 a ktorzy nie umieja czyec, piecdziesiat
 pacierzy smowic maja, a na koncu ka-
 lizdego maja mowic Odpoczywanie wie-
 czne daj jemu mily Panie, a swiatlosc
 wieczna bedzie jemu swiecila, a na
 kolizdy rok za bracia i siostry
 zywe ji martwe trzy msze, rozumiej to
 dobrze w personie swojej, to jest
 wszelki brat ji siostra ma najac
 msze, ile swej strony, trzy msze ma
 zjednac, to jest w wilye swietej
 Maryjej Magdaleny, swietego Michala
 i swietego Andrzeja, a ktorzy umieja
 zoltarz, maja ji smowic, a jinszy, co
 pisma nie umieja, mowic maja po stu
 pacierzy, a na koncu kalizdygo maja
 naddac Odpoczywanie wieczne etc.

O przykazaniu urzedow trzecia-
 nasna Ca.

Sluzby albo jinsze urzedy, kto-
 rez to niniejszego pisma urzad wy-
 slawia, na kogo bedzie wlozon, naboynie
 ji ma przyjac, a pilnie wypelnic az
 do czasu ustawionego, teze zadny
 minister nie ma byc ustawion do zywota,
 ale ma jego urzad pevnym czasem za-
 mierzon albo ustawion.

O nawidzaniu i karaniu tego
 bractwa. XV Ca.

„atho Ministrovje braczja y ssjostrj onego Mjasta albo mjesczja kaljssdego kv navjedzenjv pospoljtemv, nanjektore Mjesczje poczlyve, albo dokosszczjola maja sschadzacz, a vyssythatora albo navjedzczjyla maja mjecz kaplana, ktorysto ma bycz nje-ktorego dossvjaczonogo zakonv ktorysto ma gjm vstavjcz pokvta sslussna za jch przestapjnje, anjegyjnssj moze gjch navjedzacz pospoljczje gjedno navjedzacz: visiterator theze radzymj aby vjsjvitorovje y navjedzczjylj by lj vjbranj zbraczjy mnjeyssj, ktoreby Gvardianovje namjenjly albo gjm polecjly, thesse chczemy jsto zgromadzenje njemoze bycz navjedzano przess Lajca, a then vzad navjedzanje ma bycz gjeden rass vrok spelnjon, njssljby jaka potrzeba chczjala czaczjy.

O pokoju a o ssjednaniu njessgodnych XVI ca.

Braczja gj ssjostrj maja flja vjarovacz njessgodj albo ssvadj mjedzj ssobaj, a jestljby njektore ssvadj kjedj mjedzjgjmj przjgodzjlyssja czo narjchlej maja bycz zagassone, Bovjem gjestljby gjnak tego njevezjnjo albo njevpokojo, tedj podlg prava przed onym badzje othpowjedacz, vktorego to mocj ssadzenje spravjedljvoscj zalesj.

O obelssenjv vposzczjch j gjnsjch pokvth. XVII Capitulum bjskupovje j tess navjedzczjyle mogaj vljcz braczjy j ssjostram vposzczjch vrostroczjch j vjgjmv vjdzjczavanjv mogaj gjje rossgrzesjcz atho vjdzacz przjczjna javna

Byss Ministrovje javne vjn brackje jssjostr navjedzczjylevj m vjpvjadacz kv karanjv. XVIII Ca.

„mjnstrovje javne vjn a vjcljke brackje j ssjostr visiteratorvj vzjavjacz ma kv skaranjv. Abilljby kto tak njekarnj, jestljby potrzebym vpmjnanjv trval vssvej vpor-noscj pokvthj njechczacz przjacz, thakj m bycz visiteratorovi vzjavjon przess Mjnjstra a on zrada njektorej

Na to ministrowie, bracia i siostry onego miasta albo mieca kaljzdego ku nawiedzeniu pospolitemu na nieltore miece poczliwe albo do kościola majj schadzac, a wizytatora albo nawiedziciela majj miec kaplana, ktorjz to ma byc nieltorego dosvia[d]zonego zakonu, ktorjz to ma jim ustavic pokute slusznaj za ich przestapienie, a nie jinszy moze jich nawiedzac pospolicie, jedno nawiedzacz wizytator, teze radzimy, aby wizytatorowie i nawiedziciele byli vybrani z braciej mnjsszej, ktore by gwardianowie namienili albo jim polecili, teze chcemy, iz to zgromadzenie nie moze byc nawiedzano przez laika, a ten urzad nawiedzanie ma byc jeden raz w rok spelnjon, njzliby jaka potrzeba chciala czj[s]ciej.

O pokoju a o ssjednaniu niezgodnych. XVI Ca.

Bracia ji siostry majaj sie wiarowac

niezgody albo swady miedzy ssobaj, a jestliby nieltore swady kiedj miedzy jimi przjgodzily sie, co narjchlej majaj byc zagassone, bowiem jestliby jinak tego nie uczyni[o]no albo nie upokojo tedj podlg prava przed onym bedzie odpowiedac, w ktorego to mocj ssadzenie spravjedljwoscj zalesj.

O obelzeniu w pościech i jinszych pokut. XVII Capitulum.

Biskupowie i tez nawiedziciele mogaj uljcz braciej i siostram w pościech, w ostroscjach i w ji[nn]ym wydzierzawaniu mogaj je rozgrzeszyc, a to widzac przjczjnajv.

Byz ministrowie javne vjn brackie i siostr nawiedzicielewi ma wypowiadać ku karaniu. XVIII Ca.

Ministrowie javne vjn a wielkie brackie i siostr wizytatorovi vzjaviac ma ku skaranium. A byliby kto tak niekarny, jestliby po trzecim upominaniu trwal w swej upor-nosci, pokuty nie chcac przjaj, taki ma byc wizytatorowi vjavion przez ministra, a on z radaj nieltorej

braczeje ma jego spospolstwa tego
bractwa wypadzycz a potym ma być
obżywion.

Yako przestapece nęgrzessa
ssmýertelnýe gdy czego ssya dopuszcza
naprzeczyko regule. IX. Ca.

Jeszcze nadtho vssýtko czo kolý
tam pyrveý jest przerwczono kvcze-
mukoli braczya albo ssýostrý ssya
powýnný zregulý a nýe ssá zbozego
przykazanýa albo vstavý kosczyola, za-
dnego z ných nýeobvázvým na grzech
ssmýertelný ale týlko obvázanýe kv
pokvczye ktora gym badzye vstavýona
zaych przestapýenýe ktoras maýa pokor-
nýe przyacz adostatecznýe vypełnycz

Pothdzvýerdenýe theý to regulý

Przethoss zadnemv ovssýký czlovýko-
vý nýesslusno jest tego pýssma naszego
vstavýenýa ý zakonv vronýcz albo zlo-
mýcz albo smýalosczya vpornv smýalbý
ssya kto przyczynýcz albo pokusýcz thedý
vssvsszech mogaczego boga gý blogosla-
výoných pýotra ý pavla appostolov ýego
mą výedzýecz ýsse [[výer]vmýerssaczka
vpadl Pothezvýerdzona jest tha regula
pýathegonassnego dnýa ksýazýcza vrze-
ssnýa býsskvptva naszego Lata vtorego

O othpustýech teýto regulý kto kolý
posslucha gýeý kýedý ýą czthą ktore dal
papyess Clýmunth

Clýmunth býsskup ssluga sslug bo-
zych Mýlým ssýnom vkrýsczye braczeje
vssýtkýeý výelebnego zakonu ssvýatego
francisca. Possdrovýenýe gý papyesskýeý
przessegnanýe aprzesstosz gdýssczy
znavýedzanýa bosskýego, nanass zalessý
skonýcz nasse sýercza kv vyzýczyv
Laský mýlým mýesczam ýtess perssonam
rychla pravýcza vdzyelýcz, anavýaczey
przezeczoney braczeje výelebnego zakonu
ssvýatego franciska povssýtkým ssvýecze
vstavýným, vktorým tho zakonýe výele
dobre-

go ssya dzýege zadussne ssbavýenýe ýtess
vssýtek ssvýath przesten zakon Ýest
ossvýeczon aprzetoss naprossba zakon-
nego maza nam mýlego Nera pýzana
ryczera zakonu vdzyerssaczých ýtesz
naprosbą bratha ýana rzýmýanýna ýad-

braciej ma jego s pospolstwa tego
bractwa wypędzić, a potym ma być
objawion.

Jako przestępcy nie grzeszą
śmiertelnie, gdy czego się dopuszczają
naprzeciwko regule. IX. Ca.

Jeszcze nadto wszystko, cokoli
tam pirwej jest przerwczono ku cze-
mukoli, bracia albo siostry są
powinni z reguły, a nie są z bożego
przykazania albo ustawy kościoła, za-
dnego z nich nie obowiązuje mu na grzech
śmiertelny, ale tylko obwiązanie ku
pokucie, która jim będzie ustawiona
za ich przestąpienie, któraż mają pokor-
nie przyjąć, a dostatecznie wypełnić.

Potwierdzenie tej to reguły

Przeżoż żadnemu owszejki człowi[e]ko-
wi niesłuszno jest tego pisma naszego
ustawienia i zakonu uronić albo złomić,
albo s śmiałością vporną śmiały się
kto przyczynić albo pokusić, tedy
wszechmogącego Boga ji błogosła-
wionych Piotra i Pawła apostołów jego
ma wiedzieć, iże w mierzającą
wpadł. Potwierdzona jest ta reguła
piątegonasnego dnia księżyca wrze-
śnia biskupstwa naszego lata wtorego.
O odpuszczeniach tej to reguły, ktokoli
posłucha jej, kiedy ją cztą, które dał
papież Klimunt

Klimunt biskup sługa sług bo-
żych miłym synom w Kryście bracie
wszystkiej wielebnego zakonu świętego
Franciszka pozdrowienie ji papieskie
przeżegnanie, a przeżoż gdyż ci
z nawiedzania boskiego na nas zależy,
sk[ł]onić nasze serca ku użyczeniu
łaski miłym mięscam i też personam
rychłą prawicą udzielić, a nawięcej
przerwczoney braciej wielebnego zakonu
świętego Franciszka po wszystkim świecie
ustawi[o]nym, w którym to zakonie wiele
dobrego się dzieje za duszne zbawienie i też
wszytek świat przez ten zakon jest
oświecon, a przeżoż na prośbę zakon-
nego męża, nam milego Nera Pisana,
ryczera zakonu udzierżających, i też
na prośbę brata Jana Rzymianina, jał-

mvssnŷka naszego a mŷnŷstra braczŷeŷ
vdzŷerzajaczŷch Mŷeszczanŷna rzmŷkŷe-
go kvpovŷssenŷv przerwczonego vŷele-
bneho zakonv, vssŷtkŷeŷ braczŷeŷ gŷ
ssŷostram nŷnŷeŷssŷm pŷssmem ma bŷcz
obŷavŷono, ŷsse vŷele kolŷ kroc zgro-
maczenŷe przerwczoneŷ braczŷeŷ na kto-
rŷm kolŷ mŷssczv badŷŷe, a regula ssobŷe
kazalbŷŷ czŷsz albo vnŷeŷ pamŷatka
dzŷalalbŷ, Mŷ przerwczonŷ Clŷmunt
[[ŷŷm]] zmŷlosczŷveŷ studnŷce a zlaskŷ
boŷeŷ ŷtesse szczodroszczŷ naszego Lona
przess zasslvga przerwczoneŷ braczŷe
Czternassczŷŷ rassov albo kroc czter-
dzŷeszŷ dnŷv zakassdŷ mŷessŷacz
vktorŷ regula przerwczonŷ badŷŷe
czczŷona vssŷczamŷ gŷ davamŷ. Datha
albo Poth czvŷerdzenŷe dnŷa ŷmŷessŷ-
czŷ marcza bŷskupstva naszego Lata
vtorego vburgv amen

Odpvstŷi ludziem swieczkiem
wkosczieli brackiem

Na boze narodzenŷe thisŷcz lat
trzŷstalat dzŷewŷczdzŷeszŷcz i sescz
lat i trzecia czŷesz grzechow odpvsczenie

Na nove lato thisŷcz lat

Na trzi krolie thisŷcz lat

Swietego fabiana i sebastiana odpus-
czenie trzeciei czŷeszci grzechow

Gromnicz thisŷcz liat czterzŷsta lat
i czterdzŷeszci i dzŷewŷcz lat

Swietego Macŷŷeŷa apostoła tŷsŷcz
lat sto lat i dwadzŷeszcia ŷ sescz lat

Siastowania panni Mariei thisŷcz
lat trzŷstalat dzŷewŷczdzŷeszŷat i sesc
lat

Wielka nocz trzecia czŷesz odpv-
sczenia grzechow i tŷsŷcz lat y trzŷsta
dzŷewŷczdzŷeszŷat i sesc lat

Swietego philippa iakvba apostołow
thisŷcz lat sto lat sesdzŷeszŷat i
sescz lat

Swietego krzŷza naliesienie trzecia
czesz grzechow odpuszczenie i dwŷeszcie
liath

Wniebo wstŷapŷenie pana Jesvsovo
thisŷcz liat trzŷsta lath dzŷewŷcz dzŷe-
szŷat lat i sesc lat

Naswŷŷtki trzecia czŷesz odpvsczenia
grzechow tŷsŷcz lat trzŷsta lat dzŷewŷcz-

muŷnika naszego, a ministra braciej
udzierzajaczŷch, mieszczanina rz[ŷ]mskie-
go, ku powyszeniu przerwczonego wiele-
bneho zakonu, wszŷtkiej braciej ji
siostram niniejszym pismem ma bŷć
objawiono, iŷe wiele kolikroć zgro-
madzenie przerwczonej braciej, na kto-
rym koli mi[e]ŷcu bŷdzie, a regułę sobie
kazaliby czŷsć albo w niej pamŷatkę
dzŷalali, My przerwczony Klimunt,
z miłosŷciwej studnice, a z laski
boŷej i teŷe z szczodroŷci naszego lona
przez zasługę przerwczonej bracie
czternaŷcie razow albo kroć czter-
dzŷeszci dnu za kaŷdy miesiŷc,
w ktory regula przerwczona bŷdzie
czczona, uŷyczamy ji dawamy. Data
albo potwierdzenie dnia i miesiŷ-
ca marca biskupstwa naszego lata
wtorego w Burgu amen.

Odpustŷi ludziem ŷwieckim
w koŷciele brackiem

Na Boŷe Narodzenie tŷsŷcz lat
trzŷsta lat, dzŷewŷczdzŷeszŷat i szeŷć
lat i trzecia czŷesz grzechow odpuszczenie

Na Nowe Lato tŷsŷcz lat

Na Trzy Krole tŷsŷcz lat

Swietego Fabiana i Sebastiana odpus-
czenie trzeciej czŷeszci grzechow

Gromnie tŷsŷcz lat, czterŷsta lat
i czterdzŷeszci i dzŷewŷcz lat

Swietego Macŷŷeŷa apostoła tŷsŷcz
lat, sto lat i dwadzŷeszcia i szeŷć lat

Z[w]ŷastowania Panny Maryjej tŷsŷcz
lat, trzŷsta lat, dzŷewŷczdzŷeszŷat i szeŷć
lat

Wielka Noc trzecia czŷesz odpus-
czenia grzechow i tŷsŷcz lat i trzŷsta
dzŷewŷczdzŷeszŷat i szeŷć lat

Swietego Filipa, Jakuba apostołow
tŷsŷcz lat, sto lat, szeŷćdzŷeszŷat i
szeŷć lat

Swietego krzŷŷa naliesienie trzecia
czŷesz grzechow odpuszczenie i dwŷeszcie
lat

Wniebowstŷapŷenie Pana Jezusowo
tŷsŷcz lat, trzŷsta lat, dzŷewŷczdzŷe-
szŷat lat i szeŷć lat

Na Swŷŷŷtki trzecia czŷesz odpuszczenia
grzechow tŷsŷcz lat, trzŷsta lat, dzŷewŷcz-

dziesięć lat i sesc lat
 S. Bernardin piecdziesięć [!] lat.
 Wielki piątek odpuszczenie trze-
 cziei części grzechow i dwie
 liat
 Poswiganie koscziola thisiącz
 lat sto lat i sedziesiąt i dzie-
 więć lat
 Przeniezienie s. francisca sto lat
 Święti Antoni czteri sta lat osm
 dziesiąt lat i sesc lat
 Święti ian krzcziciel odpuszczenie
 trzeciei części grzechow thi-
 siącz lat trzysta lat dziewięć-
 dziesiąt lat trzysta lat dziewięć-
 dziesiąt lat i sesc lat odpustow.
 S. Piotr spawlem odpuszczenie trze-
 cziei części grzechow tisiącz lat
 dwiescie lat dziewięcdziesiąt lat
 i sesc
 Nawiedzenie panni Mariei trzidziesci
 lat
 Przeniesienie S. Antoniego odpustow
 sto lath
 Świętego Jakvba apostola thisiącz
 lat sto lat sedziesiąt i sesc lat
 Zalozenie tego bozego domu S. Anni
 warszawskiej odpuszczenie trzeciei
 części grzechow czterista i dzie-
 siąć lat
 Święti Dominik dwiescie lat pięcz
 dziesiąt lat i sesc lat
 Wniebowskięcie panni Mariej thi-
 siącz lat czterista lat i sedzie-
 siąd i piec lat
 S. Bartłomieia apostola tisiącz lat
 sto lat sedziesiąt lat i sesc lat.
 S. Augvstin tisiącz lat i sto lat
 Narodzenie panni Mariei tisiącz lat
 czterista lat pięcdziesiąt i dzie-
 więć lat
 Święti krisz odpuszczenie trzeciei
 dzęści grzechow i dwiescie lat
 Rani S. franciska trzidziesci lat.
 S. Matvss apostol i ewangelista ti-
 siąć lat sto lat sedziesiąt lat
 i sesc lath
 S. Michal odpvsczenie trzeciei częs-
 ci grzechow i trzysta lat odpvstv.
 Francisek pięc seth lat odpustow.

dziesiąt lat i sześć lat
 Święty Bernardyn, pięcdziesiąt lat.
 Wielki Piątek odpuszczenie trze-
 ciej części grzechow i dwie[ście]
 lat
 Poświęcanie kościoła tysiā
 lat, sto lat i sześdziesiąt i dzie-
 więć lat
 Przeniesienie ś. Franciszka sto lat.
 Święty Antoni czterysta lat, ośm-
 dziesiąt lat i sześć lat
 Święty Jan Krzcziciel odpuszczenie
 trzeciej części grzechow ty-
 siā lat, trzysta lat, dziewięć-
 dziesiąt lat, trzysta lat, dziewięć-
 dziesiąt lat i sześć lat odpustow.
 S. Piotr z Pawłem odpuszczenie trze-
 ciej części grzechow, tysiā lat
 dwaście lat, dziewięcdziesiąt lat
 i sześć
 Nawiedzenie Panny Maryjej trzydzieści
 lat
 Przeniesienie ś. Antoniego odpustow
 sto lat
 Świętego Jakuba apostola tysiā
 lat, sto lat, sześdziesiąt i sześć lat
 Zalozenie tego bożego domu ś. Anny
 warszawskiej odpuszczenie trzeciej
 części grzechow, czterysta i dzie-
 sięć lat
 Święty Dominik dwiescie lat, pięc-
 dziesiąt lat i sześć lat
 Wniebowzięcie Panny Maryjej ty-
 siā lat, czterysta lat i sześdzie-
 siāt i pięć lat
 S. Bartłomieja apostola tysiā lat,
 sto lat, sześdziesiąt lat i sześć lat
 S. Augustyn tysiā lat i sto lat
 Narodzenie Panny Maryjej tysiā lat,
 czterysta lat, pięcdziesiąt i dzie-
 więć lat
 Święty krzyż odpuszczenie trzeciej
 części grzechow i dwiescie lat.
 Rany S. Franciszka trzydzieści lat.
 S. Matusz apostol i ewangelista ty-
 siā lat, sto lat, sześdziesiąt lat
 i sześć lat
 S. Michał odpuszczenie trzeciej częs-
 ci grzechow i trzysta lat odpustu.
 Franciszek pięćset lat odpustow.

- S. Simon i vda tysiãc lat sto lat ses-
dziesiãd lat i sescz lat
S. Iycas tysiãc lat odpustow
S. Klara sto lad odpustu i dziewięc-
dziesiãd lat
Przeniezienie S. elari sto lad odpu-
stu
S. Ludovik pięcdziesiãd lat odpustu
S. Bonaveⁿtura czterista lat odpustow
i osmdziesiãd lat
S. Marek ewangelista tysiãcz lat.
Wsitczy święci odpuszczenie trzeciej
części grzechow i tysiãc lat. sto lad
i dziewięcdziesiãd lat
Ofiarowanie panni Mariei trzidziesci
lat
S. Jędrzei tysiãc lat i sesc lat od-
pustu
Poczęcie panni mariei trzidziesci
lat odpustow
S. Helsbieta czterista lat i czterdzie-
sdi lat
S. tomasz apostoł tysiãc lat sto lat y
sesc lad
S. Jan ewangelista i apostoł tysiãc lat.
sto lad sesdziesiãth i sesc lat odpustow
Octabŷ na kasdŷ dzien przez osm dni
narodzenia bozego, wielkiei noci, wniebo-
wstãpienia ŷ wswiãtecznã octabę y wokta-
bŷ panni mariei, Narodzenia wniebo-
wzięcia. S. iana chrzeciela i S. pio-
tra i pawła tysiãcz lat odpustow otrzy-
ma. Octaba poswiãcenia kościoła nakasdi
dzien przez osm dni zawsdi sto dny od-
pustow otrzyma. Odpusti poscie na kasdi
dzien
Począwsi od niedzieli starego mŷso-
pustv asz do kwiatnei niedzieli tysiãcz
lat. Wesrody po kwiatnei niedzieli i wielki
czwartek i wpiątek miłoszcive lato od meki
ŷ od winy. Począwsi od stępnei srody
asz do wielkiei noci na kasdi dzieⁿ sto
lath, trzidziesdi i osm lat
Począwsi od piotkv przed szriodã post-
nã as przez oktawę zmarthvih wstania bo-
S. Szymon Juda tysiãc lat, sto lat, sześć-
dziesiãt lat i sześć lat.
S. Łukasz tysiãc lat odpustow
S. Klara sto lat odpustu i dziewięc-
dziesiãt lat
Przeniesienie ś. Klary sto lat odpu-
stu
S. Ludowik pięcdziesiãt lat odpustu.
S. Bonawentura czterysta lat odpustow
i osmdziesiãt lat
S. Marek ewangelista tysiãc lat
Wszytcy Świci odpuszczenie trzeciej
części grzechow i tysiãc lat, sto lat
i dziewięcdziesiãt lat
Ofiarowanie Panny Maryjej trzydzieści
lat
S. Jędrzej tysiãc lat i sześć lat od-
pustu
Poczęcie Panny Maryjej trzydzieści
lat odpustow
S. Helżbieta czterysta lat i czterdzie-
ści lat
S. Tomasz apostoł tysiãc lat, sto lat i
sześć lat
S. Jan ewangelista i apostoł tysiãc lat,
sto lat, sześćdziesiãt i sześć lat odpustow
Oktaby na kasdŷ dzien przez osm dni
Narodzenia Bożego, Wielkiej Nocy, Wnie-
bowstãpienia i w swiãtecznã oktawę i w ok-
taby Panny Maryjej, Narodzenia, Wniebo-
wzięcia, S. Jana Chrzeciela i S. Pio-
tra i Pawła tysiãc lat odpustow otrzy-
ma. Oktaba poświãcenia kościoła na kasdŷ
dzien przez osm dni zawŷdy sto dni od-
pustow otrzyma. Odpusty [w] poście na
kasdŷ dzien
Począwszy od niedzieli starego mięso-
pustu aż do kwiatnei niedzieli tysiãc
lat. We środy po Kwiatnei niedzieli
i Wielki
Czwartek i w Piątek miłościwe lato od
męki
i od winy. Począwszy od [w]stępnej środy
aż do Wielkiej Nocy na kasdŷ dzien sto
lat, trzydzieści i osm lat
Począwszy od piątku przed szriodã post-
nã, aż przez oktawę Zmartwychwstania
Bo-

zega na kasdi dzien trzi tisiące lat
siedm set lat i osmnascie. Przes czali rok
odpvsti kto kolwiek przydzie do koscziola
brackiego znabozenstwa będzie miał odpv-

stow dwatysiācza dni i sesczdzie-
siād dni. Kto koli przydzie do koscziola
brackiego nagodzini otrzyma od-
pustow sto dni i czterdziesci dni.
Kto slucha msej albo kazania wko-
szielie brackiem odpvstv sto dni otrzyma.
Wsobotę albo wniedzielię kto przydzie do
koscziola inabozenstwa będzie miał od-
pvstow sto dnŷ i sesc dziesiād dnŷ
i siodmei częsci grzechow odpvsczenie.
Święto franciska świętego kto święci
piętdziesiād lad odpustow.

Pismo trzech rąk: ręka pierwsza k. 29—32r; ręka druga tekst reguły
k. 57—80rv; ręka trzecia Odpusty k. 91v—95rv. Wszystkie ręce z końca
1 ćwierci XVI w. Ręka 1: nosówka najczęściej zaznaczona przez en,
rzadko przez a z przekreślonym ogonkiem. S. występuje jako długie,
a na początku wyrazów czasem jako greckie sigma.
Ręka 2: Nosówka przeważnie nie zaznaczona wcale, rzadko przez a z prze-
kreślonym ogonkiem. S długie.
Ręka 3: Nosówka zawsze zaznaczona przez a lub e z przekreślonym ogon-
kiem. S. długie.

BK 194

[ODPISY USTAW PROWINCJALNYCH I KONSTYTUCJI RĘKĄ Z 1 POŁ.
XVI W.]

Lac., pol., XV w., pap., k. 217, 29,5×21 cm. Oprawa w półskórę. XVIII w.,
bardzo zniszczona.

Wyrazy polskie zawarte w odpisach ustaw prowincjalnych i konstytu-
cji, jak również w innych dokumentach tego rękopisu, były już wielo-
krotnie drukowane w kodeksach prawnych. Podajemy je mimo to
w tej publikacji uwzględniając nie tylko transliterację, ale także tran-
skrypcję. Ponadto bardzo obfite są wyrazy polskie na marginesach tego
rękopisu, których dotychczas nigdzie nie drukowano. Dotyczą one w pewnej
części terminów prawnych, nazw różnych chorób, wykazu miesięcy
po polsku, a przede wszystkim nazw wielu roślin. Z tych marginesowych
zapisek został jedynie opublikowany słowniczek łacińsko-polski z połowy
XV w. składający się z 23 wyrazów z zakresu botaniki (k. 170v). Dru-
kował go J. Rostafiński w *Symbola ad historiam naturalem medii aevi*,
Kraków, 1900, t. II, s. 160, opis, t. I, 55. Niektóre z tych nazw roślin,

zega na każdy dzien trzy tysiāce lat,
siedmset lat i osmnāscie. Przez cały rok
odpusty, ktokolwiek przydzie do kościola
brackiego z nabożeństwa, będzie miał
odpu-

stow dwa tysiāce dni i sześdzie-
siāt dni. Ktokoli przydzie do kościo-
ła brackiego na godziny, otrzyma od-
pustow sto dni i czterdziēci dni
Kto slucha mszej albo kazania w ko-
ściele brackiem, odpustu sto dni otrzyma
W sobotę albo w niedzielę kto przydzie do
kościola i nabożeństwa, będzie miał od-
pustow sto dni i sześdziesiād dni
i siodmej części grzechow odpuszczenie
Święto Franciszka świętego, kto święci,
piętdziesiād lat odpustow.

zawartych w naszym słowniczku, omawia A. Brückner, *Przyczynki do słownictwa polskiego* w „Rozpr. Wydz. Filol. AU”, t. 23 (38), s. 387 sq., kwestionując niejednokrotnie wywód etymologiczny wyrazu podany przez Rostafińskiego (zob. również J. Łoś, *Początki piśmiennictwa polskiego*, 1922, s. 131).

k.1	w. 4 ... si quis alicui pecus detinet alias <i>zaimie</i> (2 r.)	zajmie
k.1	w. 16 ... ad forestam regiam alias <i>do obori</i> (2 r.)	do obory
k.2	w. 3 ... scotos cum pena <i>pijathnadzieszcija</i>	piętnadzieścia
k.6	w. 4 ... sed eciam si aliquis dicet citatus volo id evalere alias <i>odbjecz</i>	odbić
	w. 24 ... controversia alias <i>wspory</i> possunt fieri ante responsonem <i>przed odeprzony</i>	wspory przed odeprzony
k.6v	w. 21 ... septuaginta alias <i>siedmnadzieszcza</i>	siedmnadzieścia
	w. 22 ... quinquaginta alias <i>pijatnadzieszcija</i>	piętnadzieścia
k.7	w. 28 ... in pena <i>przesmilosna</i> ...	przezmiłosna
k.8	w. 16 ... pena... que <i>Siedmnadziestha</i> dicitur	siedmnadziesta
k.12v	marg. g.: prorogatio — <i>zwloka</i> , iudici arguit <i>naganil</i> condictio — <i>vmowa</i> , captivare alias <i>lapacz</i> cerdones-corium — <i>garzbarze</i>	zwłoka, naganil umowa, łapać garbarze
k.12v	w. 3 ... federa vel trevga pacis <i>przemierze</i> confederatio <i>zmierzenie</i>	przemierze zmierzenie
	w. 4 ... vasalus <i>holdownik</i> salvus conductus <i>glicith</i>	holdownik glejt
	w. 6 <i>omagium</i> — <i>olth</i>	old
	w. 7 <i>emporia</i> vel depositoria <i>krpieczkie sklady</i> condvctor <i>glicithownik</i>	kupieckie składy glejtownik
	w. 26 ... impeticio ivris <i>zaloba</i>	żałoba
	w. 30 ... agamus <i>niezonathij</i>	nieżonaty
	w. 31 ... astrictus sacramento... <i>zawiazanij slivbem</i> alias fide ligatus	zawiazany ślubem
k.13	marg.: disturbium <i>trwoga</i> degener <i>wjrodek</i>	trwoga wyrodek
	marg. d.: commeatus bellicus <i>spicza</i> <i>voienna</i> garo-philli <i>gozdziki</i> , avrum filatvm <i>osiagnione zloto</i> meprobatus <i>niepoganbionij</i> ...	szpica wojenna goździki, osiągnięte złoto niepogańbiony
k.13v	marg. g.: repvdiu <i>wzgardzenie</i> , mediastimas vel <i>pręga</i>	wzgardzenie, pręga
	marg. d.: avctoramentum <i>obviązanie</i> fimus <i>gnój</i>	obwiązanie, gnój
k.14v	marg. g.: sadisdacio <i>pewnosc</i>	pewność
	marg. d.: res paraphernales <i>wyprawa</i>	wyprawa
k.15	marg. g.: terminatores <i>wjrothkowie</i> posthvmus <i>odumarlek</i>	wyrobkowie odumarlek
	marg. s.: in flagranti crimine <i>zagoręcza</i>	za gorąca
	marg. d.: rivalis <i>swath</i> , procus <i>dziewoslab</i> paranympus <i>drvszba</i> , vitricus <i>oyczym</i> noverca <i>macocha</i>	swat, dziewosłab družba, ojczym macocha
k.15v	w. 19 contribucionibus ... iuris polonicalis videlicet <i>sep</i> , <i>obrzaz</i> , <i>narzaz</i> ... <i>przewodne</i> , <i>pozewne</i> , <i>nijestane</i> , <i>podimowe</i> , <i>stroza</i> , <i>czronowe</i> , <i>pobor</i> , <i>Bodne</i> , <i>psar</i>	sep, obrzaz, narzaz, przewodne, pozewne, niestane, pody-

skye, Bobrowe, sokolne

- k.16 marg. g.: Plebs et populus in hoc differunt quia populus continet maiores et minores, nobiles et ignobiles *lvd*, plebs vero tantum minores et ignobiles id est *pospolsthwo gmin*
 marg. g.: vsnea *mech*, pyber seu pybes *najjroslek mlodziennicz*
- k.18v marg. d.: zophistica *nauka wykrethow*
nenvfar grzybienie albo wodna lelja
lenticula rzasa na wodzie
asarvm kopythnik
agrimonia rzepik
- k.21v w. 6 Exacciones quecunque euenient videlicet a *sep*, *obrasz*, *pobor*, *narzaz* ... *przewod*, *srzon*, *stroza*, *nyestane*, *podworowe*, *podymne*, *psarskye*, *porzeczne*, *Godne*...
- k.23v w. 41 ... cum aliis districtus vulg. *wlosczy*
 Na górnym marg.: *miereia rzeczka zadvbrownom*, *ktora dzieli kniazia Moskiewskiego panisthwo zlithewskim*
- k.33v Na dolnym marg.: *asarvm kopythnik*
- k.37v w. 13 ... accionare vulg. *pobracz*
 w. 33 ... sillabe lapsure alias *poticzet*
- k.38 w. 33 Foralia alias *Thargowe*
- k.39v w. 26 ... conduccionibus *podwodow* et *przewodow*
- k.43 w. 3 ... vexacionibus...iuris polonicalis videlicet *obrasz*, *sep*, *narzaz*, *pozewne*, *nijestane*, *podworowe*, *podymne* *porsachne*, *przewod*, *stroza*, *srzon*, *pobor*, *psarskye*
- k.45 w. 26 ... uirorum duorum honoratorum vulg. *Czestnikom* aut *stolecznikom*
- k.45 marg. d.: *cambuca kule* [*virga incurvata*]
orexia [?] *zgaga*, *papule vegri*, *pvs ropa*
phtyssis dyhavicza, *serophvle zolzy*, *ranvea sapka*
rvctus zriganie, *vervee brodaw*, *stypor scierpnie*
scotomia zaczmienie oczy, *svbeth glębokie spanie nad przyrodzenie*
luxacio wywinienie wczlonku, *frenesis kazenie glowy* *letargia zapomnienie nad przyrodzenie*, *lvmbriici glisthij spasmvs kercz*
- k.49v marg. g.: *jestlicia szczescie wznioslo*, *mądrze plywai*, *mo*

move, *stroża*, *szronowe*, *po-*
bór, *bodne*, *psarskie*, *bo-*
browe, *sokolne*

lud
 pospolstwo, gmin
 mech, naroslek
 młodzieniec
 nauka wykretow
 grzybienie albo wodna lelja
 rzasa na wodzie
 kopytnik
 rzepik
 sep, obrzas, pobor, narzaz,
 przewod, szron, stroża, nie-
 stane, podworowe, podym-
 ne, psarskie, porzeczne, god-
 ne
 włości
 mierzeja rzeczka za dą-
 browną, ktora dzieli kniazia
 moskiewskiego państwo z li-
 tewskim
 kopytnik
 pobrać
 potyczet
 targowe
 podwodow, przewodow
 obrzas, sep, narzaz, pozew-
 ne, niestane, podworowe,
 podymne, porzazne, prze-
 wod, stroża, srzon, pobor,
 psarskie
 czestnikom
 stolecznikom
 kule
 zgaga, węgry, ropa
 dychawica, zolzy,
 sapka
 rzyganie, brodaw,
 scierpnie
 zaćmienie oczy, glębokie
 spanie nad przyrodzenie
 wywinienie w czlonku, ka-
 żenie glowy, zapomnienie
 nad przyrodzenie, glisty,
 kurecz
 Jestli cię szczęście wzniosło,

adzierzsia zawioslo.

- k.89 marg. g.: aringa, concors et apta verborum sententia, que in privilegiis arduorum negotiorum in principio ponitur: *szlussne poczeće privilejy*
- k.102v na marg.: *voiewodowie wileński ŷ troczkij po wjśchiv przemierza*
- k.111 w. 10 ... post treugorum expirationem
- k.142 marg. g.: *lvd, pospolsthwo, Gmin*
- k.162v *Margretha moya myla*
 stŷczen Luthy Marzec Maŷ Kweczen
 k.165 Januarius, Februarius, Martius, Mayus, Aprilis
 Czirwŷen lŷppen szirzpen paszdzernik wrzeschŷen
 Junius, Julius, Augustus, September, October,
 listopad, Grudzen
 November, December
- k.167v w. 25 *Mylamathuchniczko boza szmyluy schanadnamy*
- k.168 Alleluja *falobogu w troyczy gedinemu*
- k.169 w. 18 Alleluja *falaboga*
- k.170v na marg.: *faba bob, Cinula campana oman, porum por lactutia locziga, agrimonia rzepik, Menta Mątką, Malua slasch, Centuramea drogosloth, serpentina wŷzownik betonica bugwicz, pipinella wyedrzaniecz, angelica dzyagil, Benedicta alba budzicht, plantago scorozŷnecz Millefolium krwawnik, solfecium zolczyŷen, pollegranum chosicza, origanum lebothka, abrotanum bozedrzewo, marubium sanjta, semicron trzebula, vrtica minor zagawicza, absintum pyolin*
- k.171 w. 31 Contra surditatem aurium Rp. fraxinum alias *yeszyeny*
- k.172 w. 13 ... *sep, obrzaz, narzaz ... pozewne, nyestane, przewod, Godne, stroza, szronowe, podymne, pobor, schokolowe, Bobrowe*
- k.174v w. 11 ... comedatur eciam baccas lauri *Bobek*
- k.175 w. 11 ... grana septem genciane *goriczkiŷ*
 w. 15 ... cum modrzewowa *gampka*
- k.178 marg. g.: *improperium id est criminis exprobratio hanbienie, ganienie, poszmiech parricide ... mezoboicze impense expense nakladij koszhij*

mądrze pływaj, a dzierz się za wiosło

szlussne poczeće przywileju wojewodowie wileński i trocki, po wŷściu przemierza

*lud, pospółstwo, gmin
 Margreta moja miła
 Styczeń, luty, marzec, maj,
 kwiecień, czyrwień, lipień,
 sirzpień, październik, wrze-
 sień,
 listopad, grudzień*

*Miła Matuchniczko Boża,
 zmiłuj się nad nami
 Fała Bogu w Trojcy jedy-
 nemu
 Fała Boga
 bób, oman, por,
 łocyga, rzepik,
 miętka
 ślaz, drogosłot,
 wŷżownik,
 bukwica, wydrzaniec
 dzięgil, budzicht,
 skorożęć,
 krwawnik, żolcień,
 chosica, lebiotka,
 Boże drzewo, sanita,
 trzebula, żagawica,
 piolyn,*

*jesień
 sep, obrzaz, narzaz, po-
 zewne, niestane, przewód,
 godne, stroża, szronowe, po-
 dymne, pobor, sokołowe,
 bobrowe
 bobek
 goryczki
 modrzewiowa gąbka*

*hańbienie
 ganienie, pośmiejch
 mężobojce
 nakłady, koszty*

k.180	marg. d.: altare oltarz, arra... <i>zadathek</i> hara est stabulum pecorum <i>chlew</i>	oltarz, zadatek chlew
k.180v	w. 32 ... exclusis ortulanis alias <i>ogrodniki</i> et <i>wardęsny</i>	ogrodniki, wardeżne
k.185v	w. 13—14 ... neque <i>przewosz</i> neque <i>stan</i> ducale ad exercitus, neque <i>powosz</i> uel aliquid aliud	przewóz, stan powóz
k.207	na marg.: alegorice sev mistice <i>dvchownie</i> historice sev litterarie <i>czieliesnie rzecznie</i> tropologice sev moraliter <i>przykladnie</i> anagoice <i>zwierzchownie</i> methaphorice <i>podobnie</i> glavevs color <i>zolta</i> farba	duchownie cieleśnie, rzecznie przykładnie zwierzchownie podobnie żółta farba
k.212v	w. 49 ... <i>Czarogrod</i> uel <i>wodny grod</i>	Carogród uel wodnygród
k.217v	allegorice <i>duchownye</i> historice <i>czyelyestnye</i> tropologice <i>przykladnje</i>	duchownie cieleśnie przykładnie

Nazwy miesięcy na k.165 tak polskie, jak i łacińskie, niektóre przedstawione: np. maj, kwiecień, październik (september), wrzesień (october).

Wyrazy polskie w tekście, jak i glosy marginalne, z 1 połowy XVI w.

Nosówka zaznaczona przez a przekreślone łaską lub z przekreślonym ogonkiem. S długie, a czasem na początku wyrazu greckie sigma.

Glosy na k.217v pisane są ręką XV w.

BK 715

[KRÓTKIE RECEPTY LEKARSKIE]

Łac., pol., koniec XV lub początek XVI w., pap., k. 12, 212 × 21,5 × 15 cm.

Sto sześćdziesiąt pięć ustępów z przepisami na bóle: oculorum, cerebri, oris, aurium, ventris, pulmonis etc. W niektórych przepisach występują glosy polskie. Głos tych nie zna Jan Łoś, *Początki piśmiennictwa polskiego*, Lwów 1922, s. 131—132, gdzie notuje tylko słowniczek botaniczny z rękopisu BK 194. Nie drukował ich również J. Rostafiński w *Symbola*. Notuje je natomiast J. Zathey, *Katalog rękopisów Bibl. Kórnickiej*, s. 437. Zdarzają się tu jednak błędy w transliteracji i jeden mylny odczyt: miloszcz zamiast mdloszcz.

k. 1v	Contra ictericiam — <i>zolta</i> niemocz	żółta niemoc
k. 2	Contra idropem — <i>opuchlina</i>	opuchlina
k. 2v	Contra dolores pulmonis — <i>plucze</i>	pluce
k. 4v	<...> <i>mdloszcz</i>	mdłość
k. 7	Contra tenasmonem — <i>wydymanye</i>	wydymanie
k. 7v	Contra asma — <i>dychawycze</i>	dychawice
k. 9v	Contra dolorem antharum — <i>byodra lyandzvije</i>	biodra, lędźwie
„	spasum — <i>kurecz</i>	kurecz

Glosy jednej ręki, różne od pisma recept z końca 1 połowy XVI w.

INDEKS DO GŁOS STARYCH DUKÓW I RĘKOPISÓW BIBLIOTEKI KÓRNICKEJ DO 1550 ROKU

Indeks do publikowanych tu głos starych druków i rękopisów Biblioteki Kórnickiej zawiera wykaz wyrazów pospolitych. Jeśli jakiś wyraz powtarzał się wielokrotnie, wymieniam wszystkie różnice w pisowni, ponadto określam, ile razy wyraz ten występuje w zbiorze. Przy poszczególnych głosach najpierw podaję sygnaturę druku lub rękopisu, za nawiasem zaś stronę i wiersz, na których glosa jest zapisana, np. nypeprawowac sye inf. BK 57/10 w. 21.

Hasła podaję w pisowni dzisiejszej. Formy imienne zostały określone według rodzajów, przypadków i liczb. Formy czasownikowe zaś podaję w następującej kolejności: bezokolicznik, czas teraźniejszy, przeszły, przyszły, tryb warunkowy, tryb rozkazujący, imiesłów czasu teraźniejszego, przeszłego, strony czynnej i biernej.

Ponadto posłużyłem się następującymi skrótami: sb. — substantivum; ai. — adiectivum; pn. — pronomen; nm. — numerales; av. — adverbium; pr. — prepositio; cn. — coniunctio; pt. — particula; comp. — comparativus; vb. — verbum; part. — participium; inp. — impersonale; m. — masculinum; f. — femininum; n. — neutrum; 1—singularis; 2—dualis; 3—pluralis; N, G, D, A, V, I, L—przypadki; 1, 2, 3, sg., pl.

Należy tu także dodać jeszcze jedną dosyć istotną uwagę, mianowicie: wyrazy podane w indeksie oznaczone są numerem bibliotecznym tekstu, a nie, jak zwykle bywa, numerem strony i wiersza druku tej pracy. Taki indeks można by zrobić dopiero po korekcie wydawniczej pracy, a na to, przy napiętych terminach wydawniczych, zwykle nie ma czasu. Wobec tego chcąc ułatwić korzystanie z niniejszego indeksu podaję spis sygnatur zbadanych tekstów z oznaczeniem stron, na których podane w indeksie głosy się znajdują. Sygnatury te są następujące:

Sygn.: Inc. Qu. 23	— s. 165	BK 56	— s. 216—219
Inc. Qu. 84	— s. 156—159	BK 57	— s. 219—220
Cim. O. 1.	— s. 160—163	BK 99	— s. 224—243
Cim. O. 43	— s. 173	BK 101	— s. 221—224
Cim. Qu. 2110	— s. 173	BK 116	— s. 180—188
Cim. F. 4118	— s. 164—165	BK 117	— s. 213
2715	— s. 173—177	BK 119	— s. 220—221
31402	— s. 165—173	BK 194	— s. 243—247
BK 3	— s. 206	BK 715	— s. 247
BK 10	— s. 205—206	BK 751	— s. 208—213
BK 43	— s. 189	BK 794	— s. 177—180
BK 51	— s. 188—189	BK 799	— s. 206—208
BK 52	— s. 213—214	BK 801	— s. 192—204
BK 53	— s. 189—192	BK 1122	— s. 204—205
BK 54	— s. 192	BK 1639	— s. 215—216

A en. (19 r.) — a Cim. O. 43/F3; 31402/k.
2 nlb.; h₁v

Abo en. (23 r.) — abo BK 801/118—122v;
Inc. Qu. 84/a₂ w.6; aby BK 52/178
w. 34

Acz en. — acz BK 751/8v w. 20

Adamów ai. — jadamow N^m. Inc. Qu.
84/a₂ w. 28

Albo en. — albo (3 r.) 31402/F₈; BK
53/155 w. 24

Ale en. — ale BK 801/121 kol. 1 w. 21

Anyz sb. — anyz N¹ 31402/v₁; anysz N¹
31402/G_{sv}

Aż en. — asz 2715/C₃ w. 4

Babka sb. — babka N¹ 31402/y₅v

Bania sb. — banja N¹ 31402/v.4v,v₅

Bańka sb. — banycze L¹ 31402/h₂

Baré sb. — barcze A³ BK 751/7 w. 11

- Barzo av. — barzo 31402/c_{4v}; barzv BK 57/79 w. 15
- Barszcz sb. — barsecz A¹ BK 794/108 w. 4; borcz A¹ BK 794/104v w. 29
- Barwa sb. — barvÿ G¹ 2715/A₆ w. 3
- Barwinek sb. — barwÿnek N¹ 31402/k. 1 nlb.
- Baryła sb. — baryła Inc. Qu. 23/d₆
- Baśń sb. — basznÿ N³ BK 53/104 w. 11
- Bawar sb. — Bawor N¹ BK 801/117v kol. 1 w. 15
- Bawoł sb. — bawoł N¹ 31402/B_{4v}
- Bez sb. — bez N¹ 31402/z₂
- Bezpieczny ai. — piezpyecznye N¹ⁿ. BK 751/k. 1 w. 17
- Białko sb. — z bÿalkv G¹ⁿ. 31402/h₂; bÿlkÿ A³ 31402/h_{1v}
- Biały ai. — bÿalÿ N^{1m}. 31402/z_{3v}; bÿala (6 r.) N^{1f}. 31402
- Bielmo sb. — byelmo N¹ BK 794/105 w. 39
- Biodro sb. — byodra N³ BK 715/9_v
- Birzmować vb. — bÿrzmował 3sg. BK 53/29v w. 11
- Blajwas sb. — Blajwassu G¹ 31402/s_{1v}; blajwassem I¹ 31402/F_{sv}
- Blekotliwy ai. — blekotlÿwego G^{1m}. BK 53/105 w. 2
- Bliski ai. — nablÿszschÿ N^{1m}. superl.; nablÿszscha N^{1f}. superl. BK 801/121 kol. 2 w. 17; 121v kol. 2 w. 21.
- Blizna sb. — blÿzna N^{1f}. BK 801/117v k. 2 w. 24
- Bluszcz sb. — bluszcz N^{1m}. 31402/v 6v
- Błędny ai. — blandne N¹ⁿ. BK 53/155 w. 28
- Bobek sb. — bobek (3 r.) N¹ BK 194/174v w. 11; 31402/v₅ i X₅ bobek A¹ BK 119/236v w. 2
- Bobkowy ai. — bobkowego G^{1m}. 31402/S_{1v}
- Bobrowe sb. — bobrowe N¹ BK 194/15v w. 19 i k. 172 w. 13
- Bocian sb. — Boczÿan N¹ 31402/n₄
- Bodne sb. — bodne N¹ BK 194/15v w. 19
- Bogurodzica sb. — bogwroczyczya, bogwroczyčzya N¹ BK 52/166 w. 24
- Bolenie sb. — bolÿenÿe N¹ 31402/i₂
- Borówka sb. — borovki N³ BK 57/51 w. 13
- Borowy ai. — borowÿ N^{1m}. 31402/k 4nlb.
- Bożca (?) sb. — boscza N¹ BK 801/118 kol. 2 w. 25
- Boży ai. — Boszi N^{1m}. Inc. Qu. 84/a₂ w. 22; boza N^{1f}. 31402/k. 3 nlb;
- Boze N¹ⁿ. 31402/t_{6v}; BK 194/170v; Bosze N¹ⁿ. Inc. Qu. 84/a₃ w. 2; bożÿm I¹ⁿ. BK 53/101v w. 19; 31402/i₃ boza V^{1f}. BK 194/167v w. 25
- Bób sb. — bob N¹ BK 194/170v; 31402/x_{1v}
- Bóbr sb. — bobr N¹ 31402/C₁
- Bóg sb. — boga G¹ BK 194/169 w. 18; bogu D¹ BK 194/167v w. 25; BK 56/25v. w. 16; boze V¹ BK 54/130v kol. 2 w. 17; bog V¹ BK 57/40 w. 3; bogem I¹ BK 53/155v w. 40; bogÿem I¹ BK 56/25v w. 16
- Brać vb. — bracz inf. Cim. O. 43/F₃; bÿesz 2sg.imper. 31402/C_{4v}
- Bractwo sb. — brabstwo N¹ⁿ. BK 801/118 kol. 1 w. 25
- Brat sb. — braczą N³ BK 801 kol. 1 w. 7
- Brodaw sb. — brodaw N¹ BK 194/45
- Brodawka sb. — Brodawki N³ 31402/5nlb.
- Broń sb. — bronÿ G¹ BK 801/119v kol. 2 w. 15
- Bronienie sb. — bronÿenÿa G¹ BK 56/k. 9 w. 30
- Bronka sb. — bronka N¹ BK 801/117v kol. 2 w. 1
- Brudny ai. — brudnÿ N^{1m}. BK 751/1v w. 10
- Brunatny ai. — brunath N^{1m}. BK 57/74v w. 12.
- Brzmieć vb. — brzmÿał 3sg. BK 52/173v w. 16
- Brzoskwinia sb. — broszkÿnÿa, broszkÿnÿa N¹ 31402/k. tyt. v; Broszkÿnÿą N¹, broszkÿnÿa N¹ 31402/x₅, y₆
- Brzoskwińowy ai. — brzoszkÿnÿowe A^{3f}. BK 119/236v w. 2
- Brzydzenie sb. — Brzidenē N¹ⁿ. Inc.Qu. 84/a_{2v} w. 17
- Brzydzić się vb. — Brīdzičē szą inf. Inc. Qu.84/a_{2v} w. 16
- Buczeć vb. — bączv 3pl. 2715/B₂ w. 18
- Budowanie sb. — Bvdowanē N¹ Inc. Qu. 84/a₃ w. 11
- Budzicht sb. — budzicht N¹ BK 194/170v
- Buk sb. — buk N¹ 31402/X_{1v}

- Bukszpan sb. — buxpan N¹ 31402/v_{2v}
 Bukwica sb. — bukwycza (3 r.) N¹
 31402/C_{4v}, G_{8v}, V_{2v}; bugwiczka N¹
 BK 194/170v
- Burdynk sb. — burdink N¹ BK 801/118
 kol. 22 w. 6; 120v kol. 1 w. 29
- Bursa sb. — bursza N¹ BK 56/185v w. 27
- Bursztyn sb. — bursztynv G¹ 31402/k.
 4nlb.v
- By cn. — bÿ (8 r.) BK 53/127v w. 25;
 155 w. 5.; BK 101/104v w. 3—4;
 BK 801/117 kol. 2 w. 5, 119v kol. 1
 w. 3 i 17; 31402/i₄
- Być vb. — bidz inf. Inc.Qu. 84/a₂ w. 30;
 bÿcz inf. BK 801/117 kol. 2 w. 3
 BK 801/121 kol. 2 w. 4; gÿest (3 r.)
 3sg. BK 53/155 w. 28; gÿest 3sg. BK
 53/154 w. 16; są 3pl. BK 56/37av
 w. 3; bÿwa 3sg. BK 53/136v w. 39;
 był 3sg. BK 57/73 w. 11; bandzie
 3sg. fut. BK 799/k.tyt.; bądzÿe 3sg.
 fut. 31402/h_{1v}; bąda 3pl. fut. Cim. O.
 43/F₃; byłby 3sg.cn. BK 751/7 w. 17;
 bądączy part. 2715/A₆ w. 3; nebąda-
 czy part. Inc.Qu. 84/a₃ w. 15; będącze
 N^{3f}. part.
- Bydło sb. — N¹ n. BK 751/7 w. 5; bidla
 G Inc.Qu.a_{2v} w. 2
- Bydłokrad sb. — Bidlograd N¹ Inc. Qu.
 84/a_{2v} w. 5
- Bylica sb. — bÿlÿczka N¹ 31402/v₂
- Bzducha sb. — bzducha N¹ 31402/i₁
- Bzowy ai. — bzowe N³ BK 794/107v w. 24
- Carogrod sb. — Czarogrod N¹ BK 194/
 212v w. 49
- Cebula sb. — trzebula N¹ BK 194/170v
- CesarSKI ai. — 1. cesarsczy N³ BK 801/
 120v kol. 2 w. 6
 2. cesarskÿch G³ BK 801/120v kol.
 1 w. 28;
- Cesarstwo sb. — cesarstwo N¹ BK.
 801/119v. kol. 1 w. 29
- Charchanie sb. — charchanÿe N¹ 31402/h₃
- Chebz sb. — chebz N¹ 31402/x₁
- Chleb sb. — chleba G¹ BK 53/139v w. 31
- Chlebojedzca sb. — chlyebogedzcza N¹
 BK 801/122 kol. 1 w. 4
- Chlew sb. — chliw N¹ BK 194/180
- Chłodne ai. — chłodne N¹ⁿ. 31402/F₇
- Chmielnik sb. — chmyelnÿk N^{1m}. BK
 801/121 kol. 2 w. 11
- Chocholaty ai. — chocholatimÿ I^{3f}. BK
 801/118 kol. 1 w. 3
- Choragiewny ai. — choragewna N² BK
 801/122v kol. 2 w. 6
- Chosica sb. — chosicza N¹ BK 194/170v
- ChrześciJAŃSKI ai. — krzeszczyanskyego
 G¹ⁿ. BK 801/121v, kol. 1 w. 7
- Chrzestka sb. — chrzestka N¹ 31402/f_{1v}
- Chudy ai. — chudemu D^{1m}. BK 3/k. ochr.
- Chusta sb. — chusthą A¹ 31402/G_{3v}
- Chwała sb. — fala N¹ BK 194/167v w. 25
 i 169 w. 18
 chwałÿ G¹ BK 101/110v w. 8
- Chwalebny ai. — wchalepno N¹ⁿ. BK
 10/63a
- Chytrość sb. — chytroseczÿ A³ 2715/B₃
 w. 23
- Chyża sb. — chÿsche N¹ BK 801/118v
 kol. 2 w. 4
- Ciąża sb. — czasza N^{1f} BK 801/122v
 kol. 1 w. 20; czasza N^{1f}. BK 801/121
 kol. 2 w. 2
- Cieleśnie av. — cieliesnie, czylyestnye BK
 194/207 i 217v
- Ciemierzycza sb. — czÿemÿerzÿczą N¹
 31402/v_{6v}
- Cieniuchnično av. — czÿenÿuchnÿchno
 31402/h₂
- Ciepło av. — czÿepło 31402/i₄
- Cierczyk sb. — czÿereczÿk N¹ 31402/k.
 tyt. v
- Cietrzew sb. — czyetrzew N¹ 31402/G_{1v}
- Ciężki ai. — czÿaszkÿm I^{1m}. 2715/C w. 16
- Ciężkość sb. — czÿaszkoszcz N¹ BK 101/
 110v w. 6
- Ciosać vb. — czÿoszanigo G^{1m}. part. pass.
 BK 56/116v w. 7
- Ciosy sb. — czÿossÿ, czosznÿ A³ BK
 799/111 kol. 2 w. 36
- Cis sb. — czysz N¹ 31402/z₄
- Cnota sb. — cznotha N¹ BK 53/136v
 w. 39; cznotham D³ BK 53/155 w. 38
- Co pn. — czo N¹ (5 r.) 31402/G₃, z_{3v}; BK
 53/155 w. 28
- Cudny ai. — czudnym D³ BK 751/2 w. 17
- Cudzoziemiec sb. — czvdzozemÿecz N¹,
 czudzozemÿecz N¹ BK 801/kol. 1 w. 7;
 BK 801/117 kol. 2 w. 11

- Cytwar sb. — czythvar N¹ BK 794/107 w. 15
 Czapka sb. — czapkÿ N³ 2715/C₃ w. 9
 Czarnoksiężstwo sb. — czarnoxaństwa N³
 BK 801/122 kol. 1 w. 30
 Czarny ai. — czarna N^f 31402/t_{6v}
 Czary sb. — czarÿ N³ BK 801/122 kol. 1
 w. 31
 Czas sb. — czasv G¹ BK 801/121 kol. 1
 w. 22; czas A¹ BK 801/120 kol. 1 w. 10
 Czechło sb. — czechlÿ N³ BK 801/122
 kol. 1 w. 23
 Czeluś sb. — czeluszc N¹ 31402/d_{2v}
 Czerw sb. — czerwÿ N¹ 31402/E₁; czyrwÿe
 A³ BK 794/104v w. 28
 Czerwiec sb. — czirwÿen N¹ BK 194/165;
 czÿrwen N¹ BK 43/ 1—5
 Czerwony ai. — czÿrwonego G^{1m}. 31402/
 k. 4nlb.; czÿrwoną I¹ 31402/F₈
 Czesne sb. — czesne, czoszne N¹ BK 794/35
 w. 9
 Czestnik sb. — czestnikom D³ BK 194/45
 w. 26
 Cześ sb. — czeżÿ G^f (2 r.) BK 801/129
 w. 28
 Cześ sb. — czesz A¹ 31402/G₅
 Czkanie sb. — shezkanÿe N¹ 31402/h_{5v}
 Członek sb. — członek N¹ BK 801/120v
 kol. 1 w. 3; członkv L¹ BK 194/45;
 członkÿ A³ 31402/G_{3v}
 Czosnek sb. — czosznok N¹ 31402/v₁;
 czosnkv G¹ 31402/k. 2nlb.; czosn-
 kÿem I¹ 2715/A_{4v} w. 10
 Cztery nm. — secztÿr G BK 801/118v
 kol. 1 w. 21
 Czwartý nm. — czwartha A¹ 31402/G₅
 Czworo nm. — czworo N¹ⁿ BK 53/92 w. 4
 Czynie vb. — czÿnÿla 3sg.f. perf. BK
 56/56 w. 1; czÿnÿ 2sg.imper. 31402/G₃
 Czyścić vb. — czÿszczÿ 3sg. (2 r.)
 31402/F₈, Z_{3v}
 Czystot[a] sb. — czÿstot A¹ BK 56/38 w. 1
 Czysty ai. — czÿstego, cistego G¹ⁿ. BK
 801/122 kol. 2 w. 19; BK 801/121
 kol. 2 w. 3; czÿsthey G^f 31402/G₅
 Ćwikła sb. — czwÿklą N¹ 31402/V_{2v}
 Dać vb. — daÿ 2sg. (2 r.) BK 53/155 w. 38
 Daleki ai. — dalekÿ N^{1m}. BK 801/117
 kol. 1 w. 9
 Dań sb. — danÿ N³ BK 794/78 w. 11
 Dar sb. — daru G¹ BK 56/37a w. 9; darw
 G¹ (2 r.) BK 53/154v w. 29 i 155 w. 24
 Darca sb. — dareza N¹ BK 53/154v w. 29
 Dawny ai. — dawne A¹ⁿ. BK 751/3 w. 15;
 dawnym D^{3m}. BK 751/2 w. 17
 Dąb. sb. — dąbÿe L¹ 31402/z_{3v}
 Dąbrowa sb. — dambrowa N¹ (2 r.) BK
 794/60v w. 5; BK 799/108 kol. 2. w. 30
 Deszcz sb. — deszcz N¹ 31402/m₆
 Diabeł sb. — dyabeł N¹ BK 799/k.tyt.
 Dla pr. — dlÿa 31402/G₃
 Dłoń sb. — boza dlonÿ N¹ 31402/k. 3nlb.v
 Długi ai. — dlugÿe N^f 31402/i₃
 Dłużnik sb. — dlvsznÿk N¹ BK 801/118
 kol. 2 w. 1
 Do pr. — do (4 r.) 31402/h₂, 2715/C₃ w. 4
 Dobro sb. — dobro N¹ⁿ. BK 801/118v
 kol. 2 w. 16; dobra G¹ (2 r.) BK
 801/118v kol. 2 w. 14; BK 801/119
 kol. 2 w. 12; dobra A³ BK 801/119
 kol. 1 w. 24; dobra N² (wolna dobra)
 BK 801/122v kol. 2 w. 7
 Dobrodružstwo sb. — dobrodrustwo N¹
 BK 801/119v kol. 2 w. 31
 Dobrowolność sb. — dobrowolnoscą I¹
 BK 751/3 w. 9
 Dobry ai. — dobry N^{1m}. 31402/Z_{3v}; dobrą
 I^f. BK 101/104v w. 4; dobre A¹ⁿ.
 BK 53/155 w. 38; dobrÿch G^f.
 31402/h₂
 Dobrze av. — dobrze (2 r.) 31402/G₅,
 BK 101/113 w. 4
 Dojé vb. — doidz inf. Inc.Qu.84/a₂ w. 23
 i a₅ w. 34
 Dokonać vb. — dokonał 3 sg. perf. BK
 801/kol. 2 w. 35
 Dokonanie sb. — dokonanya G¹ BK 751/1
 w. 16
 Dom sb. — dom A¹ BK 801/119v kol. 1
 w. 1 i 140 w. 18
 Domowy ai. — domowe N^f. BK 801/121v
 kol. 2 w. 11
 Dopuszczenie sb. — dopuszczenÿa, do-
 puszczenÿa G¹ BK 751/1 w. 13 w. 16
 i lv w. 5
 Dostąpić vb. — dostapÿl 3sg.perf. BK
 751/7v w. 12
 Dostojnik sb. — dostojnÿczczÿ N³ BK
 801/121 kol. 2 w. 13

- Dostojny ai. — dosthojna (3 r.) N¹f. BK 56/206v w. 3, 210 w. 33, 211 w. 29; dostojnego A¹m. BK 801/122v kol. 1 w. 15; dostojnymy I³m. BK 801/119 kol. 1 w. 10
- Doświadczyć vb. — doswyathezyl 3sg. perf. BK 801/121 kol. 2 w. 34; doszvyaczony N¹m. part.pass. BK 751/5 w. 14
- Dotknięcie sb. — dothknyenye N¹n. BK 801/129 w. 28
- Dowierca sb. — dowyerzeza N¹ BK 801/115v kol. 2 w. 18
- Dowinić vb. — dowynŷ schya 3sg. fut. BK 801/118 kol. 2 w. 7
- Dowód sb. — dowodi N³ BK 751/8v w. 16
- Drabarz sb. — drabarz (dextrarius) A¹ BK 801/118 kol. 2 w. 14
- Drażnić vb. — draznycz inf. BK 56/14 w. 1
- Drag sb. — drag N¹ BK 801/118v kol. 2 w. 20
- Drdest sb. — drdesth N¹ BK 794/104v w. 1
- Driakiew sb. — dryakjew A¹ BK 794/106v w. 20
- Droga sb. — drodze L¹ BK 801/121 kol. 1 w. 2
- Drogosłot sb. — drogosloth N¹ BK 194/170v
- Drozd sb. — droszdom D³ BK 751/12v w. 17
- Družba sb. — drvszba N¹ BK 194/15
- Drżenie sb. — drzenye N¹ 31402/g_{6v}
- Drzewko sb. — drzewko N¹ 31402/t_{6v}; Inc.Qu.84/a₃ w. 2; drzewkjem I¹ 31402/i₃
- Drzewny ai. — drzewny N¹m. 31402/E₁
- Drzewo sb. — drzewo N¹n. BK 194/170v; 31402/t₃; drzewje L¹ 31402/t₃
- Duch sb. — duchu V¹ BK 53/130v kol. 1 w. 47; duse V¹ BK 53/153v w. 26
- Duchownie av. — duchownye BK 194/217v, dvchownie BK 194/207
- Duchowny ai. — dvchownem L¹n. BK 801/119v kol. 2 w. 6
- Dudek sb. — dudek N¹ 31402/G_{1v}
- Dusza sb. — duschy G¹ BK 799/k.tyt.; dwszŷ G¹ Cim.O.43/F₃
- Duszny ai. — dwsznŷe N¹n. BK 53/64 w. 30
- Dwojaki nm. — dwoyakym I¹ BK 751/3 w. 6
- Dworność sb. — dwornosczŷ G¹ BK 751/8v w. 3
- Dwór sb. — dworv G¹ BK 56/9v w. 11
- Dychawicza sb. — N¹: dychawŷeza Cim. Qu.2110/H_{6v}; dŷchawicza BK 194/45; dychawyeza BK 715/7v; dychawiczam D³ BK 794/104v w. 15
- Dym sb. — dŷm N¹ 31402/m₃, dŷm A¹ 31402/c_{4v}
- Dyptan sb. — dŷptan N¹ 31402/v₆
- Dyszeć vb. — dŷszchvezŷ N¹m. part. 2715/B_{3v} w. 1
- Dyszel sb. — dyszel A¹ 2715/B₆ w. 23
- Dziad sb. — dzadow G³ BK 801/118v kol. 2 w. 2
- Dziadek sb. — dzatka G¹ Inc.Qu. 84/a₂ w. 15
- Dziadowy ai. — dzadow (brat) N¹ Inc.Qu. 84/a_{2v} w. 30
- Działo sb. — dzyalo A¹ BK 751/8v w. 19
- Dziecięcy ai. — dzŷeczŷaczŷm sochotam D³ 31402/G₄
- Dziedzic sb. — dzedzycz N¹ BK 801/119 kol. 2 w. 13
- dziedzicza G¹ BK 801/119 kol. 2 w. 9; dziedziczow G³ BK 801/118 kol. 1 w. 18
- Dziedzicstwo sb. — dzedzyczstwo N¹n. BK 801/119 kol. 1 w. 15
- Dziedziczny ai. — dzedzycznŷ N¹m. (2 r.) BK 801/118 kol. 1 w. 2, 120 kol. 1 w. 4
- Dziedzina sb. — dziedzina N¹ BK 801/119 kol. 2 w. 7; dzedzini G¹ BK 801/118v kol. 2 w. 17
- Dziedzinnie av. — dzedzynnŷe BK 801/119 kol. 2 w. 5
- Dziedziny ai. — dzedzynnŷ N¹m. BK 801/118 kol. 2 w. 12; dzedzini N¹m. BK 801/121v kol. 2 w. 20
- Dzień sb. — dzen N¹ BK 801/140; BK 801/117v kol. 2 w. 10; dnŷa G¹ 31402/i₄; dzŷen A¹ (2 r.) 31402/i₄; dzen A¹ BK 801/120. kol. w. 10; dnŷ G³ 31402/h₂
- Dzierżyć się vb. — dzierzsia 2sg.imper. BK 194/49v
- Dziewanna sb. — dzŷewana N¹ 31402/Z₄; dzŷewanŷ G¹ 31402/h₅

- Dziewica sb. — dżewica N¹ Inc.Qu. 84/a₂ w. 3
- Dzięciernik sb. — dżyewyaczjerynkv G¹ 31402/k. 4 nlb.
- Dziewosłab sb. — dziewoslab N¹ BK 194/5
- Dziewstwo sb. — dzewstwa G¹ BK 801/121v kol. 2 w. 10; BK 801/140 w. 18
- Dzięgiel sb. — dzyagil N¹ BK 194/170 v
- Dziek sb. — dzyennk A¹ BK 57/40 w. 3
- Dziki ai. — dżyk N¹m. 31402/D_{3v}; dżyk D¹f. BK 56/17v w. 10
- Dziwienieś sb. — dzyvyemyaszo N¹n. BK 794/104 w. 45
- Dziwoki ai. — dżywoki N¹ 31402/G_{sv}
- Farba sb. — farba N¹ BK 194/207
- Fiolek sb. — fyolek N¹ 31402/A_{1v}
- Funt sb. — funty N³ BK 801/122 kol. 2 w. 18
- Gaćnik sb. — gacznyk N³ BK 801/117v kol. 1 w. 4
- Gadać vb. — gadayacych G³ part. BK 751/3 w. 9
- Gadanie sb. — gadanye (2 r.) N¹ BK 53/72v w. 31 i 35
- Gajony ai. — gajony N¹m. BK 801/117v kol. 1 w. 1; 129 w. 12; gajonego G¹ BK 801/117v kol. 1 w. 1
- Galąz sb. — galazy N³ BK 56/18v w. 35
- Ganienie sb. — ganienie N¹ BK 194/178
- Garbarz sb. — garzbarze N³ BK 194/12
- Garnek sb. — garnkv L¹ 31402/i₄
- Garniec sb. — garneze N³ BK 801/121 kol. 1 w. 6
- Gąbka sb. — gampka N¹ BK 194/175 w. 15
- Gdy cn. — gdy (4 r.) 31402/h_{1v}, S_{1v}, F_{7v}, Z_{3v}
- Gęsty ai. — gąsthe N¹n. BK 53/60v w. 17; gąsthe A¹f. BK 751/2v w. 15
- Glejt sb. — glieith N¹ BK 194/12v w. 4
- Glejtownik sb. — glieithownik N¹ BK 194/12v w. 7
- Glista sb. — glisthy N³ BK 194/45
- Głaskać vb. — glasczaczka N¹f. part. BK 56/56v w. 19
- Głęboki ai. — głębokie N¹n. BK 194/45
- Głos sb. — glosz A¹ BK 101/5 w. 4
- Głowa sb. — glowy G¹ 31402/g₆ i BK 194/45; głowa A¹ 31402/c_{1v}
- Głownictwo sb. — głownyczstwo N¹ BK 801/119 kol. 2 w. 2
- Głóg sb. — glog N¹ 31402/z₁
- Główny ai. — głowny N¹m. BK 801/120v kol. 2 w. 9; głowna N¹f. BK 801/129 kol. 2 w. 27; 118/kol. 1 w. 3; 121v kol. 1 w. 8; 122 kol. 1 w. 13; 140 kol. 1 w. 22; głownymy I³f. BK 801/117v kol. 2 w. 22
- Gmach sb. — gmachi N³ BK 801/118v kol. 2 w. 4
- Gmin sb. — gmin N¹ BK 194/16; gmyń N¹m. BK 801/117v kol. 2 w. 8 i 139v kol. 2 w. 10
- Gnieść vb. — gnjeszcz inf. 31402 k. 1nlb.
- Gniew sb. — gnjew N¹ BK 801/118 kol. 2 w. 8
- Gnojny ai. — gnoyna N¹f. BK 794/104 w. 16
- Gnoj sb. — gnoy N¹ BK 194/13v
- Godło sb. — godło N¹ BK 801/117v kol. 2 w. 14; godlv D¹ BK 801/120v kol. 2 w. 17
- Godne sb. — N¹ BK 194/21v w. 6 i 172 w. 13
- Godność sb. — godnoseczy G¹ BK 751/6v w. 12
- Godny ai. — godna N¹f. BK 751/2 w. 7
- Godzina sb. — godziną I¹ BK 53/155vw. 39
- Goić vb. — gojaczka N¹f. part. 31402/G₃
- Goląb sb. — golub N¹ 31402/u_{3v}
- Golomęka sb. — golomanka N¹ BK 799/22 kol. 1 w. 27; BK 794/48v w. 23; golomathka N¹ BK 799/88 kol. 2 w. 5
- Gorąco av. — zagoracza BK 194/15
- Gorącość sb. — gorieczoszcz N¹ 2715/A₆ w. 6
- Gorący ai. — goracza N¹f. BK 801/120v kol. 1 w. 13
- Gorezyca sb. — gorezyca N¹ BK 799/104v w. 14; gorezyca N¹ 31402/x₁, x₄ i z₃
- Goryczka sb. — goriczka N¹ 31402/x₄; gorickzy G¹ BK 194/175 w. 11
- Gorzeć vb. — ysbygorzal 3sg. BK 53/155 w. 8
- Gospodarz sb. — gospodarza A¹ BK 801/118 kol. 2 w. 16
- Gość sb. — gocz N¹ BK 801/119 kol. 2 w. 4

- Gościniec sb. — goszcziniecz N¹m. BK 801/121v w. 11
- Goździk sb. — gozdziki N³ BK 194/13; goszdzÿkÿ N³ 31402/x₄; gozdzÿkow G³ 31402/h₂
- Góra sb. — gora N¹ Inc.Qu.84/a₂ w. 5 i w. 12; gorÿ A³ BK 53/159 w. 16
- Grabstwo sb. — grabstwie L¹ BK 801/120 kol. 1 w. 11
- Grad sb. — grad N¹ 31402/m₆
- Grecki ai. — greckie N³f. BK 751/8v w. 16
- Grobła sb. — grobła N¹ Inc.Qu.84/a₇ w. 5
- Groch sb. — groch N¹ 31402/F₈
- Grochowina sb. — grochovyny N³ BK 794/106 w. 17
- Grodzki ai. — grodzkÿ N¹m. BK 801/117v kol. 1 w. 5
- Grom sb. — grom N¹ BK. 53/21v w. 12
- Gromada sb. — gromada N¹f. BK 801/139 w. 18; gromada A¹ BK 801/117v kol. 2 w. 2
- Gronostaj sb. — gronostaye A³ BK 801/264 w. 4
- Groza sb. — grozã A¹ BK 57/64 w. 6
- Groźny ai. — groszñÿ N¹m. BK 53/156 w. 28
- Grób sb. — grobÿ A³ 2715/A₆ w. 2
- Gród sb. — grod N¹ BK 194/212v w. 49
- Gruba sb. — grubya N¹ BK 801/118 kol. 1 w. 20
- Gruda sb. — grudzye L¹ BK 794/105 w. 19
- Grudzień sb. — grudzen N¹ BK 43/1—5; BK 194/165
- Gruszka sb. — kruschka 31402/45
- Gryszpan sb. — Grishpan N¹ 31402/k. tyt.
- Grzeb(t) sb. — grzeb A¹ 2715/C₃ w. 9
- Grzech sb. — grzech N¹m. BK 801/120v kol. 2 w. 11; grzecha G¹ BK 53/64 w. 29
- Grzmienie sb. — grzmienie N¹ 31402/m_{6v}
- Grzybienie sb. — grzibienie N¹ BK 194/18v
- Grzybieniowy ai. — grzybÿenÿowÿm I¹m. 31402/G_{2v}
- Grzywna sb. — grzywna N¹f. BK 801/121v kol. 2 w. 8; G³: grzyevien BK 799/98 kol. 1 w. 34; grziwyeny BK 794/66v w. 19; grivyeny BK 794/46v w. 5; grzywnÿ A³ BK 801/139 w. 23
- Gusło sb. — gusla N³ BK 801/22 kol. 1 w. 31
- Guz sb. — gvzÿ A³ 31402/F₈
- Gwalt sb. — gwalthu G¹ BK 56/45 w. 18; gwalthÿ I³ BK 801/117v kol. 2 w. 22
- Gwałtownik sb. — gwałtownÿkom D³ BK 801/122 kol. 1 w. 24
- Gwar sb. — gwar (satisdacio) N¹m. BK 801/121v kol. 2 w. 18
- Gwiazdeczny ai. — gwazdeczne N¹n. Inc. Qu. 84/a₃ w. 12
- Gzeb ? sb. — gzeb N¹ BK 751/4v marg.
- Hak sb. — hakÿ I³ BK 53/101v w. 35
- Halena sb. — Halena N¹f. 31402/t. 6v
- Hańbić vb. — hanÿbÿecz inf. BK 56/14 w. 1
- Hańbienie sb. — hanbienie N¹ BK 194/178
- Harnasz sb. — harnasch N¹ BK 801/117 kol. 1 w. 23
- Hetman sb. — haÿthmanÿowë N³m. BK 1122/204v w. 31
- Hold sb. — hold N¹m. BK 801/119 kol. 2 w. 17; olth N¹ BK 194/12v w. 6
- Holdownik sb. — holdownik N¹ BK 194/12v w. 4
- Holdowy ai. — holdowy N¹m. BK. 801/122v. kol. 1 w. 22
- Horz sb. — horz N¹ BK 801/K. 121v
- Hosoba sb. — hoszoba I¹ 31402/D_{3v}
- Hynst sb. — hynsth N¹m. BK 801/K. 121v kol. 1 w. 15
- I en. — ÿ (6 r.) 31402/i₄, z_{3v}, BK 194/102v i inne
- Igrzec sb. — gÿgrezÿ N³ BK 301/119v kol. 2 w. 23
- Imać vb. — gÿmÿe 3sg. fut. (captiuabit) BK 801/120v kol. 2 w. 3
- Imbier sb. — ÿmbÿerv G¹ 31402/h₂
- Imienie sb. — gÿmÿenÿe N¹n. BK 801/119 kol. 1 w. 12; gÿmÿenÿe N¹n. BK 801/121v kol. 2 w. 15; gÿmÿenÿa G¹ BK 571/11 w. 17; gÿmÿenÿa G¹ (3 r.) BK 801/118 kol. 2 w. 13 i 14, 122v kol. 2 w. 8; gÿmÿenÿv L¹ BK 801/122v kol. 2 w. 5
- Imię sb. — gÿmena G¹n. BK 53/155 w. 25
- Inszy ai. — ynszÿ barvÿ G¹f. 2715/A₆ w. 3
- Irak sb. — irak N¹ 31402/k. 4nlb.

- Iściec sb. — gysiecz N¹ BK 801/117v kol. 2 w. 18; gysiecz BK 801/118v kol. 1 w. 5
- Iż cn. — gysze, ȳsbȳ BK 53/136v w. 39, 155 w. 8
- Ja pn. — namy I³ BK 194/167v w. 25
- Jajo sb. — ȳaȳa G¹ 31402/h₂; ȳaȳe A¹ 31402/hlv i F7
- Jajowy ai. — iaiowi N¹m. 31402/wykl. I
- Jako cn. — ȳako BK 53/104v w. 31; yako BK 801/122 kol. 2 w. 23
- Jakoby cn. — ȳako bȳ 31402/G₅
- Jałowiec sb. — jałowycz N¹ BK 794/107 w. 27; ȳałowycz N¹ 31402/x_{4v}
- Jarczybiskup sb. — yarczybȳskupem I¹ BK 116 w. 21
- Jarmark sb. — yarmark A¹ BK 801/117 kol. 1 w. 13
- Jarmuż sb. — ȳarmusz N¹ 31402/x₆
- Jary ai. — gyarego G¹n. BK 794/106 w. 16
- Jarząb sb. — ȳarząbȳ N³ 31402/G_{1v}
- Jarząbik sb. — ȳarząbȳk N¹ 31402/n₄
- Jarzyna sb. — ȳaszȳnȳ N³ BK 801/121 kol. 2 w. 6
- Jaskier sb. — ȳaskȳer N¹ 31402/x₁
- Jasny ai. — yaszne N¹n. BK 751/1 w. 17
- Jastrząb sb. — ȳastrząb N¹ 31402/n_{2v}
- Jastwiec sb. — gyastvyecz N¹ (piscis) BK 794/105v w. 42
- Jaszczurka sb. — ȳaszczurka N¹ 31402/G₁
- Jawny ai. — jawna N¹f. BK 101/1v w. 8
- Jawor sb. — jawor N¹ Inc.Qu 84/r₂ w. 22; ȳawor N¹ 31402/Y_{4v}
- Jaźwiec sb. — ȳazwȳecz N¹ 31402/E₁
- Jechać vb. — ȳachaly 3pl.f. 2715/A_{6v} w.13
- Jeden nm. — gedna A¹f. BK 801/121 kol. 1 w. 25; na yedno kolv L¹ BK 751/8v w. 6
- Jednako av. — yednako BK 751/k. 1 w. 13
- Jedno av. — gedno BK 53/155 w. 25
- Je[d]norożec sb. — ȳenorozecz N¹ 31402/D₅
- Jedwab sb. — ȳedwab A¹ BK 56/120 w. 14
- Jedyny ai. — gedinemu D¹m. BK 194/168
- Jedzenie sb. — gesczyenie N¹ BK 751/6v w. 5
- Jeleni ai. — jeleni N¹m. 31402/wykl. I
- Jelonek sb. — ȳelȳonek N¹ BK 56/17v w. 10
- Jemiola sb. — gȳemȳola A¹ BK 119/236v w. 2
- Jesień sb. — gyeszyn N¹ BK 794/106v w. 1; yeszyeny N³ BK 194/170v; ȳeszȳenȳ N³ 31402/X_{1v}
- Jeszcze av. — jeszȳcze Inc.Qu.a₅ w. 26
- Jeśli cn. — jestli BK 194/49v
- Jezioro sb. — ȳezoro N¹n. BK 801/121 kol. 1 w. 30
- Jeżyna sb. — ȳazȳnȳ N³ (rubus) 31402/y_{6v}
- Jęczmień sb. — ȳaczmyenȳ N³ 31402/y_{3v}
- Jistno[ś]ć sb. — gistnocz A¹ BK 117/145; ystnoscȳ L¹ BK 52/271 w. 21
- Jodla sb. — ȳedl N¹f. 31402/t_{6v}
- Jutrzenka sb. — yvthrzenka N¹ 2715/C_{4v} w. 11
- Kaczynos sb. — kaczȳnos N¹ BK 1122/23; kaczȳnosz N¹ 31402/v₄
- Kaganiec sb. — Cagancze N³ BK 801/120 kol. 2 w. 9
- Kamień sb. — kamēn N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 29
- Kania sb. — kanȳa N¹ 31402/G₁
- Kapica sb. — Kapicza N¹ BK 801/119 Kol. 2 w. 14
- Kaplan sb. — caplan N¹ BK 801/117v kol. 2 w. 2
- Kapusta sb. — kapustā N¹ 31402/y₃; kapusthȳ G¹ 31402/i₃
- Kara sb. — nakarȳ A³f. BK 53/125v w. 16
- Karanie sb. — karanȳe N¹ BK 101/2v w. 17
- Karmurz (?) sb. — Karmurz N³ BK 801 K. 119v Kol. 2 w. 5
- Kartuz sb. — Mnȳschȳ Cartusowie N³m. BK 801/120v kol. 1 w. 23
- Każdy pn. — kozden A¹ 31402/i₄
- Każenie sb. — kazenie N¹ BK 194/45
- Kądział sb. — kądzel N¹ Inc.Qu. 84/e_{6v} w. 30; kadzely L¹ BK 801/120v kol. 1 w. 20
- Kąkol sb. — kākol N¹ 31402/A₂
- Kichanie sb. — kȳchanȳe N¹ 31402/g₆
- Kielbodiez sb. — kȳelbodzey N¹m. BK 1122/23
- Kijanka sb. — kȳanka N¹f. BK 1122/23
- Kilka pn. — do kȳlka G¹ 31402/h₂

- Kłatwa sb. — klanthwa I¹ BK 801/117v kol. 1 w. 8
- Kleszcze sb. — Cleszcze N³ BK 1122/28v w. 1
- Kłeska ? ai. — claska N¹f. BK 794/104 w. 23
- Kłóć vb. — kolancz part. BK. 53/61 w. 24
- Kłocie sb. — kloczie N¹ Cim.Qu. 2110/H_{6v}
- Kłos sb. — kloszem I¹ 2715/C w. 16
- Kmin sb. — kmȳn N¹ 31402/c₅, v_{4v}
- Knaflik sb. — knaphlykȳ N³ BK 801/117 kol. 1 w. 15
- Kobierzec sb. — Cobyercze N³ BK 801/122 kol. 2 w. 25
- Kobylka sb. — kobylkȳ N³ 31402/n₆, G₁
- Kocanka sb. — koczanki (3 r.) N³ 31402/c_{4v}, g_{5v}
- Kochanek sb. — kochankovy N³ BK 57/19v w. 25
- Kocyk sb. — koczykow (ȳmbȳerv) G³ 31402/h₂
- Kokornak sb. — kokornakv G¹ 31402/k. 4 nlb.v
- Kokoszy ai. — kokoshego G¹m. 31402/F_{5v}; kokoshego G¹n. 31402/h₂; kokoshe (ȳaȳe) A¹ 31402/h_{1v}
- Kol sb. — kol. N¹ 31402/z₃
- Kolo sb. — kolw L¹ BK 751/8v w. 6
- Komar sb. — komar N¹ 31402/n₅
- Komornik sb. — komornȳczȳ N³ BK 1122/204 w. 13
- Konać vb. — conać (agere) inf. BK 801/117 kol. 1 w. 6; conacz inf. BK 801/139v kol. 1 w. 10; cona[usiłuje] 3sg. BK 801/120v kol. 2 w. 15
- Konik sb. — konȳk N¹ 31402/k.tyt.v
- Konopny ai. — konopne N³f. 31402
- Koński ai. — konskich G³f. 31402/F_{7v}; konskȳch G³ 31402/G_{3v}
- Koperwas sb. — coperwassu G¹ 31402/h_{1v}
- Kopiec sb. — copezo A³ BK 799/126 kol. 2 w. 23; kopceze A³ BK 794/73v w. 6
- Kopr sb. — kopr N¹ 31402/k.tyt., g₅, x_{2v}, v₁
- Kopytnik sb. — kopȳthnik N¹ BK 194/18v, 33v; kopythnyk N¹ BK 794/104 w. 9
- Kopyto sb. — kopito N¹ Inc.Qu. 84/d w. 27
- Korabny ai. — chorabni N¹m. Inc. Qu. 84/a₂ w. 29
- Korzeń sb. — korzen N¹ BK 801/121v kol. 2 w. 16; korzenya G¹ 31402/k. 2nlb., BK 801/118v kol. 1 w. 17; korzenȳ A¹ 31402/c_{4v}, V₂
- Korzenisty ai. — Corzenȳsti N¹m. BK 801/121 kol. 1 w. 10
- Kosaćcowy ai. — kosaczcowego G¹m. 31402/k.2 nlb.
- Kosaciec sb. — kossaczȳecz N¹ (3 r.) 31402/5 nlb., c_{4v}, G_{5v}
- Kosiorz sb. — koszor N¹m. BK 1122/23
- Kostka sb. — costhka N¹ BK 794/104v w. 49
- Kostrzewa sb. — kostrzewa N¹ 31402/x_{4v}
- Koszt sb. — koszhȳ N³ BK 194/178
- Kosztýwal sb. — cosztiffal N¹ Inc.Qu. 23/i₈; kosztýval A¹ BK 794/104 w. 43; koshtȳwolem I¹ 31402/F_{7v}
- Kość sb. — koszczȳ G³ 31402/F_{7v}, G_{3v}
- Kościelny ai. — kościelne N³f. BK 56/56v w. 18
- Koza sb. — kozye D¹ BK 56/17v w. 10
- Kozielek sb. — Cozyelyek N¹ BK 794/107 w. 7; kozylek N¹ 31402/o_{1v}; kozelek A¹ BK 794/105v w. 39
- Kozlek sb. — kozlek N¹ 31402/25; koszelek N¹ 2715/C₄ w. 15
- Kozłowy ai. — kozłowego G¹m. 31402/G₅
- Kradziestwo sb. — kradzecztwo N¹ Inc Qu. 84/a_{2v} w. 2
- Krąg sb. — kraḡȳ N³ BK 801/119v kol. 1 w. 30; krengow G³ BK 57/75 w. 24
- Krzyce sb. — Krczyce N¹ BK 794 k. 104 w. 36
- Kreda sb. — krethȳ G¹ 31402/G₃
- Kresa sb. — kresa N¹ BK 801/120 kol. 2 w. 6; cresa N¹ BK 801/120 kol. 2 w. 11; kresȳe L¹ BK 801/120v kol. 1 w. 30; kresze L¹ 121 kol. 2 w. 20
- Krew sb. — krew A¹ Cim. Qu. 43/F₃
- Krewny ai. — krewnego G¹n. BK 801/120 kol. 2 w. 11; krewnie N¹n. BK 801/117v kol. 2 w. 16; krewnȳ N³ BK 801/117 kol. 1 w. 19
- Kręt sb. — crath N¹m. BK 794/105 w. 34
- Krochmal sb. — krochmal N¹ 31402/k.tyt.
- Krogulec sb. — krogulecz N¹ 31402/G₁

- Krokwa sb. — Grokpha N^f. BK 1122/23
 Krom pr. — krom Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 10
 Kropla sb. — kropia Nⁱ 31402/m₆
 Krostewy ai. — krostewa N^f. 31402/B₅
 Król sb. — krol Nⁱ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 21;
 erolovye N^m. BK 1122/204 w. 49
 Królewski ai. — krolewský N^m. BK
 801/121v kol. 1 w. 10; 129 kol. 1 w.
 12; krolewský Aⁱ BK 801/119 kol. 1
 w. 2; krolewska N^f. BK 801/117v
 kol. 1 w. 8; 129 kol. 1 w. 13; kro-
 lewską I^f. BK 801/117v kol. 1 w. 14
 Kruk sb. — kruk Nⁱ 31402/n_{4v}
 Krwawie vb. — krwawyone Nⁿ. part.
 BK 794/39v
 Krwawnik sb. — krwawnik Nⁱ BK 194/
 170v
 Krwawy ai. — krwawe Nⁿ. BK 799/76
 kol. 1 w. 9
 Kryć vb. — krić inf. Inc. Qu. 84/a₂ w. 21
 Krzyż sb. — Crzýsza Gⁱ BK 801/121v
 kol. 1 w. 20; w Krzýzze Lⁱ 31402/i₂
 Książę sb. — Xyazyatha N^m. BK
 1122/204v marg.
 Kto pn. — ktho Nⁱ BK 799/k. tyt.
 Który pn. — ktorą A^f. 31402/h_{1v}; pod
 którą Iⁱ 31402/k. 2 nlb.; kthorzy N³.
 BK 801/121v kol. 1 w. 3
 Ku pr. — kv (2 r.) Inc. Qu. 84/a₃ w. 11;
 2715/A_{5v} w. 14; ku (3 r.) BK 57/89
 w. 13; BK 751/2 w. 17; BK 801/120v
 kol. 2 w. 17; kthemu 31402/S_{1v}
 Kuch sb. — kuch Nⁱ 31402/wykl. I, F,
 Kuglarz sb. — kvglarze N³ BK 801/119v
 kol. 2 w. 24; kwglarzem D³ BK
 53/116v w. 39
 Kupić vb. — kvpýl 3sg. BK 101/5 w. 4
 Kupiecki ai. — kvpieczkie N^f. BK 194/
 12v w. 7
 Kurecz sb. — kurecz (3 r.) Nⁱ BK 715/9v;
 31402/i₂; Kvrez Nⁱ BK 194/49v
 Kurdziel sb. — kurdzel Nⁱ BK 794/105
 w. 17
 Kula sb. — kule N³ (virga incurvata) BK
 194/45
 Kuropatwa sb. — kuropatwa Nⁱ 31402/
 n_{6v}, G_{1v}
 Kurzy ai. — kurza N^f. 31402/k. 1 nlb.,
 V_{6v}
 Kwas sb. — kwasz Nⁱ 31402/x_{2v}
 Kwaśny ai. — kwaszney G^f. 31402/i₃
 Kwiat sb. — kwýat Nⁱ 31402/k. 4 nlb.
 Kwiecień sb. — kweczen Nⁱ BK 194/165;
 Queczen Nⁱ BK 43/1—5
 Lakrycja sb. — laericia Nⁱ 31402/g_{5v}
 Laska sb. — laszka Nⁱ BK 1122/23
 Lato sb. — lyath G³ BK 801/118v kol. 1
 w. 16
 Latorośl sb. — lyathoroszl Nⁱ 31402/y_{4v};
 rathoroszyl Nⁱ BK 51/268 w. 7
 Lebiodka sb. — lyebýothka Nⁱ (4 r.)
 31402/k. tyt.; 5v, v₄; lebothka Nⁱ
 BK 194/170v; lyebýothkã Iⁱ 31402/F₈
 Lekarstwo sb. — Lyekarsthva N³ 31402/
 wykł. I
 Lekki ai. — lyekka N^f. BK 56/15
 Lelek sb. — lyelýek Nⁱ 31402/n_{6v}
 Len sb. — lyen Nⁱ 31402/x_{6v}
 Leszczyna — lyeszczýnnye Lⁱ 31402/z_{3v}
 Leśny ai. — lyeszny N^m. 31402/y₂
 Letni ai. — lethnya N^f. BK 751/1v w. 2
 Łędzwie sb. — lyandzvye N³ BK 715/9v;
 lyadzwyje N³ 31402/e₆
 Lice sb. — lyceze Nⁱ 31402/F_{8v}
 Licowany ai. — lyczowany N^m. BK
 801/120v kol. 1 w. 12; lyczowana
 N^f. BK 801/120v kol. 1 w. 14
 Lilija sb. — lelýa Nⁱ BK 194/18v
 Linia sb. — linia Nⁱ BK 57/15 w. 23
 Liński ai. — Lýnskýeý G^f. BK 801/118v
 kol. 2 w. 17; Lýnskýe, lynskýe,
 lynskye Nⁿ. BK 801/119 kol. 1 w. 14,
 w. 16, kol. 2 w. 22; lýnskýem, lyn-
 skyem Lⁿ. BK 801/119 kol. 1 w. 14;
 122v. kol. 2 w. 5; wolna dobra lynska
 N³ BK 801/118v kol. 2 w. 21
 Lipa sb. — lýpa Nⁱ 31402/A₂
 Lipiec sb. — lypen Nⁱ BK 43/1—5; lýp-
 pen Nⁱ BK 194/165
 Lisica Sb. — lyszycza Nⁱ BK 794/104v
 w. 43
 List sb. — lýsth Nⁱ 31402/G₈
 Listek sb. — lýszthký N³ 31402/i₃; lýszth-
 kow G³ 31402/G₃
 Listopad sb. — listopad Nⁱ BK 194/165;
 lýstopad Nⁱ BK 43/1—5
 Liszaj sb. — lýshaj Nⁱ 31402/i₃
 Liszka sb. — lýska Nⁱ 31402/C₅

- Lniany ai. — lnŷanŷ N¹m. 31402; lnŷa-
nego G¹n. 31402/k. 2 nlb.; lnŷane
A¹n. 31402/k. 2 nlb.
- Lubieńczyk sb. — lubŷeszczk G¹ BK
119/236v w. 15
- Lubieźny ai. — lubyesznym I¹m. BK
751/k. 1 w. 14
- Lud sb. — lvd N¹ BK 194/16, 142
- Ludzie sb. — lvdze N³ BK 801/121 k. 2
w. 13; livdze N³ BK 751/3 w. 11;
lŷdzŷ G³ Inc. Qu. 84/a₃ w. 1; lvdzŷ
G³ BK 801/118 kol. 2 w. 2; lvdzmŷ
I³ BK 801/119 kol. 1 w. 11
- Luty sb. — luthy N¹ BK 194/65; luthŷ
N¹ BK 53/102
- Łabędź sb. — labądz N¹ 31402/n_{4v}
- Łagwica sb. — łagvyca N¹ Inc.Qu. 23/d₆
- Łakomy ai. — liakomŷ N¹m. BK 751/5v
w. 13
- Łan sb. — lanv G¹m. BK 801/120v kol. 1
w. 24
- Łapać vb. — lapacz inf. BK 194/12
- Łaska sb. — laska N¹ BK 56/112 w. 4;
laszkŷ G¹ BK 101/104v w. 3
- Łatwy ai. — latwŷe N¹n. BK 56/39 w. 6
- Ławica sb. — lavicza N¹f. BK 801/117v
kol. 1 w. 16
- Łaziebny ai. — lasyebne N³f. BK 801/122
kol. 1 w. 22
- Łoboda sb. — loboda N¹ 31402/G_{sv}
- Łocyna sb. — locyga N¹ BK 194/170v
- Łono sb. — lono N¹n. BK 801/122 kol. 1
w. 16
- Łopian sb. — lopŷan N¹ 31402/x₆
- Łosiowy ai. — loszowŷ N¹ BK 56/135
w. 22
- Łoże sb. — losza G¹ BK 801/119v kol. 2
w. 27; 121 kol. 2 w. 4; loszv L¹ BK
801/119v kol. 1 w. 9
- Łoźnica sb. — łoźnizca N¹ Inc. Qu. 84/a₄
w. 5
- Łój sb. — loŷu G¹ 31402/G₅
- Ług sb. — lvg N¹m. (palus) BK 801/121
kol. 1 w. 30
- Ług sb. — 1. lugŷem szŷą mŷŷacz I¹
31402/i₃; 2. w lugu warzone L¹
- Łuk sb. — luk N¹ (porrum) 31402/v₂, y₆
- Łuska sb. — luszka N¹ 31402/h₁; luską
A¹ 31402/h₂
- Łyko sb. — lŷka G¹ (2 r.) 31402/G₃
- Łyskawica sb. — liskawicza N¹ 31402/n₁
- Łyzka sb. — lŷshkŷ A³ 31402/i₄
- Macocha sb. — maczocha N¹ BK 194/15
- Maczać vb. — maczajze 2sg. imper.
31402/G³
- Maj sb. — may N¹ BK 42/1–5; maŷ N¹
BK 194/165
- Makowy ai. — makowŷ N¹ 31402/G₈
- Malina sb. — malŷnŷ N³ 31402/z₁
- Małpa sb. — mavpa N¹ 31402/D₆
- Mały ai. — małe N³f. BK 801/120 kol. 2
w. 10
- Małżeński ai. — malzenŷskŷego G¹n. BK
801/121v kol. 1 w. 6
- Marchew sb. — marchew N¹ 31402/F₈
- Margrabia sb. — margrabŷa N¹ BK
801/120v kol. 2 w. 1
- Margrabstwo sb. — margrabstwŷe L¹ BK
801/120 kol. 1 w. 12
- Martwy ai. — marthwa N¹f. BK 794/104v
w. 49, 106v w. 19
- Marzec sb. — marzecz N¹ BK 43/1–5,
BK 194/165
- Maszt sb. — masth N¹m. BK 1122/28v
w. 5
- Maśc sb. — maszcz N¹ (2 r.) 31402/k. 2
nlb., G₃; maszcz N¹ (2 r.) BK 794/
107v w. 27
- Materyja sb. — materye G¹, materie G¹
BK 751/2 w. 4; 6 w. 15; 6_v w. 6;
materyi G¹ BK 751/1v w. 5; materiw
I¹ BK 751/2v w. 13; materieŷ, ma-
teriey L¹ BK 751/7 w. 12, w. 17;
materie N³ BK 751/7 w. 5
- Matuchniczka sb. — mathuchniczko V¹
BK 194/167v w. 25
- Mazać vb. — masz 2sg. imper. 31402/G_{3v}
- Mądrze av. — mądrze BK 194/49v
- Mąz sb. — masza A¹ BK 801/122v kol. 1
w. 14
- Mdłość sb. — mdloszcz N¹ BK 715/4v
- Mech sb. — mech N¹ BK 194/16; 31402/
Z_{3v}
- Męski ai. — masskŷe N¹n. BK 801/119v
kol. 2 w. 32
- Mężny ai. — maznŷch G³ BK 56/14 w. 35
- Mężobójca sb. — mezobocizce N³ BK
194/178

- Mężobójstwo sb. — maszobojstwo N¹ BK 801/119 kol. 2 w. 3
 Mgła sb. — mgła N¹ 31402/m_{6v}; mgl¹ē L¹ BK 56/9v w. 4
 Mgnienie sb. — mgnjenja G¹ BK 751/2 w. 4
 Miara sb. — myara N¹ BK 57/15 w. 23; m¹yara N¹ BK 52/161 w. 35
 Miarka sb. — m¹yarka N¹ BK 52/161v w. 4
 Miasto sb. — ma¹sto N¹ Inc. Qu. 84 a_{2v} w. 4
 Miecz sb. — m¹yeczv L¹ BK 801/117 kol. 2 w. 21
 Mieczowy ai. — myeczowa N¹f. BK 801/119 kol. 1 w. 18
 Mieć vb. — ma¹ya 3pl. BK 801/121 kol. 2 w. 14; m¹ye¹ 2sg.imper.; nyemayacza N¹f. part. BK 751/1v w. 4
 Miedźwiedź sb. — medz¹ywedz¹yam (acu-leos) BK 53/148v w. 30
 Miedźwiedzina sb. — medz¹wedz¹ynam (acu-leos) BK 53/148v w. 30
 Mie[j]sce sb. — m¹yescze N¹ BK 801/119 kol. 1 w. 3; m¹yescza G¹ BK 751/4 w. 13
 Mierzączka sb. — myerszanczkam¹ I³ BK 801/119v kol. 1 w. 24
 Mierzić vb. — m¹yerszono inp. BK 53/104v w. 1
 Mieścki ai. — N¹m.: m¹yesczk¹ŷ, m¹yesczky BK 801/117v kol. 2 w. 8; 139 w. 10; N¹f. m¹yesczka, m¹yesczka BK 801/139 w. 18; 117v kol. 2 w. 2; m¹yesczkym L¹n. BK 801/119v kol. 1 w. 28
 Mięso-pust sb. — ma¹so¹p¹wst N¹m. BK 53/80 w. 42
 Mietać się vb. — m¹ye¹cz¹ sz¹ŷe 3pl. BK 56/208v w. 18
 Miękkosć sb. — m¹ye¹kkoscz N¹ BK 56/37v w. 18
 Miętka sb. — ma¹tka N¹ BK 194/170v
 Miętkiew sb. — N¹f.: M¹ŷethkyew, M¹ŷathkyew, m¹ŷathkyew 31402/c_{4v}, y_{1v}
 Migdał sb. — M¹ŷgdal N¹ 31402/t₆
 Milczeć vb. — mi¹lecz¹acz part. Inc. Qu. 84/a₂ w. 19
 Miłość sb. — mi¹loscz N¹ BK 794/83 w. 15
 Miłośnik sb. — mylosth¹n¹ŷcz¹ŷ N³m. BK 1122/204 w. 2
 Miłować vb. — mi¹l¹w¹ŷ 2sg.imper.; mi¹luy 2sg.imp. BK 799/k. tyt.
 Miły ai. — m¹yl¹ŷ V¹m. BK 54/130v kol. 2 w. 17; m¹yla N¹f. BK 194/162v, 167v w. 2; m¹ila V¹f. BK 799/k. tyt.
 Mincarz sb. — n¹ŷneczarz N¹ 31402/k_{4v}
 Miodunka sb. — m¹ŷodunka N¹f. 31402/G_{sv}
 Mir sb. — mir N¹BK 801/118v kol. 2 w. 19; m¹ŷrv G¹m. BK 801/120v kol. 1 w. 8
 Miszeński ai. — M¹ŷshem¹ŷska z¹ŷem¹ŷa N¹f. 31402/r_{1v}
 Mlecz sb. — m¹l¹ŷecz N¹ 31402/x₁
 Mleko sb. — m¹leko N¹ 31402/v_{av}
 Młody ai. — m¹lod¹ŷ N¹m. BK 56/17 w. 20, 17v w. 10
 Młodzieniec sb. — m¹lodzieniec N¹ BK 194/16; m¹lodzen¹ŷecz N¹ BK 801/117 kol. 2 w. 17
 Młodziński ai. — m¹lodz¹ŷneczka A¹ BK 56/17 w. 23
 Mnich sb. — m¹n¹ŷsch¹ŷ N³ BK 801/120v kol. 1 w. 22
 Mniski ai. — m¹n¹ŷska N¹f. BK 801/119 kol. 2 w. 15; m¹n¹ŷskyemv D¹m. BK 801/121v kol. 2 w. 2
 Moc sb. — m¹ocz N¹ BK 53/21v w. 9
 Mocarz sb. — m¹oczarze N³ BK 1122/205 w. 5
 Mocnie av. — m¹ocz¹n¹ŷe 2715/B_{sv}, w. 15
 Mocny ai. — m¹oczna N¹f. Inc. Qu. 84/a₂ w. 5
 Modła sb. — m¹odla N¹ BK 57/15 w. 23
 Modry ai. — m¹odr¹ŷ A¹ BK 56/120 w. 14
 Modrzew sb. — m¹odrzew N¹ BK 56/18v w. 34; 29 w. 14; m¹odrzew¹ŷ G¹ BK 53/119 w. 32; m¹odrzew¹ŷ N³ 31402/Z₄
 Modrzewiowy ai. — m¹odrzewowa N¹f. BK 194/175v w. 15
 Mojieszowy ai. — mo¹ŷesz¹z¹ow¹ego G¹m. Inc. Qu. 84/a₂ w. 12
 Momotliwy ai. — momoth¹l¹w¹ŷ N¹m. BK 801/121 kol. 1 w. 18
 Morwa sb. — m¹orwa N¹ 31402/y₁
 Morze sb. — m¹orze A¹n. BK 801/122v kol. 1 w. 12
 Mosiądz sb. — m¹oszyacz N¹ 31402/S_{1v}
 Mosiadzowy ai. — m¹osyadz¹owe N¹f. (2r.) BK 801/120v kol. 1 w. 6, 121 kol. 1 w. 5; na szlupach m¹eszyedz¹owych L³ BK 751/1v w. 17

- Mowca sb. — mowcza N¹m. (3 r.) BK 801/117 kol. 2 w. 19; 122 kol. 2 w. 9; 129 w. 23
- Mowstwo sb. — mowstwo A¹ BK 801/121 kol. 1 w. 27
- Motowidło sb. — motowidło N¹ Inc. Qu. 84/a_{7v} w. 23
- Motylica sb. — mothilycze, N³ mothylcze N³ BK 794/105v w. 10, 106 w. 3
- Moździerz sb. — mozdierzv L¹ 31402/G₅
- Móc vb. — moga 3pl. BK 801/117 kol. 2 w. 3; mogl 3sg. 31402/i₄
- Mój pn. — moÿ N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 33; moya N¹f. BK 194/162v
- Mózg sb. — mozg A¹ (2 r.) 31402/c_{4v}, F₈
- Myć vb. — mÿcz inf. 31402/z_{3v}
- Myć się vb. — szÿą mÿÿacz part. 31402/i₃
- Na pr. — cum A: (19 r.); cum L (9 r.) 2715/B_y w. 10; C₃ w. 9, 31402 etc.
- Nabiał sb. — nabÿal A¹ BK 801/120v kol. 1 w. 17
- Nachodzić vb. — najdzie 3sg.fut. BK 801/18 kol. 2 w. 11
- Nad pr. — cum A (2 r.); cum I (3 r.)
- Nadworny ai. — nadwornÿ N¹m. BK 799/6 kol. 1 w. 32; nadvornÿ N¹m. BK 799/54 kol. 1 w. 5; nadworni N¹ 799/98 kol. 1 w. 34; nadworni N³ BK 799/27 kol. 2 w. 12
- Nadzieja sb. — nadzÿeÿa I¹ BK 101/104v w. 4
- Nagabanie sb. — nagabanÿe N¹n. BK 801/140v w. 13
- Nagana sb. — naganÿ N³ BK 799/88 kol. 2 w. 26
- Naganić vb. — naganÿcz inf. BK 799/14 kol. 1 w. 2; naganÿl 3sg. BK 799/72 kol. 2 w. 12; naganil 3sg. (2 r.) BK 794/37 w. 1; BK 194/12; nienaganyona BK 794/37 w. 4; nyenaganÿona A¹f. part.pass. BK 799/72 w. 16
- Naganienie sb. — naganyenye N¹ BK 794/49 w. 6; naganÿenye BK 801/264 w. 3
- Najemnik sb. — nagemnÿk N¹ BK 801/120v kol. 1 w. 21; 122 kol. 1 w. 2
- Na[j]lepszy ai. — nalepszÿ sprl. BK 53/154v w. 29
- Na[j]wyższy ai. — navyszÿv I¹f. sprl. 2715/A_{4v} w. 20
- Nakład sb. — nakladÿ N³ BK 194/178
- Nakłonić vb. — nakloyn 2sg. imper. BK 53/155 w. 28
- Nakrajać vb. — nakraÿ 2sg. imper. 31402/h₂
- Nałóg sb. — nalog N¹ BK 101/110 w. 6
- Namazywać vb. — namazuÿ 2sg. imper. 31402/F_{8v}; namazuy 2sg. imper. 31402/S 1v
- Napoly av. — napolÿ 31402/h_{1v}
- Napominać vb. — napomynalo inp. BK 751/6v w. 7
- Naprawić vb. — naprawÿ 2sg. imper. BK 53/155 w. 28
- Naprzeciw pr. — naprzeczÿw 31402/G₄
- Naprzeciwko pr. — naprzeczÿwko Cim. O. 43/F₃
- Narażenie sb. — naraschenye N¹n. BK 801/129 w. 28
- Naroczyty ai. — naroczithÿ N¹ m. BK 801/117v kol. 2 w. 10; naroczÿti N¹m. BK 801/140; naroczÿtÿ A¹m. BK 801/120 kol. 1 w. 9
- Narodzić vb. — narodzonÿ N¹m. part. pass. BK 801/121 kol. 2 w. 5; narodzenÿ N³ part. BK 801/119v kol. 2 w. 26
- Naroslek sn. — naÿroslek N¹ BK 194/16
- Narzaz sb. — narzas N¹ (3 r.) BK 194/15v w. 19; 21v w. 6; 43 w. 3; narzas BK 194/172 w. 13
- Narzec vb. — narzecz 3sg. BK 801/264 w. 1; narzeklbÿ cn. 3sg. BK 801/117 kol. 2 w. 5
- Narzecz 3sg. — narzecz N¹ BK 799/88 kol. 2 w. 26
- Narzeczenie sb. — narzecenye N¹ (2 r.) BK 794/49 w. 6; BK 801/264 w. 3
- Nasypać vb. — nassÿp 2sg. imper. 31402/h_{1v}
- Natemieście av. — natemmÿesze BK 801/120 kol. 1 w. 2
- Nauka sb. — navka N¹ BK 194/18v
- Nawrócić vb. — nawrocÿcz inf. BK 801/119 kol. 2 w. 1
- Nerki sb. — nÿrkÿ N³ 31402/e_{4v}
- Nędza sb. — nędze G¹ BK 751/3 w. 8

- Niept. — nê Inc. Qu. 84/a₂ w. 30; a₃ w. 15; nye (7 r.) BK 801/121v kol. 1 w. 4; 117 kol. 1 w. 26; kol. 2 w. 3; BK 57/104 w. 40, w. 41; BK 799/72 kol. 2 w. 12; nye (4 r.) BK 57/10 w. 21; 90v w. 26; BK 751/1v w. 4
- Nieenie av. — n̄iecznye BK 801/119v kol. 2 w. 25
- Nieczysty ai. — n̄ieczystego G¹n. BK 801/119v kol. 2 w. 27
- Niedostatek sb. — nyedostatkv G¹m. BK 52/270v w. 14
- Niedowiarek sb. — nedowarkowe N³ BK 53/158 w. 10
- Niedośpialkowy ai. — n̄yedospjalkowŷ N¹m. 31402/F₈
- Niedziela sb. — n̄yędzela A¹ BK 801/120 kol. 1 w. 8
- Niedźwiadek sb. — M̄yędzwŷadek N¹ 31402/D₆
- Niektóry pn. — nyekthorego G¹m. BK 751/2 w. 4; niekthorŷ D¹f. 2715/B₅ w. 18
- Niemiasa (?) sb. — nyemasza (spissa) N¹f BK 751/k. 6v w. 12
- Niemiecki ai. — n̄yemyeczskye N¹n. BK 801/119v kol. 1 w. 19
- Niemieściwy ai. — n̄yemŷlozczŷwa N¹f. BK 799/111 kol. 2 w. 23
- Niemoc sb. — niemocz N¹ BK 715/1v; n̄yemocz N¹ 31402/k. 1 nlb., i₁; nyemocz A¹ BK 751/9 w. 11
- Niemocny ai. — n̄yemoczne L¹n. BK 801/119v kol. 1 w. 8
- Nieob[e]źrzenie av. — n̄yeobszrzenŷe (invisibiliter) BK 53/154 w. 24
- Niepochutny ai. — nyepochuthny N¹ BK 751/5v w. 13
- Niepokoie vb. — n̄epokoi 3sg. Inc.Qu. 84/a₃ w. 14
- Nieprzyjacieli sb. — n̄yeprzyjacŷel N¹ 31402/G_{8v}
- Nieskłonny ai. — niesklonnŷ N¹m. BK 751/4 w. 15
- Niesław[n]y ai. — nyeslava [turpi] I¹f. BK 751/8 w. 14
- Niesłuszno[ś]é sb. — nieszłusnoczy N³ BK 751/9v w. 14
- Niesłyszny ai. — n̄eslišni N¹m. Inc. Qu. 84/a₃ w. 23
- Niesnaska sb. — nyesnasek A³ BK 57/56 w. 9
- Niestane sb. — n̄yestane, nyestane N¹ BK 194/15v w. 19; 43 w. 3; 21v w. 6; 172 w. 13
- Niestatek sb. — nyestathki N³ BK 57/73v w. 8
- Nieściora sb. — n̄yesczora N¹ BK 801/120v kol. 2 w. 14
- Nieuczliwy ai. — nyeczliwy N¹m. BK 751/7 w. 14
- Nieustawny ai. — nyevstavny N¹m. BK 751/7 w. 14
- Niewinny ai. — nyewŷnną A¹f. Cim.O. 43/F₃
- Niewolnik sb. — n̄yewolnŷk N¹ (3 r.) BK 801/119v kol. 1 w. 22; 121 kol. 1 w. 7; 122 kol. 1 w. 15
- Niewolny ai. — n̄yewolna N¹f. BK 801/117 kol. 2 w. 18
- Niewolstwo sb. — n̄yewolstwo N¹n. BK 801/121 kol. 1 w. 23
- Niezakupny ai. — n̄yęzakvpnŷ N¹m. BK 801/121 kol. 1 w. 20
- Nieżwięczny ai. — n̄ęszwāczni N¹m. Inc. Qu. 84 k.a₃ w. 20
- Nieżwień sb. — n̄ęszwāk N¹m. Inc. Qu. 84 k. a₃ w. 21
- Nieżonaty ai. — niezonathŷ N¹m. BK 294/12v w. 30
- Niski ai. — nyszkŷ A¹m. BK 751/9v w. 16
- Noga sb. — noga N¹ 31402/k. 1 nlb.; nogŷ N³, A³ 31402/D_{6v}, Z_{3v}
- Nogieć sb. — nogyec N¹ BK 794/105 w. 36; nogŷec N¹ 31402/k. tyt.
- Nogietek sb. — nogŷetek N¹ 31402/h₆; nogŷethek N¹ 31402/g₅
- Nor sb. — nor N¹ 31402/G₁
- Nos sb. — nosz N¹ 31402/F₈
- Nostrzeg sb. — nostrzek, nostrzeg, N¹ 31402/k. 1 nlb.; 3 nlb.; a₂
- Nowina sb. — novŷnŷe L¹ BK 751/7 w. 13
- Nowy ai. — nowŷm I¹, L¹m. 31402/G₃, i₄
- O pr. — o cum A i L
- Obartłowy ai. — obarthlowŷ N¹m. BK 801/122v kol. 1 w. 10

- Obcować vb. — opczowacz inf. BK 113 w. 4
- Obfity ai. — obfŷthŷ N¹m. BK 53/115v w. 2
- Obiecadio sb. — obeczadlo N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 26
- Obiecanie sb. — obŷeczanya G¹ BK 801/121 kol. 2 w. 30
- Obłok sb. — oblokŷ N³ 31402/m₅
- Obluda sb. — obluda N¹ BK 57/15 w. 5
- Obopólny ai. — obopolnemv D¹n. BK 751/3 w. 12; obopolnŷa N¹f. 2715/A₆ w. 8
- Obopólnie av. — obopolnŷe 2715/D_{4v} w. 1
- Obora sb. — obori (2 r.) BK 194/1 w. 16; obora A¹ 2715/D_{4v} w. 8
- Obręb sb. — obrabŷ N³ BK 801/120v kol. 1 w. 7
- Obrona Sb. — obrona N¹ 2715/C₃ w. 6
- Obrysowanie sb. — obrŷsovanye N¹n. BK 57/16 w. 10
- Obrzaz sb. — obrzas N¹ BK 194/15v w. 19; 21v w. 6; 43 w. 3; obrzaz BK 194/172 w. 13
- Obrzazować vb. — obrzazowacz inf. BK 751/9 w. 6
- Obrzęd sb. — obrzedi N³ BK 56/56v w. 18
- Obrzydzić vb. — obrzidzoni part.pass. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 18
- Obsuwca sb. — obszufeze G¹ BK 751/2 w. 4
- Obumrzeć vb. — obvmarla N¹f. part. pass. BK 801/119 kol. 2 w. 8
- Obwiązać vb. — obwyazan N¹m. part. pass. BK 801/119v kol. 2 w. 19
- Obwiązanie sb. — obwiązanie N¹ BK 194/3v
- Obwinić sb. — obwŷnŷlbŷ 3sg. BK 801/119v kol. 1 w. 3; obvŷnŷon N¹m. part. pass. BK 801/119v kol. 1 w. 21
- Obyczaj sb. — obŷczaŷ A¹ BK 101/2 w. 13; obŷczaŷow G³ BK 56/14 w. 35; obŷczaŷow A³ 2715/A₃ w. 13
- Ocet sb. — oczthem I¹ 31402/G₈
- Ochłodnąć vb. — ochlodnŷe 3sg.fut. 31402/S_{1v}
- Ochłodzenie sb. — ochlodzenŷe N¹n. BK 53/155 w. 11
- Ochwat sb. — ochchwath A¹m. BK 794/104v w. 33
- Ociągać się vb. — oczyagalŷsye 3pl. BK 57/73 w. 25
- Ociemniały ai. — oszŷymnale N¹n. BK 53/155 w. 28
- Oczekiwać vb. — oczekiwalŷ (bŷszmŷ) 1pl. BK 101/104v w. 4
- Od pr. — od cum G (2 r.) Inc. Qu. 84/a₂ w. 6; a₃ w. 12
- Obdić vb. — odbŷcz inf. BK 194/6 w. 4
- Odechodzenie sb. — odehodzene N¹ Inc. Qu. 84/a₃ w. 12
- Odciać vb. — odczacz inf. Inc. Qu. 84/a₃ w. 8; otezati N¹m. part.pass. Inc. Qu. 84/a₃ w. 10
- Odcudzać vb. — odczvdzam 1sg. Inc. Qu. 84/a₂ w. 10
- Oddalać vb. — oddalŷa 3sg. 31402/Z_{3v}
- Oddalić vb. — othdalisz 2sg.fut. BK 53/155 w. 26
- Oddanie sb. — oddanŷa G¹ BK 801/121v kol. 1 w. 5
- Oddzielić vb. — oddzelyl 3sg. BK 801/118v kol. 1 w. 11
- Odeprzeć vb. — odeprzony N¹m. part. pass. BK 194/6 w. 24
- Odetrzeć vb. — odetrzecz inf. Inc. Qu. 84/a₃ w. 24
- Odgolić vb. — odgolicz inf. Inc. Qu. 84/a₃ w. 5
- Odgryźć vb. — odgriszcz inf. inc. Qu. 84/a₃ w. 5
- Odjać vb. — odiati N¹m. part. pass. Inc. Qu. 84/a₂ w. 9, a_{2v} w. 14
- Odjarzmować vb. — odgirzmowacz inf. Inc. Qu. 84/a₂ w. 24
- Odlączyć vb. — odlaczicz inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 8
- Odleganie sb. — odlyeganye N¹n. BK 801/140 w. 18; odlŷeganye N¹n. BK 801/121v kol. 2 w. 10
- Odmiana sb. — odmŷana A¹ BK 801/119v kol. 2 w. 9
- Odmiekczać vb. — hotmakeza 3sg. BK 53/155 w. 34
- Odmówić vb. — odmowicz inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 27
- Odpędząć vb. — odpadzacz inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 3

- Odplata sb. — odplaty G¹ BK 56/210 w. 33; othplaty A³ BK 53/155 w. 38
- Odpowiadać vb. — odpowjadaŷa 3pl. BK 56/26 w. 17
- Odrprzeć vb. — odrprzeć inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 28
- Odrprzysiać vb. — odrprziszacz inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 25
- Odrzucać vb. — odrzveczacz inf. Inc. Qu. 84/a₂ w. 36
- Odrzucenie sb. — odrzvezenê N¹ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 1
- Odtoczyć vb. — odtoczyć inf. Inc. Qu. 84/a₃ w. 7
- Odtworca sb. — odtworzeza N¹ Inc. Qu. 84/r₂ w. 5
- Odumarlek sb. — odvmarlek N¹ BK 194/15
- Odwieść vb. — odwěszcz inf. Inc. Qu. 84/a₂ w. 25
- Odwlec vb. — odwlec inf. BK 801/118 kol. 2 w. 24
- Odwłoka sb. — odwlokŷ A³ BK 801/119 kol. 1 w. 28; 120 kol. 1 w. 14
- Odwnuć sb. — odwnvć N¹ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 29
- Odzienie sb. — odzenŷe N¹ BK 801/120 kol. 2 w. 8
- Ogon sb. — swŷnŷogon N¹ BK 1122/23
- Ogórek sb. — ogorek N¹ BK 31402/v₅
- Ogradzać vb. — ogradzac inf. 2715/D_{4v} w. 8
- Ogrodnik sb. — ogrodniki A³ BK 194/180v w. 32
- Ogrodowy ai. — ogrodowa N¹ BK 31402/c_{4v}
- O[j]ciec sb. — oczecz N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 13, w. 33; a_{2v} w. 21, w. 34; a₃ w. 1; oicza G¹ Inc. Qu. a_{2v} w. 34; a₃ w. 14; oczczow G³ BK 801/118v kol. 1 w. 2
- Ojcowski ai. — oczczowskŷem L¹. BK 801/119v kol. 1 w. 7
- Ojczym sb. — ojczym N¹ BK 194/15
- Okladzina sb. — ocladzyni N³ BK 794/104v w. 47
- Oko sb. — na okv L¹ 31402/h₂; oczy G³ BK 194/45; oczŷ A³ 31402/h_{1v}, h₂; oczŷma I² 31402/t_{6v}
- Okolo pr. — okolo cum G BK 751/6 w. 10; 31402/G₃
- Okropny ai. — ocropnŷ N¹ BK 53/156 w. 28
- Olandrski ai. — olandrszka N¹ BK 31402/r₂
- Olej sb. — oleyv G¹ 31402/F₇
- Olejek sb. — olŷeŷkv G¹ 31402/S_{1v}
- Oliwa sb. — oliwi G¹ 31402/G₅; w olŷwŷe L¹ 31402/c_{4v}
- Olszowy ai. — olshoweŷ G¹ BK 31402/k. 4 nlb.
- Ołtarz sb. — ołtarz N¹ BK 194/180
- Oman sb. — oman N¹ (3 r.) 31402/g_{5v}, x₁; BK 194/170v; BK 799/106v w. 21
- Omglenie sb. — omglenŷe N¹ 31402/g_{5v}
- On pn. — gego G¹ BK 801/121v kol. 2 w. 14; BK 799/k.tyt.; onego G¹ BK 751/1v w. 16; A¹ m.: go, gŷ, gy 31402/F_{7v}; c_{4v}; G₅; BK 53/29v w. 11; nŷm L¹ m. 31402/z_{3v}
- Ona — A³ f: ye, ony, ŷŷ 31402/F₈, h_{1v}, z_{3v}
- Ono — Onego G¹ n. BK 751/4 w. 13; knŷemv D¹ n. 31402/G₅; ŷe A¹ n. 31402/G₃ Oni -ych G³ BK 53/40 w. 3; wnŷe A³ 31402/h₂
- Opacicha sb. — opaczicha N¹ (abbatia) Inc. Qu. 84/a₂ w. 14, opaczicha (abatissa) N¹ w. 17
- Opat sb. — opat N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 16
- Opieka sb. — opŷeka A¹ BK 56/51v w. 10
- Opiekadnik sb. — opŷekadnŷk N¹ m. BK 801/120v kol. 1 w. 15; 122 kol. 2 w. 11; 129 w. 22
- Opiekanie sb. — opŷekanŷv L¹ n. BK 801/119v kol. 1 w. 6
- Opłokać vb. — oplokać inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 26
- Opona sb. — oponŷ N³ BK 801/122v kol. 1 w. 11
- Oporzysty ai. — oporzŷste A³ f. 31402/h_{1v}
- Opuchlina sb. — opuchlina N¹ BK 715/2; na opuchlŷna A¹ (2 r.) 31402/G₈
- Opych sb. — opŷch N¹ 31402/v_{1v}; opŷchv G¹ 31402/k. 2 nlb.
- Ortyl sb. — ortŷl N¹ m. BK 801/121v kol. 2 w. 9
- Orzech sb. — orzech N¹ 31402/y₂
- Orzydle sb. — orzedlŷe A¹ 31402/G₈
- Osa sb. — ossa N¹ 31402/E₃
- Osadzać vb. — oszađa 3pl.fut. Cim.O. 43/F₃
- Osesek sb. — ossessek N¹ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 15

- Oset sb. — osszeth N¹ 31402/Z_{4v}
 Oseka sb. — ossaka N¹ Inc. Qu. 84/a_{4v}
 w. 29
 Osiągnąć vb. — osiągnione N¹n. part. BK
 194/13
 Osica sb. — oszyca N¹ BK 794/106 w. 19;
 oszyce G¹ 31402/G₂
 Osieść vb. — ossyadly N³m. part.pass.
 BK 801/121 kol. 2 w. 12
 Osiół sb. — ossyel N¹ 31402/D_{3v}
 Ostrow sb. — ostrow N¹ BK 801/119v
 kol. 2 w. 17
 Ostropest sb. — ostropesth N¹ 31402/y_{5v}
 Ostrowidz sb. — ostrowidz N¹ 31402/D_{2v}
 Ostrzyc vb. — ostrzysz 2sg.imper. 31402/c_{4v}
 Ośpica sb. — ospyche N³ 31402/z₁
 Otoczna ai. — othoczna N¹f. BK 794/104
 w. 19; othoczne N¹n. BK 794/104
 w. 9
 Otok sb. — othok N¹ BK 794/104 w. 8;
 othokym I¹ 104 w. 9
 Otręby sb. — otraby N³ 31402/k.tyt.
 Oźnica sb. — oznyca N¹ 31402/k. 1 nlb.
- Pacha sb. — pod pachv I¹ BK 794/170v
 w. 13
 Palec sb. — w palcach L¹ 31402/k. 1 nlb.
 Palić vb. — paljone A¹n. part.pass.
 31402/S₂
 Paluch sb. — paluchy N³ 31402/G_{3v}
 Pamięć sb. — pamjacz A¹ 31402/c_{4v}
 Pamiętnie sb. — pamjathne N¹ BK 799/70
 kol. 2 w. 22; 129 kol. 2 w. 2; BK
 801/260 w. 20; pamjathne BK 799/70
 kol. 2 12; pamjatne BK 799/13 kol.
 1 w. 19; A¹: pamjathne, pamyan-
 thne BK 794/35 w. 20; 75v w. 7;
 o pamjatnem L¹ BK 801/260 w. 20
 Pan sb. — pan N¹ BK 801/118 kol. 2
 w. 12; 118v kol. 1 w. 1; panjowyje
 N³ BK 1122/204 w. 49
 Panew sb. — na panwy L¹ 31402/S_{1v}
 Panewka sb. — panewcze L¹ (3 r.)
 31402/G₃
 Panna sb. — panno V¹ BK 3/k. ochr.
 Panosza sb. — panosz D¹ BK 53/96v
 w. 10; panoszew G³ 2715/A_{6v} w. 7
 Paprotka sb. — paprothka N¹ 31402/g_{5v}
 Parchy sb. — parchy N³ 31402/X_{2v}; par-
 chy A³ 31402/i₃
- Parciany ai. — parczane N¹n. BK 801/120
 kol. 2 w. 7
 Parszywość sb. — parshywoszcz N¹
 31402/i₃
 Pasternak sb. — pasternak N¹ 31402/k.
 tyt.v; F₈
 Październik sb. — paszdernik N¹ BK
 194/165
 Paznokiec sb. — paznogjecz N¹m. BK
 801/122v kol. 1 w. 1; pasznokcze
 (2 r.) N³ BK 53/3v w. 20; 21
 Pchła sb. — pchla N¹ 31402/D₅
 Pewnie av. — pewnye BK 799/k.tyt.
 Pewność sb. — pewnoszcz N¹ BK 194/14v
 Pęcherz sb. — pachyrz N¹ 31402/e_{4v};
 pachirze N³ BK 794/104v w. 22; 105
 w. 43
 Pęczek sb. — peczkę A³ BK 119/236v
 w. 2
 Pętlik sb. — panthlyk N³ BK 801/117v
 kol. 2 w. 71
 Piąty nm. — pantei persony G¹ BK 751/6v
 w. 13
 Pić vb. — pyecz inf. 31402/i₄
 Pieczenie sb. — pyeczenya N³ BK 794/106
 w. 6
 Piega sb. — pyegy N³ 31402/h_{4v}, i_{1v} pyegy
 N³ 31402/i₄
 Piekać się vb. — pyekayczeszje 2pl.
 imper. BK 53/72v w. 31
 Piętnadzieścia nm. — pyenthe BK
 794/2v w. 18; pentheza (15 r.), pyen-
 theze, pyemtheza, pyantheze BK
 794/22v w. 17; pyathnadzieszcza,
 pyatnadzieszcza BK 194/2 w. 3;
 6v w. 22; pyathnadzjeszcza BK
 799/136 kol. 1 w. 13; pyacznadzje-
 szcya BK 799/85 kol. 1 w. 7; pyant-
 nadzieszcze BK 794/2v w. 18; pyath-
 nadzjeszcze J¹, pyathnadzjeszcza A¹
 BK 799/5 kol. 2 w. 30; 8 kol. 2
 w. 1
 Piędzimaż sb. — pyadzymaz N¹ 31402/D_{4v}
 Pięta sb. — pyatha N¹ 31402/f₁
 Piętnaście nm. — pyathnacze BK 799/42
 kol. 1 w. 28
 Pijawka sb. — pyjawka N¹ 31402/D_{5v}
 Pilność sb. — pylnoszcz A¹ BK 56/56 w. 1
 Pilny ai. — pylna N¹ BK 56/37av
 w. 11

- Piolum sb. — pŷolŷn N¹ 31402/V_{1v}; pyolin N¹ BK 194/170v; polin N¹ Inc. Qu. 84/a₃ w. 17
- Piorun sb. — pŷorun N¹ 31402/n₁
- Piotruszka sb. — pŷotruszka N¹ 31402/Y_{sv}
- Piszczek sb. — pyseckowŷe N³ BK 801/119v kol. 2 w. 23; pŷseckom D³ BK 53/116v w. 39
- Plac sb. — placz N¹ BK 794/105v w. 39
- Plastr sb. — plastrŷ A³ 31402/G₃
- Plemiennik sb. — plemyenniczŷ N³, plemyennŷczŷ N³ BK 801/117 kol. 1 w. 19; kol. 2 w. 9
- Plewa sb. — pleva N¹ (2 r.) BK 794/104 w. 23; plŷewŷ N³ 31402/Y_{sv}
- Plotka sb. — plotka N¹ (plecta) Inc. Qu. 84/V₂ w. 34
- Plaszcz sb. — plaszczem I¹ BK 801/118 k. 1 w. 8
- Plec sb. — pleczŷ G¹ BK 56/56v w. 19
- Płomień sb. — plomyen N¹ 31402/m₃
- Płot sb. — plotŷ N³ BK 801/122 kol. 1 w. 18
- Pluco sb. — plucze N¹ BK 715/2v
- Plug sb. — plvgv G¹ 2715/C w. 20
- Po pr. — po cum L (3 r.) BK 194/102v; BK 801/117 kol. 2 w. 21
- Pobicie sb. — pŷobyeczv, pobiczv L¹ BK 52/164 w. 1—2; 398v w. 2
- Pobiedzić vb. — pobyedzon (vietus) N¹m. part.pass. BK 801/122v kol. 1 w. 3
- Poblaŷać vb. — boblaŷacz inf. BK 751/6v w. 3
- Pobór sb. — pobor N¹ BK 194/15v w. 19; 21v w. 6; 172 w. 13
- Pobrać vb. — pobracz inf. BK 194/37v w. 13
- Pochodnia sb. — pochodnŷe N³ BK 53/101v w. 36
- Pochodzenie sb. — pochodzenŷe A¹ BK 117/245
- Pochopność sb. — pochopnoŷcz N¹ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 6
- Pochopny ai. — pochopni N¹m. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 6
- Pocieranie sb. — poczŷeranŷm I¹ 31402/Z_{sv}
- Początek sb. — poczaŷtku L¹ BK 751/6v w. 6; poczuthkow G³ BK 751/1v w. 4
- Poczęci (?) sb. — poczačzŷ N³ BK 801/121v kol. 2 w. 11—13
- Poczęcie sb. — poczecie N¹ BK 194/89
- Pod pr. — cum A, L BK 751/2v w. 8; 3 w. 9; BK 794/107v w. 13; BK 53/139v w. 31; BK 801/117v kol. 1 w. 8; 31402/k. 2 nlb.
- Podawać vb. — podawała 3sg.f. 2715/A_{sv} w. 13
- Podbródek sb. — podbrodek N¹ 31402/d₃
- Podeszwa sb. — podeshfa N¹ 31402/f₁
- Podkomornik sb. — podkomornŷkŷem I¹ BK 53/68 w. 22
- Po[d]le pr. — polŷe 31402/i₄
- Podług pr. — podlvg BK 801/121v kol. 1 w. 6; podług BK 801/122 kol. 1 w. 8
- Podobnie av. — podobnie BK 194/207
- Podobność sb. — podobnoŷcz A¹ BK 117/145
- Podobny ai. — podobne A¹ m. (persimilem) BK 751/1 w. 9; podobnŷa N¹f. BK 53/154 w. 16; podobnŷa I¹f. BK 53/155v w. 39
- Podrosłek sb. — podroslek N¹ BK 801/117 kol. 2 w. 17
- Podrzeźń sb. — podrzezn N¹ BK 57/69v w. 21
- Podwoda sb. — podwodow G³ BK 194/39v w. 26
- Podworowe sb. — podworowe N¹ BK 194/21v w. 6; 43 w. 3
- Podwyższenie sb. — powyszeŷe N¹ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 34
- Podwyższyć vb. — powyszone N¹n., BK 801/120v kol. 1 w. 1; powyszczonego G¹m. BK 801/120v kol. 1 w. 9
- Podymowe sb. — podimowe, podymne, podŷmne N¹ BK 194/15v w. 19; 21v w. 6; 43 w. 3
- Pogańbie sb. — niepoganbiony N¹m. part. pass. BK 194/13
- Pogorzenie sb. — pogorzenŷe A¹n. BK 53/143v w. 2
- Pogrzeb sb. — pogrzbv G¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 12
- Pogrzebienie sb. — pogrzbŷenŷe A¹ BK 56/210 w. 23
- Pójć vb. — poŷdzŷ 2sg. imper. BK 53/160v w. 31

- Pokalać vb. — pokala 3sg BK 801/121 kol. 2 w. 31
 Pokolenie sb. — pokolenje N¹ BK 801/117v kol. 2 w. 16; pokolenja G¹ BK 801/118v kol. 1 w. 19; 120 kol. 2 w. 11
 Pokonać vb. — pokonan N¹m. part.pass. BK 801/122v kol. 1 w. 2
 Pokrzyk sb. — pokrzyk N¹ 31402/y_{1v}
 Pokrzywa sb. — pokrzywa N¹ BK 794/106v w. 19
 Pokup sb. — pokvp N¹ BK 801/118v kol. 1 w. 7; 122 kol. 1 w. 11; 129 w. 26; pokup BK 801/139v w. 10
 Pokupić vb. — kupię inf. BK 801/139v w. 10
 Polej sb. — polje N¹ 31402/y₆
 Polewać vb. — polyawanym L¹m. part. pass.
 Polny ai. — polny N¹m. 31402/c₅; polna N¹f. 31402/F₈; x_{2v}; polną A¹ BK 794/106v w. 20
 Połowica sb. — wpolowyczy L¹ BK 53/136v w. 39
 Położenie sb. — poloszenye N¹ BK 751/8v w. 18; poloszenie BK 751/3 w. 15; poloszenyw D¹ BK: 51/2 w. 4; poloszenym I¹ BK 751/1 w. 14
 Położyć vb. — poloszon N¹m. part. pass. BK 801/119v kol. 2 w. 11
 Pomazać vb. — pomazu 2sg. imper. 31402/h_{1v}; F_{7v}
 Pomóc vb. — pomosz 2sg. imp. BK 57/40 w. 3; bomosz 2sg. imp. BK 54/130v kol. 2 w. 17; pomoz 2sg. imp. BK 3/k. ochr.
 Pomyje sb. — szpomyyamy I³ 31492/D_{6v}
 Poniżyć się vb. — ponyszylabyszya 3sg. en. BK 751/1 w. 6
 Pończochy sb. — punczochy N³ 31402/k. tyt.
 Pop sb. — pop N¹ BK 801/117v kol. 2 w. 6
 Popiół sb. — popiol N¹
 Poprawienie sb. — poprawyeny N¹ BK 751/8v w. 20
 Popraźnica sb. — poprasznycza N¹ BK 794/104v w. 32
 Por sb. — por N¹ BK 194/170v
 Poradzenie sb. — poradenje N¹ BK 801/117v; kol. 2 w. 24; poradenje N¹ BK 801/118 kol. 1 w. 22
 Poradzić się vb. — poradycz sja inf. BK 801/119v kol. 2 w. 14
 Poruszyć się vb. — poruszysze 3sg. fut. BK 53/105 w. 12
 Porzeczne sb. — porzeczne N¹ BK 194/21v w. 6
 Porzucić vb. — porzeczy 3sg. BK 799/108 kol. 1 w. 3
 Posag sb. — posag N¹ BK 801/118 kol. 2 w. 15
 Posarbnąć vb. — posarbnąć inf. Inc. Qu. 84/a₃ w. 22
 Posiadać vb. — possjada 3sg. BK 801/129 w. 19
 Posilać vb. — poiszylja 3 sg. 31402/c_{4v}; possylja 3sg. 31402/Z_{3v}
 Pospolity ai. — pospolithe N¹n. BK 56/182 w. 22; pospolite N¹n. BK 751/8v w. 18; poszpolyta N¹f. BK 53/160 w. 18; poszpolytha N¹f. BK 56/14 w. 24; pospolitey G¹f. BK 751/1v w. 5; poszpolythemv D¹n. 2715/A_{5v} w. 14
 Pospolny ai. — pospolne N¹n. BK 801/118 kol. 1 w. 10; pospolnego G¹n. BK 801/122 kol. 1 w. 10
 Pospólstwo sb. — pospolsthwo N¹ BK 194/16, 142
 Pospołu av. — pospolv 31402/k. 2 nlb.
 Postać sb. — posztacz (subiectum) N¹ 31402/k. tyt.
 Postać vb. — postog 3sg. 31402/h_{1v}
 Postawa sb. — posthawą N¹ BK 56/44v w. 30
 Postawić vb. — postawyl 3sg. BK 53/104v w. 4
 Postawienie sb. — postawjenyv L¹ BK 56/5v w. 7
 Pościela sb. — posczela N¹ BK 801/119 kol. 1 w. 17
 Pościenny ai. — posczenne N³ BK 801/122v kol. 1 w. 11
 Pośmiech sb. — poszmicech N¹ BK 194/178
 Pośpieszać vb. — pospyeszana N¹f. part. pass. 2715/C₃ w. 18
 Poświęcanie sb. — poświęczanie N¹ 31402/m₁
 Poświęcić vb. — poswycz 3sg. BK 801/117 kol. 1 w. 16

- Pot sb. — poth N¹ 2715/b_{sv} w. 1
 Potem av. — pothym 31402/G_{sv}; pothem BK 751/7 w. 5
 Potrzeba sb. — potrzebę G¹ 31402/G₅
 Potępa sb. — potanpa (dedecus) N¹ BK 801/118v kol. 1 w. 3
 Potępić vb. — potapŷenŷ N¹m. BK 801/118 kol. 1 w. 4
 Potrębować vb. — potrabowacz inf. Inc. Qu. 84/y_{sv} w. 19
 Potrzebny ai. — potrzebny A¹ BK 101/2 w. 14
 Potyczel sb. — poticzel D¹ BK 194/k. 37v w. 33
 Powiat sb. — powyath N¹ BK 801/129 w. 11; BK 799/128 kol. 2 w. 31; powyath N¹m. BK 801/122 kol. 2 w. 26; powyatham I¹ BK 794/75 w. 9; powyacze L¹ BK 801/119v kol. 2 w. 4
 Powód sb. — powod N¹ BK 801/117 kol. 1 w. 20; powod A¹ BK 801/118v kol. 1 w. 4; powoda G¹ BK 794/25v w. 5; powoda A¹ BK 799/57 kol. 1 w. 3
 Powóz sb. — powosz A¹ BK 194/185v w. 13; povozi I³ BK 57/10v w. 26
 Powtórzyć vb. — powphtorzyl 3sg. BK 53/78 w. 35
 Powyższony ai. — powyszschone N¹n BK 801/139 w. 10
 Pozewne sb. — pozewne N¹ BK 194/15v w. 15; 43 w. 3; 172 w. 13
 Pozyskać vb. — pozyskacz inf. BK 801/119v kol. 2 w. 2
 Pożalować vb. — poszalowalbŷ 3sg. BK 801/119v kol. 1 w. 10
 Pożar sb. — pozarem I¹ BK 794/78 w. 20; BK 799/41 kol. 2 w. 20; 134 kol. 2 w. 4; poszarem I¹ BK 801/262v w. 8; o poszarzech L³ BK 801/262v w. 4
 Pożądanie sb. — poszadanŷe N¹ BK 53/114v w. 7
 Pożyczyć vb. — poszyczonŷ N¹m.part. pass. BK 801/121 kol. 1 w. 22
 Pożytek sb. — poszythkom D³ BK 751/2v w. 16
 Pół sb. — pol N¹ BK 801/120v kol. 1 w. 24
 Półbóg sb. — pulbogowŷe N³ 2715/A_{sv} w. 8
 Północ sb. — polnocŷ L¹ (2 r.) BK 801/122v kol. 1 w. 13; 154v marg.
 Pólrzytek sb. — polszŷthki N³ 31402/e₆
 Pracowity ai. — pracowŷthe N³f. BK 56/37av w. 3
 Pradziad sb. — pradiadow G³ BK 801/118v kol. 2 w. 2
 Prawdziwie av. — prawdzŷwe BK 101/104v w. 3
 Prawidło sb. — pravydlo N¹ BK 57/15 w. 23
 Prawo sb. — prawo N¹ (6 r.) BK 801/kol. 1 w. 10; 119 kol. 1 w. 20; 119v kol. 1 w. 15, w. 17; kol. 2 w. 21, w. 22; 139 w. 10; 120v kol. 1 w. 2; BK 751/8v w. 12; prawa G¹ (4 r.) BK /117v kol. 1 w. 5, w. 8; 118 kol. 1 w. 20; 122 kol. 1 w. 9; prawem I¹ BK 801/118 kol. 1 w. 15; prawy L¹ (3 r.) BK 801/119 kol. 1 w. 14; 119v kol. 1 w. 27; kol. 2 w. 6
 Prawować się vb. — nyeprawowac sye inf. BK 57/10 w. 21
 Prędko ai. — pretko N¹n. BK 751/3 w. 15
 Prędko av. — prathko 31402/G₃
 Pręga sb. — praga N¹ BK 194/13v
 Proch sb. — proch N¹ BK 53/104v w. 31
 Proso sb. — proso N¹ 31402/y_{iv}
 Prosto av. — prosto BK 101/113 w. 4
 Prosty ai. — proste N¹n. BK 101/2v w. 16; prosczy N³ BK 751/3 w. 11
 Proszek sb. — proshkow G³ 31402/e₃
 Prosień ai. — prossen BK 43/1—5
 Proźność sb. — przosnocz N¹ BK 53/104v w. 22
 Prozny ai. — prosnŷ N¹m. 31402/k. 4 nlb.; prosnŷa N¹f. BK 52/178 w. 134; prosnŷ N³ BK 751/3 w. 9; prosnŷe A³f. BK 801/119 kol. 1 w. 27
 Przasłica sb. — praszŷyczŷ L¹ BK 801/120v kol. 1 w. 20
 Przecedzić vb. — przecedz 2sg.imp. 31402/G_{sv}
 Przeciwn. — przeczyw 31402/G_{sv}
 Przeciwić się vb. — nyepreczyvŷe sye 3 sg fut. BK 57/90v w. 26
 Przeciwność sb. — przeczywnoscŷ I¹ BK 751/1v w. 6; przeczywnoscŷamŷ I³ BK 801/119v kol. 1 w. 26
 Przed pr. — przed oczŷma I³I (3 r.) 31402/t_{sv}; BK 801/117

- Przedłużać vb. — przedłużaŷveczy N¹m.
part. 2715/1v w. 15
- Przedtąd pr. — przedtand (abante) Inc.
Qu. 84/a₂ w. 11
- Przegabanie sb. — przegabanŷe N¹ BK
801/120 kol. 2 w. 4
- Przegroza sb. — przegrozŷ A³ BK 801/
119v kol. 1 w. 14
- Przekaza sb. — przekaza N¹f. BK 801/
12 kol. 2 w. 2; 140 w. 13
- Przekaŷać vb. — przekaŷa 3sg. BK. 801/
118 kol. 2 w. 20
- Przekupień sb. — przecupen N¹ Inc. Qu.
84/a₄ w. 4
- Przeleknienie sb. — przelyeknyenŷa, prze-
lyaknyanŷa G¹ 31402/g_{5v}, h_{5v}
- Przelamać vb. — przelamvge 3sg. BK
801/118 kol. 2 w. 19
- Przemienieć vb. — przemienyona N¹f.
part.pass. BK 751/7v w. 5
- Przemieszkac vb. — przemyeskaly 3pl.
BK 571/7 w. 13
- Prze[d]południca sb. — przepołudnicze N³
BK 751/9v
- Przepadek sb. — przepadki A³ BK 751/11
w. 2
- Przepaść sb. — przepaszcz N¹ Inc. Qu.
84/1_{5v} w. 22
- Przeprórką sb. — przepŷorka N¹ 31402/G_{1v}
- Przeprzeć vb. — przeparta N¹f. BK 801/
118 kol. 1 w. 15
- Przepuklina sb. — przepuklynŷa N¹ 31402/i₂
- Przesłanie sb. — przeslanŷe N¹n. BK
53/93 w. 23
- Prześlawny ai. — naprzesławnieissa V¹f.
BK 3/k. ochr.
- Przestawać vb. — nŷeprestawa 3sg. BK
53/104 w. 41
- Przewodne sb. — przewodne N¹ BK 194/
15v w. 19
- Przewód sb. — przewod N¹ BK 194/21v
w. 6; 43 w. 3; 172 w. 13; przewodow
G³ BK 194/39v w. 26
- Przewóz sb. — przewosz A¹ BK 194/185v
w. 13
- Przewyŷszać vb. — przewyszayaczego
G¹m. part.pass. BK 751/3 w. 13
- Przez pr. — przez, przes, przesz (10 r.)
31402/G_{3v}; BK 53/155 w. 24; Inc.
Qu. 84/a₂ w. 6
- Przezgrzesze sb. — przezgrzesche N¹n.
BK 801/117v kol. 2 w. 12
- Przezmiłosny ai. — przesmiłoszna N¹f.
BK 194/7 w. 28
- Przezpieczność sb. — przespiecznoscz N¹
BK 52/270v w. 27
- Przezpieczny ai. — przespyeczny N¹m.
BK 751/2 w. 8
- Przeztowarzysz sb. — przeztowarzysche
N³ BK 801/118 kol. 1 w. 7
- Przezysk sb. — przeziski A³ BK 53/11
w. 2
- Przodek sb. — przodek N¹ BK 801/117
kol. 2 w. 10
- Przy pr. — przy (7 r.) BK 751/1v
w. 15; 4 w. 13; 6 w. 15; 6v w. 3; 7
w. 17; BK 799/k. tyt.
- Przybieŷać vb. — nŷeprzybŷeszalŷ (non
accurrens) N¹m. part.pass. BK 801/
120v kol. 2 w. 16
- Przychodnik sb. — przychodnik (accola)
N¹ Inc. Qu. 84/a₄ w. 2
- Przychodzień sb. — przychodzen N¹ BK
801/117 kol. 1 w. 9
- Przyciagać vb. — przyczaga 3sg. BK
56/155 w. 14
- Przyczyniac vb. — przyczynŷaŷvez part.
BK 56/92v w. 2
- Przydziałać vb. — przidŷalać inf. Inc.
Qu. 84/a₆ w. 27
- Przyjść vb. — przygrzŷ 2sg.imp. BK
54/130v kol. 1 w. 47
- Przygoda sb. — przygoda N¹ BK 56/
206v w. 3
- Przygodny ai. — przygodnŷ N¹m. BK
751/9v. w. 1
- Przyjednac vb. — przednac inf. Inc. Qu.
84/a₆ w. 33
- Przykazać vb. — przykazanŷ N¹m. part.
pass. BK 801/117v kol. 1 w. 8
- Przykazanie sb. — przykazanŷa G¹ BK
101/110v w. 6
- Przykładnie av. — przykładnie BK 194/
207 przykładnŷe BK 194/217v
- Przykłaćność sb. — przykłaćnoszcz N¹ BK
101/110v w. 7
- Przyłać vb. — przyleŷ 2sg.imp. 31402/
G₅
- Przyłoŷyć vb. — przyloŷŷ, przyloz, przy-
loz 2sg.imp. 31402/k. 2 nlb.; G₅; S_{1v}

- przýložoný (2 r.) N¹m. part. pass.
31402/F₈; G₈
- Przymierze sb. — przemierze N¹ BK
194/12v w. 3; przemierza G¹ BK
194/111 w. 10
- Przymiętnik sb. — przýmýathnŷk N¹
31402/z₂; przýmýathnŷk N¹ 31402/h_{2v}
- Przymiot sb. — przymyoth N¹ BK 794/
105v w. 39
- Przymówka sb. — przymowkach L³ BK
57/89 w. 13
- Przypaść vb. — przypadlo 3sg.n. BK
751/8v w. 12
- Przypędzić vb. — przypadzon N¹n. part.
pass. BK 801/118 kol. 1 w. 23
- Przyprawić vb. — przypraviľbŷ 3sg. cn.
BK 751/6 w. 10
- Przyrodzenie sb. — przirodzenie A¹ BK
194/45
- Przyrównać się vb. — przyrovnacz sye
inf. BK 751/5 w. 17
- Przysądny ai. — przisandne N¹n. BK
799/129 kol. 2 w. 4
- Przysiężne sb. — przýszaszne N¹n. BK
801/260 w. 25
- Przysiężnik sb. — przýsyasznykŷ N³ BK
801/118 kol. 1 w. 7
- Przystęp sb. — przistap N¹ Inc. Qu. 84/a₅
w. 34
- Przysukać vb. — przisvkač inf. Inc.
Qu. 84/a₅ w. 21
- Przywilej sb. — privileyv G¹ BK 194/89
- Przywódcza sb. — przýwodczza N¹m.
BK 801/121 kol. 2 w. 21
- Psarskie sb. — psarskye N¹n. BK 194/15v
w. 19; 21v w. 6
- Psi ai. — pszych G³ 31402/G_{3v}
- Psinka sb. — pszŷnki N³ 31402/i_{5v}
- P[sz]czeli ai. — pczely N¹m. 31402/C₆;
pczelýe N¹n. 31402/v_{1v}
- P[sz]czoła sb. — pczoly N³ 31402/n₃
- Pukać się vb. — puka szŷą 3 sg. 31402/G₁
- Pukiel sb. — pukel N¹ BK 801/154v
marg.; pvkŷel N¹m. BK 801/122v
kol. 1 w. 9
- Puścina sb. — puszczina, pvszczina N¹f.
BK 801/119 kol. 2 w. 9; 120v kol. 1
w. 1; puszczina N¹ BK 794/83 w. 14;
pvszczyna (3 r.) BK 794/14 kol. 1
w. 28; w. 31; 103 kol. 1 w. 13;
- puszczyna, pusczyna BK 794/73 kol. 1
w. 33; kol. 2 w. 6; puszczine N³
BK 794/37v w. 17; pvszczinach L³
BK 801/251 w. 24
- Pusty ai. — puste A³f. BK 751/7 w. 11
- Puszcza sb. — pwszczŷ D¹ BK 53/132
marg.
- Puszczać vb. — puszczay 2 sg. imp.
31402/h₂
- Puszczadlo sb. — puszczadlem I¹ BK 794/
104v w. 20
- Pypeć sb. — pipeč N¹ Inc. Qu. 84/r_{1v}
w. 25
- Rada sb. — rade A¹ Cim.O. 43/F₃
- Rak sb. — rak N¹ 31402/G₁
- Rana sb. — rana N¹f. BK 801/122v kol. 1
w. 19; rany G¹ 31402/G₃
- Reguła sb. — regula A¹ BK 101/104v w. 3
- Ręka sb. — wrenkv L¹ 31402/k 1 nlb.
- Rękodajca sb. — rhekotaicza N¹ (pro-
digus) BK 751/5v w. 5
- Rękojemstwo sb. — rakogemstwo N¹ BK
801/119 kol. 1 w. 8
- Robota sb. — robota N¹ Inc. Qu. 84/a₂
w. 34
- Robotnik sb. — robotnik N¹ Inc. Qu. 84
a₂ w. 35
- Rodzaj sb. — rodzajem I¹ BK 751/3 w. 6
- Rodzić sb. — rodzycz N¹ BK 801/117
kol. 2 w. 21
- Rodziec sb. — rodzyczowýe N³ BK
801/117 kol. 2 w. 9
- Rodzicka ai. — rodzyčzkŷ N¹m. BK 801/
120v kol. 1 w. 20 rodzyczka N¹f. BK
801/121 kol. 2 w. 18
- Rodzynek sb. — rozŷnkŷ N³ 31402/z_{6v}
- Rojownik sb. — roŷownŷk N¹ 41402/G_{5v}
- Rok sb. — rok N¹ (3 r.) BK 799/6 kol. 1
w. 32; 54 kol. 1 w. 5; 98 kol. 1 w. 34
- Rokita sb. — rokŷtha N¹ 31402/z₅
- Ropa sb. — ropa N¹ BK 194/45
- Rosa sb. — rossa N¹ 31402/m_{5v}
- Rosół sb. — rossolem I¹ 31402/i₃
- Rozchodnik sb. — roszechodnyk N¹ BK
794/104 w. 9
- Rozczyniać vb. — roszczynya 3 sg. BK
791/lv w. 12
- Rozerwać vb. — roserwac inf. Inc. Qu.
84 a₃ w. 3

- Rozeznanie sb. — roszesznanye N¹ 2715/A_{2v} w. 21
- Rozga sb. — rozdze N³ BK 751/2v w. 9
- Rozgodzenie sb. — rozsgodzenya G¹ BK 751/1 w. 5
- Rozgodzić vb. — rozgodzŷcz inf. BK 801/118 kol. 2 w. 27
- Rozgrzeszyć vb. — rozgrzeszicz inf.; rozgrzeszoni N¹m.part. Inc. Qu. 84/a₃ w. 18 w. 19
- Rozjednać vb. — rozgednacz inf. BK 801/118 kol. 2 w. 26
- Rozkroić vb. — roskroŷ 2 sg. imp. 31402/h_{1v}
- Rozmaity ai. — rozmaithe A³m. BK 751/7 w. 5
- Rozmówienie sb. — roszmovenyiw D¹ BK 751/3 w. 13
- Rozpaczność sb. — rozpacznoch N¹ BK 53/44v w. 8
- Rozpędzać vb. — rozpędza 3.sg. 31402/F₈; rozpędza 3.sg. 31402/G₈
- Rozprawić vb. — rozprawyon N¹m. part. pass. BK 57/104 w. 15
- Rozpuścić vb. — rozpuszcz 2.sg. imp. 31402/S_{1v}; rozpusecz 2.sg. imp. 31402/G₈; rozpusezonŷ N³m. BK 53/123 w. 23
- Rozsądca sb. — roszącza (censor) N¹ BK 751/5v w. 15
- Rozsypać vb. — roszyŷpe 3 sg. BK 53/155 w. 13
- Roztropny ai. — rostropne N¹n. BK 101/2v. w. 15
- Roztworzenie sb. — rosztworzenŷe N¹n.
- Roztyrk sb. — roztyrkov A³ BK 57/56 w. 9
- Rozwiercić vb. — rozwyercz 2. sg. imp. 31402/F₇
- Ród sb. — rod N¹ BK 801/121v kol. 2 w. 17
- Różność sb. — rosznyoscz N¹ BK 751/4 w. 9
- Różny ai. — rosznemy I¹f. BK 751/1v w. 6
- Rubel sb. — ruble N³ BK 801/122 kol. 2 w. 18
- Rumień sb. — rumyen N¹ BK 794/106 w. 1
- Rupie sb. — rupye N¹ BK 794/105 w. 44
- Ruszać się vb. — ruszayaŷye 3pl. BK 56/208v w. 18
- Ruszenie sb. — ruszanŷa G¹ BK 56/43 w. 2
- Rusztak sb. — Rusztak N¹ Inc. Qu. 84/y_v w. 17
- Ruta sb. — rutha N¹ 31402/i₄; x_{2v}; ruthka N¹ 31402/X_{2v}
- Rycerski ai. — rŷczerskŷ N¹m. BK 801/122v kol. 2 w. 4; riczerskŷe N¹n. BK 801/119 kol. 1 w. 21; rŷczerskŷe A¹ BK 801/119 kol. 1 w. 21. w. 25
- Rystkowy ai. — rŷszthkowŷ G³f. 31402/v₂
- Ryś sb. — Rŷsz N¹ 31402/D₄
- Rządny ai. — rządny A¹, rzadne N³ BK 101/1v w. 19; 2 w. 13
- Rządca sb. — rzaczce N³ BK 1122/204v w. 38
- Rządzić vb. — rządź 3.sg. BK 101/108 w. 19
- Rzec vb. — rzeczone N¹n. part. pass. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 4
- Rzecz sb. — rzecz N¹ BK 801/120v kol. 1 w. 14; recz N¹ BK 751/2 w. 7; rzecŷ, rēcŷ G¹ BK 751/1 w. 5; 2 w. 1.; rzecŷ G³ BK 751/1 w. 16; rzeczy A³ BK 751/7 w. 16; rzecŷ A³ 31402/S_{1v}
- Rzecznictwo sb. — rzecznŷczstwo N¹ BK 801/121 kol. 1 w. 28
- Rzecznie av. — rzecznie BK 194/207
- Rzecznik sb. — rzecznŷk N¹ BK 801/117 kol. 2 w. 20; 122 kol. 2 w. 10; 129 w. 23
- Rzepik sb. — N¹ BK 194/18v; 170v; rzepŷk N¹ 31402/G_{sv}
- Rzerzucha sb. — rzeszucha N¹ BK 794/104v w. 14
- Rzęsa sb. — rzasa N¹ BK 194/18v; rzassy G¹ 31402/k. 4 nlb.
- Rzezać vb. — rzazany N¹m. part. pass. BK 751/9 w. 14
- Rzodkiew sb. — rzothkyewj N¹ 31402/B₂
- Rzodkwiany ai. — rzodkwŷana N¹f 31402/i₃
- Rzyganie sb. — zriganie N¹ BK 194/45
- Sadło sb. — sadla G¹ 31402/k. 2 nlb.; sadlia G¹ 31402/G_{3v}
- Sadno sb. — szadno N¹n BK 794/k. 105 w. 53

- Samiec sb. — ssamjecz N¹ 31402/C₆
 Sanita sb. — sanjta N¹ BK 194/170v
 Sapka sb. — sapka N¹ 31402/n₅ w. 26;
 BK 194/45 w. 26
 Sas sb. — Sasch N¹m. BK 801/122 kol. 1
 w. 5
 Saski ai. — Saszka N¹f. 31402/r₄v
 Sąd sb. — sąd, sad BK 801/117v kol. 1
 w. 1; w. 8; 119v kol. 2 w. 12;
 sądv G¹ 31402/117v kol. 1 w. 8
 Sąd sb. — sadj (vasa) N³ BK 801/122v
 kol. 1 w. 6
 Sapiierz sb. — sampyerz N¹ BK 801/117
 w. 17
 Schnąć vb. — schną 3pl. 31402/F₇v
 Schylić się vb. — schjłjwshj szjā part.
 31402/c₄v
 Sewirdzić vb. — sczwyrdzonj N¹m.part.
 pass. BK 801/118v kol. 2 w. 18
 Sep sb. — sep N¹ BK 194/15v w. 19; 21v
 w. 6; 43 w. 3; 172 w. 13
 Serce sb. — sercze A¹ 31402/z₃v
 Sędzia sb. — sadza, sandza N¹ BK
 801/117v kol. 1 w. 5; 120 kol. 1
 w. 3, w. 7
 Sep sb. — sap N¹ 31402/G₁v
 Siadło sb. — szjadło A¹ 2715/A₆ w. 14
 Siano sb. — szjano N¹ 31402/x₂v
 Siedlisko sb. — szjedljysko N¹ 2715/C₄
 w. 18; syedljysko N¹ BK 801/117
 kol. 2 w. 12
 Siedm nm. — siedm BK 794/66v w. 19;
 sjedm BK 799/98. kol. 1 w. 34
 Siedmdziesiąt nm. — Sjedmdzjesszjant;
 syedmnadzyesszjat, sjedmnadzjysz-
 syant szjedmdzjessiant, syedm-
 dzyessiant, szjedmnadzyesszjat, sye-
 dmnadziesziant, semdmzjessziant,
 syedmdzjessziant, sedmdzeszanth,
 syedmdzeszanth, sedmdzeszanth,
 syedmczessanth, sjedmdzessjant,
 syedmjdzessyath BK 799/98, BK
 794/passim; BK 801/230 w. 2 i 10
 Siedmdziesiąty nm. — sjedmdzessyathna
 BK 801/230 w. 2
 Siedmnadzieścia nm. — syednadzescza
 BK 794/66 w. 3; sjedmnadzjesczja
 BK 799/97 kol. 1 w. 11; siedmna-
 dziesza, siedmnadziestha BK 194/6v
 w. 21; 8 w. 16
 Siedmnaście nm. — sjedmnadzcze BK
 799/26 kol. 2 w. 19
 Siemie sb. — szjemjēnja G¹ 31402/k. 2
 nlb.; szjāmjā A¹ 31402/k. 2 nlb.
 Sierpień sb. — syrpen N¹ BK 43/1—5;
 szirzpen N¹ BK 194/165
 Sie pn. — szjā (4 r.); sye, sjē, szjē;
 szja; sia; szā (2 r.); scha; sjēbie
 G¹m. BK 801/118v kol. 1 w. 12;
 szobe D¹ BK 53/127v w. 25; [w]szjā
 A¹ 31402/C₄v
 Silny ai. — szynjeszi N¹m.comp. BK
 751/8v w. 19
 Siła sb. — szila I¹ 2715/A₂v w. 15
 Siłacz sb. — sylaczj N³ BK 1122/205 w. 5
 Sirota sb. — syrotj N³ BK 801/121 kol. 2
 w. 22
 Siwy ai. — wshjwj N¹m. 31402/k. 3 nlb.
 Skakać vb. — skaczacz part. BK 56/17v
 w. 18
 Skarb sb. — skarb A¹ BK 801/119 kol. 1
 w. 2.
 Skazać vb. — skasze 3 sg. BK 801/118
 kol. 2 w. 9
 Skierka Sb. — skjērka N¹ 31402/m₃v
 Skład sb. — składj N³ BK 194/12v w. 7
 Składacz sb. — składcze N³ BK 751/3
 w. 9; szkladaczom D³ BK 751/2
 w. 17; szkladcze A³ BK 751/7 w. 5
 Składanie sb. — szkladanw D¹ BK 751/2
 w. 17; szkladanye A¹ BK 751/9v
 w. 8
 Skłonność sb. — szklonnoszczjach L³ BK
 101/107v w. 20
 Skoczek sb. — szkoczek N¹ 31402/k. 1 nlb.
 Skonanie sb. — skonanjē A¹n. BK 53/155
 w. 38; skonanyw L¹ BK 751/6 w. 15
 Skopowy ai. — skopowego G¹m. 31402/G₅
 Skorożec sb. — scorozancz N¹ BK 194/
 170v
 Skować vb. — njęskowane N¹n. part.
 pass. BK 801/117 kol. 1 w. 26; 119v
 kol. 1 w. 12
 Skórzany ai. — skorzana N¹f. Inc. Qu.
 84/d₆
 Skrajać vb. — skrajanj A¹m. part.pass.
 31402/c₄v
 Skroń sb. — skronj N³ 31402/d₁v
 Skruszenie sb. — skrvszenjē N¹ BK 53/64
 w. 30

- Skrýé vb. — skrič inf. Inc. Qu. 84/a₃ w. 13
- Skrytośé sb. — skritočsz N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 24
- Skrzynia sb. — skrzynje N¹f. BK 801/118v kol. 1 w. 3
- Skutek sb. — skvtek N¹ BK 801/120v kol. 1 w. 2
- Skwierczé vb. — szqwýrčž 3 sg. BK 117/145 w. 40
- Ślawa sb. — slavyé D¹ BK 57/89 w. 13
- Ślawný ai. — slawný N¹m. BK 56/25v w. 16
- Śłodkośé sb. — szlothkoszcz N¹ BK 101/110v w. 8
- Śloik sb. — sloyek A¹ BK 801/119 kol. 1 w. 1
- Ślomić vb. — slomyč inf. BK 53/98v w. 2
- Ślonecznik sb. — szlonecznyk N¹ 31402/v_{6v}
- Śłońce sb. — od slonca G¹ Inc. Qu. 84/a₃ w. 12; sloneczv D¹ Inc. Qu. 84/a₃ w. 11; slonce A¹ 31402/h₃
- Ślowacki ai. — Slowaczka N¹f. 31402/r_{4v}
- Ślowieński ai. — slowjenský, N¹m. slowyenska N¹f. BK 801/121v kol. 2 w. 7; w. 16; slowjenskýe A³ BK 801/139 w. 23
- Śłowo sb. — slowy I³ BK 801/122 kol. 2 w. 16
- Śługa sb. — slvga N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 22; BK 801/117 kol. 2 w. 18, sluga N¹m. (2 r.) BK 801/122v kol. 1 w. 22; kol. 2 w. 3; sluze D¹ BK 3/k. ochr.; slvg G³ BK 801/120v kol. 1 w. 26
- Śłup sb. — szlupa[ch] L³ BK 751/1v w. 17
- Śluzność sb. — szluznoszeya I¹ BK 751/7 w. 12
- Śluzny ai. — szluzne N¹n. BK 194/89; szlusne N¹n. BK 751/8 w. 12; szluzne A¹n. BK 751/9v w. 8; szluznych G³ BK 751/7 w. 8
- Ślužebnik sb. — sluszebnyky N³ BK 794/56/ w. 9
- Ślužý vb. — slvszi 3.sg. Inc. Qu. 84/a₂ w. 19
- Smalec sb. — smalczv G¹ 31402/F_{6v}; smalczem I¹ 31402/G₃
- Smazyć vb. — smaz 2sg.imp. 31402/G₃; smazone N³ part. F_{6v}
- Smród sb. — smrod N¹ 31402/z_{3v}
- Soczewica sb. — soczewicza N¹ 31402/x₆
- Sok sb. — szok N¹ 31402/y₃ F₃
- Sokolne sb. — sokolne, schokolowe N¹n. BK 194/15v w. 19; 172 w. 13
- Sokół sb. — sokol N¹ 31402/n₃, n_{5v}
- Sosnka sb. — sosnka N¹ 31402/v_{6v}
- Sosnowy ai. — sosnoweý G¹ 31402/G₅
- Sowa sb. — szowa N¹ 31402/n_{3v}
- Spanie sb. — spanie N¹ BK 194/45
- Spełnić vb. — (bysmý) spełnýlý 1pl. BK 101/104v w. 3
- Splacca sb. — splaczca N¹ BK 801/129 w. 25; 122 kol. 2 w. 14
- Spod pr. — szpod BK 751/2 w. 4
- Sponka sb. — sponký N³ BK 801/117 kol. 1 w. 14—15
- [S]posobić vb. — possobvni sin N¹m.part. pass. Inc. Qu. 84/a_{5v} w. 29
- Sprawa sb. — sprawa N¹ BK 56/210 w. 33
- Sprawianie sb. — sprawjanýa G¹ BK 56/43 w. 2
- Sprawiedliwie av. — sprawjedlywýe BK 801/121 kol. 1 w. 15
- Sprawiedliwy ai. — sprawjedlyw N¹F. (przekaza) BK 801/140 w. 13; sprawyedlywa N¹f. BK 801/120 kol. 2 w. 1; Sprawjedlywego G¹m. Cim.O. 43/F₃
- Sprawność sb. — sprawnoscz A¹ BK 117/145
- Spustoszyć vb. — spustoszył 3sg. BK 56/128 w. 5
- Spuszczadlny ai. — spvszczadlne N¹f. BK 801/122v kol. 1 w. 8
- Spuścić vb. — spuszczyć inf. 31402/s₂
- Srebro sb. — srebro N¹ BK 801/117 kol. 1 w. 26; srebra G¹ 31402/S_{3v}; srebra G¹ BK 801/122 kol. 2 w. 19; srebro A¹ 31402/S₂; srebrem I¹ 31402/F_{6v}
- Srogi ai. — sroga N¹f. BK 56/15; szrogýe N¹n. BK 101/2v w. 17
- Srożé vb. — szrozeýv 3pl. 2715/B_{3v} w. 3
- Stały ai. — stalý N¹m. BK 751/u w. 15; stale A¹f. BK 751/7 w. 16
- Stan sb. — stan A¹ BK 194/185v w. 13
- Starczyć vb. — sztareczw 3pl. BK 751/1v w. 11
- Starośé sb. — staroscz N¹ BK 801/118 kol. 2 w. 21

- Stary ai. — starŷ N¹m. BK 801/118 kol. 2 w. 8; starego G¹n. 31402/G_{3v}; starŷch G³ BK 801/118v kol. 2 w. 1
- Starzec sb. — starezow G³ BK 801/118v kol. 1 w. 21
- Stateczność sb. — sthatecznoszcz N¹ BK 56/38 w. 30
- Stępka sb. — stampky N³ BK 801/120v kol. 1 w. 4
- Stłuc vb. — sthluczonŷ N¹m. part.pass. 31402/G₈; sthlucz, stzhucz, stzhlucz, szlucz 2sg. imp. 31402/F_{7v}; G²; G_{3v}; G₅
- Stolecznik sb. — stolecznŷczŷ N³m. BK 1122/204 marg.; stolecznŷkom D³ BK 801/117 kol. 2 w. 24; stolecznikom D³ BK 194/45 w. 26
- Stolek sb. — stolkŷ N³ BK 801/122 kol. 1 w. 1
- Strach sb. — strach N¹ BK 53/104v w. 41
- Stracić vb. — nŷestracza 3pl. BK 801/121v kol. 1 w. 4
- Strawa sb. — strawa N¹ BK 801/118 kol. 1 w. 13
- Strofować vb. — strofowacz inf. BK 801/121v kol. 2 w. 5
- Stroża sb. — stroza N¹ BK 194/15v w. 19; 21v w. 6; 43 w. 3; 172 w. 13
- Strzała sb. — strala N¹ BK 751/9v w. 16
- Strząsnąć vb. — strzasnacz inf. BK 794/106 w. 21
- Strzelnica sb. — strzelnyce N³ BK 801/121 kol. 1 w. 29
- Stuk sb. — jeleni stuk N¹ 31402/wykl. I
- Styczeń sb. — stŷczen N¹ BK 194/165
- Styskać vb. — stzhŷszkalbŷ 3 sg.en. BK 53/127v w. 25
- Suchość sb. — suchoszczŷ D¹ 31402/G_{3v}
- Suchoty sb. — suchothŷ N³ 31402/V₃; svechotam D³ 31402/G₄
- Suchy ai. — szwehe N¹n. BK 53/155 w. 28; schwcheŷ, szwcheŷ D¹f. 53/132 w. 27, 132 marg.; suche A³ 31402/G_{3v}; F_{7v}
- Swary sb. — swarŷ N³ BK 56/22 w. 7
- Swat sb. — swath N¹ BK 194/15
- Swój pn. — swemu D¹m. BK 3/k. oehr.; szwŷm I¹n. 31402/z_{3v}
- Syn sb. — sin N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 28; a_{5v} w. 29
- Synogarlica sb. — sŷnogarlŷcza N¹ 31402/G_{1v}; o₁
- Syrchle sb. — syrchlamy I³ 2715/C₃ w. 7
- Szacować vb. — szaczowacŷ inf. Inc. Qu. 84/y_{8v} w. 33
- Szalej sb. — schalyeŷ N¹ 31402/x₅
- Szalony ai. — schalony N¹m. BK 801/120v kol. 2 w. 12
- Szarańcza sb. — szaranŷcza N¹ 31402/n₅
- Szata sb. — szatha N¹ 2715/C₃ w. 2
- Szczebrzuch sb. — szczebrzvehŷ N³ BK 801/121v kol. 2 w. 12; szczebrzvehow G³ BK 891/122 kol. 1 w. 21
- Szczecina sb. — szczecŷnŷ N³ 2715/C₃ w. 4
- Szczęśny ai. — szczŷsznŷ N¹f. BK 53/116v w. 35
- Szczęście sb. — szczŷcie N¹ BK 194/49v
- Szczkanie sb. — sheczkanŷe N¹n. 31402/K. h 5v
- Szczotki sb. — shezothkj N³ 31402/k. 4 nlb.
- Szczyt sb. — szczŷth N¹ (3 r.) BK 801/122 kol. 1 w. 6; kol. 2 w. 1; 117v kol. 2 w. 27
- Szeląg sb. — szelag N¹m. BK 801/129v w. 26; 139v w. 7
- Szermierstwo sb. — syrmyerstwe L¹ BK 751/1v w. 16
- Szermierz sb. — szyrmyerza G¹ BK 751/1v w. 16; schŷrmyerze N³ BK 801/121 kol. 1 w. 32
- Szermować vb. — schŷrmowacz inf. BK 801/121 kol. 2 w. 19
- Szerzedny ai. — scherzednymy J³f. BK 801/122 kol. 2 w. 15
- Szerszeniowy ai. — szyrszeniowa N¹f. 31402/D_{6v}
- Sześć nm. — sescz BK 794/46v w. 5
- Szklenica sb. — wzklŷencza A¹ 31402/h1v
- Szlacheie sb. — slŷachezŷcz N¹ BK 801/ kol. 1 w. 23; BK 794/49v w. 24; 254 w. 45; szhachezŷe, slachezŷe BK 799/90 kol. 1 w. 4 i 11
- Szlachetny ai. — slachethne N¹n. J¹ BK 801/119 kol. 1 w. 13
- Sznur sb. — snvr N¹ BK 57/15 w. 23
- Szołtys sb. — scholtŷs BK 801/k 121v w. 21–24
- Szparny ai. — sparnŷ N¹m. 31402/z_{3v}
- Szpica sb. — spicza N¹ BK 194/13; schpicza N¹f. BK 801/117 kol. 2 w. 14

- Szpiak sb. — szpŷku, shpŷkv G¹ 31402/G_{3v}; F_{7v}
- Szpot sb. — spoth N¹ BK 794/104v w. 12
- Szron sb. — szrzon, szron N¹ 31402/m₆; szron N¹ BK 194/21v w. 6; 43 w. 3
- Szronowy ai. — szronowe N¹ BK 194/15v w. 19; 172 w. 13
- Szwab sb. — Schwab N¹m. BK 801/122 kol. 1 w. 17
- Szyrznik sb. — schyrzniki N³ BK 801/120 kol. 2 w. 10
- Szyska sb. — schŷschka N¹ 31402/y₆
- Sciana sb. — wszczyenye L¹ 31402/k. tyt.; szczanŷ N³ BK 801/122 kol. 1 w. 19
- Scierpnąc vb. — szarpnałem lsg. BK 53/21v w. 9
- Scierpnie sb. — scierpnie N¹ BK 194/45
- Slacheic sb. — slacheze D¹ BK 794 k. 49v w. 24
- Slaz sb. — szlyaz N¹ 31402/y₂; szlŷasz G_{sv}; slasch N¹ BK 194/170v; slasz A¹ BK 794/108 w. 4
- Sledziona sb. — slodziona N¹ 31402/e₄
- Sliczynka sb. — slŷczynka N¹f 31402/k. i₁
- Slimak sb. — schlymak N¹ 31402/D_{2v}
- Slina sb. — szlŷna N¹ 31402/d₄
- Slinogorz sb. — slynogorz N¹ Cim. Qu. 2110/H_{6v}
- Sliwa sb. — szlŷwa N¹ 31402/y₆
- Slub sb. — slivbem I¹ BK 194/12v w. 31
- Smiał sb. — szmŷal N¹m 31402/k. v_{1v}
- Smiertelnie av. — smŷertelnŷe BK 801/120v kol. 1 w. 10
- Smiertelność sb. — sŷmertelnoszcz N¹ BK 801/118 kol. 2 w. 4
- Smiertelny ai. — smŷertelne N¹n. BK 801/117v kol. 2 w. 12
- Snieg sb. — snieg N¹ 31402/m₆
- Swiatki sb. — Swiathkj N³ 31402/m₁
- Swiebodny ai. — szwebodna N¹f. BK 101/1v w. 8
- Swiecidlniki sb. — swŷieczŷdlnŷkŷ N³ BK 801/117v kol. 2 w. 29
- Swini ai. — swŷnŷ N¹m. BK 1122/23; szwŷnŷ N¹m. 31402/x; szwŷnŷa wesch N¹f. 31402/k. tyt.
- Swierk sb. — szwŷerk N¹ 31402/z₂; szwirk N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 32; szwirkv G¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 34
- Swierkowy ai. — szwirkowi N¹m. Inc. Qu. 84/a₂ w. 35
- Swierszcz sb. — szwŷersz N¹ 31402/n₅
- Swierz sb. — szwŷerzb N¹ 31402/i₃; szwŷerb A¹; szwŷrzb A¹ 31402/S_{1v}
- Świętość sb. — szwŷathoszczŷ G¹ 2715/A₆ w. 10; szwathocz N¹ BK 53/154 w. 16
- Święty ai. — swathŷ V¹m. BK 54/130v kol. 1 w. 47; szwathŷ V¹m. BK 53/153v w. 26; szwŷathŷ[eh] (sanctorum) G³ BK 101/104v w. 4; szwŷathŷch G³ BK 101/110v w. 7
- Tablica sb. — thablŷcz G³ BK 101/104v w. 3
- Tajemny ai. — tagemna N¹f. Inc. Qu. 84/a₂ w. 3
- Tak cn. — tak BK 57/79 w. 15; Inc. Qu. 84/2_{2v} w. 4
- Targ sb. — targi A³ BK 57/73v w. 88
- Targowe sb. — Thargowe (foralia) N¹ BK 194/38 w. 33
- Tatarski ai. — tatarszkŷe N¹n. 31402/V_{3v}
- Ten pn. — thego G¹m. 31402/G₃; then A¹ 31402/c_{4v}; thŷm I¹m. 31402/i₃; Tha A¹f. (2.r.) 31402/h₂; G₃; tho N¹n. (2.r.) BK 57/44 w. 4; 31402/z_{3v}; tego G¹n. (2.r.) 31402/G₃ BK 801/263v w. 10; thego G¹n. BK 751/1 w. 13; kthemv D¹n; tho A¹n. (4.r.) BK 10/63a; BK 799/k. tyt.; 31402/k. 2nlb.; 31402/G_{3v}; thym, thŷm I¹n. (4.r.) 31402/F_{7v}; G_{3v}; F_{8v}; thŷ rze- czŷ A³f. — 31402/S¹v; the A³f. 31402/c_{4v}
- Testament sb. — testamentv G¹ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 10
- Też cn. — tesz BK 801/122 kol. 2 w. 23; thez 31402/G₃
- Tęcza sb. — thacza N¹ 31402/m_{5v}; thecza N¹ BK 751/1v w. 2
- Tok sb. — tok N¹ BK 801/117v. kol. 2 w. 20
- Topola sb. — thopolŷa N¹ 31402/k. tyt.; Y_{4v}; topolya N¹f. BK 794/107v w. 27
- Towarzystwo sb. — thowarzŷszthwa G¹ BK 101/104v w. 4
- Towarzysz sb. — thowarzŷsze N³ BK 56/185v w. 15

- Tradownik sb. — tradownÿk N¹ 31402/k.
2 nlb.
- Trawa sb. — trawa N¹ 31402/V_{6v}
- Trąd sb. — trąd N¹ (2 r.) 31402/i_{3v}; C₆
- Tradownik sb. — tradownÿkv G¹ 31402/E₆
- Trochę av. — trochę 31402/G₅
- Trójca sb. — troyczy L¹ BK 194/168
- Trucina sb. — Truczini N^{3f}. BK 801/
122v kol. 2 w. 2
- Trudność sb. — trudnosczy N³ BK 751/1v
w. 12
- Trudny ai. — trudny A^{1m}. BK 101/2
w. 12; trudne A^{3f}. BK 751/2 w. 16
- Trunk sb. — trunk N¹ 31402/k. 4 nlb.
- Trwoga sb. — trwoga N¹ BK 194/13
- Trzcina sb. — trezyna N¹ 31402/v₁
- Trzebić vb. — trzebÿcz inf. 2715/D_{4v}
w. 7
- Trzęsawica sb. — trząsawicza N¹ Inc. Qu.
84/a_{2v} w. 23
- Trzy nm — trzy BK 801/122 kol. 2 w. 17;
za trzÿ lÿshkÿ A³ 31402/i₄
- Trzymać vb. — trzÿmayvez part. 2715/C
w. 20
- Tułów sb. — thulowy N³ BK 794/105v
w. 13
- Twardzieć vb. — twardzec inf. 2715/C₃
w. 5
- Twój pn. — twowego G^{1m}. BK. 53/155
w. 24
- Ty pn. — cia A¹ BK 194/49v
- Tył sb. — na thÿlÿe L¹ 2715/B w. 10
- Tyłoż av. — tylosz BK 801/263 w. 10
- Uchodźić vb. — vchodzył 3 sg. BK 57/68v
w. 4
- Uchwalić vb. — vchwalona N^{1f}. part.
pass. BK 801/5 kol. 1; 139 w. 14
- Ucisnąć vb. — vezÿsnÿe 3 sg. BK 801/121
kol. 1 w. 16
- Uciśnienie sb. — vezÿsznÿenÿe N^{1m}. BK
53/155 w. 17
- Uczeń sb. — veznyv V¹ 2715/A₁
- Uczynek sb. — vezynky N³ BK 751/3
w. 4; vezÿnkow A³ BK 2715/A_{5v} w. 15
- Uczynić vb. — vezynyv 3pl. BK 52/270v
w. 30; vezÿn, vezÿnÿ 2 sg. imp.
31402/k. 2 nlb.; h₂
- Uderzenie sb. — vderzenÿe N¹ BK 801/
119v kol. 1 w. 1
- Ugabać vb. — vgaban N^{1m}. part. pass. BK
801/119v Kol. 1 w. 20
- Uglądzić vb. — vgladzyela 3 sg. 2715/A_{4v}
w. 18
- Ujazd sb. — vgÿaszdy N³ BK 799/126
kol. 2 w. 27; vjazdi A³ BK 799/73v
w. 27
- Ukracać vb. — vkraczam 1sg. Inc. Qu.
84/a₂ w. 18
- Ułaknienie sb. — ufaknyenyv D¹ BK
751/2 w. 1
- Umarły ai. — vmarlÿch G³ BK 56/210
w. 33
- Umowa sb. — vmowa N¹ BK 194/12;
vmovi A³ BK 57/11 w. 2
- Umrzeć vb. — vmrze 3 sg. fut. BK 801/
118 kol. 2 w. 16
- Umyślenie sb. — vmÿszlÿenÿe N¹ BK
101/2v w. 16
- Upiec vb. — vpÿecz inf. 31402/h_{1v}
- Upominać się vb. — nyevpomynac sye
inf. BK 57/10 w. 21
- Upominek sb. — vpomÿnkÿ A³ 2715/A_{4v}
w. 20
- Uporny ai. — vporna N^{1f}. BK 56/15 *
- Uranić vb. — wranonÿego G¹ⁿ. part. pass.
BK 53/155 w. 28
- Urodzić vb. — vrodzon N^{1m}. part. pass.
BK 801/121 kol. 1 w. 15
- Urosnąć vb. — vrosta 3 pl. fut. 31402/i₃
- Urząd sb. — vszrad N¹ BK 751/2 w. 8
- Urzędnik sb. — vrzadnÿczÿ N³; vrzadnÿ-
kow G³ — BK 801/120v kol. 1 w. 25;
kol. 2 w. 4
- Usidlić vb. — vszydlie inf. BK 751/2v
w. 12
- Usmarzyć vb. — vszmaz 2 sg. imp. 31402/
G_{3v}
- Usta sb. — vsthÿ I³ 31402/c_{4v}
- Ustać vb. — wstana 3pl. BK 53/155 w. 26
- Ustawa sb. — vstawÿ N³ BK 801/139v
w. 9; 118 kol. 2 w. 3
- Ustawicznie av. — vsthawÿecznyÿe Cim.O.
43/F₃
- Ustawić vb. — vstawonÿm I^{1m}. part. pass.
BK 53/155v w. 40
- Ustawienie sb. — vstawÿenÿa G¹ⁿ. BK
801/121v kol. 1 w. 7
- Utluc vb. — vtluczonego G^{1m}. part. pass.
31402/h_{1v}

- Uwarzyć vb. — vwarz 2sg. imp.; vvarzŭshi part. 31402/k. 2 nlb.
- Uzdrowić vb. — vsdrovŭl 3sg. BK 52/270v w. 1
- Używać vb. — vsieza 3sg. BK 52/173v w. 19
- Użytek sb. — vzythek A¹ BK 101/D w. 14
- W pr. — w cum: A (6 r.); cum L (22 r.) 31402/k.tyt.; h_{IV}; h₂; Cim. Qu. 2110/H_{6v} etc.
- Wachlarz sb. — wachliarz N¹ Cim. Qu. 2110/H_{6v}
- Waga sb. — vaga N¹ BK 52/161v w. 1
- Walecznie av. — walŭecznŭe 2715/B₃w. 13
- Walka sb. — walkŭ G¹ 2715/A_{6v} w. 9
- Wał sb. — wal N¹ Inc. Qu. 84/a₇ w. 6
- Walkarz sb. — walcharz N¹ BK 56/125v w. 5
- Wardeżny sb. — wardaŭsznye A³ BK 194/180v w. 32
- Warzyć vb. — warzŭe inf. 31402/i₄; warz 2sg. imp. 31402/k. 2 nlb.; warzony N¹m. part. pass. 31402/F_g; warzone N³f. part. pass. — 31402/i₃
- Ważność sb. — vashnoczy L¹ BK 751/4 w. 13
- Ważny ai. — vashnŭ N¹m. BK 751/2v w. 11; vashne N³ BK 101/1v w. 19; vashne N³f. BK 751/7 w. 8; vashnŭch G³ BK 56/19 w. 35
- Wagry sb. — vŭgri N³ BK 194/45; wagri A¹ BK 119/237
- Wąsienica sb. — wasŭŭenŭe N¹ 31402/C₅
- Wątpić vb. — vanthpŭeŭch G³m. part. pass. BK 53/160 w. 14
- Wdziedzicować vb. — wdzedzŭeczowan N¹m. part. pass. BK 801/120 kol. 1 w. 17
- Wdziedziniowanie sb. — wdzedzŭynowane N¹n. BK 801/118v kol. 2 w. 13
- Wdzięczność sb. — wdzŭechnos N¹ BK 56/37a w. 9
- Wdzięczny ai. — vdzŭechnŭe L¹f. BK 751/7 w. 13
- Według pr. — wedlug BK 56/56v w. 19
- Wesele sb. — vessle N¹n. BK 53/155 w. 38
- Wesz sb. — wesch N¹ 31402/k. tyt. v
- Wędzidło sb. — vandzydla N³ BK 794/104v w. 33
- Węgiel sb. — wagl N¹ 31402/m₃; na wagi lŭe A³ 31402/c_{4v}
- Węza sb. — vaza N¹ 31402/D_{6v}
- Węzeł sb. — wazel A¹ BK 101/2 w. 12
- Wężownik sb. — wazownŭk N¹ 31402/v₆; wazownik N¹ BK 194/170v
- Wężowy ai. — wazowi N¹m. 31402/k. 4 nlb.; wazowego zŭelŭa G¹n. 31402/k. 4 nlb. v
- Wiano sb. — wyano N¹n. BK 801/122v kol. 1 w. 5
- Wiatr sb. — wŭatr N¹ 31402/u₁; wŭychrem I¹ BK 56/60 w. 22
- Widzenie sb. — vydzenŭe N¹ BK 751/1 w. 10
- Wiec sb. — wŭeche N³ BK 801/118 kol. 1 w. 22
- Wieczny ai. — wyeczŭ N¹m. BK 801/121v kol. 2 w. 20; wieczne A¹n. BK 53/155 w. 38
- Wiedzenie sb. — wŭedzeniu D¹ BK 56/39 w. 6
- Wiek sb. — wŭek N¹ BK 801/118v kol. 1 w. 15; wŭekŭ A³ BK 801/119 kol. 2 w. 6
- Wiek sb. — wŭeko A¹ 2715/A₅ w. 18; wyekamŭ I³ BK 801/118 kol. 1 w. 3
- Wiele av. — vŭelŭ Inc. Qu. 84/a₃ w. 1
- Wielki ai. — vŭelga N¹f. 31402/k. 1 nlb.; f_{IV}; vŭelka N¹f. BK 751/4 w. 9; wŭelgŭm L¹n.; vŭelgem L¹n. BK 52/164 w. 1—2; 398v w. 2
- Wielkierz sb. — welkerz N¹ BK 801/5 kol. 1
- Wieniec sb. — wŭenŭe N³ BK 801/117v kol. 2 w. 31
- Wieprzowy ai. — wŭeprzowego G¹n. 31402/k. 2 nlb.
- Wiercić vb. — wŭerzŭ 3sg. 31402/c_{4v}
- Wiernie av. — wŭerŭe BK 799/k. tyt.
- Wiersz sb. — vŭersow G³ BK 751/3 w. 6
- Wierszny ai. — vŭersne N¹n. BK 751/3 w. 8
- Wierzba sb. — wŭerzba N¹ 31402/Z₂
- Wierzch sb. — vŭszechv G¹ 2715/C₃ w. 4
- Wieśny ai. — wŭesznŭ N¹m. BK 801/121v kol. 1 w. 24
- Więciż sb. — wŭečŭrŭz N¹ BK 56/45v w. 16

- Wigilija sb. — vigilije N³ BK 801/122 kol. 2 w. 24
- Wijadło sb. — wjadło N¹ Inc. Qu. 84/k₂ w. 29
- Wijodrzan sb. — vyodrzan N¹ 31402/k. tyt. v.
- Wilczy ai. — wylczÿ N¹m. 31402/F₈; wylcze (mleko) N¹n. 31402/v_{6v}; wylczego G¹n. (2 r.) 31402/G³
- Wileński ai. — wilenski N¹m. BK 194/102v
- Wilga sb. — wylga (humoris) N¹ BK 52/173v w. 17
- Wilk sb. — vylkÿ N³ 31402/25
- Wiłość sb. — vyloseczyami I³ BK 751/1v w. 2
- Wina sb. — wyna, vyna N¹f. BK 801/121 kol. 1 w. 26; 129 w. 25; vyny A³ BK 57/11 w. 2
- Winny ai. — vÿnnemv D¹m. 2715/B₄ w. 21
- Wino sb. — wynÿe L¹ 31402/i₄
- Winowaciec sb. — wÿnowaczecz N¹m. BK 801/121v kol. 1 w. 14
- Winowadźca sb. — wynowaczczom D³ BK 801/122 kol. 1 w. 26
- Wiosło sb. — wiosło A¹ BK 194/49v
- Witka sb. — vÿthka N¹f. BK 1122/23
- Wlot sb. — wlothÿ N³ 31402/Z_{3v}
- Włodarz sb. — włodarz N¹m. (2 r.) BK 801/121v kol. 1 w. 22; 122v kol. 1 w. 16
- Włódz sb. — włódz N¹ (possessor) BK 801/121 kol. 2 w. 24
- Włodza sb. — włodza N¹, włodze obÿeczanya A³ BK 801/121v kol. 2 w. 14; 121 kol. 2 w. 29
- Włodziczy ai. — włodziczego G¹m. BK 801/118v kol. 1 w. 19
- Włos sb. — wlossÿ N³ 31402/i₃
- Włoski ai. — włoski, włoskj N¹m. 31402/g₃; x_{2v}; włoszka N¹f. BK 751/8v w. 2
- Włosność sb. — włosnosc N¹f. BK 801/121 kol. 2 w. 28
- Włość sb. — wlosczy N³ BK 194/21v w. 41
- Wnuk sb. — wnuk N¹ BK 801/120v kol. 2 w. 8
- Woda sb. — woda A¹ 31402/G₃; wodą I¹ 31402/S₂; wwodzÿe L¹ 31402/k. 2 nlb.; wodzie L¹ BK 194/181
- Wodny ai. — wodnÿ, wodny N¹ BK 801/119v kol. 2 w. 18; 31402/c_{4v}; BK 194/212v w. 49; vodna N¹f. (2 r.) BK 194/18v; 794/104v w. 13
- Wojenny ai. — wogennÿ N¹m. BK 801/122 kol. 1 w. 6; wogenna, voienna N¹f. BK 801/117 kol. 1 w. 23; BK 194/13
- Wojewoda sb. — voiewodowie N³ BK 194/102v
- Wojsko sb. — woyskÿ G¹ (2 r.) BK 801/117 kol. 2 w. 14
- Wola sb. — wola N¹f. (2 r.) BK 801/139 w. 14
- Wolny ai. — wolnÿ N¹m. BK 801/120v kol. 1 w. 13; wolną N¹f. BK 52/179 w. 34; wolne N¹n. (3r.) BK 801/118v kol. 2 w. 16; 119 kol. 1 w. 12; 119v kol. 1 w. 10; wolnego G¹ BK 801/119 kol. 2 w. 13
- Woniać vb. — woniayaczim L¹m. part.
- Woźny sb. — vozni N¹ BK 794/66 w. 17
- Wódka sb. — wodka, vodka N¹f. 31402/h_{1v}; h₂; wodka A¹ h₂
- Wódz sb. — vÿoczowÿe N³, vÿodzowÿe N³ BK 1122/204v marg.; w. 38
- Wójt sb. — woyth, woÿth N¹ BK 801/117 kol. 2 w. 26; 118 kol. 1 w. 20; 120 kol. 1 7; 121 kol. 1 w. 21
- Wpuścić vb. — wpuszczony N¹ 31402/F₈
- Wręczyć się vb. — wrączÿl syą 3sg. BK 801/117 kol. 2 w. 7
- Wrona sb. — wrona N¹ part. pass. 31402/n_{4v}
- Wrzeciono sb. — wrzczono N¹. Inc. Qu. 84/i₆ w. 31
- Wrzesień sn. — wrzeschÿen; wrzessen N¹ BK 194/165; BK 43/1—5
- Wspomagacz vb. — wspomagą 3sg. BK 101/108 w. 19
- Wspomóc vb. — wspomocz inf. BK 801/122 kol. 1 w. 28
- Wspornie av. — wspornÿe (temere) BK 751/5v w. 1
- Wspór sb. — vspor N¹ BK 751/3 w. 9; wspory N³ BK 194/6 w. 24
- Wstawić się vb. — nyefstavÿsa 3sg.fut. BK 751/7 w. 5
- Wstąpić vb. — wstapÿenÿ (successor) N¹ part.pass. BK 801/121v w. 19

- Wstąpienie sb. — wstapÿenÿe N¹n. BK 801/122 kol. 2 w. 3
- Wstecz sb. — wsztheecz, wstheecz, wszesecz N¹ BK 799/99 kol. 2 w. 14, 18; BK 794/55 w. 18
- Wstępować vb. — wstapuye 3sg. 2715/C₃ w. 13
- Wstydać się vb. — wstidam szą 2sg. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 22
- Wszelki ai. — wszelkÿeÿ G¹f. BK 801/119v kol. 2 w. 16
- Wszystek ai. — wschÿstkyeh G³ BK 801/kol. 1 w. 5; wszÿthki A¹f. 31402/G₅
- Wszystko ai. — wszÿthko A¹n. 31402/G_{2v}
- Wszywy ai. — wshÿwÿ N¹m. 31402/k. nłb. v. marg. górny
- Wtóry nm. — wthore szyadla A¹
- Wwiązać vb. — wwyazan N¹m.part.pass. BK 801/119v kol. 1 w. 32; 120 kol. 1 w. 15
- Wwieść vb. — wwÿedzon N¹m. part.pass. BK 801/119v kol. 1 w. 31
- Wybawić vb. — wÿbawÿecz inf. BK 801/118v kol. 1 w. 10
- Wybieranie sb. — wÿbyeranÿe N¹ BK 101/2v w. 15
- Wybranie sb. — vÿbranÿe N¹ BK 101/3 w. 9
- Wychędożyć vb. — wÿchądożÿ 3sg. BK 56/125v w. 15
- Wycieczka sb. — wyczące N³ BK 801/122v kol. 2 w. 1
- Wydrzaniec sb. — wydrzanyecz N¹ BK 194/170v
- Wydymanie sb. — vydymanÿe N¹ BK 715/47v; na wÿdÿmanÿe A¹ 31402/h₅
- Wyjąć vb. — wÿgÿacz inf. BK 801/118v kol. 1 w. 9
- Wyjść vb. — vÿgydz inf. BK 57/11 w. 17
- Wyjście sb. — wÿschiv L¹ BK 194/111v w. 10
- Wykręt sb. — wÿkrethow G³ BK 194/18v
- Wyleganica sb. — wÿleganicza N¹ BK 801/118 kol. 1 w. 16
- Wyłożenie sb. — wyłoszenÿm I¹ BK 751/2v w. 8
- Wymóc vb. — wÿmocz, wymocz inf. BK 801/122v kol. 1 w. 18; 119v kol. 2 w. 1
- Wymywać vb. — vÿmÿwacz inf. 31402/i₃
- Wyniknąć vb. — wynyknye 3sg.fut. BK 794/104 w. 19
- Wyobrażenie sb. — wyobraszanÿe N¹n. BK 53/92 w. 4
- Wypisać vb. — wÿpÿsanÿ N³ part.pass BK 801/121 kol. 2 w. 15
- Wypisanie sb. — wypysanÿe, vypysanÿe N¹ BK 801/119v kol. 2 w. 30; BK 751/3
- Wypłukać vb. — wypłvkawshÿ part. 31402/S₂
- Wyprawa sb. — wyprawa N¹ BK 194/14v
- Wyprotek sb. — wiprotek (abortivus) N¹ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 32
- Wypuszczanie sb. — vypuszanÿv (productior) G¹ BK 751/6 w. 13
- Wyrodek sb. — Wÿrothkowie N³ (terminatores) BK 194/15
- Wyrodek sb. — wirotek, wÿrodek N¹ Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 19; BK 194/13
- Wyrugować vb. — wÿrugowanÿ N³part.pass. BK 801/121 kol. 2 w. 16
- Wyrugowanie sb. — wÿrvgowanÿe N¹ BK 801/118 kol. 2 w. 6; 119 kol. 2 w. 29
- Wyrzec vb. — wirzec inf. Inc. Qu. 84/a₂ w. 20
- Wyrzec się vb. — wirzec szą inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 33
- Wyrzucić vb. — wÿrzwezÿ 3sg. BK 53/155 w. 14; wÿrzucz 2sg.imp. 31402/h_{1v}
- Wysep sb. — wysep N¹ (abo ostrow) BK 801/119v kol. 2 w. 17
- Wysoki ai. — wisoki N¹m. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 34; wÿsokÿego G¹n. BK 801/117v kol. 1 w. 5; wÿschschego, wyszsche-go G¹n. comp. BK 801/118 kol. 1 w. 20; nawÿszschÿ N¹m. BK 801/117v kol. 1 w. 5
- Wystawić vb. — wÿstawÿ 2sg.imp. 31402/h₂
- Wyśłubić vb. — wisłvbić inf. (abdicare, abnegare) Inc. Qu. 84/a₂ w. 27
- Wyświecenie sb. — wÿswÿecenÿe N¹ BK 801/118v kol. 1 w. 14
- Wyświecić vb. — wyswÿecenÿ N³ part.pass. BK 801/121 kol. 2 w. 16
- Wyświeczeniśtwo sb. — wyswÿecenstwo BK 801/119v kol. 2 w. 28

- Wytknąć vb. — vythknye 3sg. fut. BK 794/105 w. 27
- Wytuczyć vb. — witvezicz inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 7
- Wywarzyć vb. — wýwarzoný A¹m. part. pass. 31402/c_{4v}
- Wywinienie sb. — wýwinienie N¹ BK 194/45; placz vyvynyenye G¹ BK 794/105v w. 39
- Wywód sb. — wýwod N¹m. BK 801/122 kol. 1 w. 20
- Wyznawać vb. — wysnawacz inf. BK 53/21v w. 16; wysznawa 3sg. BK 10/63a
- Wzbraniać vb. — wszbranya 3sg. BK 751/2 w. 6
- Wzdać vb. — wzdacz inf. BK 801/121v kol. 1 w. 12
- Wz[d]rost sb. — wzdrost N¹ BK 801/118v kol. 1 w. 15
- Wzgardzenie sb. — wzgardzenie N¹ BK 194/13v
- Wzgardzić vb. — wsgardzona N^f.part. pass. 2715/B₃ w. 8
- Wziąć vb. — vezmý, veszmý, weszmý 2sg. imp. 31402/F_{7v}; F_{8v}; G_{3v}
- Wzniesić vb. — wzniesło 3sg. perf. BK 194/49v
- Wznowienie sb. — wznowyēnyē N¹n. BK 801/121v kol. 1 w. 18
- Wzrok sb. — wzrok A¹ 31402/Z_{3v}
- Wzruszyć vb. — wsdruschy 3sg. fut. BK 799/k. tyt.
- Wzwaśnić się vb. — wzwaszný sye 3sg. BK 57/58v w. 23
- Z[s] pr. — z, s cum G (16 r.) I (12 r.)
- Za pr. — za cum A (5 r.)
- Zabłądzić vb. — zabładzicz inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 13
- Zachodźca sb. — zachodzcha N¹m. BK 801/122 kol. 2 w. 12; 129 w. 22
- Zachować vb. — (bysmý) zachowalý 1pl. BK 101/104v w. 3
- Zachód sb. — zachód N¹, A¹m. BK 801/122v kol. 1 w. 21; BK 799/100 kol. 2 w. 3; 29 kol. 1 w. 29
- Zaciąć vb. — zaczâcz (abscindere) inf. Inc. Qu. 84/a₃ w. 9
- Zaćmienie sb. — zaczmyēnyē N¹ 31402/t_{6v}; szaczmyenye N¹ BK 751/1 w. 18; zaczmienie N¹ BK 194/45
- Zadat sb. — zadad N¹m. BK 801/121 kol. 2 w. 1
- Zadatek sb. — zadathek N¹ BK 194/180; zadadek BK 51/252 w. 25
- Zaduszne sb. — zadvschne N¹n. BK 801/122 kol. 2 w. 21
- Zagładzić vb. — zagładzicz inf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 31
- Zagon sb. — szaganý A³ BK 751/2v w. 15
- Zagubienie sb. — zagubēnē N¹ Inc. Qu. 84/a₂ w. 37
- Zajakiel sb. — zayakyl N¹ BK 794/104 w. 9
- Zajać vb. — zaimie (2 r.) 3sg. BK 194/1 w. 4; zaił 3sg. perf. Inc. Qu. 84/a_{2v} w. 4
- Zakaz sb. — zakaz N¹ BK 56/22 w. 7
- Zakazić vb. — zakaszzonego G¹n. BK 751/8 w. 1
- Zakiel sb. — zakyel N¹m. BK 794/104 w. 4
- Zakład sb. — zakladi A³ BK 57/11 w. 2
- Zakon sb. — zakon N¹ BK 801/121v kol. 1 w. 16; zakonowý D¹ BK 801/121v kol. 2 w. 1; wszakonýe L¹ BK 53/104v w. 39
- Zakreszenie sb. — zakresenye N¹n. BK 57/16 w. 10
- Zakryć vb. — zakrycz inf. BK 751/1v w. 4
- Zakupny ai. — zakvpny N¹m. BK 801/117 kol. 2 w. 26; 120 kol. 1 w. 5
- Zálecenie sb. — zalýecenýa G¹ BK 56/211 w. 29
- Zalepić vb. — zalyepýwshý part. 31402/x₃
- Zamileć vb. — zamýlczech inf. BK 801/118 kol. 2 w. 24
- Zaniechajczyk vb. — zanýechaýczýcz (abo zamýlczech) inf. BK 801/118 kol. 2 w. 26
- Zapalenie sb. — zapalýnyā G¹ 31402/G₃
- Zapługawić vb. — zapługavyl 3s. psq. perf. BK 57/73 w. 11
- Zapłata sb. — zapłata N¹ (4 r.) BK 801/121v kol. 1 w. 9; 122 kol. 1 w. 12; 129/w. 27; 140 w. 22

- Zapomnienie sb. — zapomnienie N¹ BK 194/45
- Zapowiedź sb. — zapowĕdz, zapowyedz N¹ BK 801/117v kol. 1 w. 8; 129 w. 13
- Zaprzątnąć vb. — zaprzątnął 3sg.perf. BK 57/73 w. 12
- Zapust sb. — zapusth, zapusta, zapustha N¹ BK 794/78 w. 14, 18; 134 kol. 2 w. 1; BK 801/262v w. 6
- Zapuszyć vb. — zapuscha 3pl. BK 799/41 kol. 2 w. 20
- Zarosnąć vb. — zaroszcÿe 3sg.fut. BK 57/11v w. 3
- Zarzuta sb. — zarzutha (obiectum) 31402/k. tyt.
- Zasadka sb. — zasadka N¹ BK 801/119 kol. 1 w. 18.
- Zasadzenie sb. — zasadzenÿe N¹ BK 801/121 kol. 1 w. 1; zasadzenÿa N³ BK 801/140 w. 18
- Zastaw sb. — zastaw A¹ BK 801/117 kol. 2 w. 5
- Zastawiać vb. — zastawya 3sg. BK 801/121 kol. 1 w. 3; zastawÿona N¹f part. BK 801/119 kol. 1 w. 4—5
- Zaszczycenie sb. — zaszcÿczenÿm I¹ BK 53/101v w. 19
- Zaspuntować vb. — zaspunthowawshÿ part. 31402/i₄
- Zasłubować vb. — sye zaslubovacz inf.
- Zatkanie sb. — zathkanÿe N¹ Cim. Qu. 2110/H_{sv}
- Zatrzymanie sb. — zatrÿmanÿa G¹ BK 801/117 kol. 1 w. 12
- Zatworzyć vb. — zatworzone A³f. part. pass. 31402 h_{iv}
- Zawiązać vb. — zawiazanÿ N¹ part.pass. BK 194/12v w. 31
- Zawieść vb. — zawĕdze 3 sg. fut. BK 801/121 kol. 1 w. 4
- Zawitać vb. — zawÿthaÿ 2sg.imp. BK 53/153v w. 26
- Zawracanie sb. — zawracanÿe (glowy) N¹ 31402/g₆
- Zawždy 2v. — zawsdy BK 799/k. tyt.
- Ząbry sb. — zambri N³ BK 794/104v w. 25
- Zbawienie sb. — sbawyene A¹n. BK 53/155 w. 38
- Zbierać się vb. — szÿą zbÿro 3sg. 31402/k. 2 nlb.
- Zbierać vb. — zbÿraÿ 2sg.imp. 31402/h_{1v}
- Zboże sb. — szbosa G¹ BK 751/8 w. 1
- Zbroja sb. — zbroÿa N¹f. BK 801/117 kol. 1 w. 23
- Zbuczniały ai. — sbwecznałe N¹n. BK 53/155 w. 28
- Zburzyć vb. — zburzy 3sg. BK 56/128 w. 5
- Zbyć vb. — zbadze 3sg. fut. BK 801/118v kol. 1 w. 8
- Zbytek sb. — zbytek N¹ BK 57/44 w. 4
- Zdradźca sb. — zdraczca N¹m. BK 801/122 kol. 2 w. 28
- Z[d]umienie sb. — zumÿanÿe N¹ 31402/h_{sv}
- Zdzierżeć vb. — zdzÿerrczec inf. 31402/i₄
- Zedel sb. — zedle N³ BK 801/122 kol. 1 w. 1
- Zegleń sb. — zeglen N¹ BK 794/106 w. 3
- Zepsować vb. — zapsowana A¹f. (pamÿacz) part. pass. 31402/c_{4v}
- Zesromocić vb. — zesromoczyc inf. BK 801/121v kol. 2 w. 4; sesromoczÿ 3sg. BK 801/121 kol. 1 w. 17; sesromocenÿ N³ part. BK 801/117 kol. 2 w. 2
- Zetrzeć vb. — zethrzÿ 2sg.imp. 31402/k. 2 nlb.
- Zewnątrz pr. — zewnątrz Inc. Qu 84/a_{2v} w. 9, w. 12
- Zgaga sb. — zgaga N¹ 31402/g₅, BK 194/y
- Zginać vb. — nÿeszgÿnÿe 3sg. BK 53/104 w. 40
- Zgładzenie sb. — szgladzenÿe A¹ BK 53/64 w. 29
- Zgładzenie vb. — szgladzyel 3sg. 2715/A₆ w. 11
- Zgodny ai. — szgodny N³ BK 751/1v w. 8
- Zgrzać vb. — szgrzÿeÿ 2sg. imp. BK 53/155 w. 28
- Zgrzeby sb. — zgrzebÿ (stuppa) N³ 31402/z_{3v}
- Ziele sb. — zÿelÿe N¹ 31402/v_{1v}; v_{3v}; zÿelÿa G¹ 31402/k. 4 nlb.; G_{3v}
- Zieleźnik sb. — zelyeznÿk N¹ 31402/t_{6v}
- Ziemia sb. — zÿemÿa N¹ (3 r.) 31402/r_{1v}; zemÿ L¹ BK 801/118 kol. 1 w. 18

- Ziemny ai. — zŷemna N^f. 31402/v₅;
zemnego Gⁿ. BK 801/118 kol. 2
w. 13
- Ziemski ai. — zemske, zemske Nⁿ. BK
801/118 kol. 1 w. 10; 119v kol. 1
w. 18; kol. 2 w. 21; zemskego Gⁿ.
BK 801/122 kol. 1 w. 10
- Zimny ai. — zymnego G^m. 2715/A_{ev} w. 1
- Zimozielon sb. — zymozelon N¹ BK
794/104 w. 4
- Zlinowanie sb. — zlynovanye Nⁿ.
BK 57/16 w. 10
- Zlajać sb. — zlaŷacz inf. BK 801/121v
kol. 2 w. 3
- Złoto sb. — zloto N¹ BK 194/13; BK
801/119v kol. 1 w. 13
- Złożenie sb. — szlozenŷv D¹ 2715/C w. 9;
szlozone N¹ BK 751/B w. 15
- Zły ai. — szlŷ N¹ 2715/B₄ w. 18
- Zmienić vb. — smŷenyonā I^f. BK 751/2v
w. 13
- Zmierzenie sb. — zmierzenie N¹ BK 194/
12v w. 3
- Zmierznąć vb. — zmŷerznŷe 3sg. fut.
BK 56/22 w. 13
- Zmieszać vb. — zmŷeshaŷ 2sg. imp. 31402/
k. 2 nlb.
- Zmiłować się vb. — szmyluy scha 2sg.
imp. BK 194/167v w. 25
- Zmysł sb. — szmŷszlamŷ I³ BK 53/73
w. 25
- Znamienity ai. — sznamyenitŷe N³ BK
751/ 3 w. 4.
- Znany ai. — sznanym Iⁿ. BK 751/2v w. 8
- Zniewolić vb. — sznywolŷ 3sg. 2715/
A_{2v} w. 15
- Zoczyć się vb. — zoczićz sha (absentare)
inf. Inc. Qu. 84/a₃ w. 16
- Zolzy sb. — zolzy N³ BK 194/45
- Zradzać vb. — szradzaŷacz part. (dis-
ponuntur) BK 53/158 w. 8
- Zrozumieć vb. — szroszvmŷeŷ 2sg. imp.
2715/B₃ w. 9
- Zuchwałe av. — zuphalye BK 75/103 w. 18
- Zumienie sb. — zumŷanŷe Nⁿ. 31402/k.
h_{5v}
- Zwada sb. — sswada N¹ BK 801/117v
kol. 2 w. 13
- Zwadliwy ai. — swadlŷwŷ N^m. BK 801/
122 kol. 1 w. 29
- Zwierzchowńie av. — zwierzchowńie BK
194/207
- Zwierzchowny ai. — szwŷrchownŷ N^m.;
szwŷrchowna N^f. BK 53/104v w. 22,
w. 41
- Zwłoka sb. — zwłoka N¹ BK 194/12
- Żaba sb. — szaba N¹ 31402/B₅
- Żabi ai. — zabŷe N^f. 31402/D_{ev}
- Żagawica sb. — zagawicza N¹ BK 194/
170v
- Żaloba sb. — zaloba N¹ (4 r.) BK 194/12v
w. 26; BK 794/75v w. 15; BK 799/
129 kol. 2 w. 20; BK 801/260v w. 1;
szaloba N¹ BK 801/260v w. 5; sza-
lobach L³ BK 801/119v kol. 1 w. 5
- Żalomsza sb. — zalomsche N³ BK 801/122
kol. 2 w. 20
- Żalować vb. — zaluŷemy 1pl. BK 53/65
w. 11
- Żalowanie sb. — zalowanŷa G¹ BK 56/
206v w. 3
- Żądło sb. — sządło N¹ Inc. Qu. 84/a_{4v}
w. 28
- Żądza sb. — zadza A¹ BK 56/44v w. 20
- Że pt. — ze (3 r.) BK 57/40 w. 3; 31402/
G³; i₄
- Żebraczy ai. — zebracze Nⁿ. BK 56/186
w. 8
- Żelazny ai. — szelazna N^f. BK 801/119
kol. 1 w. 19
- Żeleźnik sb. — zelyeznŷk N^m. 31402/
t. 6v
- Żeński ai. — zenske G^f. BK. 56/56v.
w. 19
- Żniwo sb. — znywo N¹ BK 57/60v w. 17
- Żoładz sb. — zolacz A¹ BK 119/236v w. 2
- Żoltarz sb. — zoltarze N³ BK 801/122
kol. 2 w. 22
- Żółcień sb. — zoleczyen N¹ BK 194/170v
- Żółć sb. — zolec N¹ 31402/v₅
- Żółtek sb. — iaiowi zolthek N¹ 31402/
wykl. I; zolthek A¹ 31402/h_{1v}
- Żółty ai. — zoltha N^f. (3 r.) BK 194/
207; BK 715/1v; 31402/i₁; zolthe
N^f. 31402/c_{4v}
- Żółw sb. — zolvj N¹ 31402/E₁
- Żóraw sb. — zoraw N¹; zorawŷ (gruis)
G² 31402/n₅; G₁
- Żubr sb. — zubr N¹ 31402/E₁

Żydowski ai. — szydowszke A³f. BK
53/159 w. 16

Żyła sb. — zýła N¹ 31402/f_{IV}; zýlŷ N³
31402/F_{IV}; zýlŷ A³ 31402/F_{IV}

Żyrdź sb. — szýrdz N¹ BK 801/118v
kol. 2 w. 20

Żyto sb. — zytha G¹ BK 794/106 w. 16

Żywica sb. — zýwýcza N¹ 31402/z₄; zý-
wýcze G¹ 31402/G₅; zýwýczą A¹ BK
56/29 w. 17

Żywot sb. — zýwoth A¹ 2715/A_{2v} w. 15;
w ziwoczcie L¹ Cim. Qu. 2110/H_{6v}

Żywy ai. — zýwego G¹n.; zýwým I¹n.
31402/S_{IV}; F_{8v}

Żbło sb. — szbło N¹ 2715/C w. 16

Żle av. — szle 2715/A₆ w. 7

Żrzebiec sb. — srzebcza (2 r.) A¹ BK
801/255v w. 36

Żrzenica sb. — zrzenycza N¹ 31402/c_{6v}